LIVETS IRRGÅNGAR

ROMAN
AV
ERNST LUNDQUIST

B. WAHLSTRÖMS BOKFÖRLAG

B. Wahlströms Förlagstryckeri - Stockholm 1934.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken digitaliserades i januari 2012.

Serien:

»FEMTON SVENSKA FÖRFATTARE«

Anders Eje: SMARAGDÖGONEN

Annie Åkerhielm: FLICKORNA SUELL

Ossiannilsson: EN UNG MANS VÄG...

Hildur Dixelius: FOSTERSYSKONEN

S. A. Duse: ANTISEMITEN

Folke Hudelius: DELLINGS

Anna Wahlenberg: SVINDLAREN

Axel Klinckowström: GULDSAXEN

Einar Smith: KATE RANKE

Artur Möller: PASSION

Brita von Horn: SYNDENS LÖN Ernst Lundquist: LIVETS IRRGÅNGAR

Carl-August Bolander: FALKENS BRITA

Gustaf Ullman: COLLBERG JUNIOR

Gustaf Collijn: DEN BLÅ TIMMEN

LIVETS IRRGÅNGAR

FÖRSTA KAPITLET.

Solsken och sand, en stentrappa, där ovanför en skyhög brunsvart kvinna, som höll en krans över huvudet och hade en stor hund bredvid sig, det var Yvonnes allra första barndomsminne.

Hon hade suttit ensam på sanden och lekt med en hink och en liten spade; mamma hade satt ner henne där och följt med *den andre* upp till frun med hunden och varit borta mycket länge, tills Yvonne började skrika; då kom hon ner igen och talade om, att hon hade varit inne i den stora frun och klättrat uppför en stege inne i fruns huvud och tittat ut genom hennes ögon, och då blev Yvonne så häpen, att hon tystnade på fläcken.

Det var hennes första och sista minne av modern och även av den andre, den lille ljushårige mannen, som varit med dem både denna gång i München och i så många andra stora utländska städer. Då det sedan klarnade upp i den lilla hjärnan, så att den började göra frågor och undra, vart mamma tagit vägen, föreställde hon sig alltid, att hon gått tillbaka till den svarta frun och stannat kvar uppe i hennes huvud och satt där och tittade ut på folket.

Efter en lång förmörkelse i minnet såg hon sedan sig själv dyka upp i den stora, skumma, gammaldags våningen vid Karduansmakaregatan tillsammans med pappa — den långa, bleka, tystlåtna pappa, en orörlig skuggbild inne i ett grått moln av tobaksrök. Han hade varit en underlig figur, det förstod hon efteråt, då han ej längre fanns. Då hon var helt liten, kunde han leka rätt snällt med henne ibland, bygga med träklossar på mattan eller gömma sig bakom skärmen och säga »pip», men han gick alltid så stillsamt och sävligt till väga, att det just inte var något riktigt nöje att leka med honom, och rätt som det var, kunde det hända, att han blev alldeles tyst och stel och började stirra på henne och sköt henne ifrån sig, som om han varit rädd för henne, och så gick han och stängde in sig på sitt rum, och hon såg honom inte på flera dagar, och då hon frågade hushållerskan, var pappa var, fick hon det svaret, att pappa hade sitt raptus, men vad det betydde var inte så lätt att förstå för ett litet barn.

Dessa raptus blevo allt tätare med åren, så att Yvonne var mest överlämnad åt hushållerskorna, av vilka hon mindes en hel rad, tjocka och magra, gamla och halvgamla, snälla och stygga, sådana som kunde tala om sagor och sådana som bara skötte sig själva, drucko kaffe och läste romaner.

Ja, det hade legat ett visst tryck över hennes första barndom, den var liksom insvept i en skum och sur-mulen tystnad, som hon sedan tänkte tillbaka på med anklagande grämelse.

Men så kom hon ju i skolan! Å, den härliga skolan! Det var, som om man slagit upp ett stort fönster i hennes liv, så att sol och frisk luft och stojande kamratröster och all världens g^lädje och härlighet strömmat

in till henne. Och allt vad som förut varit dunkelt och skrämmande och hemlighetsfullt och som hon inte vågat fråga pappa om, det fick hon nu klart och fullständigt besked om, ty alla skolkamraterna kände till pappas och hennes historia, den hade ju stått i tidningarna, och deras mammor och tanter visste till och med mycket mera än vad som hade stått tryckt, och det var högst besynnerligt, att Yvonne själv var den enda, som inte visste vad hela Sverige hade reda på!

Det var så, att hennes mamma hade rymt ifrån hennes pappa och tagit med sig lilla Yvonne, som då bara var en liten tulta på två år. Den vackra fru Friman hade råkat ut för en hypnotisör eller spiritist eller vad han nu var, en engelsman, som gick omkring i husen hos fint och förnämt folk och kallade fram vita skepnader, som strödde omkring sig rosor och violer från andevärlden. Man nästan slogs om honom och betalade stora summor för att få ha honom hos sig om också bara på en timmes seans, och det berättades de otroligaste saker i staden om alla underbara hemligheter han uppenbarat om livet efter detta. Men en vacker dag hade han försvunnit från

Stockholm och sin obetalda räkning på Grand Hotell, och Yvonnes mamma hade följt med honom, men hon hade aldrig blivit gift med honom, för byråchefen Priman hade inte velat höra talas om skilsmässa, han hade bara gått och väntat på, att hon skulle komma tillbaka, men det hade hon inte gjort, för den där andebesvärjaren hade alldeles förhäxat henne, och hon for med honom kors och tvärs genom hela Europa och agerade medium åt honom och uppträdde på hoven och inför spiritistiska föreningar. Men till sist blandade polisen sig i leken, och i Frankfurt blevo både hon och engelsmannen arresterade och åtalade för bedrägeri. Då for byråchefen

ner och tog hem sin lilla dotter, som de hade släpat med sig överallt; Yvonnes mamma hade ju inte kunnat förmå sig att skiljas från sitt barn, och engelsmannen vågade inte motsäga henne därvidlag, för då var han rädd att förlora sin makt över henne. Ja, det hade stått långa referat om. det där i bladen, översatta ur utländska tidningar, men sedan hade ingen människa vidare hört talas om fru Priman; det troddes att hon dött för flera år sedan i Sydamerika.

Men byråchefen hade efter den där rysliga historien blivit en person, som alla stockholmare kände igen; var han kom., tittade människorna nyfiket och medlidsamt på honom och tisslade och tasslade, och fast han var en framstående ämbetsman och en fin och präktig karl på allt sätt, så var det, som om det nu var alldeles bortglömt och utstruket, han hade liksom ingen rättighet längre att vara något i och för sig, nej, han var nu en gång bara den förrymda spiritistfruns man, och det grämde honom så, att han till sist blev rent av folkskygg och litet konstig.

Men tänk, ett sådant underligt öde för en liten flicka! Att släpas omkring från hotell till hotell i alla Europas länder, då hon egentligen bara skulle ha skjutsats i korgvagn i Kungsträdgården; att kuska omkring på tåg och ångbåtar och langas hit och dit som ett kolly och sitta i arrest och bli buren på armen av en poliskonstapel ner till droskan utanför fängelseporten, där fadern satt och väntade på henne, och så till sist ändå bara hamna i den otäcka gamla våningen vid Kardu-ansmakaregatan, där varken sol eller måne lyste och där hon var som undanstoppad och levande begraven! Det var minsann på tiden, att hon kom i skolan och fick vädra den unkna luften ur kläderna.

Yvonne hörde med yilt uppspärrade ögon på skol-

ikamraternas berättelse; det var alldeles, som om den handlat om en vilt främmande, en flicka i en saga. Det enda, som gladde henne, var att hon nu ej längre behövde plågas av den dumma inbillningen, att stackars mamma satt inspärrad utan mat och dryck i Ba-variastatyns huvud. Och så förstod hon fadern bättre nu, sedan hon visste, vad han genomgått. Inför honom låtsade hon naturligtvis ej om, vad hon fått veta. Hon kunde inte ens tänka sig, hur det skulle vara att tala med honom om något utöver det vardagliga. Om hon försökt det någon gång — t. ex. gjort honom någon fråga om modern — hade han fått ett stramt, nästan förolämpat uttryck omkring munnen och gått in till sig utan att svara. Han var ju så sjukligt rädd för att låta någon ana, vad han innerst kände, och han tycktes nu en gång vilja ha det så, att hans egen dotter skulle vara en främmande, nästan obehörig person, som han tolererade i sitt hus av pliktkänsla, på villkor att hon ej störde honom i den ensamhet han skapat till omkring sig. Stackars pappa! Hon förstod nu, varför han ibland kunde bli så mörk i ögonen, då han såg på henne; hon var ju, efter vad det påstods, en levande avbild av sin mor, fastän inte så vacker på långt när. Och om han vetat, att hennes skolkamrater nu givit henne nyckeln till hennes egen barndoms hemlighet, skulle detta snarare ha ökat än minskat avståndet mellan far och dotter. Det sade en instinkt henne, och därför teg hon.

Hennes nya kunskap hade alltså ej åstadkommit någon egentlig förändring i hennes vardagsliv. Men besynnerligt nog hade den höjt hennes självmedvetande, så att hon nu betraktade sig som en högst märklig liten person. Det var helt och hållet skolkamraternas fel. De tröttnade aldrig på att tuta i henne, att en

flicka, som genomgått sådana öden i sin tidigaste barndom, måste vara en undantagsvarelse och att hennes liv skulle komma att gestalta sig långt mera egenartat och intressant än vanliga flickors. Det låg något »väldigt stiligt» i att ha börjat sitt liv så där effektfullt som hon; en sådan spännande och ovanlig inledning kunde inte få löpa ut i banal prosa, det vore för mycket orättvist.

Redan från början betraktades hon både av kamrater och lärarinnor som ett slags underdjur. Det var en given sak, att hon inte kunde mätas och dömas efter linjal och schema som andra; hennes små självsvåldig-heter möttes vanligen med en överseende skakning på huvudet, och i synnerhet de yngre flickorna hade en viss benägenhet att se något märkvärdigt och originellt i allt vad hon sade eller gjorde. Hon gick i en atmosfär av beundran och förväntan och vande sig småningom att finna detta helt naturligt och berättigat. Var hon än inte ämnad till något stort och lysande, som hennes ivrigaste beundrarinnor sökte inbilla henne, så skulle hon åtminstone aldrig bli en dussinmänniska med ett dussinöde, det kände hon på sig, utan en varelse för sig, någonting ovanligt, unikt, antingen måttlöst lycklig eller måttlöst olycklig, exempellöst dålig eller ojämförligt god, i alla händelser skulle hon inte likna någon annan, liksom, hon redan tack vare sitt utseende skilde sig så skarpt från de andra flickorna.

Då hon såg sig i spegeln, njöt hon av, att hon inte var vacker; det låg något så banalt i att »se bra ut», tyckte hon. Nej, en intressant fulhet, det var något långt stilfullare. Hon var riktigt ond på sina rätt skapliga blå ögon och önskade, att de varit små, stickande svarta eller gåtfullt grågröna. För resten kunde ansiktet gå an; med sina oregelbundna drag och sina djupa

kindgropar var det åtminstone inte likt någon annans, och håret — ett sådant hår hade ingen flicka i hela Stockholm, det visste hon då, så egendomligt i färgen — »gyllenrött» hette det visst i böckerna —, så rent av onaturligt rikt och frodigt, och det var också alla kamraternas förtjusning att gräva i det, dyka in i det med hela händerna, låta det forsa ner och svepa in sig i det som i en kappa. Det kallade de att drunkna i Röda havet. Och så hade det en sådan egendomlig doft; en av flickorna påstod, att det luktade sandelträ. Något exotiskt måste det naturligtvis vara, ty Yvonnes hår, det var något extraordinärt liksom hela hon...

Yvonne hade emellertid sina mörka stunder av självprövning och självförnedring, då hon tyckte, att håret var det enda extraordinära hos henne och att hon för övrigt alls inte var något annat än en dum unge som alla de andra, rakt inte vidare begåvad eller märkvärdig, och hon kunde då rakt inte begripa, varför just hon skulle vara förutbestämd till att genomgå så sällsamma öden. Men det var väl så, efter alla voro så övertygade om det, och hon hade naturligtvis ingenting annat att göra än att sitta och vänta på dessa undantagsöden.

De läto vänta på sig. Hennes liv i hemmet och skolan var egentligen, om hon skulle vara uppriktig mot sig själv, ganska jämnstruket. Hemma hade hon, förstås, betydligt tråkigare än de andra kamraterna hade i sina hem. Men en fördel hade hon framför dem: ingen av dem fick gå så ofta på teatern som hon, ibland till och med fyra, fem. kvällar i veckan! Det gick så långt, att hennes lärarinnor, i synnerhet innan hon var utväxt, förfasade sig över, att fadern lät sitt barn komma så sent i säng om kvällarna, och ämnade tillställa honom en protest, men på Yvonnes enträgna böner

avstodo de därifrån, helst som de där teaterbesöken ju ej tycktes inverka menligt på hennes fysik — hon var liten, men med lemmar smidiga som stålfjädrar och hade aldrig varit sjuk, visste knappt ens vad huvudvärk ville säga —; och dessutom var ju byråchefen Priman en underlig herre, och man hade nog ej stora utsikter att lyckas, om man försökte motsätta sig en av hans fixa idéer.

Den där besynnerliga teatervurmen hade kommit helt hastigt över honom, men den hade nog sin naturliga förklaring. Under de första åren efter katastrofen med hustrun hade han sökt döva sin melankoli genom att röka omåttligt, men då detta ej hjälpte, hade han vädjat till spriten. Då han stängt in sig på sitt rum om kvällarna, kom viskybuteljen fram., men de tunga tankarna ville ej låta jaga bort sig så lätt, och för byråchefen Friman var rusets dämon ingen välvillig, leende och rosenvingad kerub, utan en svart och hålögd furie, som viskade bittra hetsord i hans öra och kramade om hans panna med järnhårda fingrar, så att sömnen förgick honom och han blev oduglig till arbete dagen därpå. Han insåg snart, att han måste göra ett slut på detta, i synnerhet som han redan kände spritbegäret pyra i sitt inre som en begynnande sjukdom. Han ville inte bli drinkare, han ville inte bli glömsk och trög i sina ämbetsgöromål; här gällde det att, innan drycken-skapsbegäret blev honom övermäktigt, skaffa sig någon annan tankeskingrande sysselsättning om kvällarna. Han gjorde då ett försök med teatern. Han hade ej satt sin fot i någon teatersalong, alltsedan hustrun försvann ur hans liv, och även under deras korta äktenskap hade han ej många gånger visat sig ute med henne på offentliga nöjen; han hade aldrig haft sinne för sådant, och hon

gick ju hellre med andra. Därför

hade teatern nu nyhetens behag för honom, och provet slog ganska väl ut. Han köpte sig alltid i god tid biljett långt bort på en rad, där ingen av hans bekanta på parketten kunde se honom, eller helst i en avant-scensloge, där han kunde sitta alldeles gömd i en vrå. Men då ett par akter gått, började han bli tankspridd, han kunde ej följa med vad som tilldrog sig på scenen, han längtade hem till sitt tysta rum, till dess mjuka matta, som ej skvallrade om hans irrande steg, till dess nedfällda gardiner och till viskybuteljen. Begäret blev honom, övermäktigt, han smög sig ut i buffén och störtade i sig ett glas konjak, som om han hastigt blivit illamående, men det ena glaset ropade på det andra, och snart insåg han, att han var för svag att gå på teatern ensam, han måste ha sällskap, någon att ta hänsyn till och blygas för. Han hade intet val; han hade under de sista åren så skilt sig från alla sina kamrater på ämbetsverket, att han ej kunde förmå sig att försöka sluta sig till dessa igen, ens för en teaterkväll, och ingen av dem skulle för resten vilja sitta med honom där uppe i en undangömd vrå. Han hade ingen annan att vända sig till än sin lilla dotter, och på det sättet var det Yvonne, som omedvetet räddade honom från att bli drinkare.

Hon var endast elva, tolv år då dessa täta teaterbesök började, och hon förstod ju ofta ej så mycket av vad som tilldrog sig på scenen, men det intresserade honom att se, hur hela denna lavin av intryck från en för henne främmande värld hastigt bragte den unga hjärnan till mognad, utan att egentligen förvirra den, därtill var den alltför sund och klar av naturen. Det blev en störtsjö av frågor, som han hade svårt att parera och därför ofta lämnade obesvarade, och det blev framför allt en välbehövlig ny tillgång på samtalsäm-

nen under måltiderna på tu man hand i det förr så tysta hemmet vid Karduansmakaregatan. Yvonne kom med de mest överraskande och slående anmärkningar både om pjäsens innehåll och framför allt om spelet. Varför åbäkade den herrn sig så förfärligt? Varför talade den där damen till publiken och inte till sina medspelande? Varför skreko de så ohyggligt på scenen, inte gör folk det i det dagliga livet? Varför talade de så utpräntat och fint, allesammans, även de som skulle föreställa obildat folk, varför sade de »livsglädje» och inte »liffsglädje», som alla andra människor? Yvonne läste alla teaterrecensioner hon kunde komma över; ofta hjälpte de henne att förstå, men lika ofta blev hon ond och förklarade, att recensenten var ett får, som inte begrep ett dugg av vad han talade om. Under många år gick icke en pjäs över tiljorna på Stockholms teatrar utan att Yvonne var med om att avgöra dess öde, ty hon applåderade alldeles frenetiskt, då stycket slog an på henne, och generade sig alls inte för att hyssja, då hon tyckte, att publiken slösade sin gunst på något ovärdigt. Man hade vant sig där uppe på raden att se den långe krokryggige gamle herrn med den oregerliga flickan, och man smålog endast överseende, då hennes entusiasm eller hennes ogillande hotade att överstiga alla hävdvunna gränser. Redan vid femton år hade hon hela den moderna dramatiken i sitt huvud, och hon svängde sig i skolan med citat och med recenssenttermer, som. slogo kamraterna med beundrande häpnad. Ibland kom hon i gruff med sin far angående hans ensidiga smak, ty hon hade märkt, att han mest intresserade sig för de franska äktenskapsdramer, som vid denna tid gjorde sig så breda på Stockholms scener; han kunde utan att tröttna höra äktenskapsbrottet, i synnerhet hustruns, ventileras kväll

efter kväll, se det vridas och vrängas och ändvändas på alla håll; vissa av dessa pjäser kunde han gå och se flera gånger å rad, men han inlät sig aldrig i någon diskussion om dem, han bara satt där och lyssnade med spänd uppmärksamhet till den bedragne äkta mannens anklagelser och den otrogna hustruns försvarsargument, och ibland suckade han så tungt, att Yvonne förskräckt såg sig omkring för att se efter, om de kringsittande hört det. Stackars far, hon visste ju nu så väl, varför han suckade...

Detta frässande i teaterbesök väckte mycket avund hos skolkamraterna och bidrog till att i deras ögon göra Yvonne till en undantagsvarelse, kanske en blivande skådespelerska eller en teaterförfattarinna. Men för övrigt var, som sagt, hennes liv tämligen likt de andra flickornas. Hon läste samma förbjudna romaner som de, gick på samma konditorier och flirtade med samma skolpojkar — vad var det mera med det? Som. de andra var hon kär i konfirmationsprästen och stod på lur utanför operaartisternas ingång, då ödman var i farvattnet. Som de andra led hon en kort tid av religionsgrubbel, som slutade i den fullständigaste indif-ferentism alldeles som hos

kamraterna, och som de andra drömde hon om att bli älskad av en världsberömd nordpolsfarare eller följa en nihilist till Sibirien. Men allt det där var ju bara skolflicksgriller, det insåg hon. Ty hon hade egentligen ett sunt och nyktert bondförstånd, som vanligen, då det gällde, hindrade henne att bära sig löjligt åt. Ja, det förstås, undantagsvis kunde det väl hända någon gång. Som t. ex. den där höstkvällen, då hon gav sig ut på den fåniga ångbåtsfärden.

Hon hade nyss fyllt femton år den gången, och hennes inbillningsliv befann sig nästan aldrig i jämvikt,

hon var full av överspända idéer, som hon dock aldrig utförde, det var bara så spännande att sitta på sin kammare i mörkret och blåsa sådana där skimrande bubblor och se dem stiga svindlande högt i fantasiens rymder. Men gudbevars för att försöka sätta sig gränsle över en av dem och följa med upp till väders; då skulle den genast ha brustit sönder till intet, det visste hon nog.

Nå, en kväll kunde hon rakt inte tänka ut, vad hon skulle döda tiden med. Pappa hade inte talat om någon teatergång. Hon hade läst sina läxor och hade ingen lust att gå och söka upp någon av skolkamraterna. Hon såg efter i sin portmonnä, om hon hade något kvar av sina månadspengar. Jo, där låg verkligen en femtioöring och några kopparslantar. Hon tog på sig hatt och kappa i mörkret, lyssnade ett ögonblick vid pappas dörr och gav sig sedan ut i staden alldeles på måfå, ännu utan en aning om, vad hon skulle finna på för märkvärdigt.

Då hon kom ner till Carl XILs torg, höll en liten ångbåt just på att dra in landgången. Hon fattade ett raskt beslut, hoppade ombord och följde med så långt det gick för hennes sextio öre. Det var en klar och sval septemberkväll, och vattnet var redan fullt av ringlande ljusormar från ångsluparnas lantärnor och strändernas gaslyktor. Hon satt längst fram i fören, själaglad över sitt storartade påhitt, och försökte inbilla sig att hon hade bränt alla sina skepp bakom sig och att det nu bar av med henne it i vida världen, ut på de ändlösa haven, ut i det ovissa och äventyrliga. Men så måste hon ju stiga i land vid en brygga — någonstans på Vermdön var det väl —, hennes biljett räckte inte längre. Hon k^.nde sig litet lång i ansiktet, då hon stod där ensam på den okända bryggan och såg efter

den försvinande ångbåten, men livat var det i alla fall och spännande. Uppe i en björkdunge låg en igenbommad villa med en knakande flaggstång, där slog hon sig ned på trappan och hörde löven falla med ett litet muntert frasande ljud, som då gnistor släckas i vatten, och såg månen gå upp över skogstopparna på andra stranden, skinande glad och fet och rund. Hon gnolade på en operamelodi och kände sig så lycklig, att hon skulle ha velat gråta. Då det blev för enformigt att sitta på villatrappan, gick hon ut på yttersta spetsen av udden och lade sig på rygg i gräset med händerna knäppta under nacken och tittade upp i den blåsvarta himlen, där stjärnorna började tändas, och plötsligt flög ett namn genom hennes halvslumrande hjärna — ett mansnamn, som hon aldrig veterligen hört, aldrig läst i någon roman —, och det gjorde henne så underligt vek om hjärtat, och hon satte sig upp och stirrade utåt vattenytan och sade ut i mörkret med hög och smekande röst: Raimondo! som. om hon kallat på någon, och det kändes, som om hon ville både gråta och skratta på en gång, men helst av allt i världen luta sig mot en bred axel och känna en stor, varm hand stryka henne över håret och kinden.

Hon hade visst suttit där i en halvtimme och då och då viskat Raimondo! ut i den råkalla kvällsluften, men så började hon frysa och hacka tänderna, och så kom ångbåten tillbaka och släppte av en passagerare vid bryggan, och hon smög sig över relingen och satt helt tyst och beskedlig så nära ångpannan som möjligt för att värma sig och hoppades, att ingen skulle märka, att hon kommit ombord. Men rätt som det var, kom ångbåtskallen direkt fram till henne för att sälja biljett, och då bad hon att få följa med in till Stockholm på kredit, hennes pappa var byråchefen Friman, och han

<

skulle betala i morgon, men då blev kaptenen arg och kallade henne fräcka schana och jäkla jänta, och då hon kom hem, fick hon en förskräcklig snuva och tandvärk och ont i magen, så tunnklädd som hon hade legat där ute i det fuktiga gräset...

Men sedan dess hade »Raimondo» alltid betytt något sällsamt, vackert och ödesdigert för henne, något, som rådde över hela henne själv och hennes framtid, tyckte hon, och hur öppenhjärtig hon än annars var mot sina klasskamrater, yppade hon aldrig en halvdragen ande för dem om Raimondo; det var hennes egen innersta, dyraste hemlighet och skulle så förbli i tid och evighet.

På sommaren samma år som hon gått och läst, dog hennes far helt plötsligt. Hon hade hört honom gå av och an som vanligt i sitt rum till långt in på natten. Då jungfrun kom in på morgonen, stod hela rummet ännu grått av tobaksrök, och själv låg han död på schäslongen, fullt påklädd och med en slocknad cigarrett mellan de kalla fingrarna. Det var, som om han endast lagt sig för att vila litet efter sin timslånga promenad och skulle stiga upp och fortsätta den om en stund. Det var förmodligen hjärtslag. Men Yvonne kunde ej bli kvitt misstanken: det fanns i hans husapotek så märkvärdiga små flaskor, vilkas innehåll snarare bort påskynda än hindra det hjärtlidande, varav hon visste, att han lidit i många år, och farbror Pontus, landskamrer Pontus Priman i V—stad, som anlände till Stockholm ett par dagar efter dödsfallet för att som den avlidnes bror och ende manliga släkting bestyra om begravning och affärsutredning, hade besynnerligt nog endast för en vecka sedan fått ett brev från sin bror, som. eljes aldrig brukade skriva, ett brev, vari han bett honom bli förmyndare för hans dotter och helst ta henne till sig i sitt hem, om hon, som han på

goda skäl antog, skulle bli faderlös inom den närmaste tiden.

Affärerna vållade ej farbror Pontus mycket liuvud-bry, ty de voro i den skönaste ordning. Det fanns icke ett öres skuld, och tillgångarna utgjordes — utom boet — av över hundratusen kronor, placerade i säkra och lätt säljbara värdepapper. Man hade just lagom tid på sig att ordna allt till husaktionen, så att våningen kunde hinna repareras och hyras ut till första oktober. Yvonne var ensam arvinge, ty bland den avlidnes papper fanns verkligen attest på, att hans hustru dött på ett sjukhus i Montevideo för tio år sedan.

Landskamrern, som. var betydligt äldre än den avlidne brodern, om vilken han för övrigt påminde något genom sitt korrekt avmätta sätt och sitt uttryckslösa, liksom i grått trä snidade ansikte, hade icke ett ögonblick satt något annat i fråga än att man till punkt och pricka skulle åtlyda de önskningar Yvonnes far uttalat i sitt brev och sitt efterlämnade testamente. Och då det nu fogade sig så lyckligt, att gavelrummet i landskamrerns ägande fastighet nere i V—^^stad stod ledigt, sedan hans dotter gift sig i våras, och hans hustru ändå redan talat litet om att skaffa sig en väl betalande inackordering för att kunna i någon mån öka sina årliga bidrag till inre missionen, var det ju ytterst lämpligt, att Yvonne genast efter begravningen följde med sin farbror ner till den lilla residensstaden och sökte både figurligen och bokstavligen fylla det tomrum, som den bortflyttade dottern lämnat efter sig. Anbudet lät ej särdeles lockande i den unga flickans öron, men själv hade hon ju inga planer, inga rådvisa vänner att ty till, inga egna förslag att möta med, och vad kunde hon då annat göra än foga sig efter sin farbror och förmyndare? Det skulle ju alltid bli något nytt att komma

ifrån Stockholm, och vem vet, om det inte var nere i den sydsvenska småstaden som de där mycket omtalade »ödena» väntade på henne?

Det blev en stor missräkning. Faster Lavinia befanns vara en stendöv, egenrättfärdig, mot allt ungt och frihetstörstande hatfull gammal dam, som. genast efter ett par dagars bekantskap över den respektlösa och något ouppfostrade Yvonne uttalade den obevekligt avfärdande domen: hon haver djävulen. Eftersom hennes inackorderingsavgift var ytterst rundligt tilltagen, fick hon emellertid stanna, men fru Lavinia tog genast från början helt resolut sin hand och sitt modershjärta ifrån henne. Själv deltog gumman aldrig i husets skötande, sin mesta tid ägnade hon åt stadsbornas eviga salighet, men varje kväll mellan halv nio och halv tio virkade hon en stjärna till de paradtäcken hon titt och tätt lottade ut eller skänkte till basarer för den inre missionen; någon oomvänd spjuver i staden hade hittat på att kalla dem för »tant Lavinias aftonstjärnor». Och sedan hon invigt Yvonne i konsten att tillverka dessa stjärnor, ansåg hon sig ha gjort nog för hennes försummade uppfostran och drog sig obevekligt tillbaka inom sin dövhets och sin gudaktighets benhårda mumiefodral.

För farbror Pontus hade Yvonne snart fått en avgjord antipati. Det strömmade ut från honom en atmosfär av torr kyla, som verkade frånstötande på den försummade, värmebehövande unga varelsen, och sedan hon kommit

under fund med, att allt hos honom var oäkta, från den korrekta vita tandraden till de åsikter, principer och visdomsord han rörde sig med och som voro långods från landshövdingresidenset, kände hon en kittlande lust att svara trotsigt och näsvist, om han någon gång gjorde henne den äran atttilltala henne. Men hon var nog klok att lägga band på dessa syndiga tendenser; det var absolut nödvändigt, om man inte ville göra det redan förut tunga och gråa livet i landskamrerhuset alldeles outhärdligt för sig.

Tant Lavinias syster, en änkemajorska Asp, som levde på en liten pension och på att hyra ut rum åt resande, var familjens enda närmare umgänge, och hos henne hälsade Yvonne på ibland för att prata bort en stund. Den gamla damen hade åtskilliga pikanta historier att berätta om det ambulerande teaterfolk, som av gammal vana brukade ta in hos henne, och som hon ej ens vågade nämna i det fromma landskamrerhuset. En och annan gång fick Yvonne också följa med henne på teatern — hyresgästerna uppvaktade henne ofta med fribiljetter —, men därtill inskränkte sig — oavsett farbror Pontus’ årliga två supéer för stadens honoratiores — alla de förströelser Yvonne hade att tänka tillbaka på efter att ha tillbragt två år i sin farbrors hem.

*

ANDRA KAPITLET.

Yvonne hade krupit ihop i sitt soffhörn med benen under sig och väntade nu på, att klockan skulle slå elva i kyrktornet. Hade hon hjärtklappning? Kanske litet grand. Rädd? Nej, inte ett dugg . . . men glad och stolt var hon och framför allt i en härligt eggande spänning; den hade hon känt ända sedan hon fick Volmer Vangs lokalbrev vid sextiden.

Det var nästan alldeles kolmörkt i rummet, ty rullgardinen var nedfälld, men genom de båda springorna på sidorna om den drog lyktskenet nere från gatan två långa, gula streck i taket, och någon reflex glimmade matt på en flaskpropp borta på toalettbyrån.

Nedifrån sängkammaren hörde hon faster Lavinia läsa sitt sedvanliga kapitel ur bibeln med de dövas obehärskade och onyanserade röst; då satt gumman redan i sängen, och det skulle snart bli tyst i huset. Farbror Pontus sov i sitt arbetsrum åt trädgårdssidan; från hans håll hördes inte ett knäpp, han släckte ju alltid ljuset precis tjugu minuter över tio, det var en vana sedan barndomen. Från honom hotade alltså ingen fara. Fastän under kvällsvarden . . . hade han inte sett litet underligt på henne med sina runda, trögt blinkande uggelögon? Ånej, det var väl bara inbillning av henne, litet ont samvete, därför att hon satt vid detta ärbara matbord i det dygderika ämbetsmanshemmet med ett kärleksbrev från en aktör i klänningsfickan.

Tyst! Hördes inte steg nere på trottoaren? Nej, det var alldeles för tidigt. Det kunde inte vara slut på

teatern än. Hon öppnade boetten på sin lilla klocka och trevade på visarna. Fem minuter i halv elva. Då hade hon ännu sju evigheter att vänta.

Tänk, att han hade vågat skriva! De där artisterna äro visst ena riktigt förvägna krabater. En Guds lycka var det, att hon själv hade tagit emot posten i kväll. Tänk, om faster Lavinia —! Då hade det blivit ett himla spektakel med bibelord och Belzebub och eld och svavel...

Men naturligtvis måste han skriva... efter vad som tilldragit sig i majorskan Asps trappa i morse. Yvonne hade enkom gått till den odrägliga gumman för att komma åt att råka hennes hyresgäst och säga honom, att hon inte kunde komma på teatern sista kvällen och se honom som lord Rochester. Det var inte passande, att en flicka av fin familj visade sig på teatern mer än tre gånger på en månad, och farbror Pontus hade sagt bestämt nej. Men då Volmer Vang inte kom ut från sitt rum, fastän hon höjde rösten, alldeles som om tant Hedvig varit lika döv som sin syster, förstod hon, att han inte var hemma. Hon satte sig att titta i reflexionsspegeln, och då hon såg honom komma nere på gatan, sade hon hastigt adjö till tant och kilade ut och kom just lagom för att möta honom i trappan. Och här sade hon honom nu i flygande hast adjö och tusen tack för all konstnjutning och alla trevliga

promenader i stadsparken, för hon kunde ju inte få komma på teatern i kväll, och nu fick hon väl aldrig se honom mera. Och då hade han sett på henne så där förtjusande oemotståndligt slukande med sina svarta solar till ögon och slagit bägge armarna om henne och kysst henne på munnen tre gånger så hårt, så hårt, att hennes läppar ännu i denna stund voro ömma efter pressningen av hans tänder... nej, att han vågade! Det skulle inte

ens någon av hennes fräcka pojkbekanta från Stockholmstiden ha haft mod till. Och hans ansikte hade haft en sådan underlig doft, det var kanske av något slags fina cigarretter, för inte kunde det vara puder mitt på dagen? Och så hade han tryckt henne intill sig, så att hon tyckte hon trängde in i honom, smälte bort, blev ett med honom, och viskat något i hennes öra: »Älskade... älskade...» Men han hade varit så fubblig på rösten, och i det samma hörde hon tant Hedvig öppna dörren ut till farstun, och slet sig lös och tog trappan i tre språng.

Och sedan hade han naturligtvis måst skriva.

Å, ett sådant stiligt litet brev, så dristigt och så melankoliskt ömt — just sådant som han var, hela karlen! När hon läste brevet, tyckte hon alldeles att det såg på henne med hans djupa, strålande ögon.

Hon sträckte ut handen i mörkret, hittade en tändsticksask på byråhörnet och strök eld. Hon höll stickan tätt över brevet för att läsa om det ännu en gång.

»Älskade, jag kan inte lämna staden utan att ha fått säga dig, hur jag tillber dig och hur...»

Så slocknade stickan.

Nå, hon kunde det visst utantill.

----))Och hur jag förbannar mitt vagabondyrke,

som rycker mig bort från min gullhåriga lycka, just som jag träffat henne, träffat lyckan för första gången i mitt liv. Truppen reser i morgon bittida med snälltåget och jag med den. Om du älskar mig, så var utanför din port precis klockan elva i kväll. Jag måste få säga dig farväl. Om du inte kommer, så har jag missförstått dina olyckliga, varma ögon och din darrande lilla hand i morse, och då är det hela bara ett ödets

gäckeri, en ny törntagg, som livet borrat in i mitt dåraktiga, inbillska, förmätna hjärta...»

Det var ju litet förargligt, att han skulle skriva vaga-hång och presiss... och det var kanske väl djärvt att han kallade henne du — de hade ju bara råkats tre fyra gånger hos tant Asp och ett par gånger händelsevis — ja, var det händelsevis? — i stadsparken, just vid tvåtiden, då där aldrig fanns någon människa, ty då åt hela staden middag utom de två, tre förnäma familjerna dit Yvonne räknades. Han hade talat så poetiskt och vackert, mest om sig själv och sina roller och sitt oförstådda hjärta, sin själs ohjälpliga ensamhet mitt upp i teaterlivets myller, och så hade han naturligtvis sagt henne artigheter, vilkas närgångenhet man förlät på grund av deras naivitet — om det nu var äkta naivitet? — och de fascinerande blickar, varav han lät dem åtföljas. Och hon hade alls inte gjort något för att hålla honom på avstånd, tvärtom, hon hade uppmuntrat honom, ja nästan koketterat för honom, men ändå... att begära ett möte på öppen gata så gott som mitt i natten!

Naturligtvis hade hon aldrig haft en tanke på att gå till det där mötet; hela kvällen hade hon försökt tänka på alla världens ting för att narra och söva sig själv, men då hon efter den obligatoriska patiencen å quatre mains med farbror hade sagt godnatt och redan var i tamburen för att gå upp till sig, hade det slagit ned i henne som en blixt, att det var självbedrägeri alltsammans, hon hade från första minuten vetat, att hon skulle gå, måste gå, hon hade ryckt till sig portnyckeln från spiken bredvid tamburdörren och stoppat den i fickan utan att känna samvetskval ett dyft, nej, bara triumf och härlig spänning och längtan att klockan skulle bli elva, så att hon fick smyga sig utför trappan

ner till Raimondo, som väntade henne, och säga honom ett kort, smärtsamt, lyckligt farväl för evigt. Och han skulle kanske kyssa henne, men inte så där törstigt och glupskt som i morse, utan i stilla, värdigt vemod, och den

kyssen skulle för henne bli en invigning... jaha, en invigning till... hon visste inte vad, men till något vackert och allvarsblekt och adlande var det.

Men nu gick det bestämt nere på trottoaren?

Ja, men det var bara en pojke, som visslade.

Hon slöt ögonen och drog en djup, dallrande suck. Å, att få luta huvudet mot Volmar Vangs axel och se upp i de sugande flammande svarta solarna och viska »Raimondo», så att inte ens han hörde det. Nej, han skulle bara se, att det där namnet rörde sig på hennes läppar, och så skulle han luta sig ned över henne och...

Men nu började ju klockan slå i kyrktornet! Ett, två, tre, fyra, fem...

De sju evigheterna hade gått. Hon for upp, ryckte till sig hatten och en cape, som hon lagt i beredskap på en stol vid dörren, och smög sig ut i farstun. Ljudlöst gled hon utför trappan och famlade sig genom den kolmörka nedre förstugan fram till den stängda verandadörren, vars nyckel ju alltid satt i på insidan. Medan hon med litet darrande händer trevade efter den — nu dansade minsann hennes hjärta den vildaste galopp! — hördes plötsligt ett vasst raspande ljud tätt bakom henne, som av en stryksticka, och då hon vände sig om, stod farbror Pontus där med ett brinnande ljus i en stake och klädd i sin långa gråa bonjour, som om han aldrig gått och lagt sig.

Förvirrad grep hon om låsvredet och tryckte av hela sin kraft, men dörren gick ej upp.

— Jag har nyckeln i fickan, sade farbror Pontus torrt. Ingen kommer ut.

Hon såg på honom med en lång blick, och plötsligt blev hon alldeles lugn.

— Ge mig portnyckeln, som du har tagit från spiken i tamburen, sade han.

Det tjänade till ingenting att neka eller att behålla den. Alltsamman var ju om intet. Hon tog upp portnyckeln ur fickan och räckte honom den utan ett ord.

— Och nu följer du med in till mig, så få vi talas vid litet, sade han med sin torra, liksom dammiga röst, och hon lydde utan invändning.

I landskamrerns arbetsrum lyste taklampan anklagande på den bäddade, men orörda liggsoffan. Själv stod han framför henne, lång och grå, och stirrade dött på henne med sitt runda, släta träansikte, som liknade en urtavla, där visarna stannat för alltid. Aldrig hade han varit så grå som i kväll, och det var, som om allt omkring honom blev grått.

— Sitt ner, sade han och pekade på en stol. Hon skakade på huvudet och stod kvar vid dörren.

— Vart ämnade du ta vägen nyss? frågade han.

— Det är min ensak.

— Jag får underrätta dig om, att några nattliga promenader...

— Ja tack, det där kan jag tänka mig på egen hand. Och jag ämnar inte underkasta mig något förhör. Jag kommer inte att tillstå någonting.

— Rehövs heller inte, strängt taget, eftersom jag vet allting.

— Såå.

— Du tycks tvivla på det? Då skall jag tala om för dig, vad jag vet, så blir du kanske litet medgör-ligare sedan.

Han slog sig ned i sin skrivstol, nästan med ryggen åt henne, och medan han entonigt hasplade upp sin redogörelse, vred han då och då sitt runda ugglehuvud nästan ett halvt varv för att se på henne med sina långsamt hlinkande ögon.

— Vid tvåtiden i dag, började han, fick jag på mitt ämbetsrum bud från min svägerska, att jag om möjligt genast skulle gå till henne, hon hade något mycket viktigt att tala med mig om. Fastän det inte hör till mina vanor att

avbryta mitt arbete för enskilda angelägenheter, efterkom jag hennes begäran, som natur-ligen endast kunde ha framtvingats av ytterst beak-tansvärda motiv. Min goda Hedvig var i ett uppjagat tillstånd av oro och samvetsnöd. Hon anklagade sig för att ha varit en oskyldig anledning till, att du knutit bekantskap med en högst ovärdig person — ja, du förstår, att hon menade den där aktören Vang, som har varit hennes hyresgäst den sista månaden. Allt sedan du första gången av en händelse sammanträffade med honom i hennes hem, hade du ofta gjort henne de mest omotiverade besök, senast i morse, då du uppfört dig på ett högst misstänkt sätt och rusat i väg utan att säga adjö, tydligen för att få möta herr Vang i trappan. Längre fram på dagen hade han gått ut igen, och efter en stund hade han skickat hem diverse saker, som han köpt ute i staden, en butelj champagne, en påse päron och druvor och ett paket från glasboden, som tydligen innehöll två champagneglas. Han tycktes alltså tillämna något slags påtumanhandfest i sitt rum., antagligen efter spektaklets slut, och att han gick och köpte glas hellre än att låna dem av sin värdinna, somLIVETS IRRGÅNGAR ii

han förut brukat, tydde på att saken var sjuk. Min svägerska gick in i hans rum med paketen, och medan hon stod där framför hans skrivbord, bekymrad och orolig, såg hon, att han nyss måste ha skrivit ett brev ty läskpapperet på bordet bar ett alldeles färskt avtryck av ett namn med understruken adress. I sin djupa samvetsvånda tog den goda Hedvig upp läskpapperet, höll det framför spegeln och kunde nu läsa adressen, som var skriven med stora bokstäver. »Fröken Yvonne Friman, Storgatan 13, härstädes», stod det alldeles tydligt.

— En sådan katta! utbrast Yvonne harmset.

Landskamrerns huvud gled långsamt runt på den

höga, styva löskragen, och de båda bakifrån uppkammade grå hårtestarna, som bildade uggleöron på hans kala hjässa, tycktes spetsa sig och lyssna.

— Det är alltså bevisat, att du i dag med lokalpost har mottagit ett brev från bemälda herr Vang, fortfor han efter att ha blinkat ett par gånger med de tunga ögonlocken. Och nu är det min plikt som din förmyndare och farbroder att avfordra dig detta brev och övertyga mig, att dess innehåll ej är av den art, att det kan förleda dig till tukt och anständighet sårande handlingar. Var god och ge mig...

Han tystnade häpen, ty med oväntad beredvillighet hade Yvonne tagit upp brevet ur sin ficka. Men nu rev hon det i små bitar, gick sedan fram och lade dessa i en liten hög framför honom på skrivbordet och sade:

— Var så god.

Landskamrern kippade efter andan och dök ner bakom löskragens ointagliga vall.

— Ditt uppförande vittnar om ett klandervärt trots mot dem, som vilja dig väl, sade han. Nå, huvudsa-32 ERNST LUNDQUIST

ken är, att det beramade kärleksmötet blev förhindrat. Ty du var ju på väg till din förförare, då jag grep dig i vingbenet nyss, inte sant?

— Han är inte min förförare.

— Men du ämnade dig till honom?

— Nej.

— Det var dig han väntade till champagnefesten på sitt rum i kväll?

— Det vet jag inte.

— Nu ljuger du.

—' Ja, jag ljuger — och jag ämnar ljuga och trotsa hela tiden, så länge jag blir tvungen att stanna i det här huset! utbrast Yvonne och slog sin lilla knutna näve i bordsskivan framför farbrodern, så att de små pappersflingorna hoppade. Ja, jag vet alltihop, jag vet, att ni ha tagit upp mig, då jag stod ensam, i världen, men det var inte för att ni ville mig väl, det var för att ni inte för skams skull kunde lämna mig vind för våg och för att gavelrummet stod

tomt och farbror behövde någon att lägga »Lilla fjädern» med om kvällarna, efter faster är för helig att röra vid kort. Men ändå... ni kunde kanske ha vunnit mig genast i första ögonblicket, om ni bara mött mig med ett hjärtligt handslag, en blick som förrådde, att ni hade intresse för mig som människa. Ni kunde ha fått mitt förtroende, min tillgivenhet kanske, jag kunde ha småningom växt mig in bland er, i stället för att jag nu ständigt har stått utanför. — Ja, jag vet, att jag nu är otacksam och självsvåldig och fräck och allt, som är syndigt och fult, men om man inte duger till att hyckla, så måste man bli sådan i det här huset, där det inte finns ett grand av natur, av tillgivenhet, förtrolighet och verklig välvilja, där det inte gäller att leva och vara något,

utan bara att representera dygden och synas vara. Är det någon av er, som kan bli verkligt arg eller glad eller förtvivlad? Nej, det vore opassande. Hur ofta hör man här i huset ett ord, som kommer inifrån? Nej, konvenans, det är det, som ni ha i kroppen i stället för själ. Er religion, edra åsikter, er oförvitliga moral, alltsammans är bara konvenans. Ni ha inte ens samma Gud som andra människor, er gud heter herr greven och landshövdingen — så tycker landshövdingen, så brukar landshövdingskan, så vill man ha det i residenset — usch!

Hon kunde knappt tala av förbittring och måste tystna för att hämta andan efter denna forsande ordström. Landskamrern, som nu vridit sig helt om mot henne, passade på och sköt in:

— Jag vill påpeka, att du nu skenar i väg alldeles för långt från ämnet.

— Ja, jag är ologisk naturligtvis, men det kom över mig ett sådant äckel, att jag måste ut med alltsammans! högg Yvonne åter in. Jag begriper inte, hur ni kunna andas här i huset... att ni inte storkna! Se ni då inte, hur det ligger tumstjockt med torr och kall aska överallt omkring er, luften är grå av den — puh! Man blir till sist alldeles inpyrd med er aska, man har den i håret, i kläderna, i munnen, och galen är 4en, som inte rymmer härifrån i tid, innan den hinner tränga in i hjärtat också! — Ja, du tror visst, att jag är tokig, farbror Pontus, du begriper inte ett ord av vad jag pratar. Men det vill jag bara säga dig, att varken du eller faster Lavinia duga till att uppfostra en ung flicka med blod i ådrorna och med någon tillstymmelse till karaktär, det borde ni ha betänkt, innan ni togo mig i huset, totalt ouppfostrad valp som jag var. Och kunna ni hitta på något annat lämpligare

ställe att placera mig på, så är det bäst både för er och mig... men låt det helst ske snart, för nu har du sett, att jag inte hunnit bli riktigt petrificerad än, jag kan spränga mig lös ur all den aska, som här har långsamt sållats över mig i två års tid, och göra ett salto-mortale och skena över skacklorna, så att skandalen sprätter högt upp till och med på edra dygdeblanka fönsterrutor!

Och medan landskamrern satt där med gapande mun och klippte med ögonen, som om hennes sista ord manat fram en fasans syn för hans blickar, strök hon häftigt pappersflingorna från bordet, så att de yrde långt ut på mattan, och i nästa ögonblick slog dörren igen efter henne med en smäll.

Hon gick direkt fram till fönstret i sitt rum, lät rullgardinen flyga upp och lutade sig långt ut i nattluften för att lyssna. Se kunde hon ej längre, ty gaslyktorna voro redan släckta. Men hon hörde inga steg, ingen viskning, icke ett ljud. Han hade tröttnat på att vänta, och så hade han gått. Nå, sak samma. Vad skulle hon ha sagt honom, om han nu stått där nere? I denna stund kände hon klart och tydligt, att hon inte älskade honom, det var bara i hans närvaro som hon var förhäxad av hans ögons hypnos. Men ändå... hade han nu stått där nere och lockat henne, hade äon kanske hoppat ner i hans famn och rest med honom, bara för att slippa kvävas här av allt detta vidriga, torra, gråa, som hon söp i sig med varje andedrag.

Hon stod länge vid fönstret och lät höstluften svalka sin heta panna och sina bultande tinningar. Hon andades så fritt och härligt sunt, det hade varit skönt att få tala ut en gång där nere. Och då klockan slog tolv i tornet, klädde hon av sig utan att tända ljus, gick till sängs och somnade nästan genast.Vid sjutiden spratt hon upp ur sömnen och stirrade framför sig. En långdragen ångvisslas rop dog småningom bort, och hon hörde ett taktmässigt bultande, som till sist blev ett enda muller.

Snälltåget . . .

Långsamt fylldes hennes ögon med tårar. Hon kastade sig om på sidan med ansiktet mot väggen och drog täcket över huvudet för att slippa höra de snyftningar hon ej kunde tvinga tillbaka.

*

TREDJE KAPITLET.

Under de närmast följande dagarna rådde ett spänt förhållande mellan Yvonne och hennes farbror. En avmätt hälsning morgon och afton var allt vad han bestod henne, och efter kvällsmaten hade han återtagit sina gamla solopatiencer i stället för att lägga »Lilla fjädern» med Yvonne och vinna av henne några kopparslantar, vilket eljes varit hans stora förtjusning. Faster Lavinia var sig alldeles lik, till henne hade han visst icke sagt ett ord om vad som inträffat; han var förmodligen rädd att hon i sin odiplomatiska ofördragsamhet skulle påyrka alltför radikala åtgärder och framkalla en brådstörtad upplösning, som av flera skäl icke var önskvärd. Inför hela staden stod han ju i ansvar för sin brorsdotter, kunde på inga villkor kasta ut henne ur sitt hem och utsätta sig för klander eller eventuella skandaler. Yvonne var en ytterst obehaglig familjemedlem, och naturligtvis måste hon så småningom avlägsnas ur det Frimanska hemmet och ur staden, där de åsikter hon uttalat om förhållandena i landskamrerhuset lätt kunde få spridning, men hon måste lyftas ut helt varsamt och stilla, utan uppseendeväckande brutalitet, liksom genom ömsesidig vänlig överenskommelse, och hon måste omplaceras på ett sätt, som uppfyllde alla konvenansens fordringar och var fullt betryggande för framtiden. Till dess landskamrern hittat på någon tillfredsställande lösning av denna kinkiga fråga, iakttog han en avvaktande hållning mot sin brorsdotter.

Yvonne å sin sida var alltför upptagen av att gå

och känna på den smärta skilsmässan från Volmer Vang vållat henne, för att offra några tankar på en så likgiltig och ointressant person som farbror Pontus. Under dagarna närmast efter det stora uppträdet hade hon gjort långa promenader utanför staden för att riktigt få vara ostörd med sin sorg och sina bitterljuva minnen. Hon strövade omkring i stadshagen, drog i väg en halv mil utåt slätten på de snörräta, pilkantade vägarna, men fann ingenstädes i denna nyktra skånska natur någon likstämd miljö för sitt romantiska vemod. Hon ertappade oupphörligt sig själv med att tänka på alla världens ting utom på Volmer Vang. Och då hon till sist måste sitta och säga: »Volmer, Volmer...» för sig själv för att tygla sina tankar och var tvungen att mota hans fagra bild, då den ville smita ifrån henne, och liksom släpa den tillbaka vid håret, då fattade hon ett raskt beslut och inställde dessa lönlösa promenader utåt landsbygden. Och då farbror Pontus en kväll ansåg hennes straff ha räckt länge nog och ädelmodigt erbjöd -henne att lägga en Fjäder med honom, tog hon det som ett järtecken, att de sura minernas odrägliga period nu var förbi, och sedan hon med den största tacksamhet låtit farbror Pontus vinna sextifem öre, var fred åter sluten, till det yttre åtminstone.

Men Yvonne hade alldeles klart för sig, att hennes befrielses timme nu kanske snart nog skulle slå. Hon hade hos farbrodern väckt tanken på att rensa huset från denna upprorets ande; han gick och ruvade på något, det såg hon alldeles tydligt; han sökte antagligen efter en lämplig inackordering för henne i någon landsända, där hennes ormtunga ej kunde göra honom någon direkt skada. Men med den kännedom hon nu fått om sina kära släktingar och deras bekanta kunde hon ej tvivla på, att ett hem, som efter episoden Volmer

Vang ansågs lämpligt för henne, naturligtvis måste vara ett riktigt litet helvete, kanske långt värre än den tvångs- och förbättringsanstalt, där hon nu framsläpade sina dagar. Hon beslöt därför att om möjligt förekomma farbror Pontus och på egen hand i hemlighet skaffa sig en guvernantplats någonstädes långt bort ifrån V—stad, och då skulle farbror nog ge sitt samtycke i glädjen över att bli av med henne och slippa allt besvär med skriverier och förfrågningar.

Hon skrev till sina f. d." lärarinnor i Stockholm och bad dem om rekommendationer, men fick till svar, att då hon slutat skolan i förtid — varöver föreståndarinnan blivit mycket stött —och dessutom aldrig veterligen ens gjort

något försök att undervisa barn, kunde något sådant förord ej lämnas. Hon tappade ej modet för det, besvarade annonser till höger och vänster, annonserade själv i huvudstadstidningar, men fick aldrig några svar, antagligen emedan hon ej kunde erbjuda några referenser. Vintern gick under dessa fåfänga försök, som dock gåvo en viss spänning åt vardagslivet. Ibland var hon modfälld och rentav förtvivlad, men hon tröstade sig alltid med, att ej heller farbror Pontus tycktes ha någon framgång i sina bemödanden. Han skulle inte få placera henne efter sitt gottfinnande, det hade hon föresatt sig. Och om han ändå hann före henne och verkligen lyckades spåra upp en tillräckligt obehaglig straffanstalt åt henne, innan hennes egna spaningar krönts med framgång, så hade hon ju alltid den utvägen att rymma.

Frampå våren började farbror Pontus tala om, att han tyckte Yvonne såg blek ut och inte hade samma goda aptit som vanligt. Yvonne trodde först, att han

fått nys om de täta besök hon gjorde i stadens konditorier för att slippa äta sig mätt av den ledsamma husmanskosten vid tant Lavinias bord, men det var inte det... då kunde han ju dragit in på hennes fickpengar. Nej, det var tydligen något annat han lurade på, men vad? Det dröjde ej länge, förr än hon fick lösning på gåtan. Sedan han en tid bortåt ungefär en gång i veckan upprepat sina beklaganden över hennes blekhet och dåliga matlust, underrättade han henne en dag i början av maj, att han rådfrågat husläkaren angående Yvonne, och att denne ordinerat ombyte av luft, kanske helst en sex veckors vistelse vid något havsbad.

Yvonne blev stum av överraskning, det var alls inte vad hon hade väntat. En badresa! Ja, varför inte? Det spratt till i henne av glädje. Nya människor, danskvällar, basarer, seglatser — havet... å, havet, som hon alltid älskat med en platoniskt hopplös kärlek! Men i nästa sekund föll hennes hänryckning samman som en såpbubbla.

— Jaså, tant och farbror ämna sig då till en badort i sommar? frågade hon, och det hoppfulla glittret i hennes ögon slocknade, som då man blåser ut ett ljus.

— Nej, inte vi, svarade farbror Pontus, tycker du det, vi ha visst inte råd till sådant, vi äro inte så rika vi som du. Nej, jag har tänkt att du skulle få följa med borgmästarinnan Faxe, hon och barnen ska vara i Ny-rupsläge som. vanligt, och hon har godhetsfullt lovat att du får följa med dem.

— Jaså, tant Faxe...

— Ja, hon har just i år ett rum. till överlopps i villan, där hon alltid brukar bo, borgmästaren måste nämligen fara till Karlsbad i sommar, och då-..

— Allting- tycks redan vara uppgjort således?

— Ja, så vida du inte har någon alldeles avgjord motvilja för en badortsresa? Det vore ju ett gott tillfälle för dig att få se litet av vårt vackra Skåne, Kullen i synnerhet, Mölle och Arild... ty naturligtvis blir det utflykter både dit och till andra vackra orter... borgmästarinnan vill ju alltid, att ungdomen skall roa sig.

— Jag vet det.

— Du har således ingenting emot mitt förslag?

— Jag skall be att få ge besked i morgon.

Farbror Pontus såg litet stött ut över att hon begärde

betänketid, då en oförtjänt lycka så där ramlade ner över henne, men han var för skicklig diplomat för att visa sig enträgen.

Och egentligen visste Yvonne knappast själv, varför hon ej genast svarat ja. Eller rättare sagt, hon visste det mycket väl. Borgmästarinnan Faxe var en hjärtans beskedlig människa, litet tillgjord kanske ooh inte just något klart skinande ljus, men vad hon framför allt var känd för i den lilla staden, det var den på samma gång hårdnackade och smidiga iver hon ådagalade i att gifta bort folk. Det påstods, att det inte fanns någon karl, som kunde stå emot henne, om hon riktigt föresatte sig att fånga honom för en av sina skyddslingar. Hennes egna döttrar, Sofia och Victoria — uppkallade efter drottningen och kronprinsessan — voro ännu blott tolv och tretton

år och måste väl därför stå på tillväxt ännu någon tid, innan den moderliga taktiken kunde koncentreras på deras bortgiftande, men det skadade ju aldrig att under väntan på denna uppgift öva sig litet på umgängeskretsens döttrar, och på detta sätt fick fru Faxe årligen leva med i två, tre, kanske fyra romaner,LIVETS IRRGÅNGAR ii

vilket ju ej var att förakta i en stad så fattig på nöjen som V—stad. Och nu skulle hon alltså))ta hand om» Yvonne! Och då tant Hedvig Asp med sin lösmynthet dragit försorg om, att den dumma historien med Volmer Vang kommit ut i »societeten» — å, det hade Yvonne nog märkt av fruarnas kränkta helgonminer och av flickornas tissel och tassel på familjebjudningarna i vinter, för att inte tala om ett par av de tilltags-nare ungherrarnes mer än näsvisa försök att etablera kurtis —, så var marknaden ju fördärvad för henne i V—stad, och nu skulle hon föras bort till en främmande giftasbasar, bjudas ut på torget som en kantstött vara, som man gärna ville bli av med till vad pris som helst. Det var det, som den där otäcka farbror Pontus hade gått och ruvat på i vinter. A, om. hon kunde få klösa ut hans gamla uggleögon! Låta gifta bort sig av honom — för att han skulle bli av med henne — aldrig! Gifta sig hade Yvonne visst ingenting emot, och badortsresan lekte henne i 'hågen, men att vara farbror Pontus' spratteldocka, som öppnar stora famnen och bräker »ja», bara han klämmer henne på magen! Och att bli fru den och den av tant Faxes nåde för att hela staden sedan med ett medlidsamt löje skulle tala om vilken tur hon haft att bli »placerad» — nej, tack! Aldrig i evigheters evigheter!

Men dagen därpå gav hon ändå farbror Pontus det beskedet, att hon alls inte hade något emot att följa med tant Paxe till Nyrupsläge i sommar.

Hon hade nämligen mitt under sin vitglödande förbittring i går kväll kommit att tänka så här: Du är en liten idiot, min tös! Du behöver ju inte låta gifta bort dig, fastän du följer med till badorten!

Så enkelt var det problemet. Golumbi ägg för tu-44 ERNST LUNDQUIST

sende gången. Att hon inte kommit att tänka på det förut! Men nu tänkte hon på det så mycket mera. Halva natten låg hon och funderade ut, hur hon skulle bära sig åt för att möta tant Faxes minor med kontra-minor och gå fri och oförlovad och triumferande ur denna spännande duell och ändå ha haft en härlig sommar på köpet. På en badort får man ju så många vänner, och kanske kunde hon där knyta några nyttiga bekantskaper, få något uppslag till självverksamhet eller i nödfall komma över en plats som sällskap, guvernant eller vad som helst, så att hon kunde slippa återvända till V—stad. Farbror Pontus skulle inte ha något för den intrig han spunnit. Man var väl en fri människa, fastän man hade den olyckan att ännu vara omyndig, och man var väl inte fruntimmer för ro skull, så mycket kvinnolist hade man väl inombords att man kunde slingra sig ifrån att gå med på en väg, som man inte ville gå!

Förberedelserna till badortsresan sattes i gång med fart, och tant Faxe följde henne i butiker med en beredvillighet, som var mer än misstänkt. Hemma sutto två sömmerskor träget sysselsatta i hela juni månad; Yvonne fick en utrustning så elegant och så fullständig, som om det varit frågan om ett giftermål — nå, det var det ju också. Yvonne fann sig i allt utan invändningar, men hon gick omkring med ett tjuvpojks-aktigt glitter i ögonen, som borde ha väckt onda aningar.

Första juli på morgonen, som bestämt var, gav den lilla karavanen sig i väg — borgmästarinnan med sina båda ostyriga flickungar och Yvonne Friman, som skulle giftas bort, det visste nu hela staden. Då de samma kväll anlände till Nyrupsläge, hade Yvonne under de tre fyra timmarna på järnbana och landsväghunnit göra Sophy och Vick så förälskade i sig, att borgmästarinnan smålog beundrande och tänkte förtjust: Det här börjar bra. Flickan är omotståndlig, om hon *vill.*

*

FJÄRDE KAPITLET.

Men tyvärr: hon ville icke.

Då hon kom ut från sitt rum i den Faxe'ska villan, sedan hon gjort toalett efter resan, befanns det, att hon tagit på sig sin kortaste klänning och delat upp sitt oerhört yppiga gullröda hår i två väldiga flätor, som hängde ner på ryggen som på en flicka i slynåren. Det korta, burriga framhåret hade hon dock ej kunnat få bukt med, det stod fortfarande som en glittrande gloria kring hennes panna och tinningar, så att man nätt och jämt såg ögonen. Och hon hakade sig genast fast vid Sophy och Vick, en på vardera sidan som skyddsvakt, och såg bara helt litet äldre ut än en av dem. Man kunde mycket väl ta henne för en fjortonåring, och detta var tydligen hennes avsikt. Borgmästarinnan förklarade med ovilja, att hon inte kunde dra med sig en sådan fågelskrämma ner på badhusrestauranten, och uppmanade Yvonne att genast gå in och kamma sig som folk. Men den lilla intriganten sade, att hon i så fall måste stanna hemma och låta hämta mat åt sig hela tiden, ty hennes hår var alldeles för tungt, om sommaren fick hon en olidlig huvudvärk av att bära det uppsatt, men naturligtvis hjälptes det med att hon tog en sax och genast klippte av det . . . säg, ville lilla tant hellre det? I en handvändning skulle det vara gjort.

Borgmästarinnan grep henne förfärad i armen, då hon ville rusa in för att fullfölja sin hotelse, och lät udda vara jämt för i dag, fastän med den största motvilja, ty det första intrycket är ju så ofantligt viktigt . . .

Nere på restauranten och sedan i societetssalongen spelade Yvonne tafatt backfisch, höll sig fortfarande till sina bägge små väninnor, sade icke ett ord, då hon blev presenterad till höger och vänster för herrar och damer, och passade på första tillfälle att följa med Sophy och Vick bort till den s. k. barnkammaren, en av bokdungar kantad stor gräsplan utanför badortsområdet, där hon mitt i en svärm av halvvuxna pojkar och flickor tillbragte hela eftermiddagen med att spela crocket. Då borgmästarinnans två särskilda bud-skickningar ej hjälpte, måste hon själv komma och hämta sina egensinniga flickor — det var ju lördagskväll och dans i societeten! — Men Yvonne förklarade, att hon hade slutat dansa — av religiösa skäl — och hon ämnade inte vara med om några nöjen tills vidare, förr än hon övervunnit vissa betänkligheter, men lilla tant skulle inte alls bry sig om henne, utan bara tänka på sig själv och roa sig riktigt bra; om och när Yvonnes samvete tillät henne att delta i societetens nöjen, så skulle hon komma självmant — längre fram kanske, men inte nu... kanske aldrig, men i alla händelser inte nu. Sophy och Vick togo med passionerad iver hennes parti, klistrade sig fast vid henne som kardborrar och förklarade, att Yvonne lovat sällskapa med dem. hela sommaren, mamma hade inte alls något att säga över Yvonne och mamma skulle bara understå sig att försöka ta henne ifrån dem! —

Borgmästarinnan måste retirera utan något slags krigsära.

Hela den första veckan fullföljde Yvonne med obrottslig Ikonsekvens den taktik hon påbörjat. Hon höll sig oavlåtligt bland barnen, blev stum och tog till flykten, om en herre talade till henne och deltog visserligen i ett par seglatser till Arild och Hallands Väderö, men

satt då hela tiden längst fram i fören med en hel barrikad av barnungar framför sig. Hon hade sålunda inom societeten snart intagit en fast och säker position bland de unga flickor, som icke räknades, och det fastän borgmästarinnan nitiskt tutade i alla hon talade med, att fröken Friman var aderton år, hade över hundratusen, var av utmärkt fin och ansedd familj och hade fått en förstklassig uppfostran. Det hjälpte inte, vad hon sade; Yvonne var och förblev i alla badgästers ögon en av småflickorna. Tillsammans med dessa badade hon hela förmiddagarna vid »Havsfruns klippa», det enda ställe på stranden, där det var djupt, gav föreställningar i den högre simkonsten, körde pjå huvudet, slog volter i luften, som hälsades med jubeltjut av den ungdomliga publiken, lärde med outtröttligt tålamod några av de halvstora flickorna diverse simar-ter — hundsim, ormsim, trampa vatten — och solade sig halvtimvis på klippan, så att hennes fina lemmar till sist fingo en färg som gammalt guld. Middagen expedierade hon sedan i flygande fläng, åt dubbelt så mycket som de andra vid bordet, men hann ändå sluta före dem och nekade enständigt att dricka kaffe ute i societetsträdgården, hon hade inte tid, hon hade lovat småflickorna Kruse att ro dem. till Vitehallar eller att ge Sophy och Vick revansch pä crocket.

Men det hade aldrig varit hennes avsikt att leka barn hela sommaren. Så snart hon såg, att tant Paxe uppgivit hoppet om henne eller också fått tag i något annat ungt par att koppla ihop, skulle hon småningom dra sig ifrån

»barnkammaren» och sluta sig till ett visst kotteri glada Stockholmsungdomar, två flickor och tre unga herrar på tjugu år, där det naturligtvis idkades mycken flirt, men helt säkert aldrig var tal om giftas. De skulle nog inte ha något emot att ta in henne i sin

muntra krets, ty där fanns ju en ungherre för mycket, och hon anade, att hon passade bra bland dem och skulle få kolossalt roligt i det sällskapet, om. hon riktigt ville visa sig för dem en gång sådan hon verkligen var. Men ännu tordes 'hon inte. Hon hade visserligen sett tant Faxes duennaintresse börja vakna för en viss liten Göteborgsfröken och en ung filosofie doktor, vilkas blyga närmanden tycktes vara i behov av en moderligt hjälpande hand, men hon ville låta borgmästarinnan bita sig riktigt fast där; sedan kunde det vara tid att kasta av masken.

Och hon hade ännu ett skäl att spela sin roll i några dagar till. Hon tycktes ju, trots allt ha fått en beundrare uppe vid crocketplarien. Honom måste hon avskräcka först, så att hon sedan kunde känna sig riktigt trygg och obesvärad.

Vid brynet av den bokskog, som på tre sidor infattade den stora gräsplanens rektangel med en vägg av grönska och fortsatte ända ner till det mot havet långsamt sluttande vita sandbältet, där de riktigt små barnen höllos med sina spadar och hinkar, hade baddirektionen ställt ut några bänkar avsedda för de äldre, om de ville ha uppsikt över sina barns lekar. Men som vattnet just här var ovanligt långgrunt och inga faror kunde hota småttingarna uppe på den släta gräsvallen, var det ytterst sällan som några av de äldre badgästerna syntes till där. En och annan barnjungfru gick kanske och drog sin korgvagn nere på sanden eller läste en roman i skuggan av skogsbrynet, men för övrigt voro barnen vanligen överlämnade åt sig själva.

Men en dag i slutet av den första veckan dök där upp en ung herre, som Yvonne ej sett förut, förmodligen en nykommen badgäst. Han satt på en av bänkarna och höll ögonen fastade på henne, där hon gick

bara några alnar ifrån honom och spelade crocket med flickorna Paxe och ett par halvstora pojkar. Utan att någonsin riktigt ha sett på honom, visste hon ändå precis hur han såg ut. Det var en man på kanske tju-gusju år i ljusgrå kostym med sorgflor om armen, panamahatt och vita skor. Elegant, men ändå med en viss landsortsprägel. Den påfågelblåa halsduken passade inte till sorgfloret. Det var något myndigt i hans hållning, som om han vore van att kommendera mycket folk. Han hade ett regelbundet ansikte med stora, lugna drag, en mörkhyllt, nästan klassisk manlig skönhet, omedveten och liknöjd för sig själv, allvarliga bruna ögon, som sågo på henne, icke närgånget, ej ens intresserat, men oavlåtligt och liksom med en stilla flödande värme, som. generade henne. Hon ertappade sig själv med att sköta klubban sämre än vanligt och bröt missnöjd upp förr än hon hade tänkt.

Dagen därpå var han inte där, då hon kom, men hon hade knappt spelat ett halvt parti, förr än hon kände, att han satt på samma bänk som i går. Denna gång hade han slagit sig i språk med en gosse, som satt i gräset framför honom och täljde på en barkbåt. Han tog upp sin pennkniv och hjälpte honom till rätta och tycktes vara djupt intresserad av vad han hade för händer, men hon såg ändå, att han då och då lät en blick glida bort till henne... för inte kunde det väl vara barnen han såg på?

Han kom dit flera dagar å rad, men gjorde aldrig något försök till närmande, hälsade icke, tilltalade henne icke, smålog ej ens emot henne, och ändå var hon alldeles säker på, att han kom för hennes skull. Det hjälpte alltså inte att gå med de där anskrämliga långa flätorna på ryggen. Utan sin härliga hårkrona var hon ju ful, det visste hon, vad kunde han då ha för

nöje av att titta på henne så där? Vad ville han henne? Varför kunde han inte hålla sig nere i societeten som de andra unga herrarna, på tennisplanen, i kaffeträd-gården? Kunde man inte ens i barnkammaren få vara i fred för kurtisörer? Tänk, om det var tant Faxe, som stod bakom detta? Å, Yvonne skulle vilja ge mycket till för att veta, om han kände fru Faxe och om han kanske hört talas om de hundratusen.

Men då han suttit där på sin bänk varje dag i en hel vecka, beslöt hon att göra ett slut på detta odrägliga obehag.

Just som ett crocketparti slutat, gick hon direkt fram till honom och sade i retsam ton:

— Ni måtte vara mycket barnkär, ni?

Han ryckte till litet, gjorde en rörelse som för att resa sig, men ändrade tanke och satt stilla, lyfte endast på panamahatten.

— Ja, det är ju ni också, svarade han med litet sträv basröst och med något slags brytning, som hon inte genast kände igen.

— Är jag? utbrast hon förvånad.

— Ja, hur skall man annars förstå, att en ung dam som ni...

— Ung dam! Hon skrattade till backfischaktigt.

— Ja, vet ni vad, så pass mycket har jag verkligen varit tillsammans med fruntimmer, att jag kan skilja på en ung dam och en baby, sade han och smålog ill-parigt. För resten kan jag slå vad, att edra vackra hårpiskor äro minst fyra år yngre än ni själv.

Jaså, det var småländska han bröt på.

Hon såg förkrossande högdragen ut, som för att antyda, att hennes egen och hennes hårflätors ålder ej angick honom, och han fortfor litet kärvt i det han reste sig:

— För resten ber jag om ursäkt, i fall jag har generat er med min närvaro. Jag trodde, att de här bänkarna voro avsedda för allmänheten. Men om ni inte tycker om, att någon ser på, då ni spelar crocket med barnen, så skall jag naturligtvis...

— Det är mig knusende ligegyldigt, förklarade hon iskallt och vände sig om mot Sophy, som stod och ryckte henne i kjolen.

— Det gläder mig, svarade han, då behöver jag alltså inte ändra mina vanor. Då man inte är road av sällskapslivet nere i societeten, är det litet svårt att få eftermiddagarna att gå.

Därmed lättade han litet på sin hatt och avlägsnade sig inåt den smala skogsvägen, som ledde upp till de högst belägna villorna. Innan Yvonne hunnit göra sig av med den efterhängsna Sophy, var han försvunnen mellan bokstammarna. Och där stod hon nu förargad på sig själv för att hon ej rent ut sagt honom, att han generade henne, och ännu mera för att hon ej försökt leta ur honom, om. han kände tant Paxe.

Hon undrade, om hon ej skulle kunna locka detta ur fru Faxe själv, men hur det skulle tillgå, hade hon ingen aning om, då hon ju inte ens visste karlens namn. Småflickorna kände honom inte, så mycket var säkert.

Ett par dagar uteblev han helt och hållet, men så dök han upp igen, och denna gång både hälsade han och smålog på ett sätt, som föreföll Yvonne stötande förtroligt. Hon vände honom hela tiden ostentativt ryggen, men hon kände hans ögon alldeles som förr, nej tiofalt mera generande än förut; hon måste slänga fram sina långa hårpiskor över bröstet, fastän de hindrade henne vid crockeringen, ty det kändes, som om det

var dem han tittade på. Då ett par eftermiddagar gått på detta sätt, brast hennes tålamod och hon tänkte: antingen måste han eller jag rymma fältet! Men som hon ännu ej var riktigt trygg för tant Paxe, måste det alltså bli han, som drog sig tillbaka. Och till det resultatet kunde hon ej komma utan att antingen vara ohövlig eller uppriktig, och eftersom karlen ju egentligen intet ont gjort henne och på det hela taget verkade rätt sympatisk, valde hon det senare alternativet.

Det var en härlig högsommarkväll; solen började redan sänka sig mot den envisa ljusa dimväggen i väster, och hela Öresund låg småkrusigt framför dem och glittrade av hoppande, dallrande solgnistor i rött, gult och blågrönt. »Barnkammaren» hade småningom blivit folktom; endast den främmande herrn satt kvar på sin bänk, där han

under eftermiddagens lopp rökt en oändlig massa cigarretter, men visst ej vänt bladen i sin bok mer än ett par tre gånger. Han måste väl vara förskräckligt illa kär, tänkte Yvonne, och därmed lämnade hon sin crocketklubba till en av pojkarna Kruse, som stod och såg på paritet, bad honom spela slut i hennes ställe och gick fram till den okände, som genast reste sig.

— Ursäkta min påflugenhet, sade hon, men skulle ni inte vilja göra mig sällskap bara ett litet stycke på väg till villa Solbacken, där jag bor? Jag har något jag ville säga er.

— Med största nöje, svarade den unge herrn i behagligt överraskad ton. Då tillåter ni mig kanske att presentera mig först. Jag är konsul Herbert från österhamn.

— Och jag heter Yvonne Priman. Men det vet ni kanske redan?

— Nej, det visste jag verkligen icke.

Hon såg skarpt på honom, som om hon velat säga: narras du nu? Och så antydde hon med en åtbörd, att det var skogsvägen de skulle gå. En minut gingo de bredvid varandra under tystnad i den gröna skymningen, där aftonsolen sken in och trollade fram liksom ett myller av gullfjärilar, men så sade hon beslutsamt:

— Efter vad jag hörde häromdagen, förvånar ni er över att jag inte söker sällskap med mina jämnåriga, utan tillbringar så mycket tid här på gräsplanen tillsammans med barnen. Jag kunde ju uttrycka precis samma förvåning beträffande er, men det gör jag inte, ty jag har ingen rätt att varken förvåna mig över eller blanda mig i, vad en obekant herre tar sig till. Ni tycks emellertid ha föresatt er att inte vika, och som jag inte vill, att ni skall misstyda, varför jag är lika envis som. ni, vill jag nu uppriktigt säga er mina skäl, fastän de naturligtvis inte kunna intressera er det allra ringaste.

— Ser ni det, att jag verkligen har generat er... varför sade ni nej till det häromdagen?

— Ni tycks ändå inte ha varit tillräckligt tillsammans med fruntimmer för att veta, att en flicka ibland säger nej, då hon menar ja, fast hon kanske inte själv vet, varför hon säger nej och menar ja. Men låt oss inte spilla tiden med onödigt prat, det är i alla fall djärvt av mig att ta er tid i anspråk för en obekant. Vad jag vill att ni skall veta är bara det, att jag har mina skäl att inte vilja räknas bland giftasaspirant-skorna där nere i societeten, jag har med flit slutit mig till den halvvuxna ungdomen för att slippa herrbekantskaper.

— Jag förstår; ni är hemligt förlovad, och er fästman är svartsjuk och har tagit löfte av er att...

— Nej, visst inte! Men min förmyndare har enkom skickat hit mig för att få mig bortgift, och jag har föresatt mig, att han inte skall ha den triumfen att få sin vilja fram.

Konsul Herbert riktade en road blick på det lilla brushuvudet vid sin sida och sade långdraget och liksom omedvetet:

— Å, tusan —!

— Så att nu vet ni det, fortfor Yvonne, och jag säger er på förhand, att det tjänar ingenting till att sitta och sluka m.ig så där ohyggligt tyst som en boaorm, som ni nu har gjort så länge, och kasta bort edra eftermiddagar för min skull, då ni kan använda dem mycket bättre nere i societeten. Jag är ingenting att titta på, jag är ingen flicka, som man flirtar med, jag ämnar inte förlova mig i sommar, och jag vill som sagt helst vara i fred för herrsällskap, så att er trogna riddarvakt där uppe på bänken kommer inte att leda till ett dugg — det var bara det jag ville säga er, som ett välment råd, och nu tackar jag så mycket för sällskapet och ber er vara god och låta mig fortsätta vägen ensam.

Hon stannade och räckte honom handen till avsked, men han såg den inte, hans stora bruna ögon mötte hennes med ett skälmaktigt glitter, och han sade:

— Jag är er mycket tacksam för er omtanke om mitt hjärtas lugn, men hur angenämt det än har varit att beundra edra smidiga gasellrörelser under crocketspe-let och se edra klara ögon leka tittut bakom hårburret, så måste jag ändå i sanningens intresse och till min skam erkänna, att det inte alls är för er skull jag har suttit på den där

bänken.

— Inte det —! utbrast Yvonne häpen och misstrogen.

— Nej, tyvärr, jag kan inte löna er förtjusande uppriktighet med att narras och låta er tro något helt annat än som är sant. Rent spel och klara papper, inte sant, ni ser mig just ut, som om ni tyckte bäst om det? Alltså: i motsats till er spelade kärlek till barn är jag verkligt barnkär i en alldeles förvånande grad och som till och med gränsar litet till det löjliga hos en stor, gammal karl... ja, ni kan fråga österhamnsborna, det finns flera av dem här bland badgästerna. Var jag kommer, antingen hemma i min egen stad eller borta på främmande orter, passar jag gärna på och leker med barnen, då tillfälle erbjudes, eller sitter åtminstone och ser på, hur de leka. Det har roat mig kolossalt, så långt jag kan minnas tillbaka, och beror kanske till en del på, att jag aldrig själv har haft bröder eller systrar, utan har vuxit upp bland idel gamla människor. Då jag genast vid min ankomst hit till Nyrupsläge kände i luften, att jag inte skulle komma att trivas där nere i den skånsk-danska societeten, som tycks mig vara mera lös i gängorna än jag är van vid från min lilla småstad, och så fick höra, att här fanns en s. k. barnkammare i fria luften med både skog och hav och himmel, då tog jag mitt parti och gick hit med min bok och mina cigarretter, och här blev det mig genast så gott att vara, att jag gjorde om besöket och så blev det en vana. Att jag kanske sett på er för ofta och för länge, vet jag verkligen inte om — ens ögon fästa sig ju så gärna omedvetet vid det, som är behagligt, och jag har beundrat edra spänstiga rörelser och ert vackra hår, det erkänner jag villigt, men om jag vetat, att min närvaro plågat er, skulle jag naturligtvis genast ha dragit mig tillbaka. Jag ber er tusen gånger om ursäkt för att

jag inte förstått ert missnöje, och jag lovar er att aldrig mera störa er. Från och med i dag vet jag inte ens av, att »barnkammaren)) finns till.

— Nej, tvärtom, det är jag, som skall dra mig därifrån, utbrast Yvonne impulsivt. Om det verkligen gör er ett nöje att sitta där och se barnen leka, så har ni naturligtvis större rätt än jag att vara där.

— Måste då nödvändigt endera av oss rymma fältet? frågade Herbert. Kunna vi inte låta allting vara som förut? Jag kan ju för resten dra mig ner till småbarnen i sanden, där generar jag er kanske mindre...

— Nej, ni fortsätter som. ni har börjat, ni tar inte den minsta hänsyn till mig, lova mig det! sade Yvonne häftigt och såg bedjande på honom och tycktes vara nära att brista i gråt. Å, jag är så dum och tanklös och självsvåldig. Vad skall ni tänka om mig, som har antastat er så här utan det ringaste skäl? Försök glömma bort allt vad jag har pratat bredvid munnen i kväll, säg, vill ni det?

— Nej, det vill jag visst inte, det skall tvärtom bli mig ett stort nöje att minnas, sade han med sitt godmodiga skratt. Däremot kan jag lova er att ingenting ändra i mina promenadvanor, eftersom ni uttryckligen önskar det. Jag skall sitta på bänken, om jag har lust eller också hålla mig undan, men inte av hänsyn till er. Är ni nöjd då?

— Tack. Och säg mig nu bara en sak. Känner ni borgmästarinnan Faxe?

— Nej, vem är det? Och varför frågar ni så?

Hans ton var så naturlig och hans ögon så bottenärliga, att hon genast visste, vad hon ville veta. Han hade hela rätten på sin sida, och hon hade burit sig åt som en inbilsk fjolla. Det brände på hennes kinder,

hon skulle ha velat slå sig själv med knytnävarna, och hon blev så förvirrad, att hon med ett nervöst: »Ja, adjö då...» rusade ifrån honom upp mot villa Solbacken, som tittade fram mellan bokarna, medan han stod litet häpen kvar och såg efter henne.

FEMTE KAPITLET.

Då Sophy och Vick den kvällen träffade sin mor nere i badrestauranten, voro de blixtrande förargade på Yvonne, som mitt upp i ett crocketparti hade kilat från dem med en herre — den där unge herrn, som alltid brukade sitta på bänken och se på spelet och som Yvonne hade talat med en gång förut. Borgmästarinnan blev livligt

intresserad. Vilken herre? Jo, han med sorgfloret, som satt ensam och åt vid fönsterbordet där borta. Fru Faxe granskade honom noga genom sin lorgnett, tog löfte av flickorna att inte säga något till Yvonne om detta, då hon kom ner, och var efter supén ivrigt sysselsatt med att bland sina bekanta fruar inhämta underrättelser om herrn med sorgfloret. Det var verkligen ett par äldre damer, som voro från samma stad som han, och vad de hade att meddela var visst ytterst tillfredsställande, ty borgmästarinnan visade sig den kvällen under vägen hem till Solbacken vänligare mot Yvonne än hon hittills någonsin varit och förklarade, att det var ett riktigt nöje att vara förkläde åt en ung flicka, som skötte sig så utmärkt bra själv. Därför skulle Yvonne nu också få ha obegränsad frihet att göra och låta vad hon behagade, hålla sig för sig själv eller till barnen eller sluta sig till vem hon ville; borgmästarinnan hade det oinskränktaste förtroende för henne.

Kanske var detta moderliga utbrott anledning till, att Yvonne följande morgon uppträdde »kammad som folk», med det härliga håret uppsatt som en solglittrande tiara på hjässan och klädd i en kostym, som

gjorde hennes aderton år full rättvisa. Efter frukosten slöt hon sig till Stockholms-kotteriet, som valsade efter handklavér mitt i solskenet ute på dansbanan, bar-huvade och sprittande glada, och visserligen blev hon där först mottagen med en viss reservation, men det fattades ju verkligen en dam i sextetten, den gemensamma Stockholmsdialekten var ju också ett föreningsband här nere i Skånebygden, och för resten befanns denna plötsligt förvandlade fröken Friman alls inte vara det lilla sjåp man hittills tagit henne för, utan alldeles stämd i den rätta tonen, och så var receptionen i kotteriet snart bifallen utan ord och försiggången utan ceremonier, och Yvonne följde sedan med Stockholmsflickorna ner till damernas badvik i stället för att gå med Sophy och Vick till Havsfruns klippa, och här befästes hennes anseende orubbligt, då det visade sig, att hon i sin svarta baddräkt var en rent av förtjusande fin-de-siécle-typ och den enda som kunde göra kandidat Bejer distansrekordet stridigt och simma ända ut till Måsklippan.

Tre fyra dagar höll Yvonne sig oavlåtligt till Stockholmskotteriet och roade sig tappert. Sophy och Vick voro fullständigt övergivna och gingo omkring med dödligt sårade miner. Men en eftermiddag, då de som vanligt gingo och petade med sina klubbor — det blev aldrig något liv i crocketspelet nu, sedan idolen försvunnit — sågo de till sin häpnad Yvonnes ansikte titta fram mellan boklövet. Det såg ut, som om hon inte ämnade stiga fram, utan bara spejade förstulet efter något, vad det nu kunde vara. Men hur tyst hon kommit, hade herrn med sorgfloret ändå både hört och sett henne, ty innan hon hunnit upptäcka, om han verkligen satt på sin bänk, hade han rest sig upp och stod i nästa ögonblick mittför henne.

— Att ni inte blygs, fröken Frimani utbrast han skrattande.

— Vad skall jag blygas för? svarade hon trotsigt.

— För att ni har varit nog stygg och gjort allvar av er hotelse att lämna barnkammaren åt sitt öde. Här har jag nu suttit fyra eftermiddagar och väntat på er förgäves.

— Det har jag aldrig bett er om, svarade Yvonne och steg käckt ut på gräsplanen, ty hon tyckte det var löjligt att stå så där halvt gömd och prata med en herre. De slogo sig ned på hans bänk, där hon med dödsförakt uthärdade Sophys och Vicks hatgnistrande blickar.

— Nej, tyvärr, jag vet nog, att ni inte frågar efter, om jag leds ihjäl här, sade han.

— Ni är ju så barnkär; är ni inte längre road av att se småttingarna leka? retades Yvonne. För resten, jag ämnar inte alls stanna här. Jag kilade bara hit ett tag för att se efter... för att jag i en hast blev så nyfiken på att få veta, om ni verkligen fortfor att... sitta här på bänken.

— Fastän ni har hållit er undan, menar ni?

— Nej, det menar jag visst inte, bet hon av förtryt-samt.

— Ni har alldeles rätt, om ni menar det, ty om ni inte kommit nu, skulle jag ha rest i morgon. Jag har redan tagit ut kappsäcken från garderoben.

Hon rynkade ögonbrynen och såg ogillande ut. I fyra dagar hade hon inte hört annat än ett sådant där lekfullt käbbel, som är en maskerad flirt, och det hade roat henne rätt mycket, men hon tyckte inte om det

här, tillsammans med honom. Hon steg hastigt upp, gjorde en liten böjning på huvudet och ämnade gå. Han reste sig också.

— Om ni visste, fröken, vad havet är vackert i dag. Tänk, om jag finge föreslå er en liten promenad utmed stranden, till Ödegården till exempel?

— Skulle vi två —?

— Ja, det är kanske ett taktlöst förslag till en ung dam, som inte vill ha några herrbekantskaper, men just därför att jag nu vet det så tydligt och klart, borde vi två ju kunna komma i ett riktigt trevligt neutralt och tryggt förhållande till varandra, som två människor helt enkelt, och glömma bort allt sådant där, som kallas förälskelse och giftasplaner och dumma förmyndarepåhitt. En halvtimme kan ni väl ge mig. Jag lovar att inte fria till er.

— Kan jag vara riktigt säker på det? sade Yvonne skrattande. Och så styrde de kosan ner till stranden och vandrade sida vid sida på den hårda, vita sanden och pratade i ett sträck och sågo inte alls på det vackra havet.

Det var mest han, som talade. Han tog riktigt sin skada igen för allt vad han tegat under de fjorton dagar han varit vid badorten. Hon kom snart under fund med, att han inte alls hade någon övad konversationstalang. Han talade helt naivt och okonstlat om sig själv och sina förhållanden, som enkla, oslipade, halvt obildade människor göra, utan att ett ögonblick tänka på att underhålla henne. Han var som sagt från österhamn vid Smålandskusten, där hade han framlevat hela sitt liv i det stora huset vid torget, det största huset i staden och som nu kallades Herbertska huset, sedan han bytt om namn. Se, han hette egentligen Olsson,

Tor Herbert Olsson, men han hade på faderns begäran antagit tilhiamnet Herbert, då han slutade skolan i sjunde nedre —det fanns nämligen en annan trävaru-firma Olsson i österhamn, och den var det inte bra att bli förväxlad med. Han hade arbetat på faderns kontor, så länge denne levde, och satt sig grundligt in i alla affärens detaljer, hållit till halva dagen nere i ångsågen och brädgårdarna vid hamnen, han hade blivit en sådan frisk och stark karl som han var, därför att han ständigt andats in kåda och furusav och salt-mättad havsluft, och då fadern dog för tre år sedan, hade han ärvt den stora affären och en duktig klump med pengar och konsulstiteln till på köpet — han var engelsk konsul, bevars väl, och han både talade och skrev engelska alldeles flytande.

Det sista sade han i en ton av naiv självbelåtenhet, som kom Yvonne att dra litet på smilbandet.

De hade kommit till klitterna, de låga, på baksidan buskbeväxta sandåsarna, klättrade liksom på tyst överenskommelse upp till krönet av den första och slogo sig ned i den rena vita sanden med havet mittför sig. Bakom dem låg byn. Ingen människa syntes till, badgästerna gingo nästan aldrig åt detta håll.

— Jaså, er far är död för tre år sedan, det är således inte efter honom ni bär sorgflor? sade hon.

Han dröjde litet med svaret.

— Nej, det är det inte, sade han slutligen i dämpad, liksom andfådd ton.

— Kanske efter er mor?

— Nej, hon dog då jag var fem dagar gammal.

Hon ville ej göra flera frågor i det ämnet, eftersom

han ej själv ville ge några upplysningar, men hon fann det allt litet besynnerligt. Hon såg på honom,

där han satt i profil snett framför henne. Han hade tagit av sig hatten, så att hon såg hans maskinklippta men liksom finkrusiga svarta hjässa; om han låtit håret växa, tänkte hon, skulle han bestämt bli lockig som en bondpojke eller en kyrkängel. Och nu kom hon under fund med, att hon visst aldrig förr i sitt liv hade sett en så

vacker människa som han var, fastän hela hans muskulösa, färgstarka typ var någonting främmande för henne. Huvudets form, den breda nacken, de små öronen och den spänstiga, skönt formade munnen kommo henne att tänka på Nationalmuseum; vad var det för en staty han var lik? Någon av gipserna ute i trapphuset, hon visste ej vilken...

Nu talade han igen, men hon hörde knappt på, vad han sade, så upptagen var hon av att betrakta honom från sidan. Det var visst någonting om österhamn, att det var en fin och trevlig stad med många resurser, ett kavalleriregemente var förlagt där, och officerarnes familjer roade sig mycket tillsammans...

Så röda läppar han hade, aldrig hade hon sett en karl med så röda läppar och så jämna, vita tänder.

Men besynnerligt nog fanns det ingen teater i staden, bara en gammal tobakslada, som inte kunde eldas upp och där på sin höjd en och annan sämre trupp spelade ibland under sommarmånaderna, så att ville man gå på teatern, fick man fara till Oskarshamn eller Vestervik eller till Stockholm rent av, kommunikationerna voro ju så utmärkta, ångbåtar varenda dag...

Hon undrade, hur det skulle kännas att spänna om den där kraftiga, gulbruna nacken med handen och trycka till med tummen och fingerspetsarna; det var väl som att ta om en ung björks stam... någonting slätt, hårt, solvarmt och lent...

— Men nu har jag pratat så mycket om mig och mitt, så att jag får riktigt be er om ursäkt, sade han. Har ni inte tagit illa upp, så visa det genom att berätta mig litet om er och hur ni har haft det.

— Å, inte kan det intressera er...

— Jo, jag försäkrar, det är ju alltid så lärorikt att höra talas om människoöden, sade han snusförnuftigt.

Hon smålog, och för att göra honom till viljes, började hon tala litet om det enformiga liv hon fört i förmyndarens hem under de sista två åren; sedan kom hon att tala om, hur annorlunda hon tillbragt sina kvällar i Stockholm, oupphörligt på teatern tillsammans med fadern, och så berättade hon, att hon redan som litet barn hade sett så mycket av Europa, då modern fört henne med sig på sina irrfärder, och hur det var, slapp det ur henne, att fadern inte hade varit med på de där resorna, nej då, det var en helt annan man, en utlänning, hennes mors älskare...

Hon sade de sista orden så kallblodigt, att han ryckte till ocn såg prövande på henne.

— Ja, ni förstår, sade hon liksom urskuldande, det visste jag inte då, jag var ju ,så liten, det fick jag veta långt efteråt, då hela den där tragedien var slut och mamma redan var död.

Han satt tyst en stund, liksom för att smälta vad han hört.

— Och ni är inte bitter mot henne, ni dömer henne inte strängt? sade han och såg på henne, som om han vore i stark spänning, hur svaret skulle utfalla.

— Nej, det har jag ju ingen rätt till, svarade hon. Den, som står utanför, vet ingenting och kan inte döma.

— Ja, det har ni så rätt i, sade han ivrigt. Så skulle alla människor tänka. Kanske helst i småstäderna, där alla äro så kvicka att döma varandra. För resten, det finns ju så mycket hemligheter i familjerna, i alla familjer, till och med de bästa. Där går man och hugger och hugger på sin nästa, och innan man vet ordet av, har man kanske huggit till sina allra närmaste eller satt yxbladet i sitt eget ben. Ja, ser ni... min mor var aldrig gift med min far.

— Inte?

— Nej, hon bodde i en annan stad och hade aldrig talat om för honom, att jag skulle komma till världen. Då han fick veta, att jag var född, reste han till henne för att gifta sig med henne, men han kom för sent. Å, han var en präktig och fin man, min far.

Yvonne kände sig helt förlägen över, att hennes egen onödiga uppriktighet framkallat denna bekännelse från

honom. Han satt med bortvänt ansikte, och det blev tyst mellan dem en lång stund. Hon ville inte störa honom, och hon såg sig omkring: här hade hon aldrig varit.

Stranden nedanför dem bildade en vackert formad bukt, kantad med ett bräm av svartbrun tång, där några av byns hönor, rufsiga av havsvinden, gingo och krafsade. Då de sparkade snett bakut, skrattade Yvonne till: det påminde henne om aktriserna i Stockholm och deras sätt att sparka ifrån sig släpet. Nu visste hon, var de hade lärt sig det. Tuppen hade kommit ända ut i vattenbrynet, han stod och speglade sig, lade huvudet på sned, än åt den ena sidan, än åt den andra, sträckte sedan hals och stämde upp en triumferande fanfar över sin egen skönhet.

Hon sneglade på konsul Herbert med ett halvt öga;

han satt och ryckte i ett marhalmstrå, såg alldeles frånvarande ut och hade visst glömt bort att hon fanns.

Ett stycke ut, bakom klipprevet, som ligger där i kvällsbelysningen likt en sönderhackad stång av gult bröstsocker, driver en ejderkull med strömmen. Honan reser sig, flaxar med vingarna, och i nästa sekund är hela familjen försvunnen, slukad av det glödande bronsgula vattnet, för att snart dyka upp längre ut, en i sänder. Det är så tyst i luften, att man hör en ejder-unge snattra. En klocka slår sju i fisklägret tätt bakom dem, spröda, silverklingande ljud, som passa in i stämningen. Yvonne vänder sig om; icke ett liv rör sig i den långa, hopträngda raden av människoboningar, låga tegelhus, hopprässade under oformligt höga tak. Nu visste hon, vad hon skulle tala om, för att få slut på tystnaden, som började bli besvärande.

— Ä' inte de skånska bondhusen ohyggliga att skåda? sade hon, och då han nu vände sig emot henne, pekade hon på byn.

— Halmtaken trycka ju alldeles ner dem; jag skulle kvävas, om jag vore tvungen att leva där... under de där tunga halmpälsarna kunna väl inga tankar orka resa sig och räta ut sig.

Han följde riktningen av hennes blick.

— Och kyrkan där borta, sade han, den ligger så avsides och övergiven, som om ingen väg ledde dit.

— Hon ser tyckmycken och högfärdig ut, sade Yvonne, hon vet, att hon är överflödig, en lyxartikel till söndagsbruk, knappast det en gång, men som man ändå inte kan undvara, om man vill kallas bättre folk.

Han såg på henne och lyste upp.

— Så där skulle aldrig en flicka hemma i österhamn våga säga, sade han. Ni är inte troende?

— Nej — är ni?

— Jag vet knappt vad jag skall svara på det. Jag vet bara, att jag aldrig går i kyrkan. Jag skäms så jag skulle vilja sjunka genom golvet då jag ser en karl stå och prata en hop saker, som han väl omöjligt själv kan tro på. Det är också därför jag inte trivs i en sådan här hadsocietet... jag märkte genast första dagen, att människorna här säga varandra en massa ord, som de inte mena.

— Gör ni aldrig det då?

— Nej, varför skulle jag göra det? Hemma i österhamn är jag en fri människa, oberoende av alla, behöver inte ställa mig in med någon.

— Det blir visst för sent att gå till ödegården i kväll, sade Yvonne efter en liten paus. Klockan slog sju för en stund sedan, och det är bäst, att vi dra oss åt badortshållet till.

De gingo nedför klitten och började långsamt vandra samma väg de kommit.

— Har ni lust, så kan vi ju gå till ödegården i morgon eftermiddag? sade Herbert. Eller ni kanske tycker det är opassande att promenera ensam med samma herre två gånger å rad?

— Jag är som ni, en fri människa, oberoende av alla, och jag gör vad jag vill.

— Vill ni då?

— Ja, jag vill gärna se ödegården, den skall vara högst egendomlig och pittoresk. Då vi ha slutat vår middag i morgon, skall jag presentera er för min skyddsfru, borgmästarinnan Paxe, och sedan kunna vi göra sällskap dit bort.

Han mulnade.

— Skulle... skulle skyddsängeln följa med? frågade han.

— Det tror jag inte hon har lust med, svarade Yvonne skrattande. Men om. ni ber henne riktigt, så gör hon det nog.

— Gud bevare mig! utbrast han med oförställd förfäran.

Då de vita, flaggprydda badhusbyggnaderna började titta fram genom den tilltagande skymningen, sade han:

— Innan jag skiljs från er, vill jag så gärna fråga er om en sak.

— Nå?

— Var det verkligen bara för att se efter om jag fanns där uppe på bänken, som ni kom till crocketpla-nen i dag?

— Ja, bara därför, det har jag ju redan sagt.

— Ni trodde inte, att jag skulle vara där?

— Det kunde jag inte göra mig någon föreställning om.

— Nå... när ni såg, att jag var där, vad tänkte ni då?

— Jag hann naturligtvis inte tänka någonting, jag såg er ju inte, förrän ni stod mitt framför mig. Men jag tror verkligen, att jag kände mig litet besviken.

— Besviken, hur så? Han stannade förvånad.

— Jo, jag tror nog jag helst hade sett, att ni inte hade varit där. Varför det kan jag inte säga, ty det vet jag inte själv.

Han stod och funderade litet, men så sken hans ansikte upp.

— Vet ni, vad jag tror att ni är? sade han, och hans kärva basröst fick en varm klang. Jo, en liten uppriktig och ärlig varelse... ni kan visst aldrig bedraga någon.

— Jag hoppas det. Adjö nu, och tack för sällskapet. Alltså i morgon, strax efter middagen.

— Tack.

Och så skildes de.

Men då Yvonne raskt gick uppför trappan till socie-tetsverandan, där hon såg, att tant Faxe satt och väntade henne, tänkte hon:

— Jag undrar, vem han bär sorg efter... och varför ville han inte säga mig det?

SJÄTTE KAPITLET.

Det bondfolk, som ägt ödegården, hade emigrerat till Amerika för över femtio år sedan, och som huset varit ohjälpligt förfallet redan då och den knappt tillmätta jorden var så stenig, mager och i vanhävd, att den omöjligen kunde föda sin man, hade gården aldrig funnit någon köpare, utan fått förfalla. Manbyggnaden, som låg längst ut på en stormig udde, var nu en ruin med halvt avblåst tak. Korsvirkesväggarna hade stora spetälskefläckar här och där av en gulgrön lav och voro inbuktade på flera ställen som efter en jättes sparkar; de låga fönstren hade för längesedan förlorat både rutor och ramar, nässlor stucko upp tvärsigenom trappans murkna steg, och på läsidan hade den forna trädgården inkräktats av ett björnbärssnår, som nu stod i yppig skärvit blomning och nästan

alldeles kvävt de mossiga gamla plommonträden, vilka endast hade litet grönskande liv kvar i grenarnas yttersta toppar. Luften ven av svalor, som hade sina bon inne mellan taksparrarna. Det var en melankolisk tavla, och Herbert och Yvonne kunde i början ej säga ett ord inför denna förödelse. Till sist sade han nästan, som om han talat för sig själv:

— Ja, det är förfärligt. Men det har ändå varit ett hem en gång, en familj har utkämpat sin strid med livet där inne och kanske också haft några lyckliga år. Barn ha kommit till världen under det där taket, föräldrar ha känt den namnlösa hänförelsen över den förstfödde, vaggor ha gungats av valkiga, försiktiga fadershänder, lena barnakinder ha kyssts röda av giriga

modersläppar. Det finns många av denna världens rike och mäktige, som kanske för alla sina pengar skulle vilja köpa sig bara en liten del av den föräldralycka, som en gång har bott bakom dessa möglade väggar. Familjen är ju det högsta av allt... för mig är detta ett heligt rum.

Han vände sig bort, som det tycktes litet förlägen över att omedvetet ha hållit ett sådant patetiskt tal, och han kastade en hastig blick på Yvonne för att se, om hon gjorde narr av honom. Men även hon var allvarlig.

De gingo ut på uddens yttersta spets och satte sig på var sitt stenblock mitt i en frodig vegetation av blekvioletta havsastrar.

— Att ni inte har gift er, ni med er dyrkan av familjen, sade Yvonne.

— Jag har inte tänkt på annat, sedan jag var sjutton år, tror jag, sade han med ett vemodigt småleende. Och jag skulle nog ha varit gift och familjefar för längesedan, om inte...

Han tystnade och vände bort ansiktet. Då hon ingenting sade, kom det efterhand i dämpad ton och med små avbrott då och då:

— Det är efter min fästmö jag bär sorg. Jag minns knappt den tiden, då inte hon och jag voro som ett. Det började redan i småbarnsskolan. Sedan gingo vi liksom hand i hand, så länge hon levde. Då min far dog och jag fick en självständig ställning, rustade vi oss till giftermål. Det hade redan lyst för oss två gånger. Då förkylde hon sig, fick lunginflammation och dog. Det är två och ett halvt år sedan nu.

— Och ni bär ännu sorgflor?

— Ja, det har blivit en gammal kär vana. Och i viss mån bär jag det också av samma skäl som absolutis-

terna bära sitt blåa band i iknapphålet: för att främmande människor ska förstå, att det inte tjänar till något att bjuda en på spirituösa.

Han vände sig emot henne och smålog på sitt lugna, litet sävliga sätt.

— De giftasvuxna flickornas mammor äro visst ett efterhängset släkte, i småstäderna åtminstone, sade Yvonne.

— Ja, de bita sig fast som hästflugor, äro lika hårda i skalet, och de komma inte en i sänder, utan i svärmar, sade Herbert. Men jag kan inte förälska mig i någon av Österhamnsflickorna.

— Hur vet ni det så säkert?

— Jag har försökt. Av all makt har jag försökt. Men det är Sonja, som står emellan. Sonja, det var min fästmö. Alla flickorna i min hemstad har jag lärt känna genom henne eller tillsammans med. Alla ä' de förknippade med minnet av henne. Den tyckte hon om, eller den tyckte hon inte om. Den hade hon spelat å quatre mains med, och den brukade hon gå ut och gå med. Alla höllo de av henne, alla veta de en hel hop om henne och tala gärna med mig om henne, då det så faller sig. Det där stöter mig tillbaka, trots alla mina föresatser att gå dem till mötes. Värst är det med dem, som aldrig säga ett ord om Sonja, ty de ha medvetet planer på mig, och just för att de ingenting säga om. henne, vet jag, att de oavbrutet tänka på henne, då de äro tillsammans med mig. Om jag gifte mig med någon av Sonjas väninnor, skulle jag ständigt gå och plågas av en känsla att ha blivit henne otrogen och

att hon dagligen och stundligen ginge osynlig bredvid oss och såg på, hur vi kränkte hennes minne.

— Ni får väl ge er till tåls, tills det växer upp ett nytt

flicksläkte i österhamn, sade Yvonne, en generation, som inte har känt Sonja.

— Då hinner jag ju bli en gammal stofil! Nej, så löjligt det låter, har jag verkligen riktigt på skärpen funderat på att ta mig ett par tre fosterbarn. Jag vet, att hela staden skulle skratta sig fördärvad, att människorna skulle grina som solvargar, var jag kom dragande med min lilla plantskola. Det skulle jag kunna sätta mig över, för i österhamn kan jag göra vad jag vill, min ställning är nu en gång sådan och alla veta ju, att jag är barnkär och det kan ju inte vara någon skam. Hela planen strandar emellertid på det, att jag måste anställa en uppfostrarinna åt ungarna, för en ensam karl kan ju inte reda sig med sån't där, i synnerhet om det gäller små flickor, och en flicka ville jag nödvändigt ha, minst en. Jag kunde visserligen ta en äldre, förståndig dam i huset, men det hela bleve ändå bara ett surrogat, och fastän jag tidtals är alldeles upptänd för den där idén och bara tänker på, hur den skall kunna realiseras, bleknar den ändå alltid bort för mig och förlorar det mesta av sitt intresse då jag tänker på, att jag ju ändå bara är tjugusju år och att jag kanske kan bli kär till sist och vilja gifta mig — och då stod jag där vackert med mina fosterbarn och min äldre, förståndiga dam!

Yvonne skrattade hjärtligt åt hans bryderi, och han stämde själv in. —

Då de vid sextiden skildes utanför grinden till villa Solbacken, gick Yvonne in på sitt rum, och som hela huset tycktes vara tomt, njöt hon av att få vara ensam, som hon ibland hade ett behov av — och det hade hon ju ej varit på flera dagar. Hon kröp upp i sin schäslong och slöt ögonen, och så kommo tankarna myllrande. Hon var inte nöjd med sig själv. Det hade ju verk-

ligen varit hennes allvarliga föresats att hålla sig undan från alla manliga bekantskaper här vid Nyrupsläge, och nu hade hon ändå två dagar å rad gått och gjort långpromenader med en obekant herre, som visserligen på skämt lovat att inte fria till henne, men som ju enligt sin egen utsago sedan sitt sjuttonde år inte tänkt på annat än att få gifta sig och stifta familj. Var det verkligen sant, att det inte fanns någon konsekvens hos kvinnorna? Det såg sannerligen så ut. Hon hade burit sig högst karaktärslöst åt. Tänk vad farbror Pontus och tant Paxe skulle ha blivit belåtna, om de sett henne tillsammans med konsul Herbert de här dagarna och hört, hur förtroligt de pratat, som om de känt varandra i åratal! Ånej, den triumfen skulle de inte få. Det måste bli ett slut på detta. Hon var riktigt glad åt, att han inte föreslagit henne någon promenad till i morgon, nu hade hon åtminstone sluppit ifrån bryderiet att säga nej — ty naturligtvis skulle hon ha sagt nej.

Hon kunde inte neka för, att hon gärna varit tillsammans med honom under dessa två dagar, men det berodde ju på, att han var så olik alla andra män hon hittills känt. Så enkel och naturlig, utan ett spår av begär att göra sig intressant eller ställa sig in eller flirta. Inte en enda artighet hade han sagt henne. Han hade ett sätt att ta henne på allvar, som ingen av hennes »pojkar» i Stockholm eller här i Nyrupsläge hade skämt bort henne med. Det smickrade och ingav henne en högst behaglig känsla av sin egen värdighet. Hon hade liksom aldrig känt sig som riktigt fullväxt förrän nu, sedan hon gjort hans bekantskap. Glad och skämtsam kunde han också vara på ett egendomligt sätt, som hon inte kunde karaktärisera... jo, vänta... ordet iTenhjärtad dök upp, hon visste ej varifrån, och det träffade spikeri mitt på huvudet, tyckte hon. Han

hade förmodligen som de flesta karlar haft åtskilliga erotiska upplevelser — så vida inte -den där långa barndomsförlovningen hade avhållit honom därifrån? Men renhjärtad, det var han, trots allt. Och visserligen kunde hon inte låta bli att dra litet på munnen åt honom, då han så naivt och klumpigt kom indrumlande mitt i samtalet med en av de förnumstiga reflexionerna över »livet)), som han gått och kläckt ut i sin ensamhet där borta i sin småstad, men det gav honom bara en prägel av solid, pålitlig och litet landsortsaktig hederlighet, som verkade som. något alldeles nytt för henne och som onekligen klädde honom, fastän den kanske skulle ha varit litet löjlig hos en av de vanliga ungherrarna.

Och för resten, vad skulle inte ha varit klädsamt hos en människa utrustad med en sådan skönhet utan brist och vank? Vad var det han hette, den där reslige ynglingen i Nationalmuseum, han med det lilla barnet på armen?

Hermes? Ja, Hermes från Olympia, så var det... Konsuln skulle bara låta sitt lockiga hår växa ut litet grand, så blev likheten komplett. I synnerhet om man såg honom i högerprofil. Men det förstås, konsul Herbert var tio gånger vackrare än statyn, ty han hade ju livets varma färger. Och så röda läppar... då han talade, kunde hon aldrig låta bli att se på hans mun, den drog hennes ögon till sig rentav magnetiskt, och hon skulle ha velat lägga sin hand emot den, för att känna hur fast och spänstig den måste vara...

Blodet forsade hett upp till hennes kinder. Vad var det för galenskaper hon satt där och tänkte? Hon reste sig hastigt, gick ett par slag genom rummet, ställde sig framför spegeln och tvingade med koncentrerad viljekraft sina kinder att återtaga sin vanliga färg. Så drack hon ett stort glas vatten, naglade med ett par

långa, ilskna hattnålar fast sportmössan på sitt gull-röda hår och gick med stora steg till badrestauranten, i det hon trotsigt tänkte: i morgon säger jag nej, om han så ber mig på sina knän att följa med... jag lovar och svär att aldrig mer växla ett ord med honom! —

Men då han följande eftermiddag kom fram till henne, där hon satt i slänggungan i badhusparken och nådigt lät gunga sig av Sophy och Vick, som tröttnat på att gå och tjura, och han frågade om hon hade lust att följa med på en tur till Vitehallar i en liten motorbåt, som han hyrt och som han manövrerade själv — den rymde tyvärr bara två personer, tillade han med en blick på Sophy och Vick — så reste hon sig ur gungan utan en sekunds betänkande och följde honom ner till bryggan, foglig som ett lamm.

Sedan voro de dagligen tillsammans, åtminstone någon stund; ibland hade de fru Paxes flickor med sig, fastän deras mor vanligen just då hade någon särskild anledning att vilja ha dem hemma; en gång slöt sig också Stockholmskotteriet på Yvonnes begäran till dem, men då hon märkte, att konsuln blev stel och fåmäld i detta larmande och något självsvåldiga sällskap, upprepade hon aldrig detta förslag. För det mesta gingo de två ensamma eller gjorde små utfärder i motorbåten, och de talade om allt möjligt mellan himmel och jord, mest kanske om sig själva, och därvidlag gav Yvonne honom ej efter i uppriktighet. Han tycktes vilja veta allt om henne, gjorde henne ibland frågor, som skulle ha varit oförsvarligt närgångna, om de kommit från någon annan, men i hans mun föllo de sig så naturliga, att hon utan tvekan oförbehållsamt besvarade dem alla. På det sättet fick han reda på nästan hela hennes liv, både hemma hos fadern och sedan i V—stad; hon berättade om sina skolpojksflam-

mor, om »Raimonclo)), som hon ju -heligt föresatt sig att aldrig nämna för någon dödlig varelse, ja, hon talade till och med litet om den där sista historien med Volmer Vang, dock utan att säga hans namn.

— Det var visst en riktig don Juan, bortskämd av tusen lätta erövringar, sade hon, och naturligtvis smickrade det mig, dumma flickunge, att han värdigades kasta sina blickar på mig, i synnerhet som jag då visst var ännu fulare än nu.

— Är ni ful? sade konsuln i en ton, som om den tanken aldrig fallit honom in.

— Har ni inte märkt det? svarade Yvonne och skrattade.

— Nej, det har jag verkligen inte, och för resten ser man ju aldrig ert ansikte ordentligt för det där burriga glitterhåret, som står ut åt alla håll. Får jag se på er ett tag?

Han stannade på skogsvägen mittför henne, strök undan hennes korta, yviga pann- och tinninghår, höll det tryckt intill hennes huvud med sina stora, svala händer och såg henne rakt i ögonen. Hon var viljelös, och han kände, att hon darrade litet. Till sist lade det sig som en imma över hennes ögon; det var, som om de ej längre vågade möta hans, de sänkte sig långsamt och fixerade hans läppar liksom under inflytande av något slags hypnos. Han sade icke ett ord, släppte henne lös, och de vände instinktlikt onu Under hemvägen växlade de ej många ord, och för första gången var det konventionella fraser de grepo till.

Från den stunden hade Yvonne fullt klart för sig, att hon var kär i Herbert. Det var som en förhäxning. Hon tänkte på honom dag och natt; till och med då hon var som livligast upptagen av att prata galenskaper med sitt

Stockholmskotteri, var det som om han yaritLIVETS IRRGÅNGAR iOi

osynligt närvarande och med sin lugna blick gjort hennes munterhet mera dämpad och graciös. Mitt upp i badtimmarnas vildaste lek och ras, var det som om hans röst kallat henne; hon sam då ut till Måsklippan och lade sig där på rygg med armarna korslagda över bröstet för att ostört tänka på honom, och trots det gassande solskenet gick den ena .sällhetsrysningen efter den andra genom hennes lemmar. De andra trodde, att hon somnat, och en gång måste kandidat Bejer ro dit i jullen för att väcka henne.

Hon hade alltid föreställt sig, att den stora kärleken, då den kom, skulle verka höjande och elektriserande på alla livsandar, ge nya, rika andliga krafter och liksom lyfta hela ens varelse upp på ett högre, luftigare plan. Men så var det ej med henne. Hon gick som i en dom-ning. Då hon var tillsammans med honom, ljödo hans ord som ett avlägset havsbrus, så förvirrade voro hennes sinnen, och ibland ertappade hon sig själv med att ha svarat alldeles bort i tok. Då såg han forskande på henne och hon var övertygad om, att hon förrått sig och att han läste tvärsigenom henne. Men vad gjorde det henne? Hennes gamla trots hade somnat, och om det gällt, skulle hon ha kommit under fund med, att till och med hennes flickstolthet, hennes ambition, hennes försvarsinstinkt befunno sig i ett tillstånd av letargi.

En månad hade gått som en dröm, och man var redan långt inne i augusti. Då förklarade Tor Herbert en dag, att hans tid var ute och att han måste resa dagen därpå. Då han såg, hur blek Yvonne satt där på bänken uppe vid den tomma gräsplanen, där de för ovanlighetens skull slagit sig ner, tillade han, att hans hemresa var alldeles nödvändig och hade skjutits upp alldeles för länge. Han hade visserligen pålitligt folk överallt, både på kontoret och vid ångsågen och bräd-78' ERNST LUNDQUIST

gårdarna, medhjälpare, som arbetat för firman redan på hans fars tid, nxen nu var det fråga om ett stort skogsköp, och då måste han vara med själv. Yvonne satt där med ett stelt leende på sitt ansikte och kunde ingenting säga.

— Men innan jag reser, sade han, vill jag be er om en liten tjänst. Han tog upp en pennkniv ur västfickan och räckte henne den. Vill ni inte vara god och sprätta bort sorgfloret från min rockärm?

Hon såg upp häpen.

— Skall jag —?

— Ja, just ni. Naturligtvis kunde jag göra det själv, men jag har nu en gång fått den idén, att det är ni, som skall göra det.

— Nåja, om ni nödvändigt så vill...

Hon tog den uppfällda pennkniven och började syssla med hans ärm. Sorgfloret var endast fäst på några få ställen, och det hela borde ha kunnat vara gjort på ett ögonblick, men det gick oerhört långsamt för henne. Hon bar sig fubbligt åt. Tätt nedanför sin haka hade han hennes gyllenröda hårmassa, och han böjde på huvudet och strök lätt sin kind däremot. Hennes hand som höll kniven, började darra, men hon ändrade ej ställning.

Så var det då äntligen gjort, och Herbert drog långsamt sorgfloret av ärmen, vek ihop det och lade omsorgsfullt in det i sin plånbok.

— Tack, sade han. Och nu...

Hon hade rest sig upp och ryckt till sig sin sportmössa, som hon lagt på bänken. En instinkt drev henne att ta till flykten, hon visste ej för vad, hon tyckte, att allt dansade omkring för hennes ögon, och hon kände, att hon måste gå, springa, röra sin kropp häftigt, annars skulle hon bestämt svimma. Men iLIVETS IRRGÅNGAR iOi

det samma kände hon hans armar omkrmg sig, ett regn av kyssar risslade ner över hennes hår, hennes tinningar, hennes kind, hennes hals och hennes mun, och hon hörde honom viska i hennes öra med ett upprört och triumferande tonfall: — Min hustru... min hustru... 80' ERNST LUNDQUIST

SJUNDE KAPITLET.

Borgmästarinnan Paxe blev icke alls stött, då Yvonne vid det till de nyförlovades ära i parken dukade champagnebordet förklarade, att hon icke kunde stanna i Nyrupsläge en dag till, då hennes fästman ej var där, att hon ämnade packa hela natten, om så behövdes, och fara med samma tåg som han i morgon bittida; hon hade redan per telegram underrättat farbror Pontus om sin hemkomst med middagståget. Fru Paxe befann sig i en alltför triumferande stämning på grund av förlovningen, för att över huvud taget kunna ta någonting illa upp, och Yvonne å sin sida gjorde icke ett enda inkast, då äktenskapsmäklerskan tillvällade sig största äran av vad som. hänt, ty hon hade ju — naturligtvis efter noggrant inhämtade upplysningar om konsul Herbert — låtit saken ha sin gång och givit det unga paret så många tillfällen som möjligt att träffas obehindrat. Yvonne hade glömt all den trotsiga motvilja hon känt vid blotta tanken på att låta »placera» sig av tant Paxe. Hon slog skrattande armarna om borgmästarinnan, förklarade att lilla tant utfört en mästerkupp, som hon tackade henne tusen gånger för, och lovade att basunera ut hennes storverk med tack och lov, så snart hon kom hem till V—^stad. Och hon kände ej heller den ringaste skymf av ovilja, då hon nu måste erkänna för sig själv, att det ändå var farbror Pontus, som. fått sin vilja fram och att hon som ett snällt barn gått den väg han stakat ut för henne. Hon skrattade åt sitt dumma backfischtrots, hon jublade åt sitt nederlag, hon hade glömt allt gammalt groll, hon skulle

kunna ta hela världen i famn, till och med tant La-vinia... i ;

Med samma tidiga morgontåg, som förde bort de ny-förlovade från Nyrupsläge, avgick ett långt, med detaljerade upplysningar späckat brev från borgmästarinnan Faxe till landskamrer Priman, och då han läste det frampå eftermiddagen, var det en rik bekräftelse på, att han verkligen hade full rätt att hänge sig åt den belåtenhet han känt över den stora nyheten, som. Yvonne genast vid sin hemkomst i middags meddelat honom.

Yvonne var alldeles förvandlad. Hon bad sin farbror om ursäkt för alla onda, fula, otacksamma ord hon sagt honom och allt ovänligt hon tänkt om honom och tant Lavinia under de två år hon vistats i deras hus. Hon tackade honom av uppriktigaste hjärta för att han tänkt och styrt så faderligt klok för henne, och erkände oförbehållsamt, att det var honom, endast honom, hon hade att tacka för, att hon nu var den lyckligaste människa på jorden.

Och farbror Pontus blinkade belåtet med sina runda ögon, och de bakifrån uppkammade gråa hårtestarna, som bildade uggleöron på hans hjässa, spetsade sig som för att begärligt suga in varje hennes ord av erkännande och underkastelse, och han sade i nedlåtande ton:

— Du är en liten självisk varelse, min goda Yvonne, men du tycks ändå ha ett visst begrepp om rättvisa.

Självisk? Det stack henne litet. Aldrig hade hon tänkt på, att hon var självisk. På vad sätt hade hon visat det egentligen? Men så sköt hon det ifrån sig med en axelryckning. Sådant där hade hon nu varken tid eller lust att tänka på.

De förlovade skrevo till varandra varje kväll, han

lugnt, sakligt och kort, hon mångordigt och exalterat. Till landskamreraren och hans fru skrev Herbert ett artigt brev, vari han tackade för det beskydd de lämnat hans trolovade och anhöll, på grund av den överenskommelse han träffat med Yvonne, att lysning skulle uttagas hos pastorsämbetet i V—stad till nästa söndag. Sina papper avsände han i rekommenderat brev med dagens post. De hade ju ingenting att vänta på, då hela hans hus länge stått i ordning att ta emot hans hustru och Yvonne ansåg sin utstyrsel till badresan fullt användbar även för en ung fru. Vad bröllopet beträffade, tyckte han, att ingen annan än Yvonne borde bestämma, i vad form det skulle försiggå. Hur hon än avgjorde den saken tillsammans med sin förmyndare, skulle Herbert antagligen infinna sig i V—stad dagen före bröllopsdagen — alltså om ungefär tre veckor — för att med landskamreraren överlägga om åtskilliga frågor, som gällde placerandet av Yvonnes förmögenhet. Han önskade vidtaga så få förändringar därvidlag som möjligt, övertygad om, att landskamrerarens anordningar voro de bästa tänkbara. Yvonne skulle för övrigt själv förfoga över sina räntor, det var redan uppgjort mellan de förlovade; det kunde visserligen tyckas

vara mycket pengar att använda till toaletter, nöjen o. d., men det fanns ju ändå något, som hette privat välgörenhet, och i alla händelser hade Herbert tänkt sig som ett önskemål att få en självständig hustru, också ekonomiskt, och han prisade sig lycklig över, att hans egna förmögenhetsomständigheter tilläto honom den lyxen att skaffa sig en hustru med egna tycken och åsikter, eget rum och egen portmonnä.

Då det nu mellan landskamreraren och hans myndling blev tal om bröllopet, så befanns det, att hon inte alls ville ha något bröllop, bara en vigsel utan tal, ri-

tualen rätt och slätt, på pastorsexpeditionen med farbror Pontus och tant Lavinia som vittnen. Det väckte stor förvåning, men framkallade endast lama invändningar, ty egentligen var det ju skönt att slippa vända upp och ned på huset, som ju alltid blir nödvändigt vid en stor bröllopsfest, och om Yvonne också velat ha hotellbröllop, så hade det ju alltid kostat en ny dyrbar toalett för Lavinia, då hon nu däremot mycket väl kunde gå på pastorsexpeditionen i sin gamla svarta. För övrigt... det föll ej farbror Pontus in att motsätta sig några av Yvonnes önskningar; han hade fått en viss respekt för henne, sedan han i henne såg den blivande rikmansfrun.

Ty kan man tänka sig en sådan tur den där lilla slarvan haft — genom säkra underrättelser från österhamn visste landskamrern, att den för tre år sedan avlidne konsul C. F. Olsson, Herberts far, efterlämnat över halvannan miljon, vartill sonen var ende arvingen!

Det gick alltså helt och hållet efter Yvonnes önskan, och en förmiddag i första veckan av september förrättades vigseln utan pukor och trumpeter inne på den skumma pastorsexpeditionen och sedan var det bara att ge sig direkt i väg ner till tåget, så att brudparet skulle kunna vara framme i österhamn vid sextiden på kvällen. Yvonne hade beställt en ensam första-klasskupé för sig och sin man, och sin frukostmiddag skulle de inta på tu man hand ur en korg, som bruden med egen hand packat full med kaviarsmörgåsar, kall kyckling, druvor och champagne.

Farbror Pontus och tant Lavinia hunno knappt få upp viftnäsdukarna ur fickan, förr än snälltåget flög i väg med de båda nygifta, och det gamla paret tågade hem med värdig och passande rörd min, ehuru inom sig högst chockerade över detta lättvindiga sätt att

bege sig in i det heliga äkta ståndet utan fraser och krokan. Men tant Lavinias knotiga hand trevade då och då på klänningsfickan, där Yvonne i sista stunden stoppat ner ett etui, som innehöll — det hade gumman genast övertygat sig om inne på stationens damtoalett — en brosch med mjölkfromt glimmande månstenar, värd flera hundra kronor. Och det bästa var, att den utan anstöt kunde bäras till och med av den frommaste kristen.

Men då tant Lavinia kom. hem, slog hon genast upp fönstren i Yvonnes f. d. rum och lät dem stå öppna natt och dag ända till in i oktober, för att riktigt vädra ut henne. Det slog inte fel, fru Lavinia ansåg sig ha haft sorgligt rätt, då hon redan den första dagen fällde den kategoriska domen över henne: Hon haver djävulen.

ÅTTONDE KAPITLET.

österhamn hade släkten Olsson att tacka för sitt uppsving som affärsstad. I början av adertonhundra-talet hade staden ej varit för mer än Mönsterås, Påsk-allavik och de andra småländska köpingarna vid kusten. Men då den rike och tilltagsne bonden Abraham Olsson, Tor Herberts farfar, köpte det vattenfall, som Edaån bildade en mil väster om staden, och byggde sågverk där för tillgodogörande av sina omfattande skogsköp, och i synnerhet sedan han gjort österhamn till medelpunkt för sin affärsverksamhet, började staden gå framåt med stark fart. Halva sin stora förmögenhet testamenterade den gamle bonden till utvidgande av den ypperliga naturliga hamnen. Han byggde vid torget familjens stora trevåningshus, som ännu var sig alldeles likt som på hans tid, utom att det nu prunkade med det nya firmanamnet »Olsson & Herbert» i guldbokstäver över portalen.

Då hans son, »G. P.», efterträdde honom, hade österhamn redan en livlig sjöfart med egna ångbåtar, och den gamla trångbyggda kåkstaden söder om Edaåns mynning blickade med beundran och avund över till de nybyggda rikmanskvarter, som med sina förnäma trädgårdar började växa upp på norra sidan. Sedan staden under G. F. Olssons senare år, tack vare hans relationer inom riksdagen, där han hörde till de jämförelsevis frisinnade krafterna i första kammaren, fått ett nyskapat kavalleriregemente förlagt inom sin hank och stör,

utvidgades den fina stadsdelen ytterligare86 E]RNST LUNDQUIST

norrut genom ett modernt villakvarter, där officerarna företrädesvis bodde, på gränsen till lägerplatsen.

Men trots den senare tidens livliga byggnadsverksamhet ansågs det gamla Olssonska paläet — »residenset», som stadsborna halvt med stolthet, halvt på skämt kallade det — ännu vid Tor Herberts giftermål 1883 för det förnämsta privathuset i staden, och det fastän det egentligen bara var en väldig timmerlåda, byggd utan all stil och utan annan prydnad än en kolonnad av »doriska», gråmålade träpelare framför portalen. Men detta trävidunder innehöll över fyrtio rum och upptog stora torgets hela norra långsida. Bottenvåningen innehöll åt gårdssidan ekonomiavdelningen med två kök, herrskapets och tjänstepersonalens, samt åt gatan konsulatets och trävaruaffärens kontorslokaler jämte kontoristernas matsal och dagrum. Våningen en trappa upp utgjorde en lång fil av stora, med solid gammaldags smak inredda sällskapsrum utåt torget och en räd luftiga sovrum, med utsikt över gården och trädgården. Två trappor upp bodde kontors- och tjänstepersonalen.

I detta ärevördiga gamla hus var det nu som Tor Herbert införde sin unga fru som härskarinna.--

Yvonne sam naturligtvis i ett hav av lycka. Tor var den bästa äkta man i världen, så god och öm, så omtänksam och hänsynsfull, så manligt behärskad i sina kärleksutbrott — ja, därvidlag kunde hon gärna ha förlåtit honom, om han varit litet mera otyglad —, och så tålig — tålig utan martyrmin —, då hon var överdriven, fordrande, efterhängsen och orimlig.

Så måttfull och ständigt i jämnvikt som. han föreföll, kunde Yvonne alls inte tro, att det var sant, vad tant Faxe hört av österhamnsfruarna, att Tor hemma i sin stad var känd för att vara ytterst sträng och upp-LIVETS IRRGÅNGAR iOi

brusande mot sitt folk. Men det brukas så i Småland, hade de urskuldande tillagt, och han är nog inte värre än andra.

Ja, Yvonne var unikt och måttlöst lycklig, som hennes skolkamrater spått henne att hon skulle bli, men litet tråkigt hade hon allt ändå ibland. Tor var ju så upptagen av sitt arbete, och det hade han försummat så oförsvarligt, påstod han, under sin badortsresa, att han nu riktigt måste lägga manken till för att hinna i fatt sig själv.

I början hade hon följt honom överallt, i brädgårdarna, i träförädlingsfabriken, i lastageplatsernas surr och myller och smuts, och inte frågat ett dyft efter, att hans arbetare tittat ironiskt på henne, där hon travade bredvid sin man i vått och torrt, högt uppskörtad och fullkomligt obekymrad, om hon blev aldrig så knuffad och nedstänkt, eller om mötande stadsbor småskrattande vände sig efter henne, så snart de kommit ett stycke förbi.

Men oavsett de rent yttre svårigheterna under dessa promenader hade hon ej mycket nöje av Tor, ty han dök på huvudet in i fackliga och tekniska spörsmål, varav hon ej begrep ett jota, hade endast ögon och öron för sina verkmästare och arbetsförmän och tycktes långa stunder alldeles glömma bort, att hon stod där i höstslasket och blåsten och hade tråkigt. Till sist bad han henne rent av stanna hemma, hennes närvaro störde honom, han kunde inte tänka på, vad han hade för händer, då han på samma gång skulle vara orolig för, att hans lilla fru kunde förkyla sig.

Naturligtvis hade han alldeles rätt, men nog blevo timmarna henne långa där hemma i det tysta residenset, där hon utan honom endast kunde fördriva tiden med att marschera fram och tillbaka genom den änd-88' ERNST LUNDQUIST

lösa våningen med cigarretten i mungipan och stanna då och då framför ett konstrikt inlagt bord, som hon kanske ännu ej granskat tillräckligt, ett ohyggligt pärl-virkat spjällsnöre med pietetsvärde, utfört av den för länge sedan döda faster Margret, Tors barndoms vårdarinna, eller — oftast — framför det stora oljefärgs-porträttet av Tors vackra, ogifta mor, som konsul G. F. Olsson låtit en berömd artist måla efter en fotografi och som innehade en demonstrativt framstående plats som bibliotekets enda konstverk över den långa, brons-beslagna soffan mitt på långväggen mellan bokskåpen. Den unga blonda kvinnan var slätkammad, enkelt klädd efter en modejournal från

femtiotalet, och hon såg ut som en enklare hemsömmerska, vilket hon ju också varit i livstiden. Yvonne fann det käckt och ridderligt av gamla konsuln, att han så där öppet velat visa sin fästekvinnas porträtt för var och en, som besökte honom i hans hem, och stod gärna inför tavlan och försökte läsa i dess klara, bruna ögon, som liknade Tors. Men småningom tilltrubbades även detta intresse, och slutligen märkte hon det stora porträttet lika litet som de tavlor av Hörberg, d^Uncker och Mar-cus Larsson, vilka hängde här och där på väggarna i sällskapsrummen.

Biblioteket var liksom våningens kärnpunkt. Det låg mitt på fasaden innanför den stora balkong, som uppbars av portalens pelare, och hade från början varit ett slags vardagsförmak, entré till stora salongen, men av Tors far inretts till bibliotek, sedan han köpt ett par stora boksamlingar i klump efter stadens avlidna skolmän. Tor läste högst obetydligt, han var ju en praktikens man och hade ont om tid, men ändå var det han, som så småningom försett biblioteket med dess rikhaltiga moderna litteratur. Som han visste sig ej haLIVETS IRRGÅNGAR iOi

bildning nog för att kunna välja själv, hade han en gång för alla gjort upp med en av de största boklådorna i Stockholm, att den skulle skicka honom allt det bästa, som kom ut, även skönlitteratur, men företrädesvis allt vad som behandlade kulturhistoria, konst, vetenskapen om det mänskliga själslivet, med ett ord »allt vad som kan vara nyttigt för mina blivande barn att studera och som de inte få lära sig i skolorna», hade han sagt. Yvonne fick nu i uppdrag att komplettera samlingen med vad hon ansåg kunna behövas, naturligtvis alltjämt med fästat avseende vid »barnen». Hon betraktades ju av sin man som ett ofantligt bildat fruntimmer, eftersom hon talade både franska och tyska och kunde läsa italienska böcker, medan han endast behärskade engelskan. Hon skötte emellertid sitt uppdrag på det sättet, att hon till en början rekvirerade en massa franska romaner och teaterstycken; framför allt lade hon sig vinning om avdelningen dramatik, som med undantag av klassikerna nästan ej alls var representerad i den Olsson-Herbertska boksamlingen.

Yvonne kom snart under fund med en kuriös vana, som hennes man hade, och som, enligt vad han försäkrade, härledde sig ända ifrån hans pojkår. Så snart han ville »tänka litet över livet», som han sade, begav han sig alltid in i biblioteket och travade där av och an med händerna i kavajfickorna. Då tyckte han ej om att bli störd, ej ens av Yvonne.

— Men vad i all världen tänker du då på för högtidliga saker? frågade hon en kväll litet spefullt.

— Det är naturligtvis sådant, som alla andra människor för längesedan ha lärt sig ur böcker, sade han anspråkslöst, men ser du, jag, som inte har något läshuvud och inte heller tid att rota i skrifterna, jag måste tänka själv, jag, så gott jag kan. Ibland, medan jag90' ERNST LUNDQUIST

går i mitt arbete, -händer det, att jag börjar undra över, varför det är så eller så i livet, och för att inte då bli distraherad i vad jag har för händer, skjuter jag den där frågan ifrån mig, men då jag kommer hem, går jag in i biblioteket och tar i tu med den på skärpen. Jag vet inte, men jag tycker det går bäst att tänka där inne. Det är som om. det sipprade ut vetande från alla de många böckerna, som kläda väggarna, luften där hjälper till att bringa tankarna till mognad, och aldrig slå mina resonemanger så huvudet på spiken, som om jag kläckt ut dem där inne. Och jag tror också det klarar tankeförmågan, att min mors porträtt följer mig med sina lugna, kloka ögon, medan jag marscherar av och an framför henne. Jag kände henne ju inte, men min far sade alltid, att vår släkt har henne att tacka för så mycket, ty sina renaste uppsåt och bästa tankar hade han fått från henne, de hade spirat upp som av sig själva i hennes närvaro. Mina tankar äro naturligtvis inte djupsinniga, och de skulle kanske förefalla dumma, om jag såg dem i tryck, men ser du, för mig ha de det oskattbara värdet, att jag har levat mig till dem, de ä' liksom produkter av mitt eget jag och inte långods som det mesta människor i allmänhet prata om, och därför kan jag känna mig säker på, att de inte ryka ifrån mig vid första vindkast, utan jag kan bygga mitt liv på dem, rätta mitt handlingssätt efter dem. De ä' för mig, illitterata människa, en motsvarighet till vad samvetet är för hedningarna, »som icke hava lagen». Alla mina hembakade tankar ä' »mig självom en lag», som jag känner mig hemmastadd med och kan slå upp i när som helst och inte vill byta bort mot all världens visdom.

— Jag misstänker, att du bara går och kapslar in dig i torra och gråa pupphylsor, sade Yvonne lekfullt.
DuLIVETS IRRGÅNGAR iOi

talar så snusförnuftigt ibland. Kom ihåg, vad Goethe säger: teorierna äro grå, men livet är grönt.

— Jaså, säger han det? Men behöver inte varenda människa en inre lag som norm för sina handlingar? Och kan man omfatta den med full tro, om man inte har tänkt igenom den själv?

— Jag vet inte, jag. Jag handlar alltid efter min känsla.

— Din känsla? Du menar din rättskänsla?

— Ja... nej... jag menar min känsla rätt och slätt. Jag menar allt vad som är värme och ljus inom oss, vår kärlek till det sanna och sköna, till det bästa inom oss, till vårt rätta jag, till våra närmaste... ja, kärleken med ett ord. Det ordet är ju för oss kvinnor lösningen på nästan allting.

— Jag tror, att vi karlar behöva något mera för-ståndsmässigt och stadigt att hålla oss till. Din känsla... den kan ju sova ibland, och hur går det då? Då handlar du som en viljelös väderflöjel, slav under första vindfläkt utifrån.

— Nej, min känsla sover aldrig, svarade Yvonne och smålog. Men säg mig, vad tänkte du på t. ex. i går kväll, då jag satt i röda kabinettet och läste och hörde dig filosofera i noggrann marschtakt ute i biblioteket en timme minst?

— Det säger jag inte, lilla vän, svarade han mysande och stack med vällustig epikurémin in bägge händerna i hennes yppiga, gullröda hårsvall. Nu för tiden tänker jag för resten bara på kärleken mellan man och kvinna och på all den lycka, som livet, det rika, det opålitliga och fientliga, ändå har att dela ut, om det vill.

— Det är gott och väl, sade Yvonne, men du skall inte reflektera över kärleken, du skall bara älska, älska...

det ger dig mera levnadsvishet och växt och klarhet än alla filosofiska resonemanger!

Och hon lade sig upp mot honom och såg på honom med de heta, tillbedjande törstiga ögon, som han aldrig kunde stå emot och som kommo hans hjärta att smälta som vax.--

Yvonne hade, som sagt, litet svårt för att få tiden att gå, tills hon kunde få rå om Tor. Hon hade till och med börjat virka en och annan »aftonstjärna)), det enda handarbete hon kunde; men det var ju meningslöst och dessutom tråkigt. Ibland tog hon en bok ur de stora mahognyskåpen i biblioteket och försökte läsa. Men hon tänkte ju hela tiden på Tor, medan hennes ögon mekaniskt följde raderna och hennes fingrar vände ett blad då och då, och det slutade vanligen med att hon slängde boken och slog sig ned vid reflexionsspegeln för att passa på, när Tor kom. hem.

Om hon då kunde behärska sig tillräckligt länge och låta bli att genast gå ner till honom på kontoret, hände det nog, att han kom upp på några minuter, för att åtminstone få se henne, berusa henne med några kyssar, sitta på en pall med sitt stora finkrusiga huvud i hennes knä eller hissa upp henne på sin axel som ett litet barn och ränna omkring i rummen med henne. Å, vad han kunde vara älskvärd sådana där stunder!

Men vanligen kunde hon ej styra sig, tills han kom upp, utan rusade utför trapporna, så snart hon fick se honom på gatan, och in i hans privatkontor. Det var bara litet förargligt, att hon för att komma dit måste gå igenom stora kontoret med alla sina förstulet småleende bokförare och kassörer. Men efter den första stormande återförningsscenen med Tor där inne i hans eleganta kontor — det enda rummet i huset, som hade modärn prägel — måste hon ju sitta tyst som en

liten råtta i en vrå av den breda skinnsoffan och bara se på, hur hans stora, välformade hand gled fram och tillbaka över papperet. Inte ett ord fick hon säga, det var åtminstone överenskommet, och ibland kunde hon verkligen hålla sig tyst en hel kvart. Men då han slutat ett affärsbrev och höll på att lägga in det i kuvertet, kunde ingen makt i världen hindra henne från att smyga sig på honom bakifrån och kyssa honom på den bruna, duniga, muskulösa halsen eller på axeln eller örat eller var det föll sig bäst och sedan blixtsnabbt kasta sig upp i sitt soffhörn igen och se oskyldig ut som en bebådelsemadonna.

Men en gång råkade förste bokhållaren, en ung, onos-1ig herre, komma in just som hon fått sin man baklänges i

den stora skrivstolen och kört ner handen innanför hans vida, mjuka, nedvikta krage och kittlade honom i halsgropen, så att han nästan kiknade, och han höll henne fast med sina björnramar, så att hon stod där som i ett skruvstäd och skrattade långa kroma-tiska skalor. Efter den händelsen började Tor på allvar tala om, att hon hade för litet att göra, hon var för ensam, hon måste skaffa sig några bekanta i staden att sällskapa med på förmiddagarna. Det fanns just ett par trevliga officersfruar, som levde i ungefär samma gräsänketillstånd som hon. Ja, det var på tiden, att herrskapet Herbert gick ut på sina visiter; stadsborna hade säkert väntat länge på det, man var ju redan i oktober.

Men då kom Yvonne med en massa undanflykter. Hon ville inte umgås med en enda människa, hon njöt allra mest av att få vara ensam med sin man eller åtminstone veta, att han fanns i huset. Med visiter följde bjudningar och fester och hon hade inga kläder, ty hennes badortsutstyrsel dugde naturligtvis inte alls, det

hade hon bara sagt för att inte bröllopet skulle bli uppskjutet i onödan. Hon thade nog sett uppifrån kabinettsfönstret, hur eleganta österhamnsdamerna voro, då de gingo tvärsöver torget och sneglade upp till hennes ruta — å, tio gånger elegantare än damerna i V—^stad; och naturligtvis ville inte Yvonne dra skam och nesa över sin man genom att låta överglänsa sig. För att bli klädd som en av stadens lejoninnor, måste man ju ekipera sig i Stockholm eller helst i Paris, och då var det ju meningslöst att bara nämna ordet visiter...

Varför det? En Stockholmsresa var väl heller inte hela världen. Ja, naturligtvis kunde man inte släppa ut en sådan där liten toka ensam, men om hon bara ville vänta, tills han fått den stora lastdragaren från Stettin fullmatad med bräder och props, skulle han se till, om han inte kunde följa sin lilla kissekatt till Stockholm, men bara på ett par dagar, förstås... allting fanns ju nu för tiden att köpa färdigt.

Yvonne skulle ögonblickligen .ha flugit honom om halsen, om hon inte hängt där förut, och då konsul och fru Herbert i följande vecka reste till huvudstaden med en av Södra Sveriges eleganta båtar — Östersjön låg lyckligtvis blank som en spegel —, stannade de ej där i två dagar, utan i fjorton, och då de kommo tillbaka, litet utvakade efter alla teaterkvällar, hade de med sig två koffertar fulla av nya toaletter, av vilka icke en enda var köpt färdig, och Yvonne hade gjort av med nästan en hel årsränta av sitt kapital.

Sedan expedierades visiterna i ett kör, och det befanns verkligen att stadens finaste familjer i snart två månader suttit i spänd väntan på att få ta emot de nygifta. Rike konsul Herberts unga fru togs överallt emot med överströmmande vänlighet, ett par av de yngsta löjtnantsfruarna slogo an på henne i oväntat hög grad.

och sedan visiterna skyndsamt ibesvarats, började en serie av middagar, supéer och baler — för att inte tala om alla feminina förmiddagsteer som fortsatte till inemot jul, då den brusande festvirveln plötsligt avstannade på grund av att konsulinnan Herbert befann sig i intressanta omständigheter.

Yvonne hade försökt hålla det hemligt för sin umgängeskrets, men den välsignade Tor gick ju omkring och basunade ut det till vem, som ville höra på, med en triumfatorsmin, som verkligen var hogkomisk att skåda. Han talade om saken i en ton, som om det gällt en blivande kronprins, och han var otillgänglig för gyckel, han såg ej ens förvånad ut, då överstinnan Bure frågade honom, när förbönerna i kyrkan skulle börjas.

— Visste jag bara, att de vore till någon nytta, svarade han på fullt allvar, kunde väl den saken låta arrangera sig med prosten. Han hade nämligen en bergfast tro på penningens allmakt.

Men för Yvonne blev det nu slut på alla sällskapsnöjen. Hon måste skona sig, det predikade Tor för henne tre gånger om dagen, morgon, middag och kväll. Han var så rädd om henne, att det var rent av pjoskigt. Aldrig tillät han henne gå uppför trappor, nej, hon skulle sitta på hans arm som en bébé. Äta hårdsmälta festmiddagar och gå på sent slutande supéer kunde inte komma i fråga, hon måste sköta sin diet och gå i säng på givet klockslag. Helst skulle han visst ha velat, att hon legat mellan lakan, tills stunden var inne. Och ändå var hon ju alldeles frisk! Av de unga fruarnas besvärligheter i en dylik situation hade hon haft högst obetydliga känningar. Den från Stockholm tillkallade berömda barnmorskan förklarade, att hon aldrig hade sett en så kry »förstföderska», och

reste obevekligt till sitt land igen efter bara ett par dagars vis-96' ERNST LUNDQUIST

telse i österhamn, fastän Tor bjöd henne guld och gröna skogar, om hon ville stanna till in i juli, då den stora händelsen väntades. Han skrev nu i stället långa brev till den förnämste gynekologen i huvudstaden, telegraferade till honom vid minsta lilla illamående hos Yvonne och skaffade all tillgänglig svensk litteratur rörande havandeskap, som han studerade i sin sängkammare till långt in på nätterna, eftersom Yvonne genast bestämt opponerat sig, då han erbjudit sig att läsa dessa böcker högt för henne. Hon upprepade tusen gånger, att hon var alldeles frisk, och för att riktigt övertyga honom om detta, kunde hon kasta filten av sig, springa upp från schäslongen, där han bonat om henne med ejderdunskuddar, och dansa den vildaste tarantella mittför näsan på honom, tills han vaknade ur sin fasans förstelning, slog armarna om henne och bar henne tillbaka till soffan igen. Han föll på knä och tiggde och bad henne att skona sig, skona sig för hans skull, och han var nära att gråta, stora, starka karlen. Hon hade inte hjärta att bli ond på honom, ty alla hans löjligt överdrivna omsorger vittnade ju om en sådan oändlig kärlek, men skratta åt honom det kunde hon inte låta bli, och han tog undergivet emot hennes gyckel och speord, ja, hon kunde gärna få bjuda alla löjtnantsfruarna till sig på förmiddagste och låta dem skratta åt honom i korus, vad som helst fann han sig i, bara hon skonade sig...

— Men inser du då inte, hur odrägligt tråkigt det är för mig att pjoska med mig så här i onödan? frågade hon. Sju månaders kammararrest är då väl ett bra strängt straff för det brott jag begått.

— Då det gäller barnet, familjen, det kommande släktet, är intet offer för stort, svarade han. Inför det där heliga mysteriet ha vi bara att böja oss i stoftetLIVETS IRRGÅNGAR iOi

och inte tänka ett ögonblick på våra egna obehag eller lidanden. Kom ihåg bina! Den nya avkommans födelse kostar ju både fadern och modern livet.

— Jag är ingen bidrottning, svarade Yvonne litet retligt, och om samma lagar gällt bland människorna som i bisamhällena, förmodar jag, att till och med du, store familjefanatiker, skulle ha dött som gammal ungkarl. Jag säger emellertid på förhand, att jag inte kommer att lyda dina tråkiga föreskrifter längre än du själv övervakar mig.

Sedan han ett par gånger genom oförmodade och tyst smygande förmiddagsbesök i hennes sängkammare övertygat sig, att hon gjort allvar av denna hotelse och troligen befann sig någonstans i villakvarteret på besök hos några väninnor, beslöt han att flytta sina kon-torsgöromål upp till hennes rum, och det tycktes just vara så hon velat ha det, ty hon såg helt triumferande och belåten ut, då han installerade sitt skrivbord bredvid hennes schäslong, och många affärsbrev blevo där sannerligen ej skrivna, ty han satt för det mesta på en pall bredvid vilosoffan med Yvonnes huvud på sin axel, medan hennes händer lågo knutna om hans hals eller gledo av och an över hans hårstubb. Men om nätterna, då Yvonne sov, smög han i nattrock och tofflor ner på sitt kontor och expedierade där nödtorfteli-gen vad han försummat under dagens lopp.

I juni månad måste Yvonne till -sin stora förtret finna sig i, att den berömda »frun» från Stockholm flyttade in i hennes sängkammare med bestämd avsikt, att ej vika därifrån, förr än konsuln ansåg att hennes närvaro ej längre var behövlig. Det var odrägligt helt enkelt, ty trots det eviga liggandet, som endast ofullständigt motvägdes av de dagliga promenaderna i hel-täckt vagn med Tor som vakt are, var Yvonne fortfa-

rande frisk som en nötkärna, sov sorn ett gott barn om nätterna och behövde aldrig någon hjälp. Gynekologprofessorn hade också lovat att komma ner ögonblickligen, då han eftertelegraferades. Den väntade arvingens utstyrsel låg redan färdig i ett av de stora spegelskåpen, snövita travar av de mest förtjusande broderade och spetsprydda plagg märkta med G, ty naturligtvis måste det bli en gosse, och då skulle han heta Gunnar, som var Yvonnes favoritnarnn — »Abraham» och »G. P.» hade hon förkastat med avsky. Blev det en flicka, fick hon väl heta Gerd, eftersom G:na redan voro broderade. Tor och Yvonne kunde tala timvis om Gunnar, som om han redan ginge omkring i våningen, och en gång råkade de i dispyt om, vad han skulle bli: Tor förklarade nämligen, att han skulle få välja den levnadsbana han hade håg och anlag för, hur barockt hans val än

kunde förefalla, och Yvonne instämde efter något betänkande, dock på villkor, att han absolut inte skulle få bli präst. Då Tor med en suck förklarade, att han till och med skulle finna sig i denna prövning, blev Yvonne purpurröd av vrede och beskyllde honom för att inte ha något hjärta för sitt barn. .

Tor tillbragte nu varje ledig minut vid sin hustrus sida under daglig väntan på den stora katastrofen. Därför blev han också alldeles förtvivlad, då han en morgon i början av juli fick telegram från Eda sågverk, att strejk utbrutit bland arbetarna på grund av miss-hälligheter med disponenten och att han ögonblickligen måste resa dit upp för att avstyra våldsamheter. Ingen annan än han kunde uträtta något därvidlag, ty han var visserligen en mycket sträng herre mot sina arbetare, men på samma gång rättvis och frikostig, och folket hade både stor respekt och tillgivenhet för

honom. Hans personliga närvaro krävdes absolut, om också bara några timmar.

Yvonne var lyckligtvis lika kry och rödblommig och klarögd som vanligt, där hon satt i sin säng och åt sin frukost med god aptit och smålog uppmuntrande mot honom. Ackuschörskan försäkrade med överlägsen min, att ingenting tydde på, att denna dag skulle förlöpa annorlunda än i går och förgår och alla andra dagar; konsuln kunde tryggt resa och stanna borta till i morgon, om så fordrades. Nåja, en mil går fort på velociped, då man har ångesten i hälarna, och Tor gav sig i väg, sedan han tagit löfte av alla människor att genast telegrafera efter honom, i fall... Han skulle i alla händelser vara tillbaka igen till middagen.

En halvtimme efter hans avfärd blev Yvonne sjuk.

Så snart hon förstod, att hennes stund var inne, förbjöd hon ögonblickligen allt telegraferande till Eda, förr än allt var över. Hon tog hela ansvaret på sig. Den, som handlade emot hennes vilja, skulle hon aldrig förlåta. Konsuln hade viktiga saker att sköta, och hon ville helst slippa se hans oro under den kamp hon nu gick till mötes. För resten skulle alltsamman gå lätt, det kände hon.

Och hon fick rätt. Klockan var nu tio, och strax efter ett kom Gunnar till världen. Yvonne hade legat med sammanbitna tänder och blicken riktad på Tors porträtt, som stod på bordet bredvid henne. Icke ett ljud hade hon givit ifrån sig, och »frun» överöste henne med beröm och förklarade, att hon aldrig varit med om något så vackert.

Nu fick telegrammet avgå. Yvonne var för matt för att tala, men hon hade på förhand givit order för konsulns mottagande. Lille Gunnar låg i sin vita, spets-prydda säng framför det ena fönstret, vars gardiner

voro nedfällda, och genom det andra strömmade sommarsolen in i rummet. Hon ville inte, att någonting skulle påminna om sjukdom och lidande. Hon låg med slutna ögon, trött och lycklig och med hörseln spänd i stormande längtan. Nu var han på väg... hon kände, hur han närmade sig med blixtens fart. Nu hörde hon hans velociped knastra mot asfalten i kolonnaden, hörde honom växla ett par snabba ord med husjungfrun, som ställts på vakt där nere för att genast lugna honom med goda underrättelser. Och nu hörde hon hans springande steg genom våningen, vars alla dörrar stodo öppna.

Hon väntade att känna hans armar omkring sig, att se hans ömma, oroliga, sällhetsdruckna ögon glöda emot sig, tätt över sig, känna hans kyss på sin kind, men därav blev ingenting. Och ändå var han inne i rummet, det kände hon. Och nu såg hon hans finkrusiga huvud där borta vid fönstret hos barnet, han låg på knä vid den lilla sängen och lutade sig över Gunnar med ett ansikte blekt av lycka. Hon såg, att hans läppar rörde sig, som om de mumlat ohörbara ord, hon såg att han slagit bägge sina armar om den vita bädden, som om han ville ta sin lille son i besittning för alltid och behålla honom för sig, försvara honom mot alla andras anspråk...

Varför kom han då inte till henne? Varför gällde inte hans första tanke henne, som den hittills alltid gjort? Varför kom han inte?

— Tor, sade hon så högt hon förmådde.

Men han rörde sig icke.

— Tor...

Hon satte sig upp i sängen, fastän barnmorskan ville hindra henne, och ropade för tredje gången:

— Tor...

Men han hörde ingenting, han låg orörlig över barnet.

Då slog det ned i henne som en blixt, att det bara var barnet han tänkt på hela tiden, inte alls på henne...

Det gick ett kvidande ljud över hennes läppar. Hon sjönk tillbaka mot kuddarna och förlorade sansen.

NIONDE KAPITLET.

Man hade genast telegraferat efter professorn, men då han kom dagen därpå, var Yvonnes tillstånd icke oroande, tvärtom, det ingav de bästa förhoppningar. Svimningen vid hennes försök att sätta sig upp i sängen hade naturligtvis endast framkallats av mattig-het. Hon hade ingen feber. Däremot såg det ut, som om Tor fått den i hennes ställe, ty han hade ingen ro i sin själ och inte i sin kropp heller. Bäst han låg försjunken över den lilles bädd i stum hänryckning, var det som om han känt den mörkt iakttagande blick, varmed Yvonne så envist betraktade honom, där hon låg tyst och blek, och han flög upp, gick på tå till hennes säng, satte sig bredvid henne och strök en av hennes händer, varsamt som om han varit rädd, att den skulle gå sönder, om han tryckte den för hårt, och deras ögon hängde i varandra, men han sade ingenting, ty det hade professorn förbjudit. Men om han fick höra ett litet ljud från vaggan, rusade ban upp, ramlade handlöst på knä framför den lilla bädden, och nu hängav han sig oinskränkt åt sin avgudadyrkan och tycktes glömma bort, att hustrun fanns till. Först hade han blivit litet stött på Yvonne för att hon ej velat ha den lille hos sig i sängen annat än då hon skulle ge honom di, men han hade för längesedan försonat sig med denna underliga nyck hos den sjuka, ty på detta sätt fick han ju ha barnet nästan uteslutande för sig själv.

Det var på Tors ivriga begäran som Yvonne ammade själv; professorn hade också förklarat, att det var bäst både för henne och barnet. Men hon tycktes

ej känna unga mödrars vanliga trånad efter att fortsätta det rent fysiska samlivet med den nyfödde genom att behålla honom kvar så mycket som möjligt i sin egen kroppsvärme, och ingen hade ännu sett henne kyssa hans runda kind eller hans små rosenröda fingrar.

Professorn reste, eftersom hans närvaro var alldeles obehövlig, och Yvonnes tillfrisknande gick med fart. Hon började återfå sitt vanliga utseende, flyttade trots Tors häftiga och ömma protester, från sängen till schäslongen tidigare än som var normalt och tyckte ej om, att man behandlade henne som en patient, ännu mindre som en martyr. Men hon hade blivit så besynnerligt tystlåten. Då hon sade något, talade hon med sin vanliga starka, klingande altröst, men hon talade så sällan mot förr. För det mesta låg hon på schäslongen stödd på armbågen och betraktade sin man, där han satt vid lille Gunnars bädd i stilla extas. Han märkte till sist hennes envisa stirrande, och i den tron, att det gällde barnet, erbjöd han sig att vända på den lilla sängen, så att hon bättre skulle kunna se gossens ansikte, men det ville hon inte, »det är dig jag ser på», sade hon. Han svarade med ett tacksamt men litet förstrött leende, och så var den saken utagerad och glömd.

Då Yvonne fullständigt tillfrisknat, fick kusken order att köra fram med landån varje dag klockan tolv, och så gjorde Tor långa promenader i vagn med sin hustru antingen uppåt de djupa, friskt doftande barrskogarna, åt Eda till, eller på stora landsvägen, varifrån man då och då såg en glimt av havet. Yvonne satt med huvudet mot Tors axel och hade hans arm om sitt liv, men hon hörde på hans röst, att han hade anlag för tankspriddhet, och förstod, att han längtad^ hem till sin avg-ud,

— Det är så förfärligt snällt av dig, Tor, att uppoffra dig och följa med mig på de här utflykterna, sade hon en gång och klappade honom på handen. Men jag inser så väl, att du kan använda din tid till det, som är angelägnare, och jag kan mycket väl fara ensam. Jag blir inte alls stött, om du stannar hemma.

— Är det riktigt säkert, det? frågade han hastigt, och hon hörde, att hans röst uttryckte lättnad. Jag kunde kanske låta dig göra en mindre utfärd ensam någon gång, bara på försök. Jag har verkligen försummat så mycket på kontoret under den här tiden. För resten, vi ha ju nu så vackra, varma och lugna dagar, så att sköterskan kunde ju följa med dig med lille Gunnar. Jag har just skrivit till professorn och frågat honom om det, och han hade intet emot det. Ja, han rent av tillrådde det.

— Nej, avbröt Yvonne litet retligt, då vill jag hellre fara ensam. Inte vill jag ta Gunnar ifrån dig, då skulle du inte få en minuts ro.

— Ja, jag får ju inte vara med honom., antingen han är hemma eller hos dig, ty jag måste vara nere på kontoret, men kanske det ändå känns litet tryggare för mig att veta honom vara i sin lilla säng uppe i våningen. Man vet ju aldrig... hästarna ä' litet skygga, och Carlsson börjar bli gammal.

— For resten, tillade han efter en stunds reflekterande, jag kan inte begripa, att du kan säga nej till att ha gossen med dig, då det mycket väl kan gå för sig. Du är bestämt för ung för att vara någon riktig mor.

Han såg hastigt på henne, rädd för att ha sårat henne, men hon tycktes knappt ha hört, vad han sagt. Hon satt och tänkte på, att Carlsson var gammal och hästarna litet skygga även då hon for ensam..,LIVETS IRRGÅNGAR iOi

Försöket med Yvonnes ensamma utfärder upprepades många gånger, och för varje gång ihon kom. hem från dem, fick hon av sköterskan veta, att konsuln inte alls suttit på kontoret, utan hela tiden hållit till uppe i sängkammaren hos den lille. Han hade jollrat och lekt med honom precis som en mamma och velat ha honom att skratta. Men sköterskan hade han skickat bort efter en stund, han tyckte visst bäst om att vara ensam med lille Gunnar.

Det blev nu regel, att Yvonne åkte ensam eller också bjöd ett par av löjtnantsfruarna med sig, och genom dem. fördes hon småningom åter in i societetens nöjesliv, som tagit starkare fart på hösten, i synnerhet efter jul. Svårare blev det att locka Tor med, han hade liksom vant sig av med att gå bort på bjudningar, det roade honom ej längre, och han sade alltid till Yvonne: »Gå du, om det kan bereda dig något nöje, jag stannar hellre hemma hos Gunnar. Jag behöver inte skylla på affärsbrådska, jag kan mycket väl säga rent ut, att jag hellre vill vara hemma hos min gosse.»

Yvonne hade i början så säkert väntat, att han skulle be henne stanna hemma hos honom och barnet, men då han ej gjorde det, stack det till i henne, och hon antog första bästa bjudning med en entusiasm, som var mera spelad än verklig. Och då hon väl kom ut bland glada och vänliga människor, fann hon, att det roade henne och kryade upp henne.

En vinterkväll sutto makarna tillsammans inne i Yvonnes sängkammare, där de trivdes bättre än ute i de stela sällskapsrummen. Tor hade skickat bort sköterskan, som han var litet svartsjuk på; hon fick regelbundet försvinna, sedan hon burit in badbaljan om kvällarna, ty sin son badade Tor helst själv. Den lille låg nu nytvagen och uppsluppet skrattande på åexi106' ERNST LUNDQUIST

yviga vita pälsmattan, som bretts ut på golvet framför den falnande brasan, och sprattlade outtröttligt med sina små nakna, knubbiga lemmar. Det var ett ovanligt livligt barn, ständigt i rörelse, och hans ögon spelade omkring åt alla håll. Tor satt med armen om Yvonnes rygg och njöt av att se sonens sprittande livsglädje. Slutligen sade han:

— Vad han ser stark ut, tycker du inte det, Yvonne? Vet du, han har riktiga armmuskler som en liten karl... jo, jag kände dem härom dagen. I viss belysning kan man nästan se hans biceps. Nåja, det vore då inte underligt, om han skulle bli en atlet med tiden, han som har så friska och duktiga föräldrar, en far som kan böja ihop en hästsko, och en mor, som aldrig har varit sjuk.

— Hur vet du, att jag aldrig varit sjuk?

— Det sade du mig i Nyrupsläge, andra gången vi råkades.

— Så dumt av mig. Du kunde ju ha trott, att jag sade det för att kokettera för dig.

— Det trodde jag också.

Men hon såg icke hans skälmaktiga min; hon hade hastigt blivit tankfull.

— Säg mig en sak, sade hon slutligen. Jag har ofta undrat: varför kom du egentligen till Nyrupsläge? Du var ju inte sjuk oc,h behövde inte gå igenom någon badkur.

— Nej, men jag hade ju rest dit för att skaffa mig en fru, har jag inte sagt dig det? Jo visst. Liksom du hade föresatt dig att komma oförlovad från Nyrupsläge, så hade jag svurit att komma förlovad därifrån. Som du vet, voro Österhan^nsflickorna ingenting för mig.

— Och så valde du mig? Varför just mig? Var det kanske för att jag hade en sund fysik?

— Inte valde jag dig... inte väljer man! Sådant där kommer flygande på en ur luften. Jag blev kär i dig, det var alltihop, det.

Han drog hennes huvud till sig och kysste henne ovanför örat tvärs igenom det glittrande hårburret.

— Men om jag varit glåmig och skrofulös och haft klen hårväxt och insjunket bröst, skulle du ha blivit kär i mig då?

— Hur skall jag kunna veta det?

— Men vad tror du?

— Jag tror, att jag aldrig skulle ha sett åt dig då; jag har nu en gång antipati mot allt, som är osunt. Och jag vet, att jag inte skulle ha gift mig med en sjukling, om jag varit aldrig så kär. En mans första plikt mot sina barn är ju att ge dem en sund mor.

— Då var det ju riktig tur, att jag kom att säga det där om, att jag aldrig hade varit sjuk, sade Yvonne med en nyans av bitterhet i tonen.

— Ja, tur för mig... och litet för dig också, erkänn det? Nå, vill du erkänna genast?

Han grep pojkaktigt om bägge hennes tinningar för att tvinga henne att se honom i ögonen, men Gunnar, som kände sig försummad, gav i det samma till ett glädjetjut för att påminna om sin tillvaro, och Tor släppte ögonblickligen sin hustrus huvud och kastade sig framstupa ner på mattan till sin lille tyrann, och medan han låg där på alla fyra, skrattande av hänryckning, och gjorde tusen löjliga grimaser för att roa Gunnar, satt Yvonne i skuggan av den röda lampskärmen och såg på sin man och sin son med en lång, tung blick och hasplade ännu en gång upp de bittra tankar, som

under de sju månaderna sedan barnets födelse oavlåtligt dragit igenom hennes hjärna.

Det var inte den stora, ojämförliga, unika lyckan hon funnit i detta hus, inte den stora, måttlösa kärleken, ty den där mannen hade aldrig älskat henne, fastän han inbillade sig det, han kunde över huvud taget inte älska, han var helt och hållet fången i sin fixa idé, den rent animaliska kärleken till avkomman. Han hade tagit henne till sig som barnaföderska, det var allt. Och i sin bittra överraskning, då hon upptäckte det, i sitt eggande trots hade hon ställt sig utanför. Och ändå älskade hon ju sitt barn, det kände hon bäst de stunder, då Tor inte var närvarande. Varför hade hon då inte från första stunden glidit in mellan de där båda? Där var ju hennes av naturen anvisade plats. De tre skulle kanske ha kunnat bli ett, om hon velat, om hon från början slutit sig till dem som en varmt älskande maka och mor, i stället för att tyckmycket dra sig undan som en kapriciös, svartsjuk och egensinnig älskarinna, vars fåfänga man sårat. Och nu var det för sent; de där båda hade bildat ett oåterkalleligt avslutat förbund och hon stod utanför.

Men hon hoppades på framtiden. Om hon en gång födde Tor ännu ett barn, skulle hon icke försumma det rätta ögonblicket. Då skulle hon träda in i familjekretsen igen, återta den plats, som med rätta tillkom henne, inte släppa efter en enda av sina rättigheter som maka och mor, växa fast vid man och barn med alla hjärtats fibrer, sluta sig samman med dem, vara innanför, finna den stora lyckan som blivit henne lovad. —

Ett par dagar därefter kom Tor in till henne i röda kabinettet, där hon satt uppkrupen i soffan och läste en roman. Han bar en kartong under armen. Sedan hanLIVETS IRRGÅNGAR iOi

ställt den ifrån sig på ett bord, satte han sig bredvid Yvonne och sade:

— Har du tid att låta mig få säga några ord?

Hon lade bort boken och såg frågande på honom.

—• Jag har den sista tiden tänkt så mycket på vårt förhållande, sade han. Jag har länge haft en känsla av, att du inte är nöjd med ditt liv här hos mig... eller inte är nöjd med mig. Du talar ibland i en bitter ton, som... ja, du kanske inte vet det själv. Det låter, som om du på något sätt missräknat dig på mig, som om du inte riktigt kunde tro på, att jag håller av dig. Ja, sådant där borde man ju aldrig tala om, ord kunna ändå aldrig övertyga en tvivlare, det är bara fakta och handlingar, som skapa tro mellan två människor. Jag har allvarligt gått till rätta med mig själv, och jag ,har funnit, att jag verkligen har en synd mot dig på mitt samvete.

Hon satt tyst, undrande vad som nu skulle komma, och hennes hjärta slog en volt i henne av glädje. Hade han kommit till insikt av, att han gav barnet för mycket och henne för litet, skulle han försöka dela rättvisare nu?

— Du har alltid varit så ärlig och uppriktig mot mig, fortfor han; allt om dig själv -har du sagt mig, och jag blygs, då jag tänker på, vad jag gjorde, då jag kom hem från Nyrupsläge, av ett slags klumpig grannlagen-het. Jag samlade ihop alla porträtt jag ägde av Sonja, alla små minnen, ett bokmärke, som hon broderade på cartonnage åt mig, då hon var åtta år, den första kotil-jongdekorationen hon gav mig, förlovningsringen med hennes namn och datum graverat på insidan, ett par brev och några andra småsaker, och allt det där lade jag ned i den där asken och ställde undan den i nedersta lådan av min chiffonjé, alldeles som om det varitiio ERNST LUNDQUIST

en hemlig skatt, som jag inte ville att du skulle se. Men det var inte alls menat som något hemlighetsmakeri. Hade du bara frågat mig någon gång, om. jag inte hade något porträtt av min förra fästmö, så skulle jag genast ha gått efter asken. Du är ju min hustru, inte vill jag dölja något för dig. Om hemmet är ett tempel och du vet, att jag betraktar det så, det är för mig heligare än alla världens kyrkor —, så är hustrun det templets guddom, hon bor i det allra heligaste, som just hlir det allra heligaste, därför att hon reside-rar där, och vid hennes fötter vill jag lägga ner allt vad jag äger inom och utom mig, i det förflutna och det närvarande. Jag hade rent ut sagt glömt bort den där asken, men i dag råkade jag på den, och nu vill jag, att du skall ta den, bränna upp innehållet eller, om du hellre vill det, förvara det som ett synligt bevis på, att jag inte vill det skall finnas något, som står emellan mig och dig, att du rår om mig helt och hållet och att det inte finns någonting på jorden, som jag inte skulle kunna offra för att få dig att riktigt tro på mig och min kärlek — ja, utom Gunnar förstås.

Han hade lutat sig fram och såg forskande på henne, som om han ville läsa de tankar, som rörde sig bakom hennes panna, men hon satt med nedslagna ögon, hade fattat hans hand och strök den mekaniskt.

— Ibland har jag också inbillat mig, sade han, att du inte håller av mig riktigt, att jag på något för mig obekant sätt har förverkat din kärlek; men den inbillningen står i samband med, att du inte älskar vår gosse så mycket som jag gör och som alla andra mödrar i världen skulle göra. Jag resonerade som så: hon har ingen riktig kärlek till barnet, därför att hon inte älskar dess far. Det kunde inte finnas någon annan förklaringsgrund, tyckte jag. Men det där var bara dum-LIVETS IRRGÅNGAR iOi

heter av mig, det inser jag nu, och jag talar bara om det för dig, därför att jag vill du skall veta allt vad jag tänker. Jag är inte så klyftig av mig, det vet du nog, och det kan ju finnas så många skrymslor och vrår i ett kvinnohjärta, som jag aldrig skall kunna tränga ner till med mina olärda ögon. Jag begär inte heller att förstå dig fullt ut... det finns nog ingen man i världen, som riktigt har förstått sin hustru, det tröstar jag mig med, ni ä' ju så invecklade. Och det behövs bara, att du säger ett enda ord: jag håller dig kär... så tror jag det, fullt och fast, ty jag vet, att du är ärlig och att du inte kan narras för mig.

Hon lyfte nu upp hans hand till sina läppar, tryckte den mot sin mun, men utan att kyssa den, såg honom rakt i ögonen och sade med obehärskad lidelse:

— Jag håller dig kär...

Han såg på henne och smålog, gjorde sedan ett kast med ,huvudet, som för att jaga bort all sentimentalitet, reste sig och sade:

— Det visste jag; tack. Och nu skall du ta emot asken och göra med den vad du vill. Den är inte längre min, den är din.

Han tog av locket och räckte henne asken. Överst låg ett raminfattat porträtt av en ung, blond kvinna i baldräkt; Yvonne tog det, betraktade det flyktigt, lade det sedan tillbaka och sade:

— Tack, Tor, för din gåva. Men du kan tryggt ta den tillbaka. Jag har aldrig trott, att Sonja står emellan oss, och jag behöver inga synliga bevis för, att du är en redlig man och en gentleman, som kan göra allt för familjetemplets guddom — om man nu kan klistra en så pompös etikett på stackars lilla jag, tillade hon med ett leende, vars vemod han ej tycktes uppfatta. Han -åg glad ut över hennes erkännande ord, kysste hennem ERNST LUNDQUIST

på pannan, trodde att allt nu var väl beställt, tog asken under armen och gick in till sig för att sätta den tillbaka på dess förra plats.

Men Yvonne stod kvar i röda kabinettet och smålog ironiskt åt sig själv för att hon ett ögonblick varit nära att bli rörd och falla honom om halsen. Visst var han hederlig och präktig på allt vis, men hela uppträdet hade ju egentligen varit så banalt, det verkade som. en scen ur ett gammaldags känslosamt folkskådespel. Han var verkligen komisk med sitt »tempel))... att sådana där gamla uppstyltade fraser ännu glömt sig kvar i denna avlägsna landsort!

Men ändå... ändå...

Det var oförnuftigt, meningslöst, men hon älskade den där mannen med varje sjudande, gnistrande bloddroppe i sina ådror. —

Sällskapslivet slog nu samman som ett brusande hav omkring Yvonne. Hon hade ingenting annat att ägna sig åt, tyckte hon. Gunnar hade Tor lagt beslag på, huset sköttes av en hel stab utmärkta tjänare, alla gamla i gården, och om hon med sin oerfarenhet blandat sig i deras åliggande, skulle hon bara ha åstadkommit förvirring och gjort Tor missnöjd. Läsa vågade hon knappast, ty all skönlitteratur nu för tiden predikade ju bara lidelsens suveräna rätt och gjorde henne ännu mera missnöjd med sin lott än hon redan var. Handarbeten hade aldrig roat henne, de gåvo också tankarna för fritt spelrum. Återstod alltså endast sällskapslivet. På sensommaren hade de unga militärfamiljerna bildat en ridklubb, där hon dödade hela massor av tid, sedan Tor på deras bröllopsdag skänkt henne en ridhäst, sedig och finlemmad. Själv red han icke.

Sedan Gunnar nu kunde både gå och tala ett åtminstone för fadern tämligen begripligt språk, ochLIVETS IRRGÅNGAR iOi

kommit i den åldern då ett livligt och kraftigt barn genom sin ständigt vakna odygdslusta för ett skräck-regemente över hela sin omgivning, hade Tor hittat på, att gossen helst borde vistas så mycket som möjligt nere på kontoret hos honom, ty där fanns inga konsts-^ker att slå sönder, inga planschverk att riva i små stycken och inga sidenmöbler att sätta smörgås-pladaskor på. Kontorets korkmatta lämpade sig utmärkt för hans lekar med sandhinken och stora Bubbu, en stoppad plyschbjörn lika mjuk som. han själv; och ledsnade han på den. behövde Tor bara ge honom en gammal tidning att riva sönder, så hade han sysselsättning för en hel halvtimme. Sköterskan behövde naturligtvis aldrig vara närvarande, henne ringde man på, då »Dunna» skulle bäras upp för att sova eller få mat. Konsuln försummade sina utegöromål betydligt under denna tid, syntes nästan aldrig till i brädgårdarna eller vid ångsågen. Däremot hade man sett honom ligga raklång på sitt kontorsgolv med huvudet och halsen halvt begravda i sand, som hans herr son jublande öst över honom med sin lilla spade. »Pappa» var det första ord gossen lärt sig säga, men fastän han nu snart skulle fylla två år, visste han ännu ej alltid riktigt säkert, om det var Yvonne eller sköterskan Anna, som han rätteligen skulle kalla »mamma»; åtminstone begick

han då och då förargelseväckande misstag därvidlag.

Så kom den stora olycksdagen.

Det var i början av juli, en tryckande het dag med åskluft. Tor hade gått uppåt staden i ett ärende. Gunnar och Anna höllo till i det hörnrum, där Tor bott som gosse och som låg åt torget med dörr både till korridoren och Yvonnes toalettrum. Tor hade sagt till, att lille Dunna, då han var uppe i våningen, hellre

skulle vara där än i sovrummen, som lågo åt gården och voro sollösa. Yvonne höll på att framför sin trymå prova en ny krämfärgad sidenklänning, som hon skulle ha på konsulinnan Gregersons födelsedagsfest ute på deras sommarnöje i skärgården. Kammarjungfrun hade hon skickat ner i ett ärende.

— Anna! ropade hon. Kom hit och hjälp mig ett tag!

— Ja, men jag håller på att söva Gunnar.

— Sätt ned honom i en stol så länge, jag behöver bara hjälp ett enda ögonblick.

Anna kom in och fick hålla nackspegeln, medan Yvonne satte i en knappnål bak i klänningslivet, som var för litet urringad i nacken och måste ändras. Det gick verkligen på ett par minuter, och sedan begav Anna sig skyndsamt in till Gunnar igen.

— Jesus då —! Det var ett förfärligt skrik Yvonne hörde från Gunnars rum. Då hon rusade dit in, fann hon Anna stående med halva kroppen utanför det öppna fönstret.

— Fönstret stod öppet, han satt uppklättrad där, då jag kom in... jag glömde ju alldeles bort, att frun hade öppnat fönstret, för att här var så kvavt...

Yvonne hade slängt undan Anna... där nere på stenläggningen låg ett vitt bylte... folk rusade till från alla håll...

Anna var den första, som hann ner. Yvonne kunde ej komma ur fläcken, benen ville ej bära henne. Hon låg i stolen, där hennes gosse nyss suttit, och hennes huvud slängde, som om det vore avbrutet, än åt höger, än åt vänster, medan hon gjorde fruktlösa försök att resa sig. Nu hörde hon genom den vidöppna dörren Tors steg ute i korridoren och Annas skrikiga röst:

— Frun ropade ju in mig i toalettrummet för att

jag skulle hjälpa henne hålla nackspegeln... hon sa' själv, att jag kunde sätta ner Gunnar i en stol... och fönstret, det hade hon öppnat, så sant mig Gud hjälpe till liv och själ...

Yvonne stod, utan att veta hur det gått till, ute i korridoren, och där kom hennes man emot henne från trappgången, bärande sin döde gosse på armen. Tors vita sommardräkt var fläckad av blodet, som sipprade från den lilles tinning.

— Tor!

Hon tog ett par vinglande steg emot honom. Han såg på henne med en stel blick, som om han ej känt igen henne, och gick med sin börda in i sin sängkammare, vars dörr han riglade efter sig. Då Yvonne efter fruktlösa bultningar vacklade in i sitt eget sovrum för att komma in till honom den vägen, fann hon att även den dörren var riglad.

TIONDE KAPITLET.

Ända till begravningsdagen hade konsuln levat inspärrad i sin sängkammare med den lille döde gossen. Där hörde man honom gå av och an, där sov och åt han, om han verkligen sov och åt. Arbetet i residenset fortgick som förr, men liksom på filtskor; både på kontoret och i köksavdelningen dämpade man liksom på tyst överenskommelse alla ljud till det yttersta, man hörde till och med ej sköterskan Anna gråta och orera längre, ty hon hade blivit bortkörd hals över huvud. Konsuln kunde ej så henne mera för sina ögon. Han hade kallat in

henne på sitt privatkontor, pryglat upp henne med sin käpp, därför att hon skyllt ifrån sig på Yvonne, och sedan kastat ut henne handlöst efter att först ha slängt till henne ett par hundralappar. Man var van vid, att konsul Herbert alltid blev brutal, då han var upprörd.

Som sagt, huset var som utdött, det var som om lille Gunnar, då han bars bort, tagit med sig dess själ. Men då och då under den tryckande tystnaden hörde man en svag, ihärdig knackning uppe i våningen. Det var Yvonne, som stod utanför sin mans dörr utan att bli insläppt. Han hade sänt henne ett brev med betjänten och förklarat, att han helst ej önskade se henne på begravningen. Hon rättade sig efter hans önskan, så mycket mera som hon under dessa förfärliga dagar ej haft en tanke på att skaffa sig några sorgkläder.

Men efter begravningsdagen, som tycktes ha samlat stadens hela befolkning på kyrkogården nere vid strån-

den, trädde Tor Herbert ut ur sin isolering, och där han nu gick bland människorna, hade han visserligen mörka skuggor under ögonen, men i sitt sätt var han ungefär sig lik som förr. Det var, som om han genom den oerhörda självbehärskning, detta kostade honom, ville ge sin omgivning en antydan om, att han ej tålde några påminnelser. Och då Yvonne på kvällen efter begravningen mötte honom i korridoren och kastade sig till hans bröst, upplöst i tårar, sköt han henne icke ifrån sig, men det ryckte krampaktigt i hans ansikte, hans arm. vilade slapp omkring hennes midja, och han sade i nästan ångestfullt befallande ton:

— Yvonne! Inte ett ord om detta! Jag kan inte... jag kan inte...

Och så återtog livet sin vanliga gång. Yvonne grät i timtal inne hos sig inför några av Gunnars trasiga och förkastade leksaker, som hon i hemlighet samlat ihop, men för Tor måste hon visa sig lugn och till och med glad, om det var möjligt. Han förmådde ännu ej uthärda, att någon rörde vid såret. Men han kunde ju ej undgå att se, att hon alltid gick med förgråtna ögon, så att det hjälpte nog ej att förställa sig.

En gång kom han in i hennes rum, innan hon hunnit gömma undan den avbrutna skallran och den sna-bellösa gummielefanten. Han stannade mitt på golvet och såg på henne litet förvånad. Men från den stunden var det som om en tyst försoning ingåtts mellan makarna, en försoning efter en fiendskap som aldrig yttrat sig varken i ord eller blickar.

Och månaderna gingo, och allt var sig någorlunda likt i det Herbertska huset. Yvonne hade till och med på sin mans uppmaning börjat deltaga litet i sällskapslivet, och även han själv infann sig någon gång på de

middagar han hade svårt att säga nej till. Men varje morgon vid åttatiden såg man honom komma från den långsträckta udde, där kyrkogården låg.

Mot Yvonne var han vänlig, till och med smeksam, men hans innersta tanke hade hon fått höra en natt, då hon låg med huvudet på hans axel och gjorde ett första skyggt försök att tala tröstande med honom om den lille döde. Han lät henne tala ut, och sedan hon tystnat, sade han med dämpad röst ut i mörkret:

— Gunnar var dömd från början. Det slutar aldrig väl med barn, som inte ha sin mors kärlek. Det är som en förbannelse.

— Anklagar du mig för hans död? utbrast Yvonne. Har jag inte älskat honom, kan du ha hjärta att säga, att jag inte har älskat honom? Det var ju slumpen, ett förfärligt sammanträffande av tillfälligheter, som ryckte honom ifrån oss.

— Moderskärleken är till för att undanröja sådana tillfälligheter.

Det ordet gick som ett tveeggat svärd igenom henne och gjorde slut på samtalet. Aldrig mera talade de om Gunnar. Men hon visste nu, att han gjorde henne ansvarig för barnets död. Han uppförde sig emot henne som den ömmaste, plikttrognaste, vördnadsfullaste make, men innerst inne hade han aldrig förlåtit henne den indirekta del hon haft i olyckan; djupast på bottnen av hans själ låg det kanske en gnista hat och pyrde, fastän det mången

gång såg ut, som om han älskade henne lika mycket som förr, så mycket som han överhuvud taget kunde älska.

Det orättvisa i hans tysta, oresonliga och grymma anklagelser retade Yvonne till trots. Och det fanns stunder, då hon nästan föraktade honom för att han

kunde omfamna och smeka en kvinna, om vilken han innerst hade sådana tankar. Om de blott en gång kunnat tala ut om detta, så hade kanske allt blivit gott och väl. Men hennes oskuld låg ju i så öppen dag, det hade varit en löjlig överloppsgärning att försöka rentvå sig, och Tors anklagelse var ju av den art, att han själv när som helst måste kunna gendriva de skenargument, varpå den stödde sig. Den var en sjuklig fix idé, som bitit sig fast på någon svag punkt i hans själ, då denna var redlös och förlamad under den första våldsamma sorgen. Yvonne försökte tycka synd om honom även för detta, men hennes medlidande var alltför starkt uppblandat med revolt och ovilja för att kunna få övertaget.

Det var egentligen ett eländigt liv hon förde, fastän det såg så fredligt, lysande och vackert ut på ytan. Hemma kände hon sig endast tåld, omgiven av tusen kalla, pliktmässiga hänsyn, därför att hon var hustrun, templets guddom, och ute i sällskapslivet mötte hon en kanske uppriktig, men ofta närgången och besvärlig hyllning från människor, som egentligen voro henne fullkomligt likgiltiga. De hjälpte henne att döda tiden, det var allt. Då hon kom hem efter att ha tillbringat timmar i denna larmande sällskapskrets med att tala intetsägande ord, skratta åt kvickheter, som hörde hemma i kasärnen, och låta kurtisera sig av unga glopar, som ej voro värda att lösa Tors skorem, föreföll hon sig själv besudlad, bortkastad, nedsjunken i banalitet, och hon ställde sig framför sin trymå, hånskrattande åt sin spegelbild och slungade den i ansiktet orden:

— Undantagsvarelse!... Undantagsöde!

Och sedan kunde hon sitta uppkrupen i ett soffhörn halva natten och ruva över sin olycka. Visst var det

ett egenartat öde, som hade drabbat henne, men var det väl någon av hennes forna skolkamrater, som velat byta med henne, om de vetat... om de vetat? Å, hur gärna skulle hon inte själv ha avsagt sig sin glans, om hon kunnat få träda i stället för Emmy, som försörjde far och mor med att sitta på en bank i Stockholm, eller Helga, som gift sig med en stationsbokhållare och skrev, att hon var överlycklig, fastän hon måste köpa avlagda kläder åt sig själv och mannen och låta barnen gå i folkskolan!

Och med vilka svindlande förhoppningar hade hon ej trätt in i sitt äktenskap! Det var den stora kärleken hon mött på sin väg, den skulle bära henne på starka, aldrig tröttnande händer genom det svåra livet. Hårt slutna till varandra skulle Tor och hon vandra fram mellan dussinmänniskorna, strålande av inre outsinlig lycka, som varelser av en högre, benådad ras; varje dag skulle löda dem fastare tillsammans, den ene skulle vara den andre, de skulle tänka med en hjärna, älska med ett hjärta, på dem skulle det stora mysteriet fullbordas, det som världen såg kanske en gång vart århundrade eller också aldrig, därför att det gömde sig för att ej väcka gudars och människors avund. Och vad hade hon? En man, vars vardagliga lilla kärlek aldrig hade förstått hennes och som redan slocknat, om den någonsin brunnit, en man, som omgav henne med tusen onödiga yttre aktningsbetygelser och under iakttagande av alla ett genomsnittsäktenskaps lyckoformer i hemlighet gick och spionerade på hennes hy, hennes växt, hennes minsta illamåenden för att se, om hon ej snart skulle fullgöra sin bestämmelse, tillmötesgå hans livs enda önskan och föda honom en ny Gunnar i stället för den hon tagit livet av genom sin lättsinniga, brottsliga tanklöshet!

Och det var med skadeglädje hon tänkte på, att han alltjämt fick gå där och vänta förgäves.

Hade hon då rakt intet värde för honom för sin egen skull? Han hade ju påstått förr, att han höll henne kär, att hon rådde om honom hel och hållen. Skulle han inte med lämpliga medel kunna föras tillbaka till den ståndpunkten? Bland sina närmaste umgängesvänner i österhamn hade hon nyligen sett ett intressant fall, då en svalnande, ja, rent av grovt otrogen äkta man lockats tillbaka till sin hustru genom svartsjuka. Men damen ifråga hade ju med ett cyniskt skratt förklarat, att det inte var nog med ogrundad svartsjuka, man måste, för att kuren skulle hjälpa, ta steget fullt ut och lyckliggöra en älskare mittför mannens näsa.

Om hon skulle försöka med löjtnant Lindeborg? Han hade uppvaktat henne så träget under den sista månaden och var ju en tillräckligt farlig karl för att Tor ej helt och hållet skulle kunna räkna honom bland de betydelselösa nollorna. Han såg bra ut, var skicklig ryttare och dansör och hade namn om sig att ha dålig karaktär. Om hon uppmuntrade honom, skulle det kanske skrämma upp Tor ur hans myndiga besittare-lugn.

Sorgeåret var slut, och under den därpå följande vintern deltog Yvonne ivrigare än någonsin i den lilla stadens sällskapsliv. En tid såg man löjtnant Lindeborg överallt vid hennes sida, under skogsritter, på promenader, i skidbacken och på skridskoklubbens bana. Men Yvonne fann snart honom och hela intrigen motbjudande. Mellan henne och den kallhjärtade, uteslutande på materiell njutning begivne unge mannen var det ingen resonans, det fanns ingenting hos honom som kunde vara en mildrande omständighet

eller urskulda henne i hennes egna ögon, och hon lät honom därför snart förstå, att han kommit henne för nära in på livet och hade att hädanefter hålla sig på avstånd.

Tor hade ingenting märkt. Det hela var misslyckat, enfaldigt, trivialt, en förflugen idé, och sådana där knep lågo dessutom inte för henne. —

I slutet av maj upptäckte Yvonne, att hon förlorat en plomb ur en tand, och som staden för tillfället var utan tandläkare, fanns det ingen annan utväg än att resa till Stockholm för att få skadan avhjälpt. Hennes tänder behövde nog undergå en generalmönstring. Hon hade också åtskilliga uppköp att göra i huvudstaden, där hon nu ej varit på länge.

Om ändå Tor ville följa med! Men det var icke att tänka på, så upptagen som hans tid alltid var. I synnerhet efter Gunnars död hade han störtat sig in i arbetet med fördubblad energi och gjort långa resor uppåt skogsbygderna i sällskap med den hos firman anställde jägmästaren för att inspektera avverkningsdistriktet och övertyga sig om, att den fällda skogen ersattes med ny sådd. Det såg ut, som om han ville bedöva sig med arbete, ty mycket av vad han gjorde hade nog kunnat utföras av någon annan. Varje gång Yvonne red förbi brädgårdarna vid stadens utkant, hörde hon Tors stränga basröst domdera där inne. Och en ny strejk, denna gång bland lastningsarbetarna, hade han på våren haft att kuva. Men för närvarande var det visst ett slags vapenvila, och Yvonne undrade, om hon ändå inte skulle kunna locka honom att följa med till Stockholm. Hur skevt förhållandet än var mellan dem och hur många anledningar hon än tyckte sig ha att vara fientligt stämd mot honom, kändes det alltid så tomt och villsamt och övergivet, då hon före-

tog sig något utan att han var med. Ju mera hon tänkte på detta, desto ivrigare blev hon att driva igenom sin plan och dra honom med. Det hade nu en längre tid rått en t^aig och molndiger stämning i huset; hon stod inte ut längre, hon måste göra ett närmande, och detta var ju ett ypperligt tillfälle. Ingenting för människor så nära varandra som en resa under glada och ljusa förhållanden. Och nu var det årets härligaste tid; allting blommade och fröjdades, från havet kommo friska, eggande luftströmmar, som lockade till kraftprov, och Yvonne kände sina pulsar jaga och sitt bröst svälla av längtan efter någon förändring, efter att något skulle hända... något, som kunde komma henne att känna sig ung och modig och levnadslustig igen... något nytt, uppfriskande, luftrensande... ett äventyr av vad slag som helst, och vad var väl en resa med Tor om inte det allra härligaste äventyr? Denna gång måste hon ha sin vilja fram, hon måste! —

De hade nyss slutat sin middag, och som vanligt under den vackra årstiden drucko de kaffe ute på matsals-balkongen åt gårdssidan. Den smala gården såg man ej från korgsoffan, mot vars ryggstöd Yvonne bekvämt lutade sig med cigarretten mellan läpparna och spelande ögon, som bort förråda för Tor, att hon hade något i sinnet. Men han satt på balkongräcket och såg ut över den lummiga gammaldags trädgården, där de breda gångarna lågo vitpudrade av fruktträdens fallna kronblad och där ett vitt »vänskapstempel» dök upp ur ett böljande violett hav av blommande syrener med vita skumkammar här och där.

Nu grep Yvonne sig an och berättade om den lilla tandmalör, som. hänt henne, och sade att hon måste göra en Stockholmsresa på några dagar, en vecka på sin höjd... ville han följa med? De skulle roa sig tap-

pert, teatrarna voro ännu icke stängda, och hon skulle bli en sådan snäll och foglig reskamrat, aldrig hade hon känt en sådan brinnande håg att resa på ta man hand med sin man som just nu...

Han kastade bort cigarretten, vände sig emot henne och betraktade litet förvånad hennes flvfulla ansikte, som strålade emot honom med ett inställsamt bedjande uttryck.

— Res gärna, kära Yvonne, sade han lugnt, bara du inte stannar för länge borta. Jag kan naturligtvis inte följa med...

— Har du då så mycket att göra just nu?

— Nej, nu har jag jämförelsevis ledigt. Men det är något annat.

Hon gav sig icke, hoppet var ännu levande i henne.

— Inte finns det något »annat», som kan hindra dig att göra din hustru en så stor glädje, sade hon. Jag har glatt mig åt det här i ett par dagar, och i natt kunde jag knappast sova, så fullt var mitt hjärta av planer, hur vi skulle använda tiden i Stockholm. Vi skulle inte göra något annat än sådant, som roar dig. Vad är det där andra, som du talar om? Säg det genast, så att vi ögonblickligen få förpassa det ur världen.

Hennes leende ögon och mjuka lekfulla ton gjorde honom blott mera allvarlig och oåtkomlig.

— Det andra... det är Gunnars gravmonument.

— Jaså, du har tänkt på det nu igen? sade hon och kände sin glada hänförelse sippra bort, droppe för droppe. Nåja, det passar förträffligt, vi kunna ju tillsammans söka upp någon av de bästa skulptörerna i Stockholm och be honom göra en skiss...

— Nej, monum.entet är ju redan färdigt, jag såg modellen i professor Börjesons ateljé, då jag var där uppe

som hastigast i mars. Jag hade skickat honom de fotografier av Gunnar, som togos strax innan han... där han sitter med stora Bubbu i famnen; det fanns lyckligtvis tre särskilda upplagor, en rätt framifrån och två i profil från olika sidor. Modellen var förvånande lik den är i kroppsstorlek och lär ha lyckats utmärkt i gjutningen. Jag väntar både sockeln och den lilla statyn nu i dagarna. Meyers skulle telegrafera, då de ha sänt av den med ångbåten. Jag måste naturligtvis vara hemma och ta emot den.

Yvonne hade blivit alldeles blek och satt där och bet sig i underläppen.

— Och det där har du bestyrt om utan att säga ett ord till mig? sade hon med en viss skärpa.

— Ja, jag trodde inte, att du... han hejdade sig.

— Säg ut, du, inföll hon hetsigt. Du trodde inte. jag intresserade mig för det där?

Då han icke svarade, sade hon med ett bemödande att återta den vänliga tonen:

— Kan du inte telegrafera, att du kommer själv och hämtar monumentet? Det kan ju inte vara avskickat, efter du ingenting hört av i dag.

— Nej, det kan jag inte, allt är redan i detalj överenskommet med Meyers, och jag kan ju inte bära mig åt, som om jag inte vet, vad jag vill. Dessutom är jag nu inte alls i stämning att roa mig... på dina teatrar skulle jag bara sitta och tänka på annat.

— Och din hustrus innerliga bön, den enda jag ställt till dig på bra länge... har inte den minsta betydelse för dig?

Han strök sig över pannan och såg plågad ut.

— Du måste förlåta mig, Yvonne, för denna enda gång...

Hon reste sig hastigt, gick fram till balkongräcket och kastade med hela sin armstyrka den rykande cigarretthylsan långt ut på gårdens stenläggning.

— Som du vill då, sade hon kort och med en vred blixt i ögonen. Jag reser i kväll med elvabåten.

Därmed gick hon utan att se på honom, då hon gled förbi.

Inne i sin sängkammare började hon packa med kammarjungfruns tillhjälp. Om en stund hörde hon Tor gå av och an i sitt rum. Han klädde förmodligen om sig; hon visste, att han skulle på ett sammanträde med åtföljande supé. Hon riglade dörren mellan de båda rummen.

Vid sjutiden hörde hon, att han knackade på hennes dörr. Hon gick in i toalettrummet och skickade Emilie att säga till konsuln, att hon ej kunde ta emot honom, emedan hon höll på att kläda sig. Då gick han.

Men då hon gått ombord om kvällen och det redan ringt till avgång, såg hon honom med raska steg komma utför Hamngatan. Han hann fram till ångbåten just som landgången drogs in. Hon stod i skuggan bakom däckshytten och hörde honom växla några ord med kaptenen. Medan ångaren ännu låg stilla vid kajen ett par minuter, såg hon honom irra av och an och speja upp bland de fåtaliga passagerarna på däck utan att lyckas få syn på henne. Hon stod ännu kvar, då ångbåten långsamt gled ut förbi vågbrytaren.

Hon hade blivit så glad, då hon fick se honom, att det nästan gjorde ont i bröstet. Han hade ångrat sig, han följde med!

Men hon hade trott honom om för gott. Han hade bara erinrat sig, att han inte sagt farväl och lycklig

resa till familjetemplets gudom, och det stred mot alla hans begrepp om vad en plikttrogen äkta man är skyldig sin hustru.

Hon skrattade till bittert för sig själv och gick ner i sin hytt för att genast gå till vila. Som. vanligt, då hon hade varit upprörd, somnade hon ett par minuter efter det hon dragit upp filten till hakan.

ELFTE KAPITLET.

Ångbåten hade på grund av en tät dimma måst i flera timmar krypa framåt med en snigels långsamhet och var därför betydligt försenad. Då Yvonne kom ut från matsalongen efter att ha ätit middag, hade man ej kommit längre än till Landsort i stället för att man nu redan skulle ha varit framme vid Blasieholmsham-nen. Hon frågade styrmannen, hur snart båten kunde vara i Stockholm. Vid tiotiden i kväll, lydde svaret. Lyckligtvis var det nu ljumt och vackert väder, dimman var bortsopad och himlen blå, ehuru med en hotande molnvägg vid horisonten. Till kvällen kunde det nog bli regn, men Yvonne föresatte sig att vara uppe på däck så länge som möjligt. Hon slog sig ned på en akterdäckssoffa i lä av däcksalongen. Knappt hade hon rökt slut på en cigarrett, förr än maskinen tystnade och båten saktade farten.

— Vad är det? frågade hon en gast, som gick förbi.

— Passagerare från Landsort.

En roddbåt skulle antagligen lägga till vid fallrepstrappan, men hon var för lat för att gå till relingen och se på, som ett par av de andra passagerarna gjorde. Efter en tämligen lång stund började propellern arbeta igen; hon hörde raska steg på däckets gångmatta och då hon såg upp, stod Volmer Vang framför henne med en resväska i handen.

De kände igen varandra samtidigt.

— Fröken Friman!

— Herr Vang!

Och så växlade de en glad och impulsiv handtryckning. Båda tycktes vara ofantligt roade av återseendet.

Medan han ställde sin väska på ett bord, betraktade hon honom. Han såg mera distinguerad ut än förr, föreföll längre och smärtare och hade grånat litet vid tinningarna, men det klädde honom. Han var ytterst elegant klädd, vårrock med sidenuppslag, lackskor och vita damasker som en fransman. Nu kom han och slog sig ned bredvid

henne med ett: »Tillåter ni?»

Efter den långa, enformiga dagen på sjön och alla nedtyngande ledsamheter där .hemma var det så uppfriskande för Yvonne att återse en sympatisk människa från sitt eget förflutna, att hon ej kunde låta bli att ge uttryck åt sin belåtenhet.

— Det var då ett oväntat nöje att få se er en gång till i livet! sade hon och räckte honom åter sin hand som en liten extra vänskapsgärd.

— Ja, är det verkligen er uppriktiga mening, fröken Friman? sade han och såg på henne på ett sätt, som hon kände så väl igen, att hon måste skratta av välbehag. Han hade inte glömt att fyrverka med sina svarta solar!

— Först och främst vill jag upplysa er om, att jag inte längre heter fröken Friman; i september har jag varit gift i fem år... med konsul Herbert i österhamn.

— Å—! Men varför just i öster,hamn? Den efter-blivnaste stad i Sverige... ja, jag menar, en stad utan teater! Varför kunde ni inte ha gift er med en konsul Kreuger i Kalmar eller en konsul Jönsson eller Olsson i Malmö, så hade man ju kunnat få stå och titta på er

genom ridåhålet som jag gjorde så många gånger i V—stad anno 82? Förlåt min näsvishet, men då jag nu ser er så alldeles lik er som förr, samma lilla förtjusande näpna flicka, komma minnena över mig med en makt, så att jag knappt vet vad jag pratar. Tack för att ni är er så lik! Tiden måste stå stilla i österhamn.

— Ja, nog skulle den gå fortare, om vi hade teater där, svarade Yvonne och skrattade. Kvällarna bli ju litet långrandiga. När jag kommer hem skall jag be min man, att han skänker staden en teater.

— Sacrebleu, är han så ovärdigt rik! utbrast Vang med komisk förskräckelse. Då vill ni kanske inte sitta på samma ångbåtssoffa som en fattig landsortsaktör...

Han låtsades stiga upp och vilja ta till flykten, men då han på en skälmaktig bedjande åtbörd av Yvonne slog sig ned igen, satte han sig litet närmare henne än han suttit förut.

— Jaså, ni reser fortfarande? sade hon.

— Ja, ett par år har jag varit engagerad vid dramatiska teatern i Stockholm, jag gjorde det egentligen mest för att studera Predrikson, vars resonörfack jag nu slagit mig på, men då jag inte kunde slå igenom där av brist på roller, gav jag mig ut för att sprida kultur i landsorten igen. Nu har jag en månads ledighet, medan mitt sällskap turnérar i Norrland med en succéspjäs, där jag inte är med, och så passade jag på och gjorde min sedvanliga tripp till Landsort, där jag nu har varit ett par dagar hos mina gamla föräldrar.

— Bor det verkligen någon människa på Landsort?LIVETS IRRGx\NGAR i67

— Tror jag det! Bland annat min hedersknyffel till pappa, lots för resten, och den präktigaste, vithårigaste lilla mamma på jorden, min kära, gamla mor.

Han sade det sista i en sådan ton av okonstlad ömhet, att Yvonne blev helt rörd och skulle ha kunnat trycka hans hand för tredje gången.

— På Landsort kan ni väl inte få tala teater? sade hon med tanke på, att det förr nästan varit hans enda samtalsämne.

— Nej, där är jag allt en konstig fågel för lite var, men jag har ju fina kläder och gott om pengar, och därför åtnjuter jag ganska mycken högaktning i lotsstu-gorna. Mor har en gång i sin ungdom varit i Trosa och sett en lindansare, och med honom förblandar hon mig gärna, i synnerhet nu på gamla dagar. Då jag var hemma på Landsort i fjor, bad hon mig, att jag nästa gång jag kom skulle ta med mig mina granna lindansarkläder, så att hon kunde föreställa sig, hur jag ser ut, då jag gör mina konster, och därför packade jag ner en gammal Romeokostym, som jag inte begagnar nu längre, ljusblått siden med silverbroderier, och gumman storgrät, då jag

sa\ att hon fick behålla den för alltid, och nu hänger den insvept i hennes finaste lakan på väggen i bästa kammaren mellan Luther och kungliga familjen, och i eftermiddag ä' gummorna bjudna hem på kaffe med dopp för att titta på den.

Han smålog, och Yvonne tyckte, att hon aldrig förr hade sett ett så vackert leende. Han var som en annan, bättre och finare människa, och ändå var han på samma gång Volmer Vang från gamla dagar, som det var en sådan uppfriskande glädje att träffa. Hur var

det, hade hon inte önskat den sista tiden, att något skulle hända? Något, som kunde komma henne att känna sig ung och levnadslustig igen? Här var det nu, äventyret, och ett vackert, roligt, förtjusande äventyr var det.

— Har ni ätit middag? frågade han nu.

— Ja, för en timme sedan. Har inte ni det?

— Jo visst, på Landsort äter man middag klockan tolv. Pepparrotsgädda, som de inte ha maken till på Operakällaren, och mors mästerstycke, gräddpannkaka med vinbärssylt. Jag kan inte bli hungrig förr än i morgon. Men litet törstig är jag allt. Han reste sig och smålog mot henne med sina vita tänder. Vill ni vara så god och försvara den här platsen åt mig? Han pekade på soffan, där han suttit. Eller tillåter ni, att jag belägger den med min resväska?

— Behövs inte alls, svarade hon skrattande, jag skall se riktigt frånstötande ut, medan ni är borta.

— Lättare sagt än gjort! Och så försvann han om hörnet.

Yvonne visste inte, hur länge hon suttit ensam — det var kanske helt kort —, men då han kom tillbaka, upptäckte hon, att hon suttit med ett leende på läpparna hela tiden.

— Vill ni göra mig den stora äran att dricka ett glas champagne med mig där inne i salongen? sade han med en lätt bugning. Dä jag är glad, kan jag aldrig undvara champagne.

— Inte jag heller, svarade hon muntert och reste sig utan betänkande. Han bjöd henne armen som på teatern, och de tågade in i däcksalongen, där det inte fanns någon människa mer än de. Längst in framför spegelväggen med sin jardiniére av yppiga ormbunkar

och starkt doftande vita liljor slogo de sig ned vid bordet, där Roedererflaskan i sin silverkylare på den blodröda schaggduken bildade ett lockande stilleben tillsammans med en kristallskål bananer och de härligaste persikor.

— Egentligen är ni skyldig mig sedan gammalt att dricka ett glas champagne med mig, sade han, i det han lät korken smälla och fyllde glasen med van hand. Den har väntat på er i sex år, men tycks inte sjuda mindre eldigt för det. Skål för ett glatt återseende!

Medan de förde glasen till munnen, sågo de på varandra och smålogo.

— Ja, ni tycker kanske, att jag talar i gåtor, sade han, men om jag inte vore rädd, att ni skulle bli ond på mig nu för en stor dristighet jag begick för sex år sedan, skulle jag...

— Ni behöver inte förklara er vidare, jag vet alltsammans, sade hon och tog en persika från skålen, som han räckte henne. Sist var det päron och druvor.

— Ja, jag tror sannerligen... men hur kan ni veta det? utbrast han häpen.

—• Min farbror hade fått reda på ert tilltag genom tant Hedvig Asp, och han relaterade det för mig under ett samtal, som han och jag hade inne hos honom den där kvällen, medan ni förmodligen gick nedanför och tröttnade på att vänta.

Och nu berättade hon med sprudlande gott lynne och starkt karikerande färgläggning den dramatiska scenen i landskamrerns farstu och sedan i hans sovrum, den ena repliken efter den andra dök upp ur hennes minne, där de legat i ostörd sömn i så många år, hon härmade farbrodern, härmade sitt eget backfischtrots, hon kom ihåg långa tirader av allt det beska hon sagt

honom, det var som att leva om alltsammans ännu en gång, och hon var i extas, orden jagade varandra över hennes läppar, kommaterade med små flickaktiga skratt, och hon kände sig som sjutton år, och hon tyckte, att hon levde upp igen efter en lång vinterdvala och att hon aldrig haft så roligt som i denna stund. Och i ett anfall av tacksamhet stötte hon sitt glas mot Vangs, så att det gav ifrån sig en klingande jubelton, och tömde det i botten.

— Allt det där var förfärligt roligt att få höra, sade Volmer Vang och flyttade sig närmare och sänkte tonen liksom för att ej bli hörd av osynliga medpassagerare. Om inte er farbror upptäckt alltsammans, skulle ni alltså ha kommit ner till mig? Ni var på väg, sade ni?

Hennes stämning blev en nyans kyligare; hon märkte, att hon kanske varit för uppriktig. Men så ryckte hon på axlarna och sade:

— Nåja, jag skulle nog ha varit så dum. Ni måste komma ihåg, att jag var en oerfaren flickunge på den tiden. Jag inbillade mig, att jag var på allvar kär i er — ja, de där fantasierna räckte visst i ett par veckor, vill jag minnas.

—- Men då kan jag rakt inte förstå, varför ni aldrig svarade på mitt brev?

— Ert brev? Där ni bad mig möta er nere på gatan?

— Nej, det jag skrev till er på natten, uppe på mitt rum hos fru Asp, sedan jag kommit hem från min fruktlösa väntan nedanför ert fönster. A, jag var utom mig av harm och förödmjukelse.

— Det brevet har jag aldrig fått. Parbror Pontus snillade väl undan det; det vore så likt honom. Vad skrev ni då?

— Det minns jag inte nu så noga... utgjutelser av harm och förtvivlan, bittra förebråelser, alla .sådana där överord man skriver i ett upphetsat ögonblick. Nu är jag nästan glad åt, att ni inte fick det där brevet, ty det skulle kanske ha givit er ett ofördelaktigt sista intryck av mig. Orättvisor lämna ju alltid en tagg efter sig, och jag var orättvis, det vet jag nu, eftersom ni ändå hade velat komma. Men ser ni, jag var ju så bortskämd med kvinnogunst, och jag hade aldrig tänkt mig, att en sådan där liten flickunge skulle kunna stå emot mig.

Det sista hade han sagt i en ton, som om hans vrede låg och pyrde ännu så långt efteråt. Han kastade en snabb blick på Yvonne, för att se efter om hon blivit stött, men då han ej såg något tecken därtill, besinnade han sig litet och sade sedan dröjande på orden, som om han ej visste på förhand hur en mening skulle sluta, då han väl börjat den:

— För resten var det hela ju inte bara en flyktig förälskelse å min sida, hjärtat hade mycket större andel i historien än min nöjeslystnad eller fåfänga. Jag gick länge och tänkte på er, mycket längre än de par tre veckor ni tänkte på mig, och jag minns, att jag slutade mitt brev med att tigga och be er vänta på mig, inte binda er vid någon annan, förrän jag kom tillbaka om ett år eller så och hunnit få så ordnat för mig, att vi kunde gifta oss.

— Nå, kom ni verkligen tillbaka till V—stad? frågade hon litet överraskad.

— Ja, visst kom jag tillbaka, svarade han och fortfor litet trevande: Följande höst... i oktober, tror jag. Ja, i september är det ju fem år sedan ni gifte er? Ja visst, då var det i oktober. Vi spelade ett par veckor i V—stad, men jag sökte ^r öyerallt, i teatersalongen, på gatorna.

i stadsparken, och jag gick i timtal utanför ert fönster om kvällarna, för att få se er skugga på gardinen, men det var mörkt där uppe, mörkt som i min själ.

— Besynnerligt, .sade hon, att ni inte genast fick veta, att jag var gift. Mitt bröllop hade ju stått för bara en månad sedan.

Om hon inte just nu varit upptagen av att dra skalet av sin persika, skulle hon kanske ha märkt, att han blev förlägen och dröjde litet med svaret.

— Jag vågade inte fråga efter er, sade han slutligen i dyster ton. Jag var rädd att kompromettera er. Jag kunde ju inte veta, hur mycket av vår historia som kommit ut.

—• Så underligt det kan gå till i världen, sade hon, i det hon skar sönder den saftiga frukten. Om inte det där brevet hamnat hos min farbror, skulle jag säkert ha väntat på er, och då hade vi kanske varit gifta nu. Jag kan inte riktigt tänka mig, hur det skulle ha känts att vara gift med en landsortsaktör.

— Om den oändliga lyckan förunnats mig att få er till min hustru, skulle jag naturligtvis ha gjort allt i världen för att bli bofast i Stockholm och hålla mig kvar vid dramatiska teatern i hela mitt liv. Jag skulle inte ha ansett mig ha förlett er till en mesallians, om ni delat öde med en framstående konstnär vid landets främsta scen, ty med er vid min sida skulle jag ha blivit vad jag nu inte blev, det känner jag; hemmets värmde och lyckans solsken, det var just vad min talang behövde för att mogna. Och jag kan så väl tänka mig er i de intelligentaste och i nobel mening fria konstnärskretsar, där ni då skulle ha blivit medelpunkten.

Han började tala vitt och brett om de firade sceniska artisteriias liy i Stockholm, andan inom de litterärt

och konstnärligt intresserade societetslager, där de rörde sig och där den fint bildade kvinnan, även om hon ej själv var utövande konstnärinna, hade en viktig, inspirerande och vägledande uppgift. Medan han talade, satt hon och åt sin persika, allt under det hon noga hörde på allt vad han sade och njöt av situationen, som fyllde henne med ett oändligt välbehag. Hon lade ihop armarna under bröstet, borrade in sig i sitt mjuka hörn och spann som en katt framför brasan. Och de tavlor han rullade upp störde icke alls hennes lyckliga stämning, tvärtom; hon såg sig själv som en av de tongivande i en stockholmsk konstnärsklick, hon såg för sig en bländande upplyst salong myllrande av huvudstadens mest begåvade män och kvickaste, elegantaste damer, det hela insvept i en gnistrande virvel av spirituella samtal, halvt .själfulla, halvt frivola... och hon drog en suck av välbefinnande.

Nu fyllde han åter på hennes glas, hon tog det och läppjade på det då och då, medan han fortfor att tala om det samma som förut, men nu hörde hon ej så uppmärksamt på, ty hon hade kommit att ge akt på hans högra lillfinger, som han hållit utspärrat, medan han serverade henne champagne. Så besynnerligt, det var inte rakt som de andra fingrarna, det krökte sig inåt i en båge.

— Får jag ,se på ert lillfinger, sade hon och böjde sig fram över bordet, mot vars mörkröda schagg hans vita, magra, långa hand strök mekaniskt av och an. Nej, håll den stilla, så att jag får se. Hon lade sin egen hand på hans för att hejda den och kände som ett ögonblicks svindel... det var, som om en elektrisk gnista gått igenom henne vid beröringen. Aldrig har jag sett någon människa ha ett så krokigt finger! ^ade hon med ^tt nervöst skratt,

— Det är ett arv efter far, sade han, hela hans släkt har haft ett sådant lillfinger på högra handen, både hans far och farfar.

Då hon nu ville dra sin hand tillbaka, lade han sin vänstra hand över den utan att säga ett ord, och så sutto de kanske en minut i den tilltagande skymningen, och hon tyckte, att de tre händerna voro som en enda varm, skälvande massa. Och hon kände, hur hans stora, stilla brinnande ögon började magnetisera henne som förr. Hon gjorde fåfänga försök att rycka sig lös ur förtrollningen. Hon började känna som ett slags yrsel; var det för att liljorna doftade så berusande bakom henne? Då öppnade uppassaren dörren från akterdäcket och ropade inåt salongen:

— Supén serveras!

Hon drog hastigt handen till sig och reste sig.

— Ska vi ,supera? frågade han.

Hon visste knappt, vad hon skulle svara; hon visste bara, att hon helst ville vara där han var.

— Eller föredrar ni att sitta kvar här?

Då blev hon rädd och sade hastigt:

— Nej, det är väl bäst att äta litet.

— Men vi ha inte druckit mer än hälvten av vår champagne, sade han. Vi kunna ju ta flaskan med oss till supén.

Han ringde och gav order till uppasserskan, som de mötte på vägen till matsalen.

Där inne blev snart hela det ena långbordet fullsatt med gäster. Vang och Yvonne väntade, tills alla tagit plats, och blevo sedan ensamma vid det andra bordet.

Han åt av allting med strykande aptit, men hon förtärde endast en liten bit kyckling, som hon sköljde nedLIVETS IRRGx\NGAR i67

med Roederer. Hon hade alltid tyckt bäst om champagne, då kolsyran gått av den. De sutto kvar långt efter det de övriga gästerna ,slutat och gått ner i sina hytter för att göra sig i ordning till debarkeringen. Vang och hans dam talade ej så mycket; han smälte maten, och hon kände sig så underligt tom i huvudet och nervös i alla lemmar. Hade hon druckit för mycket champagne? Hon hörde hans röst som i fjärran, och hon drömde, att hon låg på rygg längst ute på en udde någonstädes på Vermdön, att hon hade tusen tindrande höststjärnor över sig och att det var till dem hon viskade: Raimondo!

Hon spratt till. Hade hon verkligen sagt det högt? Nej, han såg ju inte alls förvånad ut, där han satt och fixerade henne; det var nog bara i sin egen inbillning hon uttalat det där dumma namnet. Hon vände sig bort, försökte betrakta väggarnas gyllenlädermönster, men hon kom ej undan hans ögon, hon kände hela tiden, hur han såg på henne med den där sugande blicken, som drog och drog henne åt det håll, där han satt. Hon fick en förtvivlad förnimmelse av, att hon måste säga något, likgiltigt vad. Hon tvingade sig att se upp på honom och sade:

— Ni har allt blivit förändrad, sedan vi träffades sist.

— På vad sätt? Till min nackdel?

— Nej, tvärtom. Ni är liksom... jag vet inte hur jag skall säga... förfinad. Förr talade ni bara om. edra roller och edra framgångar hos publiken.

— Ja, jag verkar litet mindre landsortsaktör, det är ju helt naturligt. Jag har tillbragt två hela år i huvudstaden och gjort en massa bekantskaper inom dess intelligensvärld. Sådant slipar av, sovrar bort. Jag124' ERNST LUNDQUIST

måste rättvisligen erkänna, att det är Stockholms estetdamer jag har att tacka för den bästa delen av min uppfostran. I synnerhet två av dem... eller kanske tre. Ni förstår, på två år hinner man komma in i åtskilliga förhållanden...

Hon förstod, och hon blev ond, hon visste ej varför. Det var sannerligen närgånget att våga ge henne sådana förtroenden. Hon reste sig och kastade en blick ut genom det runda fönster hon hade bakom sig och där Stockholms gator och kajer nu gungade sakta med sina gnistrande pärlband av ljus. Å, den där staden, den var nog egentligen ett riktigt Babylon...! Och kvinnorna voro naturligtvis värst, hon hade alltid haft misstro till de där estetdamernas moral. Yvonne kände sig helt förolämpad...

Hon vände sig om mot Volmer Vang där han satt bekvämt bakåtlutad i soffan. Nu tyckte hon, att han såg ut som en gammal roué. Hon gick bort till serveringsrummet, betalade sin supé och lämnade därefter skyndsamt matsalen utan att märka, att Vang såg efter henne med en satirisk blick.

Ute på däck gjorde hon den upptäckten, att det ös-regnade. Nu stod han åter bakom henne.

— Var skall ni bo i Stockholm? frågade han.

— Vi bruka ta in på Grand hotell.

— Har ni beställt rum där?

— Nej, min resa blev så hastigt beslutad.

— Då är jag rädd, att ni inte kan få bo där. Då jag reste ifrån Stockholm för tre dagar sedan, gjordes stora tillrustningar för att ta emot den internationella läkare-kongressen; den ,skulle öppnas som i går. Under sådana

förhållanden brukar det aldrig finnas så mycket som ett vindsrum ledigt på Grand hotell

— Jag skall nog höra efter ändå.

— Naturligtvis, det ligger ju också alldeles i vägen.

Ångaren lade nu till vid norra Blasieholmshamnen,

han samlade ihop hennes bagage, hjälpte henne på med regnkaopan, ropade till ett stadsbud att skaffa en täckt vagn ')ch höll paraplyn över henne, medan hon gick över ^åndgången. I nästa ögonblick sutto de bredvid va'undra i en kupé, som rullade i väg med dem åt Grr.nd hotell till. Icke förr än nu slog det henne, att de skulle skiljas för att kanske aldrig mötas mera här i vä" iden. Om en minut skulle han säga henne farväl och försvinna... och hon satt där med gråten i halsen och visste inte ens, om hon skulle få självbehärskning nog för att kunna tacka honom för denna dag, denna härliga ungdomsdag, den sista i hennes liv... som hon aldrig skulle glömma.

De voro framme vid Grand hotell, och han steg ur. Ljusfloden över hotellportalen och trottoaren bländade henne, så att hon måste sluta till ögonen. Om en minut kunde han vara borta. Men nu hörde hon åter hans röst vid den öppna vagnsdörren.

— Här finns inte ett enda rum nu, men i morgon blir ett ledigt efter kurirtågets avgång, vid halv elvatiden på förmiddagen. Jag lät dem anteckna det för konsulinnans räkning. För i natt måste ni alltså söka tak över huvudet på annat håll. Jag vet ett tyst, komfortabelt och elegant privathotell vid Birgerjarlsgatan, det kunde kanske...?

— Tack. Vill ni ge kusken adressen?

Han sade några ord till körsvennen och steg sedan in i vagnen igen. Kupén satte sig i rörelse.

Han tog alltså inte avsked än? Nej, det var sant, han skulle väl själv bo någonstädes, kanske just på det där

privathotellet. Hon önskade, att det vore så. Hon hade en alldeles bestämd motvilja för att skiljas från honom så snart. Men varför satt han där och teg? Icke ett ord, icke ett enda ord, och ändå var det kanske de sista minuterna...

Men hon kände hans ögon... de suganc e ögonen...

Vagnen stannade, han steg ur, dröjde ganska länge inne på hotellkontoret, så att hon började fi'^ikta för att bli avvisad även här. Men nu kom han tillbaka, och hans röst lät helt glad:

— Jo, här finns rum...

Han hjälpte henne ur, medan portiern lyfte ner sakerna och betalade kusken. Inne i vestibulen förde han henne genast till hissen och steg in där med henne.

— Jag måste ju se, hur ni får det, sade han sedan han tryckt på en knapp.

Hissen rymde endast två; de stodo varandra så nära, att hon kände hans ljumma andedräkt i sitt ansikte. Som i en hallucination såg hon sig själv och honom stå tätt tryckta intill varandra i tant Asps trappa, och han slog armarna om henne, prässade henne intill sig, så att hon tyckte att hon trängde in i honom, smälte bort, blev ett med honom, och han viskade i hennes öra: »Älskade... älskade...»

Men nu stod han där i hissburen stel och tyst och såg ej ens på henne.

De voro framme, uppassaren öppnade en dörr och vred upp det elektriska ljuset i en elegant salong i gen-darmblått...

— Rummet är ju ganska bra, inte sant? sade han. Och jag får ju rummet bredvid? vände han sig till uppassaren. Nå, det hinner jag alltid se på sedan. — Jaså, vi skola skriva våra namn också... är det nödvändigt?LIVETS IRRGx\NGAR i67

Han tog emot blocket och blyertspennan, som kyparen stod och räckte fram. Yvonne hade lagt av sig hatten framför spegeln, och nu stod hon bredvid Volmer Vang, glad över att avskedet var uppskjutet litet... och då hon böjde sig fram över hans axel, medan han stod nedlutad över bordet och skrev, såg hon, att han raspade ned med sin stora, djärva stil:))Volmer Vang med f(ru.))

TOLFTE KAPITLET.

Morgonen efter Yvonnes avresa fick Tor ett telegram från konstgjuteriet, att gravmonumentet avsänts föregående dag, och det anlände mycket riktigt med middagsbåten. Arbetarna voro tillsagda på föihand, och innan försommarkvällen svepte kyrkogården i sin genomskinliga, guldgröna skugga, stod det lilla vackra konstverket på sin sockel inne på den rymligt tilltagna, buxbominhägnade Olson-Herbertska gravtomten, där firmans grundläggare och hans son vilade med snia närmaste under höga, imponerande granitvårdar.

Då arbetet på kyrkogården var slut och Tor begav sig hem genom stadens tysta gator, slog det honom som ett samvetskval, att han ej borde ha gått där ensam nu, att han handlat oriktigt mot Yvonne genom att svartsjukt bedriva detta bakom hennes rygg, och att hon gjort rätt i att resa ifrån honom i vredesmod och utan att ta avsked. Hela den följande dagen plågades han av dessa självförebråelser, och han kunde ej komma ifrån den tanken, att han genom att kränka sin hustrus rätt hade förbrutit sig mot familjens heliga majestät. Medan han gått i spänd väntan på gravmonumentet, hade dessa reflexioner ej haft makt att tränga sig på honom, men nu, då det stod på sin plats, kunde han ej odelat försjunka i beskådande därav, medan han satt på järnsoffan där inne under lindarna och såg solljuset ge ett illuderande liv åt den lilla nakna gossge-stalten med leksaksbjörnen mellan sina knubbiga lemmar. Nej, han tänkte minst lika mycket på Yvonne, undrade, om hon ännu var lika förbittrad på honom.

och om hon kanske aldrig skulle förlåta honom, att han otacksamt och själviskt sagt nej till hennes bön att följa med henne till Stockholm. Om hon bara hade dröjt ett par dagar med sin begäran! Nu hade han ju så god tid...

Det var på en måndagskväll Yvonne rest; på torsdags morgon avsände Tor till sin hustru, under adress Grand Hotell, följande telegram:

»Vill du, att jag skall komma? Reser då i kväll.»

Men på eftermiddagen fick han följande telegram:

»Slutat hos tandläkaren. Kommer hem i morgon.»

Hon hade alltså inte förlåtit honom. Nej, det kunde han ju ej heller begära, han hade sårat henne så hänsynslöst. Det hon förut så mycket glatt sig åt, att få tillbringa några dagar i sitt kära Stockholm tillsammans med sin man, det hade ej längre någon lockelse för henne, den glädjen hade han förbittrat för henne. Han var och förblev, trots alla sina bemödanden att lära sig förstå och tillägna sig en liten grad av andlig förnämhet, ingenting annat än en grovhuggare, en parveny med klumpiga händer, som togo ovarsamt i allting.

Men fastän han sade till sig själv, att Yvonne .straffade honom med rätta och att hon kanske kom tillbaka lika förgrymmad som hon farit, kunde han ej betvinga den längtan efter henne, som växte sig allt starkare inom honom för varje timme som gick. Under de fem år de varit gifta hade han aldrig varit skild från henne en hel dag, och nu var det redan fyra dagar sedan hon lämnade honom i vredesmod. Aldrig, aldrig mera skulle han göra om detta, straffet var alltför tungt att bära. A, vad tiden gick olidligt långsamt i dag! Det spratt till inom honom av glädje vid tanken

på, att hon nu ändå var på väg hem till honom, att han snart skulle få sluta henne i sina armar, kyssa hennes vreda läppar försonliga igen, stryka med handen över hennes härliga hår. Han räknade ut, var hon ungefär kunde vara nu. Det var en kustångare hon kom med, den gick in i alla hamnar på vägen och borde visserligen vara i Österhamn klockan fem, men brukade ofta vara mycket försenad. Tänk, om den gick in för att lasta i Valdemars vik i dag! Då kunde den låta vänta på sig ända till sena kvällen. Han försökte döda tiden med att riva oväder nere

på kontoret; han hörde knappt på, vad man sade honom, delade ut orättvisa skrapor till höger och vänster, och då han riktigt lyckats trassla till de enklaste saker, rusade han plötsligt i väg ner till hamnen, för att se efter, om ångbåtsröken syntes, fastän det ännu var en fysisk omöjlighet. Han gick länge av och an på kajen och spejade ut till havs, men så började han tycka, att folk tittade undrande på honom, och då störtade han hem. Residenset var det högsta huset i staden, och från översta våningen borde man kunna se ännu längre ut till sjöss. Han satt hela eftermiddagen i ett tomt gavelrum på en stol, som han tjuvlånat från betjäntens kammare bredvid, men för det mesta stod han i det öppna fönstret och lät sitt kikarbeväpnade öga över apotekarens stora trädgård och de låga hamnbyggnaderna där nedanför söka sig ut över havet. Äntligen vid åttatiden såg han den efterlängtade röken, och fastän han visste att det ännu måste dröja över en halv timme, innan ångbåten var framme, rusade han ner till hamnen, som om det gällt livet, och började marschera fram och tillbaka med stormsteg. Han gick allra längst ut på hampiren, som om han därigenom kunnat påskynda ångarens fart, utan en tanke på att han gjorde sig löj-

lig för Johansson, betjänten, som var beordrad ner för att ta emot konsulinnans bagage.

Solen var redan nedgången, då Yvonne äntligen kom över landgången och han mittför alla sjåarnas ögon slöt henne i sina armar. Hon var så tätt beslöjad, att han knappt såg hennes ansikte. Och hennes hälsningsord voro så lågmälda, att han genast oroligt frågade om hon var sjuk.

— Jag är trött, blev svaret.

Han tog hennes arm under sin och drog i väg med henne uppför Hamngatsbacken. Han pratade i ett, om hur han längtat efter henne; de fyra dagarna hade varit som fyra år, aldrig mera fick hon resa ifrån honom så där. Hon svarade enstavigt, men det märkte han ej nu, sedan han kommit i farten att orera. Och varför hade hon inte stannat i Stockholm och väntat på honom? Sedan han väl kommit på den briljanta idén att resa efter, hade han glatt sig som en pojke åt att få vara med henne i Stockholm, han hade bland annat tänkt ut, att de skulle gå upp på Nationalmuseum och konfrontera honom med den där statyn, som hon förr i världen tyckte att han var lik... då skulle de allt ha fått sig ett gott skratt, bägge två!

Hon svarade, att tandläkaren bara hade behövt två seanser, på onsdagen och torsdagen, och att hon inte velat, att Tor skulle göra någon uppoffring för hennes skull. Men hon sade detta i dämpad ton, utan bitterhet, nästan ödmjukt.

— Kära, lilla barn, sade han och tryckte hennes arm intill sig, inte hade det varit någon uppoffring, tvärtom, och i alla fall... är det inte just i en oändlig massa små kära uppoffringar som kärleken mellan man och hustru består? — Ja, du skrattar åt mina visdomsord som van-

ligt, det får du så gärna; nu då jag har fått dig tillbaka, är jag osårbar som en noshörning.

Det hade ryckt i hennes arm, av skrattlust, trodde han, men då han nu såg på henne, skrattade hon inte alls, han tyckte snarare, att hon såg lidande ut.

— Så väl, att du är hemma, sade han i bekymrad ton, nu ska vi allesammans pyssla om dig, så att du snart blir kry igen.

Han var hela kvällen outtröttlig i sina omsorger om henne, förälskad som under de första dagarna av deras äktenskap, och han var ju ingen fysionomist, han märkte ej, att det gick som en dödens skräck över hennes bleka ansikte, då han kysste henne mera passionerat än någonsin och bad henne så vackert om förlåtelse för att han varit en björn emot henne, innan hon reste.

— Apropos björn, sade han med ett försök att lägga en dämpare på sin livlighet, så ska du och jag i morgon förmiddag göra en promenad tillsammans ut till lille Dunna. Å, du skall få se, att jag har heder av mitt skamliga tilltag ändå, när allt kommer omkring. Vi skola gå tidigt till sängs, så är du nog utvilad till i morgon.

Men då han vaknade vid tretiden och vände sig mot henne för att njuta av, hur lugnt hon sov, såg han vid morgonljuset, som trängde in på sidorna om gardinen, att hon låg med vidöppna ögon. Han blev helt förskräckt.

— Sover du inte? viskade han.

— Nej.

— Har du inte alls sovit?

— Nej.

— Stackare, du är för övertrött.

Han sade ej mera, för att inte göra henne ännu mera vaken, och låg sedan och lyssnade, väntande på att få

höra hennes andedrag bli djupare och långsammare, men inom en kvart sov han själv.

Dagen därpå var Yvonne kryare, fastän ännu blek efter den genomvakade natten. Hon talade som vanligt, skrattade till och med, var idel vänlighet och undfallenhet, och han märkte icke, att hon gjorde våld på sig för att ej sjunka tillsammans som en handfull falaska. Landån förde dem till kyrkogårdsporten, och då de foro genom gatorna, hälsade han så nedlåtande och triumferande på alla mötande stadsbor, som. om han velat säga: »Ser ni, här har jag henne nu igen! Hon skulle stanna borta en vecka, men hon kom tillbaka efter fyra dagar!»

Inför Gunnars monument firade Tor en stor triumf. Yvonne förklarade, att ingen idé kunnat vara vackrare och lämpligare, och att både han och verkets skapare hade gjort sin sak oöverträffligt. Då hon lade handen på bronsstatyns huvud och därvid brast i en flod av tårar, som aldrig tycktes vilja sluta, hade han ingen aning om, att detta var ett utbrott, som hon med våldsam energi sökt mota, alltsedan hon återsåg honom i går kväll, och att hon med flit lät de brännande giftiga tårarna forsa för att få någon lättnad och ej sprängas sönder av det olidliga självförakt, som svällt inom henne under de sista dagarna.--

Livet i Herbertska huset gled småningom in i sina gamla spår. Tor var en ömmare make än någonsin och gjorde sig oupphörligt ärende upp i våningen för att träffa Yvonne, som vanligen höll till i röda kabinettet innanför biblioteket. Dessa korta men täta besök plågade henne oerhört, ty nu måste hon ju vara ostörd med sina tankar; allt var så oklart inom henne, hon visste varken ut eller in.

Det blev henne outhärdligt till sist att nödgas spänna

hela sin uppmärksamhet på vad han sade, för att kunna passa in ett ej alltför meningslöst svar då och då, medan hennes tankar voro långt därifrån och det kunde hända, att namnet Volmer dök upp i hotande eldskrift ur hennes omtöcknade inre, under det Tor i vänligt intresserad ton frågade henne, om hon träffat några av sina gamla bekanta i Stockholm. Långa stunder kunde hon ju glömma allt det förfärliga, men så kom det över henne helt lömskt, då hon trodde sig säkrast. Till och med då hon satt vid middagsbordet, kunde hon höra »Volmer, Volmer»... ringa i sina öron som en efterhängsen slagdänga man ej kan bli kvitt, och en gång måste hon skylla på illamående och stiga upp från bordet för att ej genom ett skrik förråda vilka kval hon led.

För att undgå Tors pratstunder i röda kabinettet, tog hon sin tillflykt till kyrkogården. Dit var det för långt, dit hade han ej så ofta tid att komma efter, och han ansåg henne naturligtvis i gott förvar, då hon skickade honom en hälsning med kammarjungfrun, att hon gått dit ut. I I

Där ute på järnsoffan i lindarnas skugga, med den tomma, frånvarande blicken riktad på Gunnars leende bronsansikte, var det som hon om och om igen upplevde den förlamande blygsel och skräck, som slagit henne den där tidiga morgonstunden, då Volmer Vang hann upp henne nere på hotelltrottoaren, innan hon flyende kastade sig upp i droskan, öppnade vagnsdörren för henne och sade med en artig bugning:

— Tack. Nu har jag fått revansch för vad en viss liten flicka lovade mig med ögonen och inte höll.

Här ute i den ljumma, tysta ensamheten hos de döda, där man ej hörde andra ljud än bofmkarnas småprat

och havets vyssande vaggvisa, var det också som hon kom under fund med, att hennes liv ej kunde fortgå som

förut efter vad hon nu gjort. Det var lika omöjligt att bekänna allt för Tor som att låta hans rena, sunda, aktade hem besudlas av en sådan varelse som hon, låta honom omge henne med den outtröttligaste, aktningsfullaste ömhet i den inbillningen, att hon var hans hederliga, trofasta hustru, gudinnan i familjens helgedom, då hon i stället var en fallen, besmutsad, bortkastad kvinna, en lättfärdig slinka, som haft hotelläventyr med en älskare, en nästan okänd man, som hon träffat ute på vägar och stigar...

Ty av alla de många små omständigheter, som hon kunnat framdra till sitt försvar eller åtminstone till en förklaring, ett försök till en motivering, lät hon ingen enda gälla det ringaste. Hennes av ömhetshunger utpinade nerver, hennes av småstadens enformighet framkallade längtan efter händelser, efter ett äventyr, ett avbrott av vad slag som helst, skilsmässan i vrede från mannen, de eggande minnena från hennes förra sammanträffande med Volmer Vang, hans ögons magnetiska utstrålning, den lasciva stämning han spred omkring sig, deras ostörda påtumanhand, champagnen, svartsjukan, som han förstått väcka hos henne... allt detta skulle inte ha existerat, inte haft den minsta makt över henne, orn hon varit en ärbar kvinna och inte en demimondnatur, en varelse utan sedlig ryggrad, hemfallen åt sina sinnens lockelser, en kvinna förutbestämd till att falla, med lustans gift i blodet, dotter till en äktenskapsbryterska!

Men det var orättvist att skylla på modern. Först och främst, det där med ärvda anlag var ju ännu bara ett obevisat påstående, och hennes mor hade rymt från en man, som hon inte älskat, medan hon själv begått

otrosbrott mot en make, som hon ända till för några dagar sedan trott sig älska med den stora, hänsynslösa, hela ens väsen genomsyrade kärleken. — Tack så mycket! Stora ord, klingande fraser! Älskade hon alls sin man, hade väl hennes känsla för honom någonsin varit annat än sinnligt begär, som hon förgyllt upp med ett grant namn? Hon mindes deras första bekantskap, hur det egentligen, ja uteslutande varit hans vackra utseende, som fängslat henne, hur hon längtat att få fatta om hans hals bakifrån med handen och trycka till, hur hon i hans närhet alltid kom att tänka på Praxiteles' nakna Hermesstaty. Ja, naturligtvis, hela hennes långa, hetsiga, ständigt fordrande och aldrig tillfredsställda, olyckliga och »obesvarade» kärlek till Tor hade inte varit annat än ett självbedrägeri, en sjukdom i hennes blod, som inte brutit ut förr än nu. Och nu förstod hon också, varför farbror Pontus kallat henne »en självisk varelse». Hade hon någonsin gentemot Tor haft en tanke på någon annan än -sig själv, hade hon gjort det ringaste för att göra hans intressen till sina, sätta sig in i hans tankegång, söka förstå hans kanske litet gammalmodiga men kärn-sunda och genomärliga sätt att se på livet och dess förhållanden? Och varför hade hon nu råkat trampa i smutsen om inte för att hon alltid varit van att hänsynslöst skena i väg på egen hand, blint följa sina stämningar, sina hugskott, och tro, att hon ensam hade rätt till allt vad stundens lockelse höll fram för henne, och att ingen annan fick ställa några krav på henne? Å, en bottenlös själviskhet var det, som nu hade dragit henne i fördärvet.

Där stod hon nu i stöpet, hon med sin »känsla», som var det enda hon handlade efter och som aldrig sov. Dumma övermod! Den hade minsann sovit bly tungt

denna gången, och därför hade hon handlat viljelöst, gått blint på som en sömngångare, under inflytande av en utifrån suggererad stämning.

Men hon skulle söka gottgöra på det enda sätt hon kunde. Hon måste försvinna ur Tors liv. Han skulle inte behöva slösa sin godhet, beundran och pietet på en ärelös varelse. Om han känt henne, sådan hon verkligen var, skulle han aldrig ha sörjt över, att lille Gunnar dött. Hellre intet barn alls än ett, som kunde föra sin mors dåliga instinkter in i släkten. Hon skulle åtminstone icke föda honom flera söner eller stå i vägen för att en annan, värdigare hustru fortplantade hans släkt. Så fort som möjligt måste hon bort från honom.

Hon hade lyckligtvis sitt fädernearv, som han ej skulle vägra att utlämna till henne, så snart han fick klart för sig, att hon oåterkalleligt ville ge honom fri. Dessutom hade hon ett par tusen kronor på en sparbanksbok; dem kunde hon leva på i utlandet, tills allt var utagerat mellan Tor och henne.

Det skulle inte bli lätt att övertyga honom om nödvändigheten av en skilsmässa. Han skulle inte tro henne, om

hon sade, att hon ej längre älskade honom; han skulle tigga och be henne att se tiden an, för att bli övertygad om, att hon misstagit sig på sina känslor. Det skulle bli ändlösa debatter, sönderslitande uppträden, som kanske ändå inte ledde till någonting. Därför var det bäst att hugga av knuten genom en rymning. Hade hon först en offentlig skandal att ställa upp som en mur mellan sig och honom, skulle allt gå lättare.

Men stadens avskilda läge och den omständigheten, att den uteslutande var hänvisad till ångbåtskommunikationer, gynnade ej en sådan flykt. Tor skulle ge-

nast få veta, åt vilket håll hon styrt kosan, hinna upp henne, föra henne tillbaka. Nej, hon måste använda list. I Köpenhamn pågick som bäst en stor utställning, som Tor många gånger talat om att han gärna ville se — naturligtvis tillsammans med henne —, och hon skulle utan svårighet kunna övertala honom att föra henne dit. Därifrån gingo många och snabba vägar ut i världen, och i den stora stadens myller skulle hon lätt kunna smyga sig ifrån honom, okänd som hon var. Hon hade redan gjort upp planen för sig i detalj. Hon visste, när tåget gick till Gjedser och hur dags hon kunde vara i Berlin. En av hennes skolkamrater, med vilken hon stundom brevväxlade, var gift med en tysk läkare, som nyligen flyttat till Giistrin. Hos henne skulle ,hon söka tillflykt, medan underhandlingarna med Tor pågingo. Sedan skulle hon bosätta sig i Dresden eller kanske stanna i den lilla staden, där väninnan bodde, det fick framtiden bestämma. Men vad som skulle göras, det måste ske snart. Hon ville bara vänta i några dagar ännu, tills hon hunnit bli mera säker på sin självbehärskning och förställningsförmåga. Och så måste hon samla litet större förråd av rent kroppslig kraft; hon hade känt sig så matt och illamående de sista dagarna...

Men så inträffade någonting, som gjorde all väntan omöjlig. Hon upptäckte, att hon skulle bli mor.

Hon befann sig ute hos Gunnar som vanligt den dagen, då hon fick visshet om detta. Det svartnade för hennes ögon, då en gräslig tanke sköt genom hennes hjärna. Då hon kom till medvetande igen, stod hon på stenmuren, som utgjorde kyrkogårdens skydd mot havet, och stirrade ner i vattnet. Det var djupt där och stark ström, hon skulle nog sjunka snart. Hon hörde själv, att hon skrattade. Det var åt det dumma

ordet »undantagsöde», som kommit flygande någonstä-des ifrån, ur det mörker, som omgav henne.

Undantagsvarelse! Ett öde som ingen annans!

Det blev den gamla fixa idén, som räddade hennes liv. Hon steg ned från muren och satte sig på gräsvallen, ty benen ville ej bära henne. Nej, hon skulle bära sitt öde, hurudant det än blev. Det var kanske meningen med de där orden, som förföljt henne sedan barndomen. Hon gjorde ett stolt kast med huvudet. Hon var brottslig och namnlöst olycklig genom sitt eget förvållande, men allt skulle hon bära utan feghet, inte låta krossa sig. Någon liten trasa av sitt människovärde måste hon väl kunna rädda åt sig att skyla sin skam med i den landsflykt, där hon nu gick att gömma sig.

Hon reste sig och började långsamt gå mot utgången. Tor var borta i dag, en affärsresa upp till Eda sågverk. Han skulle inte komma hem förr än vid sextiden. Hon hade alltså en halv dag på sig för att tänka. Men hennes hjärna var klar nu och hon såg vägen, åtminstone dess början, rakt utstakad framför sig. Ännu behövde hon inte gå under i smuts och ömklighet. Hon skulle brottas med sitt öde ända till sitt sista andedrag. Så länge det var liv, var det hopp. Hon kände sig stark nog att underkasta sig vilket kraftprov som helst. Det enda hon inte orkade var att lassa på sig ännu mera självförakt.

Och hon ville inte bedraga någon, allra minst Tor. Han skulle inte behöva hjälpa henne i väg. Hon skulle gå själv, utan förevändningar, utan knep och konster. Hon skulle säga honom rent ut, att hon ville bli fri, att hon inte älskade honom längre, och det var sant, ty i denna stund älskade hon ingen i världen. Alla känslor voro döda inom henne utom självuppehållelsedrif-

ten, det vansinniga begäret att haka sig fast vid den sista flik av hennes egen ära, som ännu kunde finnas kvar. Och om Tor nekade henne att gå, om han vägrade att tro på henne, så skulle hon säga honom allt, bekänna hela sin skam, hela sitt brott, ingenting fick hindra henne, ty icke en dag till ville hon gå kvar i Tors hus med en annan mans barn under sitt hjärta.

TRETTONDE KAPITLET.

Tor var hemkommen, hade hälsat flyktigt på Yvonne i dörren till hennes sängkammare och sedan gått in till sig för att tvätta landsvägsdammet av sig. Middag hade han ätit hos sin kusin, Adolf Olsson, som numera var disponent på Eda sågverk i stället för den avskedade, som varit så illa tåld av arbetarna. Yvonne hörde Tor gå av och an och småsjunga inne i sitt sovrum. Då det blev tyst där inne, reste hon sig ur soffhörnet, där hon suttit och väntat i den tilltagande skymningen.

Nu skulle det ske.

Han var icke inne i sin sängkammare, men dörren till hans arbetsrum stod öppen, och där ute satt han vid sitt skrivbord och skrev ett brev. Han hade redan tänt lampan. Hon stannade ett stycke ifrån honom, han såg upp, nickade vänligt och fortfor sedan att skriva.

— Jag har strax slutat, sade han.

Hon stod orörlig kvar.

— Så där ja... sade han, i det han lade pennan ifrån sig och steg upp. önskar min lilla kissekatt någonting särskilt eller är det bara en pratstund hon vill ha?

Han lade armen om hennes rygg och förde henne till soffan, där de under årens lopp haft så många förtroliga samtal, och där slog han sig ned bredvid henne.

— Jag har något särskilt att säga dig, började hon.

— Det låter sannerligen på tonen, som om det vore något viktigt. Det är väl ingen ny plombhistoria? utbrast han med komisk förskräckelse.

— Jag vill förbereda dig på, sade hon långsamt, att vårt liv nu kommer att undergå en stor förändring.

— Yvonne!

Han sprang upp, häftigt skakad, böjde sig fram över henne, fattade med bägge händerna om hennes tinningar och såg henne djupt in i de feberklara, av mörka ringar omgivna ögonen.

— Yvonne! Du skall få ett barn?

Hon ryckte till som för ett slag i ansiktet. Detta hade hon icke väntat. Ända in i det sista hade hon hoppats undgå detta, det förfärligaste. Men hon kunde icke ljuga för honom, och svarade utan att sänka sin blick:

— Ja, jag skall få ett barn.

Han uppgav ett oartikulerat ljud och föll ned framför henne på bägge sina knän, som om en ofattlig, översvinnelig glädje fällt honom till marken, och nu brast det löst i yrande jubel:

— Äntligen! — Äntligen! — Tack för det ordet, som jag har väntat på så länge! Nu — vänder lyckan tillbaka till vårt hus.

Hon ville resa sig och fly, men kunde ej, ty hon hade hela hans tunga överkropp i sitt sköte, hon ville tala, men han kvävde hennes röst med kyssar, och sedan kysste han hennes händer, hennes bröst, hennes klänningsveck och bröt ut i en eruption av exalterade ord:

— Tack, du välsignade! Tack du benådade! Om jag lever i hundra år, skall jag inte kunna tacka dig nog för det här ögonblicket, för att du äntligen har förbarmat dig över min sjuka, tärande längtan... å, du vet nog, hur jag har väntat och spejat, du har sett det, det vet jag, och du har ogillat min otålighet, men jag kunde ^nte rå för det. Det var ju, som om hela vårt liv hacK^ förmörkats och blivit meningslöst, sedan Gun-

nar togs bort ifrån oss. Det fanns bara ett, som kunde ge oss rättighet att gä framtiden till mötes med mod ocii hopp efter den skuld vi bägge åsamkat oss mot den lille döde och mot släkten, och det var en ny Gunnar! Och att du nu kan göra mig så stormande lycklig med denna glada nyhet, det är ett bevis på, att den lille har förlåtit oss i

graven, där han vilar.

— Men, Tor, du måste låta mig...

—- Nej, jag vill inte höra någonting, som kan minska min känsla av delaktighet i ansvaret... ty visserligen har jag anklagat dig i mitt sinne, anklagat dig grymt och bittert och tidtals nästan hatat dig, men jag har anklagat och hatat mig själv också, ty jag hade aldrig sagt dig ärligt och fullt ut, vad han var för mig, den lille, jag hölls tillbaka av ett slags rädsla för att du skulle känna dig tillbakasatt, jag uppmanade dig aldrig att vara rädd om honom som ditt och mitt hjärteblod, och jag har kanske inte varit sådan mot dig, att du kunde älska mig tillräckligt för att också älska mitt barn... där ligger grunden, det var därför Gunnar måste dö, för att du inte älskade honom, för att du gick ljum och ouppmärksam förbi honom, emedan hans far inte var den man du tänkt dig. Den största skulden var alltså min. Men nu är allt utplånat, som om det aldrig varit, nu skola vi förlåta varandra, du och jag, liksom Gunnar har förlåtit oss, att vi ha tagit hans liv. Nu håller lyckan sitt intåg i vårt skövlade hem på nytt, och det skall du ha tack för, du all glädjes och lyckas källa, du min älskade, älskade —!

Hon skönjde honom endast genom en dimma, men hon såg ändå tydligt de stora glädjetårar, som stodo och blänkte i hans ögon. Vad skulle hon säga? Hon sökte förgäves efter ett ord, som skonsamt kunde upplysa honom om hans förfärliga misstag; de mildaste

och varsammaste ord hon kunde tänka ut voro ändå omänskligt grymma, och hon sjönk mot soffans ryggstöd och kände hela sitt väsen stelna i vanmakt.

Nu satt han bredvid henne med armen om hennes liv och talade tätt intill hennes öra.

— Han skall heta Gunnar, han också, som en sista försoningsgärd till vår lille Dunna. Och vi skola äga honom bägge två, lika, med samma rätt. Jag skall inte själviskt lägga beslag på honom för mig ensam, så som jag gjorde förra gången, det kanske var det, som hämnade sig, det har jag också tänkt många gånger, medan jag har gått av och an där inne i biblioteket i bitter ånger. Han skall bli modig och stark och renhjärtad, och vi ska sitta andäktiga bredvid och se på, hur han växer upp till en god och sann, fri och glad och nyttig människa, och om han än helt och hållet väljer dig och ser ned på mig som ett obetydligt bi-hang, så tror jag, att jag skall kunna bära det också bara för den glädjen att han är till, att han är din och min... nu kan ingenting i världen mera kännas tungt eller svårt för mig, ty nu har du gjort mig så lycklig, du min kära, välsignade hustru, så rik och stark och stolt, att jag står där bländad och stirrar på mig själv och förstår, att nu vågar intet ont komma åt mig!

Han väade hennes bleka ansikte med de slutna ögonen mot sitt och sade ömt:

— Du säger ingenting? Men naturligtvis känner och tänker du precis det samma som jag, du orkar bara inte uttala det, och så är stunden kanske för helig för dig, för att du skulle vilja oskära den med en sådan svada som jag... Du är trött, lyckan och sinnesrörelsen ha varit för mycket för dig. Och nu skall du lova mig att vara riktigt rädd om dig. Kom ihåg, att du bär på vårt livs dyraste skatt, din och min framtid. Om den

nu också skulle ryckas ifrån oss... nej, jag vill inte ens tänka på något sådant, inte i en högtidsstund som denna. Men du lovar ju att passa noga på dig själv, så att du kan vara stark och frisk nog att kungligt infria det härliga löfte du har givit mig i dag? Säg, lovar du mig det?

Ett »ja» gled över hennes läppar som en fläkt, och hennes trötta huvud sjönk sakta och liksom motsträvigt mot hans axel.

LIVETS IRRGANGAR

FÖRSTA KAPITLET.

Den 1 juni 1909. Studentexamen pågår i elementarskolan, det nybyggda renässanspalatset vid stadens västra utkant, högst upp i slutpunkten av Storgatan, där gamla och nya staden stöta ihop. På den stora sandplanen utanför skolans gårdsfasad är det folksamling som alltid på den dagen. Vaktmästaren har nyss kommit ut på

trappan och i myndig ton meddelat den upplysningen, att själva examen är slut och att lärarkollegiet håller på att överlägga tillsammans med censorerna. »Vi ha stränga censorer i dag, de ha skickat på oss de allra värsta, så att man kan aldrig veta, hur det avlöper...»

Därmed går han bort och ställer sig avvaktande ett litet stycke ifrån konsul Herbert, vilken han lovat att telefonera hem till residenset, så snart det blivit känt, att herr Gunnar gått igenom.

Stor spänning bland folkmassan. Men egentligen tror ingen på vaktmästar Sjöbloms skrämskott; han försummar aldrig detta enastående tillfälle att vara viktig. Våra gossar äro duktiga gossar, och Vår herre hjälper ju alltid smålänningarna. Men otålig är man i alla fall att få ett slut på denna ovisshet.

Det är en brokig samling, som väntar på utgången. Inne i vestibulen skymta nedre sjuans gymnasister, som ha de nya studentmössorna i förvar, de vita mössorna, som rekvirerats från Stockholm för över en månad sedan. Nedanför trappan sorlar det övriga gymnasiet med de armstarkaste och axelbredaste i spetsen, ty de äro där för att »hissa» de nybakade, slunga dem högt i luften tre gånger var, innan de kunna betraktas som riktiga studenter. Den sista invigningen skall givas av stadens unga damer i tonåren, som stå i en ljus-klädd', brokig flock och hålla knapphålsbuketterna, varmed dagens hjältar skola dekoreras. Sedan kommer gruppen av föräldrar och anförvanter med konsuln och konsulinnan Herbert i första ledet och där bakom den kompakta massan av dagdrivare och nyfikna, mest kvinnor och barn.

Makarna Herbert äro föremål för många livligt intresserade blickar. De, som inte sett konsuln på en tid, konstatera med tillfredsställelse, att han fortfarande är samma myndiga och ståtliga företeelse, den vackraste karlen i Småland och en prydnad för staden. Inte ett grått hårstrå har han ännu. Nåja, han är ju också en lyckans guldgosse, och hans taxeringssiffra kan man knappt längre hålla reda på, så hastigt växer den år från år.

Men sedan man sålunda med en hastig blick betygat honom sin skyldiga respekt, fastna ögonen så mycket längre på konsulinnan, ty henne ser man ju så sällan nu för tiden, sedan hon upphört att springa i fattigkvarteren och skänka bort vita sängtäcken av stjärnor, som hon virkat själv, eller ränna på frälsningsarméns möten. Och dessutom är hon ju en vida mera problematisk företeelse än konsuln, som egentligen är en vanlig hygglig människa, fastän litet dryg och barsk,

medan konsulinnan däremot... ja, nog har det varit tillräckligt med underliga historier i omlopp om henne!

Distinguerad och värdig ser hon ut, det kan inte nekas, i sin svarta, pärlgnistrande dräkt med det alltjämt lika yppiga, burriga håret, lysande snövitt mot en storbrättad svart hatt med ett svall av elfenbensvita plymer. Hennes ansikte är ännu slätt och ungt, trots de fyrtiofyra åren — ja, hela staden kan hålla reda på hennes ålder, ty på hennes födelsedag låter konsuln alltid flagga på residenset och bespisa stadens fattiga. En så artig äkta man som han, det får man leta efter över hela världen; han riktigt bär sin fru på sina händer. Och ändå, stackars karl, har han haft många ledsamheter för hennes skull, så underlig som hon alltid har varit, full av besynnerliga idéer, ja, rent av abnorma emellanåt. I två särskilda omgångar har hon varit inackorderad på Purubo, hemmet för nervsjuka, och fastän ingen nu mera talar om det annat än i viskningar och mellan fyra ögon, så vet ändå hela staden, att konsulinnan Herbert strax efter herr Gunnars födelse var alldeles från sina sinnen — som det påstods, emedan Stockholmsprofessorn hade sagt, att hon aldrig kunde få några barn mera. Och då gossen knappt var årsgammal, hade hon kommit in i barnkammaren en gång mitt i natten med en yxa och velat hugga av honom högra lillfingret, därför att det växte krokigt. Det var efter den historien som hon kom på hemmet för nervsjuka, och ändå hade ju alla läkare förklarat, att det inte alls var något fel med hennes nerver.

Ja, det var i alla fall ganska intressant att få se henne i dag, eftersom hon annars alltid höll sig undan och hade avbrutit allt umgänge med stadsborna, hon som förr varit mest i farten av alla. Det måste väl ändå ha varit herr Gunnars födelse, som bragt något i olag

i hennes hjärna — sådant har man ju hört talas om många gånger förr —, ty precis från den tiden blev hon så förändrad, att det var som att vända om en hand. Men gudbevars, ingen i staden kunde klaga på henne, ty outtröttligt välgörande mot de fattiga, det var hon då, det var minsann inte bara de där dumma stjärntäckena hon

gav bort. Men nog var det synd om den stackars konsuln. Fast om man fick döma efter hans handlingar, så ansåg han sig visst ha den bästa hustru i världen. Vid silverbröllopet i fjol, som för resten på konsulinnans enträgna begäran inte alls hade firats, hade han ju skänkt staden en halv miljon till grundfond för ett ålderdomshem, som skulle ha hetat Yvonne Herberts stiftelse — ja, så ville konsuln, och så stod det i tidningen om morgonen på silverbröllopsdagen, — men hon fick det ändrat, konsulinnan, och nu heter det Herbertska stiftelsen rätt och slätt. Ja, konstig det hade hon då alltid varit på tusen sinom tusen sätt.

Men nu fick man ej tid att sysselsätta sina tankar längre med henne, ty det uppstod en rörelse där framme vid trappan och man hörde sorl och hurrarop inifrån vestibulen. I nästa minut störtar den förste nyblivne studenten handlöst ut, en lång räkel med den vita mössan längst bak i nacken och det svarta håret hängande vilt över pannan. Det är naturligtvis Gunnar Herbert, som tack vare sina långa ben tagit trappan i tre, fyra språng och hunnit före alla sina kamrater. Sjätteklassisternas armar uppfånga honom gi-rigt, och under bedövande hurrarop får han göra de tre reglementerade luftresorna med utslagna armar och sprattlande ben, medan frackskörten fladdra som vingar. Mössan tappar han, men knappt känner han fast mark under sina fötter, förr än en av de unga damerna trycker md den över hans huvud med sådan kraft,

att den går honom ner till öronen. Ivriga små fingrar pryda honom med buketter och lagerkransar både fram och bak under skratt och jubel, ty Gunnar Herbert är ytterst populär bland flickorna, och två av dem ha redan varit hemligt förlovade med honom. Äntligen kan han göra sig lös ur detta myller av vita klänningar och blomsterlastade sommarhattar, och nu faller han pladask i armarna på konsul Herbert, som skiner som en sol och oavbrutet klappar honom i ryggen med sina stora händer.

Konsulinnan har dragit sig ett par steg tillbaka under denna scen, nästan som om hon ville gömma sig undan, men nu är han hos henne, skrattande med hela ansiktet, slår sina långa armar om henne, så att hon alldeles försvinner och man bara ser plymerna vaja hit och dit, och nu kysser han henne våldsamt på händerna, först på den högra och sedan på den vänstra, och hon står där och rodnar som en ung flicka och kan inte ta sina ögon från honom, medan han som hastigast tar emot lyckönskningar av familjens närmaste umgängesvänner, konsul Gregersson och överste Bures, som trängt sig fram. Vaktmästar Sjöblom skruvar sig på en vink av konsuln beskäftigt fram genom folkmassan för att komma till rektorsrummet på nedra botten, där telefon sitter, och medan mängdens uppmärksamhet tas i anspråk av en ung student, som virvlar runt i luften över sjätteklassisternas huvuden, försvinner familjen Herbert obemärkt och är redan ute på Storgatan, innan någon märkt deras avtåg.

Gunnar går arm i arm med sin far som vanligt, då de promenera tillsammans ute i staden, och han stegar så fort, att Yvonne knappast hinner med, utan blir ett litet stycke efter, men konsuln märker det genast och saktar farten för att låta henne rycka upp i ledet. Hon

hejdar Gunnar för att sätta hans mössa rätt, småler matt mot honom och kan inte låta bli att med sin juvel-blixtrande hand stryka honom lätt över den magra, upphettade kinden, där tunn, svart silkesull redan sticker fram och gör ansiktet ännu smalare.

— Tack, lilla mor, säger han tankspritt och med spelande ögon, och medan de tre fortsätta sin väg ner till Stora torget, hakar han sig åter fast vid fadern och frågar skrattlystet:

— Nå, är du glad nu, grabb?

Den femtiotreårige mannen, stadens kung, riddare av en svensk och en engelsk orden, var så van att kallas grabb och lillebror av sin tjuguårige herr son, att han ej ens märkte det. Sedan Gunnar växt upp, hade far och son varit som två bröder, av vilka den yngste ofta föreföll som den äldste och talade i lekfull beskyddareton.

— Är du glad över, att du har fått mig till student, din envising? upprepade Gunnar, då fadern ej genast svarade.

— Visst är jag glad, både mor och jag äro glada. Är inte du det då?

— Jo, på sätt och vis. Jag är glad över att det här dumma jobbet äntligen är slut, att jag slipper spilla mera dyrbar

tid på latin, logaritmer, vertebratas tand-förhållanden och andra opraktiska krusiduller och kan få ta i tu med det, som skall bli mitt.

— Och vad är det, som skall bli ditt? frågade Yvonne hastigt.

— Det skall du få veta i morgon, lilla mor, ha vi inte kommit överens om det? — Nä hörru, håll i mej! Jag tror du flaggar, lillebror! utbrast han, då nu residenset med sin rikt flaggprydda balkong kom i sikte. Är det kunglig namnsdag eller yad står på? För inte kan väl

den där grannlåten gälla mig och min uschla studentexamen? Tänk då, om jag hade blivit kuggad! Då hade stadsborna fått sig ett gott skratt åt dina flaggor.

— Nej, Johansson hade fått order på förhand, och för tio minuter sedan telefonerade vaktmästar Sjöblom, att...

— Ta bort det där, så är du snäll, sade Gunnar och såg ogillande på de väldiga blågula dukar, som smällde över hans huvud, då familjen nu vek av in mellan de doriska pelarna. Du är allt något till barnslig, du, lillebror.

— Nåja, om du inte tycker om flaggningen, så skall jag visst...

Konsuln gav en order till Johansson, som stod i givakt uppe i övre vestibulen och väntade vid de uppslagna dörrarna till salongen, och betjänten gick genom biblioteket för att ta bort flaggorna, men inom sig tänkte han:

— Konsuln har visst fått en uppsträckning av sin herr husbonde, efter han ser så förtjust ut. Det är det bästa han vet att bli hunsad av den där pojkvaskern. Men om någon av oss tjänare skulle våga göra en liten invändning en gång, då får main allt veta att man lever. —

Gunnar förklarade sig vara hungrig som en varg, och man gick genast till bords.

Liksom salongen, som man måste gå igenom, upptog den väldiga, ekboaserade matsalen husets hela bredd, hade fönster både åt torget och gården och badade nu i den klara junieftermiddagens gyllenvita solljus. Bordet var dukat som till fest med blommor i uppsatser och kuvert, Sévresservisen och tre blixtrande kristallglas framför varje plats. Som vanligt inga champagneglas, ty det vinet var bannlyst från residenset, Yyonne

avskydde det av skäl, som hon aldrig kunnat förklara; det var en av hennes monomana idéer. Gunnar kastade en belåten blick på anordningarna och sade:

— Här kommer att vankas god mat, ser jag. Bravo, föräldrarna. Det är ett sätt att bli firad, som jag aldrig har något emot.

Och innan han talat till punkt, hade en kaviarsmörgås redan försvunnit i hans uppsp^årrade gap.

— Är du verkligen riktigt ärlig, Gunnar, sade modern, då du talar så där föraktligt o"ip din studentexamen, som du gjorde nyss?

— Ärlig? upprepade Tor med en förebrående blick på sin hustru.

— Jag förstår, vad morsan menar, inföll Gunnar. Jag såg nog väldigt glad ut, då jag kom exploderande ut ur skolfarstun och lät kringklappa mig. Men ser ni, det var rent fysiskt — som de flesta sinnesrörelser för resten —, det var den elektriserande kapplöpningen utför trapporna... de andras glädje, som smittade mig... och så att flyga i luften så där — huj, det kittlade så omotståndligt i mellangärdet, att man bara ville skratta. Och så de skojiga jäntorna med sina blommor... Ninni Bure killade mig på halsen med pannhåret, då hon fäste buketten... jag skulle ha kunnat kyssa henne, om jag velat, hon hade nog stått stilla. Och så hurraropen och edra glada ansikten mitt i klungan... ja, som sagt, det var rent fysiskt.

Yvonne satt och smålog för sig själv; hon mindes, hur våldsamt han kramat henne och kysst bägge hennes händer, och hon undrade, om det var rent fysiskt, det också.

— För resten, fortfor Gunnar och sköt den tömda sopptallriken ifrån sig, nog vet ni lika väl som jag, att studentexamen är bara bosch, något antediluvianskt, ett

otympligt, gammaldags maskineri, som vi nutidsungdomar inte längre ha någon pietet för, en gjutform, som har till ändamål att stöpa medborgarämnen i så och så många precis likadana exemplar utan individualitet, utan vassa kanter, sorn samhället kan skära sig på. Men jag vill nu inte säga ett ord vidare om det där och inte gruffa över min förspillda tid. Jag hade ju lovat lillebror att gå sedigt mellan skacklarna och inte välta lasset. Har jag inte gjort det kanske? Skål då, föräldrarna, och inga festtal, det undanber jag mig. Tack för att ni haft tålamod med mig allt intill denna dag... och om ni ä' glada, så är jag också glad.

Han måste nu besvara en hel massa frågor, hur examen gått, om han dabbat sig mycket i matematiken, om alla kamraterna hade gått igenom...

— Ja, tänk, en sådan glädje det nu råder i många hus här i staden, sade Tor. I dag knytas familjebanden fastare till. Säga vad du vill, så är ändå en sådan här dag en fest, en oförgätlig minnesdag, den stärker samhörigheten inom hemmen och blir därigenom en välsignelse för hela samhället, hela provinsen.

— Ja, det finns ju mycket vidskepelse här i det mörkaste Småland, sade Gunnar torrt.

— Vidskepelse? Kallar du familjen en vidskepelse? Familjen, den grundval, som hela mänskligheten...

— Kära grabben, jag kan din positivmusik utantill, och hur vackert den låter, så är det ändå ett oryggligt faktum, den enda trosartikel vi unga ha, att var och en lever bara sitt eget liv, isolerad från hela sin omgivning, också den närmaste, och han gör sig själv och familjen och samhället och mänskligheten den allra största nyttan på det sättet, genom att under alla förhållanden bara tänka på sig själv och hur hans eget jag skall kunna nå den högsta, rikaste utvecklingen i

det, som utgör dess egnaste egenart. Skål, lillebror, narra mig inte att bli samma pratmakare som du alltid har varit! Skål, lilla mor!

De klingade, och Tor och Yvonne växlade en leende blick över bordet. Den fanatiske egoisten, som gjorde narr av blodsband och familjemedlemmarnas solidaritet och till och med ibland, mest för att retas, hade förklarat, att han egentligen inte alls hyste någon kärlek varken till far eller mor eller till någon människa, han hade ändå bara för ett år sedan varit nära att prygla ihjäl en kamrat, som sagt något förklenande om Yvonne, och då Tor låg på lasarettet i vintras och fick blindtarmen bortopererad, hade Gunnar natten förut icke sovit en blund, utan bara gått av och an i sitt rum och snyftat; hans mor hade hört det, ty hon hade suttit i sitt toalettrum på en stol tätt invid gossens dörr med örat intill springan och inte vågat gå in för att trösta honom, emedan han då skulle ha blivit ond och sagt, att hon inbillade sig alltsammans.

Efter middagen, varunder Gunnar knappast lät sin mun stå igen en minut, dracks kaffet ute på balkongen åt trädgårdssidan, och far och son fortsatte där diskussionen om familjepietet, individens rätt och plikt att utan hänsyn till föräldrar och släkt självhärligt utveckla sig till det mesta han kan bli med de förutsättningar han fått av naturen,

— Se på djuren t. ex., utbrast Gunnar, var finner man någon familjesamhörighet bland dem? Så snart rävungen växt ut, börjar han jaga på egen hand och känner säkert inte längre igen sina föräldrar.

— Vad vet du om det? sade Yvonne. För resten äro vi väl inga djur heller.

— Jo, det är just det vi ä', inföll Gunnar häftigt och tände om cigarretten, som alltid slocknade, medan han

pratade. Skall du neka för det, du lilla mor, som har läst Darwin och kan Haeckel på dina fem fingrar? Där du nu sitter så raffinerat stilig och överlägsen med ditt härliga vita hår och dina diamantringar och överutvecklade kulturnerver, är du ingenting annat än ett flercelligt djur, och din urmamma hette Gastraea och var helt enkelt en kringflygande, encellig, magsäck! Och dig, grabb, skulle man kunna kalla en i ganska hög potens utvecklad klick urslem!

Yvonne brast i skratt, och det var något så sällsynt nu för tiden, att far och son betraktade henne med förvåning

och välbehag, där hon satt bakåtlutad i korgsoffan och skrattade, så att hon fick tårar i ögonen.

Men nu såg Gunnar på klockan och reste sig hastigt.

— Nej, nu måste jag skubba. Adjö, föräldrarna. Vi ha ju studentfest ute på Alphyddan; om en halvtimme ska vi vara samlade. Det blir att ta cykeln och lägga manken till.

— Hör, kvanting, sade Tor inställsamt, jag trodde du inte brydde dig om det där supkalaset, utan hellre satt här och pratade med oss i kväll?

— Nej, vet du vad, sin egen studentsexa kan man då bara få vara med om en gång i sitt liv, och er har jag ju alltid. Jag kommer kanske att hela tiden sitta i en vrå och se på, men det är ju egentligen för att se på som jag far dit ut. Tjugu ungdomar, som fira sin första mandomsdag i fullständig frihet, utan kontrollerande Argusögon — det skall sannerligen bli roligt att se, hur den glädjen tar sig uttryck.

—- Skall du studera i kväll också? sade Tor och skakade på huvudet. Om din mamma och jag äro f. d. magsäckar, så kan man då med större skäl kalla dig ett öga. Alltid skall du iaktta som en detektiv... att ge

sig hän och njuta ögonblicket passar bättre för en ungdom, tycker jag.

— Ja, det tycker du det, lillebror, men vi äro nu så olika anlagda, du och jag; det ligger ju också trettiotre års intensiv kultur emellan oss. Jag kan inte låta bli att iaktta människorna, deras känsloliv och sätt att uttrycka det. Det är precis som. med en skomakare, han kan inte möta en människa utan att först se på hennes fötter. Han följer omedvetet sin natur, och jag följer min litet mindre omedvetet. — Nej, ajöken, föräldrarna! Jag kommer nog inte hem förr än solen har gått upp, och när jag sedan har sovit ut grundligt, ska vi tala om det där ni bägge ä' så nyfikna på — vad jag skall bli.

Därmed var han borta. Som på tyst överenskommelse gingo Tor och Yvonne genom matsalen och salongen in i biblioteket och därifrån ut på balkongen åt torget, där de ställde sig bredvid varandra framåtlutade mellan balustradens pelargoner för att se på Gunnar, då han kom ut genom porten och cyklade bort.

Nu kom han. Han hade inte klätt om sig, utan bara hängt cykelkragen över fracken. Han såg icke upp, och inom en sekund var han borta. Föräldrarna stodo en stund med ögonen som fastnitade vid Storgatshörnet, där han vikit av. Slutligen sade Yvonne utan att ta blicken till sig:

— Sårar han dig med sitt framfusiga tal, vår brådmogne gosse?

— Sårar? Nej, tvärtom, jag njuter av, att han har mod att vara sig själv och tala fritt ut allt vad han tänker. Jag har alltid strävat efter att komma på kamratlik fot med honom, annars ränner han ifrån oss, och den föräldrasorgen är inte mindre bitter för att den är så vanlig. Jag gör allt för att hålla jämna steg

med honom... ja, jag blir litet andfådd ibland och kommer alltid flåsande ett gott stycke efter honom, det vet jag nog... du klarar dig bättre, du som har läst en sådan väldig smälta med lärda böcker på de senare åren, för att hålla jämna steg med honom. För resten, när han är riktigt fräck mot mig och skojar med mig för att jag inte orkar vara så ultramodern som han, så är det en högst behaglig känsla, och hans glåpord verka på mig nästan som smekningar. Förr i världen var jag alltid så van vid, att det var du, som skrattade åt mig och sade mig impertinenta saker, och dem har jag riktigt saknat, alltsedan du blev så allvarsam och förändrad. Därför är kvantingens framfusigheter, som du kallar dem, ett slags ersättning. Du gör mig minsann aldrig mera den glädjen att kritisera mig. Du går omkring så tyst och har alltid ett slags vaksamt uttryck i dina ögon, som jag inte förstår mig på. Det är, som om du vaktade dig själv. Du ser alltid ut, som om du lyssnade efter något... vad är det du lyssnar efter, kan du inte säga mig det?

— Jag lyssnar efter dina tankar, sade hon vekt och dämpat.

Han teg en stund; så lade han sin hand på hennes och klappade den sakta.

— Kära hustru, sade han bara, men hon visste, att det var en omätligt hög äretitel i hans mun,

— Vad tror du, att han ämnar bli, kvantingen? sade han sedan.

Han hade under de sista åren småningom kommit att omedvetet använda Gunnars slangord då och då, och det avlockade henne alltid ett leende.

— Jag vet inte, jag, sade hon. Därvidlag har han ju alltid varit så förbehållsam. Jag förstår inte, varför

det skall vara en sådan hemlighet, då vi ju ha lovat honom att få bli vad han vill.

— Jag tror, att jag vet det, nästan viskade han.

— Vad då?

— Jurist... domare.

— Varför just det?

— Du vet ju, att han brukar sitta och hänga uppe i rådstun, så snart det är något intressantare brottmål före. Jag var med honom där en gång i vintras, och han spände ögonen både i domaren och arrestanterna, som om. det var han, som skulle fälla utslaget. Och att studera människor har ju alltid varit hans vurm. Det är säkert bara därför han känner hela staden, gubbar och gummor, halva regementet, pojkar och jäntor, och ligger ute och fiskar med skärkarlarna om sommaren, så att vi knappt få se en skymt av honom. Och mina arbetare känner han tio gånger bättre än jag, vet vad varenda en av dem har inombords. Så'nt där tyder på juristanlag.

— Jag tror snarare, att han tänker gå den litterära vägen... bli författare.

— Författare?

— Ja, då han var sexton år, hade han ju skrivit massor av dikter, som ingen fick läsa och som. han sedan brände upp — det var under den tiden han flammade för Asta Gregersson —, och året därpå hade han översatt mer än hälvten av Heines Buch der Lieder. Det lät han mig läsa, och jag får säga, att det var ett häpnadsväckande kraftprov av en sjuttonåring. Och du vet, hur både lärare och kamrater ha beundrat hans krior i skolan.

Tor blev tankfull.

— Författare, sade han. Jaja. Kanske det. Jag har annars alltid tänkt mig att få se honom som t. ex.

borgmästare här i staden eller auditör vid regementet... eftersom det nu inte kan vara någon tanke på, att han vill gå in i firman. Det blir väl Adolf Olsson, som får överta den en gång, på det viset går den inte ur släkten, och den kan ju fortfarande heta Olsson & Herbert. Det där har jag haft flera år på mig att sätta mig in i, så att den sorgen är för länge sedan övervunnen. Men tror du, att en författare kan trivas med att vara bosatt här i Österhamn?

— Det tror jag inte, svarade Yvonne med ett undertryckt småleende.

— Nenej, vi Olssöner ha väl satt en alltför krass stämpel på staden, suckade Tor. Nåja, det är ju alla föräldrars lott att skiljas från sina barn. Märkvärdigt, var kan han ha fått de där litterära anlagen ifrån? Det måtte vara från dig och din släkt. Din farfar fick ju ett pris i Svenska akademien en gång? I min släkt har då aldrig funnits någon poetisk åder, det vet jag. Och annars är han ju så lik mig.

Yvonne teg.

— Tycker du inte, att han är lik mig? frågade han med en retsam pojkes envishet, ty han trodde, att Yvonne satte en ära i, att Gunnar skulle vara lik henne. Han kunde aldrig få henne att ge sig in i någon diskussion om den där likhetsfrågan, och det hade alltid legat och grott i honom. Det förstås, hans oregelbundna drag påminna kanske inte så mycket om mina, men det svarta håret, de mörka ögonen, den resliga växten... och så händerna. Samma form som på mina, fast i mindre skala. Och så har han ju sitt krokiga lillfinger...

Han tystnade tvärt och vart alldeles blek. Aldrig förr hade han råkat påminna henne om den ohyggliga händelsen

den där natten under sonens tidigaste barn-

dom, och han hade vakat noga över, att ej heller Gunnar någonsin fått höra talas om den. Alla tjänare från den tiden, som kunnat berätta gossen någonting därom, hade för länge sedan avlägsnats ur huset. Och nu hade han själv i sin tanklöshet —! Hjärtat stannade i honom av skräck. Han såg på Yvonne från sidan. Men hon stod fortfarande med ögonen riktade på Storgats-hörnet, där Gunnar försvunnit, och hade ej ändrat en min.

Det blev tyst på balkongen. Man hörde kajorna kraxa uppe i den gula kvällshimlen, på väg hem till kyrktornet.

— Ja, i morgon få vi lösning på hans stora hemlighet, sade Tor slutligen efter att i ett par minuter förtvivlat ha sökt efter ett avledande samtalsämne. Ska vi nu gå in och spela ett parti Single pool... är du med på det?

— Gärna, svarade hon glatt, och så lade han armen om hennes rygg och förde henne med sig in i biljardrummet innanför matsalen, och där smällde bollarna, ända tills det blev så mörkt, att de ej längre sågo, vad de gjorde.

ANDRA KAPITLET.

Tor hade ärligt hållit sitt löfte till Yvonne att ej ensam lägga beslag på Gunnar, utan att de skulle äga honom bägge två lika, med samma rätt. Att det ändå småningom fogat sig så, att gossen kommit att sluta sig mera till fadern, var uteslutande omständigheternas fel. Han var ett klent barn som liten, och just då han behövt sin mor som bäst, var Yvonne frånvarande. Hon tillbragte ju långa tider på Purubo, hemmet för nervsjuka, varifrån hon första gången efter ett halvår återkommit frisk och någorlunda sig lik; men sedan återvände hon på egen begäran dit flera särskilda gånger och alltid för några månader i sänder. Hon mådde så väl där, förklarade hon, och läkarna skakade visserligen på huvudet och sade, att det där med sjukhemmet bara var en fix idé av henne; de hade inte kunnat konstatera ett enda symptom till någon nervsjukdom, men då Yvonne bestämt fordrade att få sin vilja fram, ville Tor ej göra henne emot, så mycket mera som hon verkligen alltid föreföll lugnare och mera i jämvikt, då hon kom tillbaka från Furubo med sina packor av »aftonstjärnor», som hon själv kallade den där virkningen hon tagit sig till med på de senare åren och som hon tycktes gripa till som ett bedövningsmedel i stället för morfin.

Men då hon var hemma, var det en ständig tyst oro över henne, och hennes ögon hade ett uttryck av spänd väntan, som om hon ständigt gick och beredde sig på, att någonting skulle hända. Mitt under ett samtal om likgiltiga saker eller då hon satt för sig själv, kunde hon spritta till som en skrämd fågel och rusa upp,

man visste ej varför, och det visste hon kanske ej själv. Under årens lopp hade emellertid denna oro lagt sig, och nu hade hon ej på många år nämnt Purubo, utan levde tillsammans med man och ;son ungefär som andra, alltid vänlig, omtänksam och påpasslig så snart hon såg, att hon kunde göra något för de sina. Men det fanns ett slags ödmjukhet hos henne, som ej föreföll Tor riktigt naturlig, han som mindes henne så väl från hennes självmedvetna och trotsiga tid. Och så hade hon ju blivit så sluten och inåtvänd och levde tydligen i en drömvärld, där han varken kunde eller ville störa henne, då hon så tydligt visade honom, att där ville hon vara ensam.

Under de första svåra åren hade Gunnar alltså varit nästan uteslutande hänvisad till fadern. Tor ägnade honom också all den tid han kunde ta ifrån affärerna, och framför allt levde han under vackra, soliga dagar ett muntert friluftsliv tillsammans med sin lille son. Det var, som om hans egen kärnsunda robusta natur och den ofta spelade pojkaktiga glättighet, varmed han sökte roa barnet, utgjort en stärkande, ozon-mättad atmosfär, som eggande och livande sveptes om den bleke lille gossen, hindrade honom från att vissna och gjorde blodet i hans ådror rödare och mustigare. Läkarna förklarade rent ut, att det var konsuln, som med sin kloka omvårdnad räddat Gunnar åt livet. Detta ständiga och på glädjeämnen rika samliv med fadern hade från början skapat en samhörighet mellan dem, som, då gossens livskraft växte till och han sköt upp till en lång räkel med smidiga, muskelstarka lemmar och en hjärna, som vaknat långt i förtid, antog formen av en lekfull kamratlikhet, litet överlägsen å Gunnars sida, men å ömse håll grundad på en stark, sällan i ord uttalad tillgivenhet.

Den halvt omedvetna ömhet Gunnar hyste för sin mor var av en mera sporadisk, nyckfullt uppflammande natur. Långa tider, i synnerhet under gossåren, kunde han nästan glömma bort att hon fanns till, och hon gjorde ju också själv allt för att hålla sig på avstånd och komma omgivningen att förbise hennes tillvaro. Men då han kom i brytningsperioden vid femtonårsåldern och hans intresse för allt vad som låg utanför och över skolämnena blossade upp med bråd-mogen nitälskan, upptäckte han, att det fanns vissa saker, som han kunde diskutera mycket lättare med henne än med fadern. Hon hade läst mycket mera, sett mera av världen och kunde smidigare sätta sig in i hans tankegång. Då Yvonne märkte, att han sökte hennes sällskap för att ha någon att resonnera med, blev hon hans studiekamrat. Alla böcker, som hon visste att han läste — vanligen sådant, som ej hade det minsta med skolstudierna att göra —, drog hon samvetsgrant igenom, under de långa förmiddagarna, medan han var i skolan, fastän det ofta kostade henne rätt mycken möda, emedan hennes underbyggnad var otillräcklig och hennes tankeförmåga under de sista årens förslöande själslidande liksom stelnat till och blivit ovig. Men hon försökte hålla sig i nivå med honom så gott hon kunde. Om hon ej varit så starkt övertygad, att dessa hans självstudier voro ett oavvisligt behov för hans hungriga, alltför tidigt utvecklade intelligens, skulle hon kanske ha försökt inskränka dem och i stället uppmanat honom att ägna mera tid åt sina egentliga skolstudier, vilka han försummade i en oroande grad. Vad som ej intresserade honom ville han endast offra minsta möjliga tid på, och därom buro också hans högst medelmåttiga terminsbetyg vittne. Men Shakespeare, Goethe och Ibsen hade han läst

och läst om flera gånger, då han bara var en halvvuxen yngling, och till historiens mäktigaste gestalter stod han i ett nästan personligt förhållande, fastän hans minne vägrade att ta emot de massor av årtal och torra faktiska uppgifter, varmed deras sanna väsen vanligen maskeras, inbyltas och mumifieras för den studerande ungdomen.

Han prenumererade för egen räkning både på Socialdemokraten och Vårt land, icke emedan han var politiskt intresserad — »politik är bara hundslagsmål kring matbunken», förklarade han överlägset —, utan emedan det roade honom att se, hur en socialist och en baksträvare sågo ut invärtes och av vilka yttre åthävor de begagnade sig.

Då han kom upp på gymnasium och genom kamraters berättelser fick hågen väckt att lära känna huvudstaden och alla dess härligheter, var det Yvonne, som måste övervinna sin motvilja och i hans sällskap återse Stockholm under ett par veckor efter jul. Dessa resor hade de sista åren blivit en stående vana, och Yvonne hajade alltid till, då hon tänkte på, att nu nalkades åter den tid, då detta stora offer krävdes av henne. Men Tor hade ju aldrig ro att vara så länge från hemmet; ensam ville Gunnar ej resa, då mor hade så bra reda på allting där uppe och var en sådan lärorik reskamrat. Men för varje gång Yvonne kom tillbaka till sitt hem efter dessa utflykter, drog hon en suck av lättnad över, att ingenting hänt. Den, hon med alla sitt hjärtas fiber skalv för att möta, hade ej korsat Gunnars väg; han var kanske ej i Stockholm, hon visste ingenting om honom nu mera, ville ingenting veta...

Men trots detta nära samliv med Gunnar, inne i biblioteket och på resor, var det icke till modern han gick

med sina förtroenden, det var till lekkamraten, som han från barndomen haft allt gemensamt med, det var till fadern. Med honom fick han ge fritt utlopp åt sitt ystra lynne, med honom kunde han skämta och leva om alla sina yttre upplevelser, sina upptåg i skolan, och då de tröttnat på att brottas för att se, vem som var starkast — varvid Tor ofta med flit lät sin väldiga lekamen dunsa omkull i en hög på mattan —, eller hoppa bock över varandra genom hela våningen, så att'golven gungade och takkronorna skallrade, kunde Gunnar kasta sig ned på rygg i soffan i fars arbetsrum med de långa benen dinglande över sidokarmen och berätta honom om sina förälskelser.

Tor fick följa alla stadierna av sextonåringens passion för Asta Gregersson och ostraffat skratta åt dess ynkliga självdöd, då den förälskade ynglingen upptäckt, att den fåniga jäntan gick och visade sina bröder de svärmiska dikter han skrivit till henne, visade dem för betalning, för att få pengar att gå på kondis för. Aret därpå blev Tor också hans förtrogne, då hans ömma hjärta blev så skamligt trampat och sparkat av Ninni Bures bastanta kalvskinnskängor på Sjökronas bjudning, där hon fräckt mankerade honom för kapten Lindeborg, den gamle

flintskallige rouéen! Och senast i vintras hade det varit en ganska långt avancerad historia med ett sabla snyggt tjej, en trettioårig cigarrfröken vid Storgatan, och då hade Tor måst gripa in och öppna på plånboken, för att förmå den farliga si-renen att anta en plats i Västervik, och därigenom kanske förebygga en upplösning, som. hotade att bli tragisk.

Men om allt sådant fick Yvonne ej veta en halvdragen ande. Gunnar kände sin mor tillräckligt för att veta, hur hon skulle upptaga det, och Tor hade en blind124' ERNST LUNDQUIST

skräck för att tala med sin hustru om något, som kunde framkalla en häftigare sinnesrörelse hos henne. Han mindes med beklämning och fasa de dystra ensliga tider han framlevat i sitt hem, då Yvonne befann sig på Furubo.

Efter cigarrbutiksdramat hade emellertid Gunnar på djupaste allvar förklarat, att nu var han färdig med kvinnorna och kärleken, de hade ingenting vidare att lära honom, och han var glad åt att ha bakom, sig dessa tids- och kraftödande distraktioner, som ju varje man måste gå igenom. Han var hädanefter utbrun-nen, iskall, oåtkomlig.

Men nog var det besynnerligt, att Gunnar, som inför sin far levde så att säga för vidöppna dörrar och fönster, kunde vara så igenbommad både mot honom och Yvonne, så snart det gällde den för dem så viktiga frågan om, vilket levnadskall han ämnade välja! Antingen hade han det ännu ej klart för sig själv, eller också var det något, som han visste skulle framkalla en obehaglig överraskning hos dem och som han därför ville så länge som. möjligt bespara dem att veta, t. ex. om han skulle vilja gå till sjöss, bli forskningsresande, aviatiker, eller annat livsfarligt. Han var ju fanatisk friluftsmänniska och sportsman. Någonting extrava-gant var det helt säkert, ty Gunnar var ej den, som fann sig i att lunka fram på släta landsvägen tillsammans med hjordmänniskorna.

Nå, i dag skulle de äntligen få veta det.

Gunnar hade kommit hem vid sextiden, och hela morgonen hade det varit tyst i hans rum, men då Tor och Yvonne sutto vid frukostbordet vid elvatiden, kom han in i matsalen, rödkindad och pigg som vanligt.

— Go' måron, föräldrarna!LIVETS IRRGx\NGAR i67

Och så slog han sig ned vid bordet. Det hade varit en »intressant och lärorik fest», berättade han, ända tiiis »jäntorna» — Alphyddans uppasserskor — kommo med vid tretiden, ty sedan blev det bara boston och boston i alla hål och vrår, ända ute på verandorna, och han hade varit arg å solens vägnar, att den skulle behöva gå upp i sin rödaste prakt och lysa på sådan banal uschelhet...

— Vill ni som jag, sade han, då de reste sig från bordet, så gå vi nu in i lillebrors rum och tala om vårt. Akustiken där är så van vid min pratmaskin...

— Ja, sade han, då de tre slagit sig ned i Tors arbetsrum, nu vill jag då först tala om för er varför jag dröjt så länge med att avhandla den här saken, som jag ändå haft klar för mig i över fyra år. Ser ni, jag ville varken ha medhåll eller höra anmärkningar, jag ville vara fri, låta mitt beslut mogna eller förfalla alldeles på egen hand, så att jag sedan inte hade någon annan än mig själv att lägga ansvaret på. Naturligtvis skulle inga yttre bearbetningar ha ändrat ett jota, i synnerhet som jag ju har ert löfte på förhand, men ser ni, det här, det viktigaste jobbet i mitt liv, det vill jag vara ensam om.

— Nå, kunde Tor ej hindra sig att avbryta, vad är det nu du vill bli?

Gunnar kastade cigarretthylsan i den stora familjeaskkoppen, som stod på skrivbordet, slängde upp den långa, raka, svarta hårlänken, som alltid ville hänga ner över ögonen, och sade helt lugnt och tryggt:

— Skådespelare.

Yvonne ryckte till, som om man rört vid hennes öga med ett glödgat järn. Hon reste sig halvt ur län-188' ERNST LUNDQUIST

stolen, vid vars armstöd hon krampaktigt höll sig fast-hakad, och stirrade på Gunnar nästan slött. Tor satt där tyst med uppdragna ögonbryn och kastade en villrådigt vädjande blick på Yvonne.

— Skådespelare, upprepade Gunnar i litet mera utmanande ton, eggad av denna tystnadens kritik.

Tor var den, som hämtade sig först, och medan Yvonne åter sjönk ned i sin stol och hennes ögon fingo liv igen och småningom tändes i förtvivlans trots, sade han så lugnt det var honom möjligt:

— Men kära Gunnar, vet du, om du har några anlag? I den här småstadshålan har du ju inte haft några tillfällen att...

— Jag vet, att det är det enda jag har anlag för, sade Gunnar bestämt, och att jag är absolut oduglig till allt annat. Jag fick en dunkel förkänsla av min kallelse, då jag och andra med mig kommo underfund med det rent automatiska härmningsbegär, som är nedlagt hos mig och som renderat mig så många dåliga sedebetyg i skolan. Därnäst skyller jag på Shakespeare, som jag råkade få i mina händer just i det psykologiska ögonblicket, då jag började mogna till att ta emot honom. Vet ni, vad jag gjorde som sexton års grabb, då jag så ofta var borta från hemmet och ingen kunde få ur mig var jag höll till? Lillebror misstänkte visst, att jag var ute och drog med jäntor, men pass för det, nej, jag gick av och an på en avlägsen glänta uppe i stadsskogen, där inte en kotte kunde höra mig, och spelade för hundra tusen riksdaler. Det var fånerier, förstår ni, men jag skall nog komma att spela min prins Hinke en gång så att Shakespeare inte behöver snurra runt i graven, lita på det!

— Inte med min vilja! utbrast Yvonne, som nu återvunnit sin fattning. Hennes ögon lågade och hennes

ansikte hade i ett ögonblick blivit liksom gammalt och utbränt. Om du väljer det där yrket, gör du mig en sorg för hela livet; det behöver jag inte underkasta mig av mitt eget barn, och jag förbjuder dig att ens offra en tanke på något så vanvettigt.

— Du tar tillbaka ditt löfte? sade Gunnar skarpt.

— Ja, jag tar tillbaka mitt löfte, svarade Yvonne trotsigt.

— Det är inte juste gjort av lilla mor, i synnerhet som det är du, som först lärde mig, vilken stor och härlig makt skådespelarkonsten är.

— Jag? utbrast Yvonne med ovilja och misstro.

— Ja, du. Kommer du ihåg den kvällen för snart fyra år sedan, då du för första gången var med mig på teatern, i vår gamla teaterlada här i staden? Å, du minns nog lika bra som jag. En liten elittrupp, några av Stockholms förnämsta artister, bara en sex, sju personer, hade under en sommarturné i landsorten förirrat sig hit, och jag, som aldrig i mitt liv sett ett teaterstycke uppföras, utom. på de fåniga sällskapsspektaklen inom vår s. k. societet här i staden, bad lillebror att få gå, eftersom här erbjöds ett tillfälle att se ypperliga pjäser och berömda artister. Han lovade följa med mig, du vägrade naturligtvis att gå med, du med din underliga skygghet att visa dig ute bland folk. Par köpte två biljetter, men då kvällen kom, måste han gå på ett sammanträde, som han glömt, och så lyckades han verkligen övertala dig att följa med mig. Jag skulle nog annars ha gått ensam, för jag var ju stora gamla karlen, men då hade jag gått miste om ett av mitt unga livs starkaste intryck. Det var du, som gav mig det intrycket, och det skulle jag nu så långt efteråt vilja tacka dig för på mina knän. Man gav »Stulen

lycka». En enkei, sann och gripande historia om tre olyckliga människor, en hustru, som varit otrogen mot sin man... ja, du minns nog. Jag såg mindre på pjäsen än på dig. Aldrig hade jag kunnat tänka mig, att diktade lidanden skulle kunna verka så upprivande på en människa. Du var alldeles blek av rörelse, dina ögon brunno, och under mellanakterna kunde jag inte få ett ord av dig, och då jag envisades att göra dig frågor, bad du mig tiga. Under sista akten runno dina tårar hela tiden utan att du själv visste av det, och du följde var replik, i synnerhet av Scarli, den äkta mannen, med en spänning, som om ditt eget öde berott på varje ord, som gick från hans mun. Och då tragediens muller till sist dör bort efter älskarens flykt och den godmodige, enkelt plikttrogne Scarli, för vilken familjen är allt — jag tyckte just, att han påminde mig om lillebror —, säger till sin hustru: »Du vet, att jag inte förlåter»... och så för barnets skull låter vardagslivets trampkvarn sätta sig i gång igen, då satt du

där så slapp efter all spänning och sinnesrörelse, att du knappt märkte, att ridån hade fallit, och jag måste påminna dig om att gå.

— Jag minns... mumlade Yvonne med frånvarande min.

— Jag förstod naturligtvis, att det inte var själva pjäsen, som grep dig så där våldsamt, ty vad angick herrskapet Scarlis öde egentligen dig, och du hade ju i Stockholm sett tjogtals sådana otrohetsdamer. Nej, det var det naturliga, enkelt sanna och skakande spelet, som ryckt dig med, det var de beundransvärda skådespelarna, som fångat hela ditt jag med sin trolldom, och då tänkte jag: om den sceniska konsten har en sådan allsvåldig makt att leda människosjälar som vattu-bäckar, då är den någonting stort och härligt, då finns

det ingen konstart i världen, som, kan mäta sig med den, och då vill jag bli skådespelare.

Yvonne hade rest sig och gått ett par steg mot dörren, som om hon ej uthärdade längre.

— Och sedan, fortfor Gunnar obarmhärtigt, då dina och mina julresor till Stockholm började, då var det du, som under våra täta teaterbesök gav mig en inblick i, vad skådespelarkonst egentligen är. Jag förvånade mig över att höra dig tala med en sådan sakkännedom och en sådan fin och skarp urskiljning om de sceniska prestationer vi sågo... eller upplevde är kanske ett riktigare ord, åtminstone vad mig beträffar. Och ändå var det inga konstiga estetiska utläggningar du bjöd på, du lät bara ditt sunda förnuft och din oförvillade konstinstinkt tala. »Den där aktören spelar bara på känn, han förstår inte sin roll, han lever den inte. Den där aktrisen agerar för sitt eget förhärligande, hon är bara en kokett och ingen artist, och den där kan aldrig komma ur det manér, som. hon en gång tror klär henne, hon är samma ljuva västanfläkt i alla roller». Allt det där var mycket enkelt och föga djupsinnigt, men det var alltid det rätta, sunda ordet, och det lärde mig mera om vad verklig skådespelarkonst är än jag kanske någonsin skall kunna lära mig i någon elevskola eller genom egna studier.

— Nu kan det vara nog talat om detta, avbröt Yvonne med skarp röst. Det där ansvaret, som du vill välta på mig, kan inte hjälpa dig framåt en tum.. Jag tar tillbaka mitt löfte, jag vägrar bestämt att göra mig till medbrottsling i dina framtidsplaner, som skulle dra obotlig olycka över dig själv och din far... för att inte tala om mig.

— Vad menar du med sådana överdrivna påståenden? utbrast Tor, som hittills hållit sig avvaktande och

oroligt följt de båda andras meningsskifte. Dra olycka över Gunnar, då det är hans livs högsta önskan? Och över mig, som redan av vad han nu sagt blivit fullt övertygad om, att han valt rätt, och aldrig har hoppats på att få behålla honom kvar i österhamn, om det är det du tänker på? Och över dig... det kan jag allra minst förstå! Hur har det där hatet till teatern plötsligt kommit på dig? Den hörde ju förr till dina varmaste intressen.

— Du misstar dig, lillebror, inföll Gunnar, eller rättare sagt, du har glömt mors hat till teatern. Det är ingenting nytt. Kommer du inte ihåg, hur häftigt hon spjärnade emot, då du på din femtionde födelsedag ville ge österhamn en teater — mest för mors skull, antar jag? Du måste uppge idén för att få henne lugn igen, men det kom ut i staden, och mor blev inte populär på den kuppen. Och jag har själv sett ett litet prov på hennes oresonliga teaterantipati, som kommer ryckvis, som en sjukdom. Du vet kanske, att jag under det sista året har prenumererat på en teatertidning, som ges ut i Stockholm. En gång i vintras, då mor tog emot posten av Johansson inne i biblioteket och ett nummer av den där stackars oskyldiga tidningen föll i hennes händer, såg jag, hur hon slängde den ifrån sig på bordet, som om den bränt hennes fingrar, och jag har sedan många gånger kommit under fund med, att hon inte vet någonting, som står i den; hon kan inte förmå sig att läsa den, fastän jag enkom bett henne ögna igenom vissa intressanta uppsatser. Men jag trodde vid det tillfället, liksom jag tror ännu i denna stund, att det där bara är en fix idé hos mor — hon har ju åtskilliga sådana: hennes avsky för champagne till exempel. Jag hoppas emellertid, att den nya monomanien bara är av tillfällig art, och att den skall vara

bortdunstad en annan dag, då hon inte är så nervös som hon tycks vara i dag.

Han hade sagt detta i en iskall, sarkastisk ton, som pinade Tor oerhört. Aldrig förr hade han hört Gunnar tala så

till sin mor.

— Du måste förlåta gossen, om han i sitt upprörda tillstånd inte visar dig skyldig respekt, sade han till Yvonne, som. nu stod vid dörren färdig att gå. Allt är kanske hjälpt med att du ger honom en förklaring över din motvilja för hans livsuppgift, säger honom, vad det är du har emot skådespelaryrket...

— Jag ämnar ingenting förklara, åtminstone inte i dag, svarade Yvonne i obevekligt fast ton. Jag har sagt mitt sista ord.

— Då återstår bara för mig att säga mitt, sade Gunnar och reste sig också. Till dess du ger mig en övertygande förklaring på den ståndpunkt du intagit i denna fråga, behåller jag naturligtvis min. Och jag bereder dig på, att jag ämnar kämpa mig fram till mitt mål med alla medel, som stå mig till buds. Den här idén hos mig är intet löst hugskott, ingen hysterisk inbillning som... ja, som ditt motstånd, den har växt upp ur det sundaste och bästa jag äger inom mig, begäret att göra rätt för mig i världen, att bli det högsta jag kan bli med mina förutsättningar.

Yvonne hörde ej de sista orden, hon hade redan lämnat rummet.

Hon stängde in sig i sin sängkammare och satt i timtal uppkrupen i sin schäslong och stirrade framför sig. Att hon kunnat vara så blind! Hon borde ju ha anat, att teatern låg honom i blodet. Nu mindes hon den där gången, då han som gosse olovandes sökt upp henne på frälsningsarméns predikolokal, där hon då en

helt kort tid och alldeles förgäves sökt finna den hållpunkt hennes upprivna och rotlösa sinne saknade. Hon kunde ännu se hans barnaansikte för sig, hur det omedvetet och med överdrivet, blixtsnabbt växlande uttryck avspeglade predikantens, officianternas eller åhörarnas drag, än glåmigt exalterade, än sött inställsamma, än enfaldigt flinande. Vad som sades på estraden gick honom visst alldeles förbi; han uppfattade det hela endast som en lustig förevisning. Sedan, då han växte till, lärde han sig att mera behärska sitt ansikte, och han fick det så i sin makt, att han kunde bara med några muskelrörelser få det att likna t. ex. vilken av lärarna han ville. Ibland hade han använt sin härm-ningstalang till ett högst klandervärt okynne. Som den där gången, då Yvonne haft besök av överstinnan Bure, en förfärligt långtrådig människa, som aldrig visste gå. Då Gunnar tyckte, att mor plågats tillräckligt länge med henne, kom han helt tyst promenerande på händerna in genom salongsdörren och gjorde halt framför överstinnan, och mellan de bakifrån nedhängande långa benen stirrade han upp på henne med hennes fruktade gemål överstens sura Moltkeansikte och tassade sedan ut igen, fortfarande på händerna, samma väg han kommit.

Men hur kunde Yvonne i en stund som denna sitta och påminna sig sådana bagateller! Nu gällde det ju att hindra det förfärliga. Naturligtvis, inte hade hon den ringaste fördom mot teatern, tvärtom, men om Gunnar blev skådespelare, kunde det ju ej undvikas, att han förr eller senare kom att sammanträffa med Volmer Vang. Vem vet, de kunde ju till och med råka att i framtiden bli anställda vid samma teater, spela i samma stycke, föreställa far och son kanske! — Nej, detta var alltför ohyggligt, Yvonne kallsvettades av

¥ -*

fasa, då hon tänkte därpå. Och om Vang misstänkte, att Gunnar var hans son? Hon hade ju själv sagt honom sin mans namn och i vilken stad hon var bosatt. Och det krokiga lillfingret, som förrådde allt! Yvonne vred sig krampaktigt i soffhörnet och gav omedvetet ifrån sig oartikulerade, jämrande läten.

Och Gunnar, hur skulle han ta en sådan upptäckt? Skulle han en dag stå inför sin mor som hennes domare, med förakt i sitt ansikte och svidande köld i sin röst?

Hon sprang upp och började driva rastlöst av och an i rummet.

Och om en hemlig sympati drog de där båda till varandra, om det verkligen uppstod ett faderligt och sonligt förhållande mellan dem, befästat av deras gemensamma yrkesintresse, om Volmer Vang trängde ut Tor ur gossens hjärta?

I det samma blev det henne klart, att all annan hänsyn var av liten eller ingen betydelse, men för Tors skull, för Tors skull måste allt, även det omöjliga, göras för att hindra detta fasansfulla, som nu förbereddes. För Tor var det ju hon uteslutande varit till i dessa sista tjugu kvalfulla år, för hans skull var det hon levat liksom med sammanbitna tänder, gjort under av självbehärskning, för hans skull var det hon vaktat sig själv med en ångestfull spänning, som. var förfärligt tröttsam och gjorde, att hon för var gång en dag var slut sjönk tillsammans som en trasa — vaktat sig själv för att ej låta undfalla sig ett ord, en suck, en min, som kunde göra honom mindre trygg i besittningen av den familjelycka han nu, sedan de första årens svårigheter voro övervunna, verkligen ansåg sig äga, en lycka nästan utan vank och lyte. Ty den förändring Yvonne

själv undergått hade han ju småningom vant sig vid, så att den ej längre utgjorde något bekymmer för honom. Yvonne hade ju alltid trott, att han ej ikunde känna sig riktigt ha fått sina fordringar på livet uppfyllda, förr än han satt där omgiven av en pöskindad barnskara, och därför hade det varit ett sådant nästan förlamande slag för henne, då hon fick veta, att hon just genom, att föda Gunnar till världen gjort sig oförmögen att uppfylla Tors innersta, dyraste längtan efter en talrik avkomma. Men till sin stora glädje märkte hon snart, att hennes farhågor därvidlag varit alldeles överflödiga. Tor nöjde sig fullkomligt med den son han hade och visade aldrig någon längtan eller saknad efter flera barn. Han tycktes under de senare åren ha blivit fullständigt nöjd med sin tillvaro, han talade i trygg och tacksam ton om sitt kära hem och hade icke den svagaste känning av, att det var byggt på ihålig grund. Då hon tänkte på detta oväntat goda resultat, kunde hon ej annat än glädja sig åt, att hon på den fruktansvärda dag för tjuguett år sedan, som avgjort hennes öde, hade stannat kvar hos Tor och tagit på sig denna uppgift att hemlighålla, förebygga, jämna ut och sammanlänka, som tagit hela hennes själskraft i anspråk varje minut av hennes tillvaro, och hon kunde nu med ödmjuk tillfredsställelse se tillbaka på dessa år, vilka dock för hennes egen del tedde sig som en vandring med förbundna ögon på ståltrådslina över Niagara. Ännu i denna stund kunde hon känna den hisnande förnimmelse, som förr så ofta farit som en dödens ilning genom hennes lemmar: nu faller jag!

Men så hade det brett sig ett välgörande lugn över hela hemmet, och det fanns stunder, då hon nästan kunde glömma vad som varit och tro att inga faror

längre hotade i djupet. Och nu skulle allt rivas upp igen, det var förbi med Tors trygga, bekyminerslösa lugn — genom hennes förvållande naturligtvis, allt ont var ju en följd av hennes felsteg. Hur skulle hon denna gång kunna med mjuk och försiktig hand släta ut vecken på hans panna? Antingen hon samtyckte eller icke till sin sons berättiga fordran på självbestämmelse, måste hennes beslut nödvändigt dra med sig svåra stunder för Tor.

Icke minst om hon framhärdade i sin vägran. Den köld, kanske fiendskap, som väl då uppstod mellan mor och son, skulle bli en källa till oändlig pina för Tor, han skulle känna familjegruppen sprängd, hemfriden förlorad, och att dagligen slitas mellan dessa två motståndare, som. stodo hans hjärta lika nära, att tvingas ta parti för den ene eller den andre eller att avhålla sig från att ta parti, där hans sinne för rättvisa bjöd honom att göra det — allt detta skulle förbittra hans liv och göra honom gammal i förtid. Till vad pris som helst måste detta undvikas. Hellre må då Gunnar få sin vilja fram, det plånar ut så många svårigheter, och det är ju inte absolut nödvändigt, att omständigheterna skola föra honom och Volmer Vang tillsammans! Hittills hår slumpen ju varit barmhärtig, både under deras Stockholmsbesök och hemma, tack vare hennes energiska iver att motarbeta Tors teaterbygge, som kanske en gång kunde ha lockat fienden dit, till deras egen stad.

Men om —?

Det knackade på dörren. Hon hade ej märkt att dagen gått under hennes tankestrider. Det var Tor, som kom och frågade, om hon ej ville äta middag.

Nej, hon ville ingenting ha. Hon hade huvudvärk och skulle gå och lägga sig snart. Då han strök med

handen över hennes hår och frågade deltagande, om han ej kunde hjälpa henne att tänka, skakade hon på huvudet

och sade, att det här måste hon kämpa ut ensam. Och så gick han.

Timmarna runno bort, men ingen ljusning, inga räddande idéer lättade Yvonnes inre arbete. Hon hade hört mannen och sonen säga varandra godnatt ute i korridoren och gå in var och en till sig, men hon satt ännu i sitt schäslonghörn och stirrade ut i mörkret på den olösliga knuten. Hon var dödstrött och orkade knappt kläda av sig. Då hon låg i sin säng med vidöppna, brännande ögon och hörde tystnaden smyga på tassande fötter genom det stora, mörka huset, spratt hon plötsligt till och satte sig upp. Vad var det Gunnar hade sagt om...? I hennes halvt domnade hjärna tändes ett litet svagt hopp. Något skulle hon kanske kunna få veta. Åtminstone var fienden fanns.

Hon kastade på sig nattrocken, trädde sina bara fötter i ett par filttofflor och smög sig ljudlöst över den kolmörka korridoren in i biblioteket. Där vred hon upp det elektriska ljuset och började med feberaktigt darrande händer leta i ett fack, där Gunnar lade in sina tidskrifter, allt efter som han läst dem. Där fann hon äntligen teatertidningen. Hon mindes nu mycket väl, att det var Volmer Vangs porträtt på första sidan, som skrämt henne. Hon lade packen på bordet under takkronan och fortfor att leta. Hennes tänder skall-rade. Där hade hon det rätta numret. Hon vek hastigt om det första bladet för att slippa se fiendens leende ansikte och sökte med krampaktig iver efter texten till porträttet. Det var endast några rader; hon flög igenom dem med giriga ögon.

»Volmer Vang, f. d. 'landsortens Predrikson\ som sedan i höstas varit en av stödjepelarna vid Svenska

teatern, tar vid spelårets slut avsked av Stockholmspubliken för att tillträda ett treårigt, som det påstås ytterst fördelaktigt engagemang som skådespelare och biträdande regissör vid Svenska teatern i Helsingfors. Det är av denna anledning vi i dag bjuda våra läsare på hans charmanta porträtt som Benedict i 'Mycket väsen för ingenting'.))

Vid spelårets slut! Det var ju nu, om några dagar. Tre år... Helsingfors! Det var det samma som tre års respit. I tre år kunde hon vara lugn. Och sedan...

Sedan fick en ny slump komma henne till hjälp. Om tre år kunde hon ju vara död.

Hon lade tillbaka tidningspacken på dess plats och smög sig in i sitt rum igen. Om en kvart sov hon tungt. —

Då familjen följande morgon samlades vid frukostbordet, gick Yvonne leende och frimodigt fram till Gunnar, kysste honom på kinden och sade:

— Jag var orimlig i går. Förlåt mig. Natten har givit mig goda råd. Jag sätter mig inte längre emot din önskan att bli skådespelare.

Han slog armarna om henne och virvlade runt med henne i ett slags indiandans. Hon skrattade och gjorde intet motstånd. Tor stod och såg på, mysande av belåtenhet.

— Men varför var du så knottrig i går? utbrast Gunnar, då han äntligen stannade, men ännu med armarna om hennes liv. Det måste du nu säga oss, mor!

— Jag var rädd, att du skulle komma i dåligt sällskap. Du vet ju, att gamla mammor äro skuggrädda av sig.

— Dåligt sällskap! Jag! Som om inte jag vore immun mot allt sådant! utbrast ynglingen med själv-

känsla. Jag vet^ vad jag vill och vad jag gör, har du inte märkt det, morsan?

— Och har du inte märkt, inföll Tor, i det han passade på och drog till sig Yvonne, då Gunnar släppte taget, har du inte märkt, att det inte finns stiligare morsa i världen än den ädla dam, som har gjort dig den äran att bli din morsa, du fräcke kvanting?

TREDJE KAPITLET.

Gunnar hade gjort upp sitt eget systern tiii ledning vid sina kommande studier.

Först och främst måste han rikta hela sin viljekraft på att lägga bort Smålandsbrytningen. Den renaste

högsvenska talas ju i Nyköping, och som han visste, att den stadens »societet» om somrarna flyttade ut till Oxelösunds badort, begav han sig dit i slutet av juni, stannade där somaren ut, spelade tennis, seglade, rodde, flirtade, men uteslutande med sörmländskor, och med uppbjudande av hela sin härmningsförmåga hade han verkligen i slutet av augusti hunnit lägga om sitt tal så genomgående, att han vid ett par tillfällen av Stockholmsbadgäster blev tagen för Nyköpingsbo. På samma gång hade han levat ett uppfriskande friluftsliv och givit sin kropp ökad vighet och styrka.

Med september månads ingång var han i Stockholm, för att börja sitt första arbetsår.

På grund av ett åderbråck på benet, som hindrade honom att deltaga i längre marscher, hade han blivit kronvrak, vilket först vållade honom stor sorg, men nu gjorde det möjligt för honom att fritt förfoga över de närmaste åren.

Han hade anslagit tre år till sina studier. Under det första året skulle han utbilda sina yttre medel, gymnastisera och fäkta, gå igenom en kurs i andehämtning och en talkurs, som förestods av en halsläkare, men om han fann dessa övningar onödiga eller kanske rent ay skadliga, ämnade han skolka och använda den in-202' ERNST LUNDQUIST

besparade tiden till något nyttigare. Vidare skulle han inhämta de allra första, grundläggande elementen i plastik, sådan den bedrevs av de modernaste lärarna, de, som voro minst behäftade med traditionsdyrkan och skolvidskepelse. Han hade dock föresatt sig att ögonblickligen avbryta denna dressyr, så snart han märkte, att den offrade för mycket åt den banala gracen, åt skenet, eller att den gått vilse i sitt sökande efter de naturligaste plastiska uttryckssätten för en känsla. Någon elevskola ville han ej besöka, ej heller ta några enskilda lektioner i deklamation. Han misstrodde och avskydde blotta orden skola, metod och tradition såsom innebärande lömska attentat mot konstnärens rätt att på grundval av sina verklighetsstudier skapa fritt ur sin egen fantasi, sin känsla och intelligens. Men så mycket ville han dock göra för den rent yttre skönheten, att han ämnade studera italienska för att göra sitt öra känsligt för språkligt välljud. Han hade redan genom, brevväxling med italienska konsulatet i Stockholm skaffat sig adress på en gatmusikant, en i Rom uppfödd toscanare — lingua toscana in bocca romana —, som skulle komma hem till honom om kvällarna och prata en timme om vad som föll honom in, sedan Gunnar först lärt sig så pass mycket av hans språk att han någorlunda kunde förstå honom.

Dessa kunskaper i italienska skulle han ha stor nytta av under det andra studieåret, som han helt och hållet ämnade tillbringa i Italien — icke för att studera teatrarna och den italienska skådespelarkonsten, fastän den av kännare påstods vara hors concours i Europa —, nej, han ämnade troligen slå sig ned i någon avlägsen, av turister ännu ej fördärvad landsortsstad, där människorna bibehållit sin ursprungliga, äkta italienska naturlighet och oförbehållsamhet att ge fritt uttryck åtLIVETS IRRGx\NGAR i67

sina känslor och ännu ej lärt att hyckla och förställa sig för snöd vinnings skull. Eller också skulle han bo i Rom, vid någon arbetare- eller hantverkaregata — »Via della Purificazione» hade han antecknat i sin notisbok, troligen efter läsning av något förtroendeingivande resebrev där nerifrån —, och där skulle han sitta i sitt öppna fönster hela dagen och se småfolkets osminkade familjeliv med alla dess skiftande scener av glädje, vrede och andra naiva, osammansatta lidelser utveckla sig på trottoarerna. Italienarna påstodos ju vara de naturligaste människor i världen, där borde alltså vara det rätta lärofältet för en blivande skådespelare, ty det var Gunnars första och förnämsta trosartikel, att det var människorna han måste studera, inte teatrarna, lidelserna i sin nakna, kötträda verklighet, icke de härmade, som voro vitsminkade och pyntade för att ta sig ut i rampskenet.

Det tredje och sista årets studier voro av negativ art. Då skulle han vara på resande fot, göra bekantskap med Europas förnämsta teatrar, se berömda skådespelare kväll efter kväll och av dem lära sig, hur man icke skall spela, sitta på lur för att utspionera, var och hur deras teknik syndar mot naturen och diktarens avsikter. Det var den sista kritiska filningen av det kunskapsmaterial han samlat.

Efter denna treåriga beredelsetid skulle han, alltså på hösten 1912, debutera i Stockholm som prins Hinke i Shakespeares Henrik den fjärde.

Både Tor och Yvonne hade skrattat åt den tvärsäkerhet, varmed tjuguåringen bedyrade, att hela detta program

skulle komma att realiseras punkt för punkt utan att ett enda hinder skulle få vålla någon omstört-ning eller ens omflyttning. »Jag bygger på min hänsynslösa vilja och Ullebrors storkova», hade han sagt.

och Tor hade med sin vanliga generositet förklarat, att den senare skulle inte svika.

— Läs nu snällt i dina italienska böcker, medan jag är borta, sade Gunnar till Yvonne, då han reste, och hon smålog förstående, men tänkte: »Nej pass, min gosse, det där projektet blir inte av, nu vill jag vara hemma hos Tor, ensam med Tor.»

Hon hade för dyrt pris köpt sig tre års lugn, och hon ville ej låta frånsnilla sig en enda dag därav.

Tor dömde kanske henne efter sig själv och inbillade sig, att tiden blev henne för lång nu, då Gunnar var borta, ty en dag frågade han henne, om de ej skulle göra en inbjudning för stadsborna och småningom återta den avbrutna gemenskapen med sitt forna umgänge.

— Ack nej, svarade hon i bedjande ton, dig roar det ju inte, och för mig finns ingen större fest än att få vara med dig.

De skäl, som förmått henne att isolera sig, hade ju egentligen förlorat sin kraft, men ändå... Hon hade för tjugu år sedan dragit sig undan från de andra familjerna i staden, emedan hon ej ville narra dem att öppna sitt hem för en sådan kvinna som hon var. Hellre än att smyga sig in hos dem under den oförvitliga hustruns falska pass ville hon helt och hållet ställa sig utanför all gemenskap med människor. Men denna känsla av egen uselhet och ovärdighet att räknas med bland hederligt folk hade fördunstat med åren. Hon visste med sig, att hon gjort en sträng bot, att hon tjänat av straffet, det rättvisa om än grymma straffet, och att det snart kunde vara på tiden, att hon ansåg sig ha gjort Nemesis full rätt, att hon fick absolution inför sitt eget samvetes domstol. Det fanns kanske en och annan bland hennes f. d. väninnor, som begått samma felsteg som hon, det hade bara icke skett under så

exceptionella förhållanden, och därför hade både de och världen kunnat betrakta hela saken som en bagatell. Men trots alla argument kände Yvonne ingen lust att åter knyta ihop de avklippta umgängestrådarna. Hon hade under årens lopp så vant sig att ödmjukt se upp till Tor, att hon till och med börjat anta hans idéer. Det låg kanske en viss sanning i det där han alltid brukade predika om familjebandens helighet och oslit-liga styrka; lät man bara inte dem töja sig och slappas, kunde vem som helst, till och med den svagaste, hålla sig uppe. De voro det viktigaste i livet, och de voro allt, man behövde ingenting mera. —

Det blev en härlig höst för Tor och Yvonne. Så mycket som nu hade de ej varit tillsammans på många år. Han hade också fått mycket mera tid att ägna åt sin hustru, ty han var nu icke allenast skild från Gunnar, som förr huserat så despotiskt med hans tid, utan han hade också lämnat en stor del av affärerna åt sin kusin, Adolf Olsson, som med sin familj, hustru och två duktiga pojkar, flyttat in i en våning snett över tor-ket och så småningom börjat sätta sig in i alla det stora maskineriets enskildheter för att en gång bli firmans huvudman. Han var duktig och praktisk, en hedersman i alla avseenden, och Tor gladde sig i medvetandet av, att hans farfars skapelse skulle gå en vacker framtid till mötes i Adolfs och hans präktiga söners händer.

Han hade därför ofta tid att rida ut med Yvonne, ty på hennes bön hade han lärt sig rida nu på äldre dagar. Men ingen kunde då tro, att åren tyngde honom, där han satt rak och smidig i sadeln, svarthårig, rödkindad och klarögd som en yngling. Eller också gjorde de långa utfärder i den nyköpta automobilen eller sutto och pratade om Gunnar inne i gossens rum,

som blivit deras favorittillhåll nu, sedan han var borta. Underrättelserna från Stockholm voro alltid glädjande, och de duggade tätt. Gunnar telefonerade varannan dag till fadern, och som telefonen satt nere i dennes kontor, voro dessa samtal en delikatess, som Tor hade för sin egen del, men han meddelade alltid Yvonne genast, vad kvantingen haft att säga. Däremot skrev Gunnar aldrig till fadern; de brev som kommo från honom med mycket oregelbundna mellanrum, än långa och utförliga, än korta, bara några rader, ett infall, en liten historia, voro allesamman riktade till Yvonne. Hon läste nästan alltid upp dem, och makarna fingo sig vanligen ett gott skratt

tillsammans åt deras barockt lustiga innehåll. Blott en gång behöll Yvonne ett sådant brev för sig själv. Det var en liten biljett, som lydde sålunda:

»Sedan jag inte längre ser dig för mig, mor, tänker jag på dig mer än någonsin. Ofta hör jag din röst tvärsigenom sorlet omkring mig och ser dina ögon, dina klarvakna ögon, som ibland kunna ha ett uttryck av en hemlig oro, en livsångest, som jag inte förstår. Har jag någonsin förstått dig fullt? Jag, som tillbragt år med att pejla människosinnen — på mitt kanske barnsliga och förflugna vis —, har jag någonsin känt min mor? Men är det mitt fel? Det är, som om du med flit dolde något för mig. En gång skall jag ansätta dig, det kan du lita på, gå till storms mot dig, tills du står klar och tydlig för mig. En gång, då du och jag komma riktigt på tu man hand. Jag tror inte på, vad lillebror och andra ha sagt om dig, att dina egenheter bero på något »fysiskt» — känner du igen mitt slagord? Nej, du är ju hälsan själv, spänstig som en ung hind. — Ja, det här måste jag säga dig i dag,

det kom över ,mig i morse, just som jag vaknade. Undrar, var sådana där tankar komma ifrån, jag måste ha burit på dem länge i mitt undermedvetna jag. Du behöver inte svara på detta, om du inte vill. Vi träffas alltid, du och jag.»

Yvonne svarade ej heller. Hans brev grumlade för en stund den lyckostämning, som burit henne på starka vingar hela hösten, men så blåste hon bort den lilla skyn... hon ville ej låta störa sig nu.

Hon var ung och glad och sangvinisk som förr, tyckte hon. Hon hade glömt, att livet kunde vara så härligt som det nu var, sedan lugnet kommit tillbaka. Men nu ville hon alltid se det så... åtminstone så länge re-spittiden räckte. Tor sade ibland, att han fått tillbaka sin Yvonne igen, att hon var sig lik som då hon var fästmö eller under den första tiden av deras äktenskap, och hon gav honom, nästan rätt, då hon stod framför spegeln eller såg in i sig själv. Där inne fanns ej mycket att se, där överstrålades allt annat och bleknade för den gränslösa kärleken till Tor, som legat och pyrt under askan och nu flammat upp igen i klar låga. Hur hade hon inte gjort denna kärlek orätt under den första förkrosseisens tid! Sinnlig lusta hade hon kallat den. Hon kunde ej annat än skratta åt sina överdrifter därvidlag som i så mycket annat. Eller om hon delvis haft rätt då, så hade åtminstone hennes kärlek under de tunga åren mognat till något högre, rikare. Nu älskade hon Tor både som en ung fästmö, en hustru och litet också som en mor, ty hade hon inte moderligt hållit sin hand över hans huvud under alla dessa år, var det inte hon, som räddat åt honom den smula lycka han ännu gick och solade sig i, därigenom att hon stannat på sin post och dömt sig till tystnad, tagit

på sig den sargande botgörardräkt, som hon burit närmast kroppen, men som hon nu med den återfunna, outrotliga ungdomens övermod slängt av sig för en tid?

Allt älskade hon hos Tor, till och med hans små svagheter. Då hon ibland om förmiddagarna hörde genom. trossbottnarna, hur han grälade och domderade nere på kontoret, eller då han under deras promenader till ångsåg och lastageplatser skrupensade upp arbetarna med en stränghet och med brutala ord, som om han vore den värste despot, smålog hon blott. Hon visste, att det var en vana, som han ej kunde lägga bort och som ej minskade hans underlydandes tillgivenhet för honom. Så hade hans far och hans farfar gjort, och Tor inbillade sig, att det hörde till ett stort industriellt verks normala skötsel. Och då han de första dagarna i höstas, sedan den nye betjänten kommit, under måltiderna konsekvent talade engelska med henne — en ohygglig engelska med småländskt uttal — och det utan egentlig anledning, bara för att slå den nye domestiken med häpnad över husbondens stora lärdom, — då skulle hon ha velat stiga upp och slå armarna om hans hals och ge honom en duktig skrattkyss, i stället för att hon nu måste hålla god min och sitta där och se värdig och förnäm ut, så som hon visste att han tyckte om det.

Ibland, men ej ofta, gingo de ut till kyrkogården for att se efter att lill-Gunnars bronsstatyett höll sig blank och att intet ogräs fick smyga sig in bland de färgrika höstblommorna på hans kulle. De gingo ej dit för att riva upp för länge sedan ärrade sår, och de stannade där aldrig länge. Vanligen gingo de efter förrättad inspektion av graven ut genom den lilla grinden i stenmuren längst ut på udden och slogo sig ned på en jordfast bänk, som. anbragts där ute tätt intill vatten-

brynet för de promenerandes räkning. Man hade från den platsen en vid utsikt över havet.

Där sutto de också en kylig morgon i mitten av december. Ovanligt nog för årstiden var luften alldeles klar och stilla, och icke en dimflaga sam. över den blanka vattenytan, som låg där och höll andan i väntan på frosten.

— Tänk, om du förkyler dig? sade Tor.

— Nej, jag har bra på mig och är lagom varm.

Han teg och såg frånvarande ut, som då han var i

sitt filosofiska lynne.

— Om du förkyler dig och dör, så är det Annas fel, sade han.

— Annas? Vilken Anna?

— Lill-Gunnars sköterska. Om hon inte för över tjugutre år sedan hade satt ifrån sig ett litet barn vid ett öppet fönster, sutte vi inte här i dag, du och jag.

Hon kunde ej annat än dra på munnen åt hans minst sagt onödiga tankekedjor, och hon klappade honom med moderligt överseende på knät.

Nu tog han upp en sten från marken och kastade den ut i luften, så att den med ett klunkande ljud borrade sig lodrätt ner i vattnet och bildade långsamt växande ringar.

— Den där stenen är som en ond handling, sade Tor liksom för sig själv. Verkningarna breda ut sig i allt vidare kretsar och sträcka sig kanske över hela sjön, fast det inte märks för våra ögon.

— Men ringarna bli i alla fall svagare och svagare, sade Yvonne, och till sist nå de land och dö bort och vattenspegeln är lika blank som förut. Onda handlingars verkan dör ju också bort en gång.

— Vem vet?

— Om inte förr, så när de äro förlåtna och glömda.

Tror du inte, att en ond handling någonsin kan vinna förlåtelse och glömska hos den förorättade parten? Hon såg forskande på Tor; ämnet hade börjat intressera henne.

— Åjo... det finns ju något, som heter ånger och avbön...

— Avbön?

— Ja, bekännelse... erkännande av den onda handlingen inför den förfördelade.

— Är denna bekännelse ett absolut villkor för förlåtelse, menar du?

— Ja, jag tror det. I alla händelser är jag säker på, att jag inte skulle ha kört bort Anna, om hon genast erkänt sin skuld, och inte tänkt på henne med den långsynta avsky jag sedan hyst för henne.

Yvonne blev tankfull även hon, det gick en rysning genom henne, och hon reste sig hastigL

— Jag tror ändå, att här börjar bli för kallt...

Hon gick med frånvarande min halva dagen, — men så slog hon bort det. Hon ville inte veta av något återfall i de gamla självplågerierna. En frisk automobil-färd uppåt skogarna drev de skumma tankarna på flykten.

FJÄRDE KAPITLET.

I december månad hade Gunnar telefonerat mindre ofta än förut och ej skrivit ett enda brev till Yvonne. Då hon litet orolig frågade sin man, om han visste någon anledning till detta, smålog han och sade hemlighetsfullt:

— Jag tror, att det är en ny flickhistoria å bane. Det har låtit så på honom i telefonen ibland.

Yvonne såg missnöjd ut. De där amuretterna hade alltid varit henne mycket emot; man vet ju aldrig, när leken blir allvar och allvaret sorg och bedrövelse. Men hon sade ingenting. Tor hade nu en gång privilegiet att ensam vara sin herr sons förtrogne i sådana saker, och efter han såg så skälmaktig ut, var väl historien ej heller denna gång av någon betydelse.

Gunnar skulle komma hem. över jul, men ej stanna längre än till annandagen. Då var det stor nattlig julfest i teaterklubben, och som han var med i festkommittén, fick han ej saknas. Sedan man nu fått järnväg till Valdemarsvik, varifrån det endast var en knapp timmes väg till österhamn med automobil, var det ej längre en sådan vidlyftig affär som förr att resa till eller ifrån Stockholm; det gick på åtta timmar. Yvonne, som. ej kunde låta bli att gå och tänka på den där kärlekshistorien, undrade inom sig, om det ej var en annan magnet än klubbfesten, som drog Gunnar tillbaka till Stockholm så snart, efter två dagars vistelse i hemmet, men hon sade ingenting till Tor, för att ej grumla hans glädje.

Kvällen före julafton anlände Gunnar. Tor hade själv hämtat honom med automobilen vid Valdemarsviks bangård. Yvonne hade med flit stannat hemma för att låta sina båda herrar utbyta förtroenden. Men då hon, medan resenären gjorde halett i sitt rum, frågade sin man, om Gunnar under vägen talat något om den där flickan, fick hon till svar: »Nej, inte ett ord.»

— Försök att få honom att tala om henne, bad Yvonne, jag är nyfiken och orolig.

Gunnar hade under det halva år han varit borta förändrat sig rätt mycket till sitt yttre. Han var mindre slängig i sina fasoner, hade rakat bort den svarta sil-kesullen från kinderna och låtit mustascherna växa. Hans ögon spelade ej omkring så gaminaktigt som förr, de hade liksom djupnat och fått ett visst allvar, som sällan funnits där förr. Då Yvonne nu såg honom framför sig i salongens starka elektriska belysning, slog det henne genast, att han påminde om... den, som hon alltid fasat för att han skulle komma att likna. Men i nästa minut var likheten borta och hon tänkte, att hon kanske var den enda i världen, som varsnat den.

Han var för övrigt livlig och pratsam som förr och talade mest om sina egna förhållanden, sedan han flyktigt hört sig för om hemmets angelägenheter. Han trivdes briljant i Stockholm, hade från första december hyrt sig en ny elegant bostad, två rum på nedre botten hos en hovrättsrådinna von Ahnfeld, ett av de sista husen vid Strandvägen nära Djurgårdsbron, och där hade han redan haft ett par små kamratfester, väldigt lyckade. Gumman var som en mormor för honom. Han kände redan en massa människor i Stockholm, mest teaterfolk naturligtvis, av den yngsta generationen, poj-

kar och flickor, som han träffade på sina kurser eller på Strömkaféet, där de hade sin särskilda »hörna» om kvällarna. Han hade från början blivit mottagen som en gammal kamrat och fått öknamnet Milliardären, emedan någon spritt ut, att han var så glupskt rik. Nå, det fick han bära med jämnmod. För övrigt hade han kunnat följa sitt utstakade program utan en enda avvikelse, men hur det kunde gå med planerna nästa år, det stod i vida fältet. Han hade redan börjat slå rot i Stockholm, och det föreföll honom föga antagligt, att han skulle kunna slita sig därifrån redan nästa höst.

Tor och Yvonne växlade en blick.

Gunnar ville snart gå till vila, han var trött efter resan, hade inte heller sovit mycket förra natten, då festkommittén haft sammanträde hemma hos honom, ja det vill säga, bara ungdomarna förstås...

Under de följande två dagarna var det, som om det kostat honom en viss ansträngning att vara lika talför som vanligt. Han undvek tydligen att komma på tu man hand med Tor, och då detta ändå ett par gånger inträffade, emedan Yvonne hittade på någon förevändning att lämna rum.met, ville han ej ge sig in på att tala om den där flickan, som han vid ett par tillfällen näm^nt under telefonsamtalen. Då Tor envisades, blev han allvarlig och sade:

— Tala inte om det där, så är lillebror en snäll gosse.

Yvonne blev förskräckt, då hon sedan fick veta detta, och tänkte: den här gången är det allvar.

Redan på julafton hade Gunnar sökt och funnit anledningar att avlägsna sig från hemmet utan föräldrarna. Det såg ut, som om han hade behov att vara

ensam och tänka på sitt. Under deras samtal kunde han sitta och bli tankspridd och låta Tor orera; det var något nytt. På juldagen gjorde alla tre en lång bilfärd uppåt de rimtyngda skogarna, som liknade en vit korallvegetation på oceanens botten med ett blått Medelhav till tak, och då kunde de för chaufförens skull ej komma in på några intima samtalsämnen.

Så kom den sista kvällen. Den tillbragte de i Tors arbetsrum omkring ett bord med vin och sydfrukter. Gunnar var forcerat pratsam, talade om Luigi, gat-musikanten, som brukade komma till honom om kvällarna ibland för att öva honom i att höra italienska. Han kunde varken läsa eller skriva, åt för aderton öre om dagen, men skickade hundra lire i månaden till sin mor i Rom. En gång hade Gunnar mött honom på gatan mitt på dagen och velat ha honom med sig på en promenadlektion utåt Djurgården, men Luigi hade på inga villkor velat gå Strandvägen, utan försökt slinka in på alla möjliga tvärgator, emedan han var klädd i slitna urgamla kläder och var rädd att genera »signo-rino)), om de mött någon av hans förnäma bekanta.

— Vad är det för en ring du har? frågade Tor, då Gunnar sträckte ut handen efter en apelsin på skålen. Den har jag inte sett förr.

— Jag har fått den av en flicka, svarade Gunnar. Jag vann den på filippin.

Tor fattade hans hand och betraktade den platta tu-nesiska silverringen. Gunnar såg också på sin hand.

— Vet ni, sade han, nu har jag sett en karl med lika krokigt lillfinger som mitt, och märkvärdigt nog också på högra handen.

Han började skala sin apelsin och såg ej, att Yvonne ryckte till, som om något knäckts inom henne, sjönk tillbaka i soffan och vart likblek.

Tor, som satt bredvid henne, märkte ej heller något.

— Det var på teaterklubben... oktobersammankomsten, tror jag. En äldre herre, som satt snett emot mig vid supén. Jag kunde inte ta ögonen från hans lillfinger, det var så alldeles likt mitt. Det var en aktör från Helsingfors... ja, Volmer Vang för resten, ni ha kanske hört talas om honom. Han var i Stockholm på ett par dagar för att hälsa på sin hustru och dotter, som ä' engagerade vid Svenskan, eller egentligen för att skaffa repertoar åt sin teater. Ser ni, våra Stockholmsscener ä' som boaormen, de kunna leva på en enda kanin en månad eller ett halvt år, om han är riktigt fet, men teatern i Helsingfors lider av för snabb matsmältning; efter en vecka är den tom och måste få en ny kanin eller groda instoppad.

Under hans pladder hade Yvonne hunnit hämta sig så pass mycket, -att hon kunde fråga i lugn ton:

— Känner du den där herr... Vang något närmare?

— Nej, inte ett dugg, vi blevo inte ens presenterade. Och dagen därpå reste han till sitt land igen.

Det blev tyst, medan Gunnar åt sin apelsin.

— Men hans dotter känner jag, fortfor han, det är henne jag har fått ringen av. Jag har till och med hennes porträtt på mig, jag fick det vid centralen, då jag for hit. Väldigt stilig tös... och märkvärdigt utbildad för sina aderton år. Ja, ni ska få se.

Han tog upp en liten fotografi ur plånboken och räckte den till Yvonne.

— Du ser ju på baksidan, sade han efter ett ögonblick.

Yvonne visste knappt, vad hon gjorde, hon hade läst och omläst orden: »Till stiliga milliardären från Doris Vang», skrivna med blyerts på kortets avigsida. Nu vände hon det förvirrad om, men det skymde för hennes ögon, och hon såg endast någonting suddigt svart och vitt.

— Mycket vackert, hörde hon sig själv säga och så räckte hon fotografin till Tor utan att darra på handen. --

Gunnar reste, som bestämt var, tidigt följande morgon. Yvonne hade redan sagt honom farväl på kvällen, då hon gick in till sig, ty hon var litet trött och ämnade ligga länge i morgon.

Men då Tor kom hem efter att ha skjutsat sin son till stationen, satt Yvonne och väntade på honom i hans rum. Hon ville veta, om Gunnar hade sagt något.

— Nej, ingenting. Jag vet bara det jag visste förut: att det är en aktris, en av hans kurskamrater.

— Det är Doris Vang, sade Yvonne i avgörande ton.

— Mycket möjligt. Vi få kanske veta det i sinom tid... eller också är det bara en sådan där lätt spritlåga, som leker ett kort ögonblick och dör ljudlöst... och då få vi aldrig veta något. Det kan också vara det samma, tycker jag. Bry dig inte om att vara orolig för det där. Gossen tänker lyckligtvis för mycket på sin egen fördel, för att kunna råka riktigt illa fast.

Men Yvonne kunde ej slå bort sin oro, och hennes hugskott, att det var Doris Vang, växte slutligen till

en tvångsföreställning, som förföljde henne vakande och sovande. Mitt upp i hennes dagliga sysselsättningar eller under ett samtal med Tor om helt andra ämnen flög det igenom hennes huvud: nu äro de tillsammans på tu man hand... nu kysser han henne... nu kysser han Doris Vang! — och hon skulle ha velat skrika.

Längre än i tre, fyra dagar kunde hon ej härda ut. Hon skrev till sin son och bad honom säga henne allt rent ut om den kärlekshistoria han under höstens lopp antytt till sin far under deras telefonsamtal. Det var inte fruntimmersaktig nyfikenhet, som förmått henne att skriva om detta, det var en mors helt naturliga oro för sin ende son, och den hade denna gång gjort ett djupt grepp i hennes inre. Om han inte ville gå in i några detaljer, så bad hon att åtminstone få veta namnet... Hon trodde, så underligt det kunde låta, att redan det skulle ha makt att stilla hennes sjukliga oro.

Efter ett par dagar fick hon följande svar:

»Kära mor, namnet kan jag inte säga dig, det skulle inte heller tjäna till stort, då du ju inte känner henne. Kalla henne vad du vill i dina tankar, Lisa Dahl eller Maja Ström, eller ännu bättre: tänk inte alls på henne, liksom jag nu försöker av all min makt att hålla mina tankar ifrån henne. Så mycket kan jag säga dig: hon är inte min älskarinna och blir det aldrig heller, ännu mindre min hustru. Av det enkla skälet, att hon inte vill veta av mig. Seså, skratta litet nu, lilla mor... inte de där ångestögonen, dem vill jag inte se!»

Detta brev lugnade Yvonne till en viss grad, åtminstone kunde hon hålla sin skräck någorlunda på av-

stånd, så länge det var dager. Men då hon låg i sin säng om kvällarna och försökte somna, måste hon anlita både multiplikationstabellen och svenska historiens regentlängder för att utestänga namnet Doris Vang... Doris Vang, som oupphörligt viskades i hennes öron av mörkret omkring henne. Ty den fixa idén växte och frodades trots allt, trots Gunnars brev... Om. hon ej ville veta av honom nu, så kunde hon ju komma att ändra sinnelag... unga flickor veta ju aldrig vad de vilja, och den de försmå i dag kunna de klamra sig förtvivlat fast vid i morgon. Och om hon fått aldrig så litet av sin fars magnetisörförmåga...

Ty det var Doris Vang.

Det värsta av allt var ändå att somna och drömma, om och omigen, den ohyggliga drömmen, som kom natt efter natt. Hon såg Gunnar klättra med tillhjälp av naglar och knän uppför den lodräta, skrovliga väggen av en krater, där glödande lava rullade röda, vitgnist-rande vågor rakt under honom i djupet. Ibland var det icke Gunnars ansikte hon såg, utan bara hans långa, gängliga kropp med Tors huvud på. Stenväggen var mör och förvittrad, stora, svampiga flisor lossnade under hans fingrars krampaktiga grepp, och det rann som torrt grus under hans knäskålar, en ständig, jämn ström av grus. Han vände sitt bleka ansikte upp emot henne, och nu var det Gunnars

ansikte... men så rak-nade hans fingrar, och han föll... föll... och hennes hisnande kropp kände hur han föll genom en oändlig rymd... och hon vaknade med ett skrik och satt upprätt i sängen med stelt uppspärrade ögon, och sedan hon torkat kallsvetten ur sin panna, steg hon upp, kastade på sig nattrocken, slog sig ned i schäslongen och drog upp fötterna under sig. Hon hade en dödlig rädsla för sängen, där sådana drömmar lurade. HonLIVETS IRRGx\NGAR i67

satt där hopkrupen och hackade tänderna och väntade på, att det skulle dagas och människor börja röra sig i huset.

Men om dagarna, då hon var tillsammans med Tor, måste hon vara sig lik, prata, skämta, höra uppmärksamt på för att kunna svara som en klok människa och inte bara med det namn som hon som en dåre ständigt bar ytterst på sina läppar: Doris Vang —1220' ERNST LUNDQUIST

FEMTE KAPITLET.

Gunnar hade ej frivilligt givit något livstecken ifrån sig på flera veckor, och då han anträffades i telefon — vilket sällan lyckades, då hovrättsrådinnan v. Ahnfeld ej hade Riks — gav han korta och undvikande svar, sade bara, att han var frisk och hade mycket att tänka på. Även Tor började nu bli orolig, och han talade vitt och brett med Yvonne om, att de bägge skulle resa till Stockholm till den nionde mars, kvantingens fö-delse- och myndighetsdag, och överraska honom på något festligt sätt. Hasselbacken öppnades kanske inte så tidigt på året, annars kunde det ha varit lämpligt med en festmiddag där. Om de skulle bjuda några av Gunnars kamrater — ja, kanske helst bara de manliga — för att få litet ungdomlig piff på det hela? Eller också kunde de låta föremålet bestämma alltsammans själv, både gäster och lokal; men i så fall vore det nog bäst, att de reste litet tidigare, kanske redan den sjunde, så att man hann göra förberedelser.

Detta ämne förde Tor numera på tal varje gång han såg sin hustru, och hon förstod mycket väl, att han gjorde det för att muntra upp henne och avleda hennes oro, som hon nu ej längre kunde dölja. Hon hade ju också börjat virka på sina aftonstjärnor igen, det var alltid ett dåligt tecken. Men han var rätt tafatt i sina bemödanden att distrahera henne. Han frågade henne till råds om än den ena än den andra obetydliga detaljen av festanordningarna, låtsade sig vara ytterst intresserad av matsedeln — alla Gunnars älsklingsrätter skulle serveras, antingen de passade i stycke eller ickeLIVETS IRRGx\NGAR i67

—, och Yvonne svarade ut i tomma luften, ofta alldeles virrigt, men han låtsade om ingenting. Medan han pratade, satt hon och räknade dagarna. Nu var det äntligen den första mars, nu den andra, den tredje...

Men så stod hon ej ut att vänta längre, och en dag rusade hon in på telegrafbyrån och avsände ett iltele-gram till Gunnar:

»Jag fordrar att få veta namnet.

Din mor.))

Men intet svar kom. Hon väntade i två dagar. Den sjätte mars på morgonen gick hon in till Tor för att säga honom, att hon ej kunde uthärda att dröja med resan till dagen därpå. Han kunde ju fara i morgon, som han hela tiden tänkt sig, men hon ämnade resa i dag, om en timme, hennes packning var redan i ordning.

Då hon kom in i Tors arbetsrum, satt han vid sitt skrivbord och läste ett brev. Han såg upp, mycket allvarlig.

— Det är från gossen, sade han.

Varje nerv i hennes kropp stegrade sig. Äntligen skulle det bli ett slut! Och nu kändes det, som om det vore alldeles likgiltigt hurudant slutet blev... bara inte längre fortsätta att leva som nu...

— Skriver han om henne? frågade hon andlöst.

Hon stod tätt bredvid honom med framsträckt, darrande hand.

— Får jag läsa brevet...

— Sätt dig hellre i soffan där, så skall jag läsa upp det för dig; jag ämnade just börja läsa det för andra gången.222' ERNST LUNDQUIST

Hon lydde mekaniskt; han tag plats bredvid henne och började läsa:

»Käre lillebror! Först och främst måste ni förlata, att jag har varit så otillgänglig och tystlåten den sista tiden...»

— Hoppa över det! avbröt Yvonne. Namnet!

Men Tor fortfor att läsa utan att hoppa över något:

...»men jag har levat som i en orkan. Du förstår, det är den där kvinnfolkshistorien jag ett par gånger har antytt. Det är mina invärtes skakningar, som ha vållat, att jag inte heller har svarat på det besynnerliga telegram mor sände mig för ett par dagar sedan. Men nu är den värsta krisen över, och nu kan jag besvara både det och alla edra andra oroliga frågor, sorn ni inte ha kunnat komma fram med. Om ni, kära far och mor, inte ha något emot det, förlovar jag mig på min myndighetsdag.»

— Nej! utbrast Yvonne med kraft och flög upp, men hon satte sig igen vid en lugnande åtbörd av Tor.

»Den flickan jag älskar», fortsatte Tor, »har komprometterats genom min tanklöshet. Två gånger har jag lockat henne att besöka mig på mitt rum, den ena gången sent en kväll, det har blivit känt och omtalat i vår gemensamma krets, och, vad värre är, bland hennes anhöriga, gammaldags borgarfolk, och fastän både hon och jag veta med oss, att vi intet ont gjort, fordrar hon nu, att jag upprättar hennes rykte genom ett giftermål — en skyndsam förlovning att börja med.»LIVETS IRRGx\NGAR i67

— Nej! ropade Yvonne återigen, utom sig av skräck, och stod nu framför Tor skälvande i alla lemmar och med gnistrande ögon. Nej, det får inte ske, hör du! Telegrafera genast! Jag förbjuder det! Det får inte ske!

Hon grep med bägge händerna om hans axlar och försökte skaka honom, men hennes armar föllo maktlöst ned utmed sidorna, och nu låg hon på golvet framför honom med huvudet mot hans knä och ropade ut i luften: — Något så förfärligt och onaturligt får inte ske... telegrafera ögonblickligen, att han aldrig mera får se denna Doris Vang för sina ögon...

— Doris Vang? upprepade Tor, i det han reste sig, lyfte upp Yvonne och satte henne i soffhörnet igen. Lugna dig, Yvonne... har du förlorat förståndet? Doris Vang, hur kommer du på det namnet? Hon heter ju Vanda Thomson.

Yvonne satte sig upp, stirrade på honom som sinnesförvirrad och upprepade slött:

— Vanda Thomson...

Hon strök hårt med handen över pannan.

— Jag vill se det, sade hon sedan häftigt, jag vill se det i brevet.

Han höll Gunnars brev framför henne, pekade på ett par ord längst ner på andra sidan och sade:

— Här ser du själv att det står Vanda Thomson...

Hon fubblade med papperet mellan sina händer,

men kunde ingenting läsa. Och medan han tog brevet ur hennes maktlösa fingrar, kastade hon sig tillbaka i soffan och brast i ett krampskratt, som aldrig ville sluta, endast avbrutet då och då av några osam-manhängande ord:

— Vanda Thomson... det var inte den andra... det hade också varit alldeles för ohyggligt...224' ERNST LUNDQUIST

Och nu lade hon sitt huvud mot soffans stoppning, och hennes ansikte översvämmades av en hejdlös glädje.

— Å, varför har jag inte fått veta detta för länge sedan, så kunde jag ju ha sluppit våndas under dessa förfärliga månader. Men nu är allting bara glädje... glädje och lugn... bry dig inte om mig, det är bara av lycka jag gråter...

Hon snyftade i sin näsduk, tårarna kommo sprudlande, ville ej upphöra att trängas. Men till sist kom hon till medvetande av, att det var dödstyst i rummet. Hon slutade gråta, torkade energiskt bort de sista tårarna och såg upp. Framför henne stod Tor med korslagda armar och betraktade henne mörkt och strängt.

— Varför ser du så ovänligt på mig? frågade hon. Låt oss nu läsa slut på Gunnars brev... hans kära, kära brev...

Hon rätade upp sig och ordnade litet på sitt hår.

— Vad är det du döljer för mig, Yvonne? sade Tor med skarp röst; det lät, som då han grälade på sina arbetare. Hon såg upp på honom förfärad.

— Vad vill du jag skall tro om ditt beteende? fortfor han. Vad betyder det för dig, om Gunnars okända trolovade heter så eller så? Hur kan blotta namnet Doris Vang förvandla dig till en vansinnig människa, som skriker, gråter och skrattar om vartannat? Är det meningen att hålla mig utanför detta, så måste det betyda, att det är en neslig hemlighet du döljer för mig. Jag fordrar att få veta den, och du slipper inte ur detta rum, förr än du har sagt mig den. Jag fordrar fullständig sanning... hör du, sanning utan hänsyn. Kom ihåg, att jag är din man och Gunnars far.

Nu först såg- hon, hur hon förrått sig, och att det var ohjälpligt. Allt måste nu komma i dagen. Slut med förställning och lögner. Det skar igenom henne som en blixt, och först hajade hon till. Men det gjorde inte ont... det kändes nästan som en lisa.

— Du är inte Gunnars far, sade hon lugnt och såg honom rätt i ögonen.

Han blev askgrå i ansiktet och föll tungt ned i skrivstolen framför henne med blicken i skräck riktad på henne.

— Har du verkligen förlorat förståndet? sade han. Eller vad skall jag tro om. dig?

— Du skall tro, att mitt förstånd nu är klart som kanske aldrig förr, och att jag ger dig vad du begär, sanningen utan hänsyn. Du är inte Gunnars far, och jag önskar, att du hade vetat det alltid, liksom jag har vetat det alltid. Gunnars far heter Volmer Vang.

Han gav ifrån sig ett oartikulerat läte och försökte resa sig, men satt kvar med händerna hårt o,m skrivstolens armstöd.

— Han och jag gjorde bekantskap året innan jag träffade dig, sade hon hastigt och i ett jäktande begär att göra hans pina kort. Redan innan du och jag blevo förlovade, berättade jag dig om det slags kärleksförhållande, som ägt rum mellan honom och mig, fastän jag inte sade dig hans namn. Då jag reste till Stockholm ensam den där gången i trots och vrede mot dig, träffade jag honom på ångbåten, och så blev jag hans byte... för några timmar.

Med lugn röst, som om hon talat om vilt främmande människor redogjorde hon i korthet for allt. Hon beskrev de närmare omständigheterna, hennes glädje över att återse Vang, det nästan hypnotiska inflytande han snart åter fick över henne, liksom förr, under flick-

tiden, men hon sade inte ett ord i avsikt att förringa sitt fel. Alltsammans var nyktert, rakt på sak som. ett referat. Och medan hon talade, hade hon en känsla, som om hon öppnade en åder på sig och lät giftet rinna ut, som härjat i hennes blod under alla dessa år. Hon hade en oklar förnimmelse av, att hon alltid längtat efter denna stund, då hon fick bekänna allt och befria sig från mardrömmen...

Då hon tystnade, sade Tor med en röst, som hon tyckte sig aldrig ha hört förr och som uttryckte på en gång vämjelse, raseri och förakt:

— Du har alltså ljugit för mig under halva ditt liv! Jag tog dig till min hustru, därför att jag trodde du var ärlig och sann, — utan det skulle jag aldrig ha sett åt dig —, och så är det en bedragerska jag har haft gående bredvid mig under alla dessa år!

Hon böjde sitt huvud.

— Ja. Du har rätt att kalla mig så. Jag kan inte försvara mig. Har ingen ursäkt för handlingen. Och för bedrägeriet efteråt ingen annan än möjligen den, att det var för din skull jag teg och inte för min. Jag hade aldrig ämnat smuggla in mitt barn i ditt hem, jag ville gå bort med det, och du skulle aldrig ha sett varken mig eller gossen. Det var din hejdlösa glädje över barnet, som tog makten ifrån mig och narrade mig att stanna. Det var ett slags feghet, jag nändes inte ta ifrån dig det, som tycktes göra dig så lycklig. Men det var orätt av mig; jag borde ha gått.

— Ja, du borde ha gått! upprepade Tor i en ton av gränslös bitterhet. Det hade varit tusen gånger barmhärtigare.

— Nu skall jag gå, sade Yvonne med samma lågmälda lugn som förut och reste sig.LIVETS IRRGx\NGAR i67

Men även han steg upp och pekade befallande på den plats d soffan, där hon suttit. Hon satte sig igen och slöt ögonen, avvaktande.

Han gick fram till fönstret och stod där en stund och såg ut över den snöpudrade trädgården. Då han vände sig emot henne, talade han entonigt och hårt, utan en skälvning på rösten:

-— Ditt och din sons framtida öde bestämmer jag, då jag hunnit tänka mig för. Du har bara att vänta. Inte länge, antar jag. Det är bäst för oss alla tre, att upplösningen kommer så fort som möjligt. Tills jag fattat mitt beslut, ändras ingenting av vanorna i huset. Våra tjänare behöva ingenting veta ännu. Skall vår familj nödvändigt bli ett dåligt exempel, får det inte ske förr än det är absolut oundvikligt. Du, som har hycklat och ljugit i så många år, lär väl inte ha svårt att hålla gycklet gående i några dagar till. Det blir svårare för mig, men det skall nog gå. Dessutom... jag reser till Stockholm i morgon för att ge... din son... besked om de förändrade förhållandena. Jag hoppas, att jag skall kunna göra det någorlunda skonsamt. Han rår ju inte för någonting. Sedan står det dig fritt att ge honom fullständigare upplysningar eller tiga. Det blir din ensak. Ni äro bägge från denna stund två främmande människor, vilkas inbördes förhållande jag inte har med att göra. Jag ämnar bara ta i tu med vad som angår mig... och mitt hem. Jag önskar inte, att du följer med till Stockholm i m^orgon.

— Som du vill. Jag skall stanna här och vänta.

Det knackade på dörren till korridoren. Det var betjänten, som kom för att säga till, att frukosten var serverad.

Tor gav Yvonne med huvudet en antydan att gå före genom dörren, där domestiken ännu stod kvar, och de228'
ERNST LUNDQUIST

båda makarna togo samma väg som alla morgnar, genom biblioteket och salongen in till frukostbordet i matsalen, där husjungfrun i det samma trädde in från serveringsrummet bärande en bricka.

Då Tor slagit sig ned och brett servetten över sina knän, kastade han en likgiltig blick ut genom ett av fönstren åt torget och sade:

— Jag får nog vackert resväder i morgon. Om den västliga vinden håller i sig.LIVETS IRRGx\NGAR i67

SJÄTTE KAPITLET.

Under förmiddagen förstod Yvonne, att Tor höll till nere i sitt privatkontor som vanligt. Hon hörde ofta hans röst, än talade han med kassören, än med Adolf, än med främmande besökande. Vid tvåtiden blev det tyst där nere, hästtramp ekade under portalen och sneddade över torget. Det var Tor, som red ut. Han var borta ett par timmar, ända tills det började skymma på.

Och under tiden satt Yvonne i sin schäslong och kände en behaglig mattighet i hela kroppen, som då man överstått en svår sjukdom och de ebbande livssafterna åter börja strömma till och prövande och försiktigt återta sina funktioner. Det hade kommit över henne ett välgörande lugn, som hon ej känt på många år. Nu skulle kanske allt vad som var söndertrasat inom henne få ro att läkas. Hon visste, att all hennes lycka störtat i grus, att hennes framtid var den ensammas, utstöttas, föraktades. Men hon behövde åtminstone ej motse nästa timme med ångest. Allt var klart och utstakat, hon visste vad som förestod henne. Hon levde ej längre på slumpens nåd. En respit, vars dagar hon kunde räkna, hade förut varit det högsta hon kunde hoppas. Men nu, då hon bekänt sin skuld,

kunde intet ont vidare drabba henne. Hon hade ställt sig utanför allt och alla... men så var hon också utom skotthåll, oåtkomlig, fri.

Och fastän jordskredet nyss, som omstörtat hela hennes liv, kommit så oväntat och skenbart framkallats av en tillfällighet, kände hon, att tanken på att få yppa allt och vräka bördan från sina axlar, slumrat hos

henne länge, åtminstone i form av en obestämd längtan, ja, alltsedan den dagen ute på kyrkogårdsbänken, då Tor sagt, att en ond handling ej kan bli förlåten förr än den felande gått till bekännelse och gjort bot. Det hade kanske ej varit strängt nödvändigt, att hon erkänt allt just i dag. Med litet mera hyckleri och litet mera list skulle hon kanske ha kunnat hålla bedrägeriet gående ännu en tid. Men förr eller senare skulle det pyrande begäret att få erfara bekännelsens sötma och frid ändå ha växt till en brand, som blivit henne övermäktig, och resultatet hade blivit det samma, endast att befrielsen från bördan nu kommit kanske ett par år förr. Och hon drog ett djupt andetag, likt en lösgiven fånge, som för första gången på åratal får fylla sina lungor med viddernas rena, friska luft.

Men ett hade hon förlorat: den vemodiga men dyrbara lyckan att få leva i ångest för Tors skull, att få undanröja, förebygga, jämna hans väg. Aldrig mera skulle hon få göra något för honom. Han behövde ej längre hennes vaksamhet, hennes hemliga omsorger. Hon var ingenting för honom, ingenting asnnat än lögnerskan, som ödelagt hans liv. Han skulle kanske gifta om sig, då en tid gått, och skapa ett nytt hem i stället för det hon skövlat för honom. Och hon skulle aldrig mera tillåtas att få föra ett finger eller tänka en tanke för hans bästa. Den rätten tillkom nu andra.

Skulle det nyförvärvade lugnet, som väl ändå mest liknade den dödströttes lugn, vara tillräckligt vederlag för vad hon förlorat? Eller var det inte snarare nu, som hennes egentliga straff skulle börja?

Nåja, det fick väl komma som det ville. Hon skulle låta domen gå över sig utan knot, utan självförsvar, det var ju inte mer än rättvist. Men sedan skulle hon åter resa huvudet. Hon kände redan sina krafter växa.

Sedan hon bekant, tyckte hon, att hon orkade allt. Hon trodde ej längre på något öde, allra minst på ett undantagsöde. Sitt öde, det som nu bröt in över henne, hade hon ju skapat själv, och själv skulle hon kämpa emot det, så att hon ej lät det trycka ned sig djupare än som var nödvändigt. Hon var ju, trots allt, ännu en människa och hade rätt att behålla sitt eget jag. Hon ville inte låta krossa sig, plåna ut sig. En gång i sitt liv hade hon varit passiv, låtit behandla sig som en trasa, givit sin vilja fången under en annans. Det skulle ej hända mera. Det var, som om hennes första ungdoms trots vaknat inom henne, men renat, förädlat. Det fanns en själviskhet, som var berättigad, ja, som var plikt, och det var att värna om sin rätt att vara till efter sin egenart. Hon kunde stötas ut, förvisas från Tors ansikte för alltid; men den uppgift hon hade i livet, att vara den hon var, kunde han ej ta ifrån henne. Och om också skild från honom genom land och hav, skulle hon alltid kunna hedra sig själv, som om hon ännu vore hans hustru, hålla sitt människovärde vid makt till hans ära, gå med högburet huvud i minne av att hon varit och ännu betraktade sig som hans, och hålla sin lampa brinnande under väntan på brudgummen, som aldrig skulle komma.

Och så hade hon ju alltid Gunnar. Hela sitt liv skulle hon ägna åt att hindra honom från att hysa en bitter tanke mot den man, som värnat om hans barndom och älskat honom så högt, fastän han nu i rättvis vrede stött honom ifrån sig. Vad de båda, Gunnar och hon, nu hade gemensamt, ett minne att vörda, en frånvarande vän att följa på avstånd, det hade kanske ej varje mor och son. Det bandet skulle sluta dem. tätare tillsammans än något blodsband kunde göra.--

Tor komi till middagsbordet, punktlig som alltid, och

fann redan Yvonne före sig inne i matsalen. Under måltiden talade de om likgiltiga ämnen, då någon av tjänarna var inne, och tego, om de några ögonblick lämnades ensamma. Under den kalla årstiden brukade de dricka sitt kaffe på maten inne i biljardrummet, som på samma gång var rökrum. Yvonne hoppades, att hon skulle slippa

detta i dag, men han var utan försköning. Han gav henne med en blick och en åtbörd tillkänna, att ingen av husets vanor fick rubbas.

Då betjänten serverat dem kaffe och gått, tömde Tor hastigt sin kopp och sade sedan med skärande bitterhet:

— Ja, nu kommer alltså herrskapets sedvanliga pratstund på tu man hand, som ingen av våra tjänare någonsin vågat störa under vad förevändning som helst. Lyckligtvis har jag ett samtalsämne att underhålla dig med, som jag tror skall räcka åtminstone i de oundgängligaste tio minuterna. Du fick ju inte höra slutet på din sons brev i morse. Jag har det inte på mig, men jag skall ur minnet försöka relatera det du inte vet...

Och så började han ungefär där han slutat i Gunnars brev. Det återstående handlade mest om Vanda Thomson. Hon var dotter till en svarvare på Kungsholmen, hade stor släkt, alla någorlunda burgna, gammaldags, bornerade människor, som med den största ovilja och farhåga sett, att hon gått in vid teatern, där hon för övrigt ej skördat några vidare lagrar, tvärtom; hon hade fått börja för sent och hade dessutom inga anlag, endast en bländande apparition och en viss livlighet. Hon var sju år äldre än Gunnar och hade från början endast betraktat honom som en pojke. Hennes likgiltighet hade vållat honom förfärliga lidanden under höstens lopp och gjort honom slapp, försumlig och lik-LIVETS IRRGx\NGAR i67

nöjd för allt annat. Men på senare tiden hade hon småningom ändrat sitt sätt mot honom, blivit mera aktningsfull, mera förtrolig, och under de båda besök hon gjort honom, på hans enträgna böner, hade hon tydligt visat att hon älskade honom. Och nu skulle hon bli hans. Portvaktsskvaller hade påskyndat upplösningen, och det var visserligen fatalt och på sätt och vis motbjudande, men då han nu var lika säker på hennes kärlek som han förut varit misströstande, hade han ju ingen anledning att undandra sig, då hon, för sina föräldrars skull, bestämt fordrade förbindelsens officiella kungörande. Sedan skulle hon sluta vid teatern, det hade hon lovat honom. Men naturligtvis ville Gunnar ej brådstörta förlovningen, om ett sådant hastverk var hans föräldrar emot. Han hoppades dock, att de ej skulle anse sig behöva ens några dagars betänketid, då han sade dem, att hela bans lycka hädanefter låg i Vandas bänder och att varje timme, som han måste vänta på avgörandet hemifrån, var honom en outsäglig pina, emedan den höll honom i ovisshet, huruvida han skulle kunna inlösa sitt hedersord till henne eller inte och göra slut på alla de obehag han dragit över henne genom sin tanklöshet. Han bad och besvor sina föräldrar att dryfta saken grundligt — det kunde ju vara gjort på några timmar — och sända honom svar med aftonposten, så hade han det på morgonen den sjunde.

— Du förstår, sade Tor slutligen, jag överlämnar naturligtvis helt och hållet till dig att besvara hans brev eller uppskjuta avgörandet. Vem din son förlovar sig med, angår ju inte mig. Men om du fattar ditt beslut, kan du meddela mig det i morgon bittida, innan jag reser, så får han sedan besked av mig på l^välleji... om det och mycket annat. Helst ser han för-234' ERNST LUNDQUIST

stås, att du gör som iian ber och skriver svar genast. Då får han det en hel dag tidigare än genom. mig.

Yvonne betänkte sig litet och svarade sedan:

— Jag skall skriva, så att brevet avgår med kvällståget. Men tror du inte, att det är från dig han väntar svaret?

Jag kan verkligen inte ta hänsyn till hans förväntningar därvidlag. Dessutom får han ju senast i morgon kväll veta, varför brevet var från dig och inte från... hans styvfar.

Han såg på sitt ur.

— Ja, nu tror jag, att kvarten är gången...

Han reste sig och gick.

Hon hörde honom hela kvällen gå av och an i biblioteket, där han ju alltid helst ville vara, då han hade något att tänka på. Hon satt innanför i mörkret i kabinettet och lyssnade till hans taktmässiga steg, av och an, av och an. Ibland tystnade de för en stund för att sedan börja igen med samma pinande regelbundenhet. Var det hennes dom, som avgjordes där inne nu?

Nej, det var endast Gunnar han tänkt på, det fick hon veta, då de åter träffades vid tebordet. Hon kunde icke förmå sig att förtära något. Han åt tankspritt och sköt snart tekoppen ifrån sig. Sedan skulle de sitta en stund vid bordet och prata. Det var husets lag.

— Jag har försökt tänka ut, hur det för framtiden skall ställas för din son, sade han, och detta »din son», som hon väl nu borde ha vant sig vid, träffade henne för varje gång mitt i bröstet som en knytnävstöt. Jag har det också någorlunda klart för mig. Men en detalj måste jag rådgöra med dig om, den tillkommer det dig att bestämma. Han skall naturligtvis alltjämt inför världen gälla som min son, och därmed borde ju helst följa, att jai^ fortfarande bekostar hans upp-LIVETS IRRGx\NGAR i67

fostran, tills han kan stå på egna ben. Det är inte bara för världens skull jag ämnar föreslå honom detta i morgon kväll, utan också av en annan orsak. Du har ju din egen förmögenhet och kan mycket väl försörja honom ståndmässigt, men jag har tyvärr i min blinda... i min blindhet vant honom vid ett överflöd, som du kanske inte kan ge honom, då han ju är alldeles utan skuld i förändringen. Vill du tillåta mig att fortfarande liksom hittills bekosta hans studier och hans liv i den skala jag oförsvarligt nog lärt upp honom att fordra? Som sagt, detta för dig kanske pinsamma förhållande skall naturligtvis upphöra, så snart han är färdig och kan försörja sig själv.

— Jag har ingen rättighet att härvidlag ha någon vilja gentemot dig och vad du anser riktigast och bäst, svarade Yvonne lugnt. Men jag tvivlar på, att Gunnar skall ta emot något underhåll av dig, sedan du först gjort klart för honom, att han inte har någon rätt till det.

— Det måste jag ju säga honom, inser du inte det? utbrast Tor häftigt.

— Jo, jag inser det.

— Jag kan ju inte hyckla, att han är min son, då han inte är det, och jag kan inte vidare ta emot honom i mitt hem, där vi ha så många minnen tillsammans, han och jag, i varje vrå. Han skulle inte själv stå ut med det.

— Det har jag aldrig satt i fråga. Här gäller det ju bara en ekonomisk angelägenhet. Men kanske ordnar den sig lättare än jag tror. Det är ju möjligt, till och med troligt, att han i hela denna sak ställer sig utan betänkande på din sida — det vore rättvist för resten — och tusen gånger hellre tar emot sitt underhåll ay236' ERNST LUNDQUIST

dig än av mig, som han kanske hädanefter varken kan högakta eller hålla av.

Förut hade han talat till henne med bortvänt huvud, men nu vände han sig hastigt och såg på henne. Hon såg så liten och vissnad ut, där hon fruset kröp ihop mot stolens breda, höga skinnrygg.

— Hade du tänkt på ditt framtida förhållande till din son, innan du sade mig det där i morse? frågade han skarpt.

— Jag hade inte tänkt på någonting. Jag visste bara, att det måste sägas.

— Ja, du är ju ett stundens barn, sade han med bitande ironi. Det har jag fått plikta för.

— Kanske jag också, sade hon och reste sig. Men då han satt stilla och bara stirrade framför sig, satte hon sig igen. Han hade kanske något mera att säga henne.

Men han tänkte på ringarna i vattnet, och han hade ingenting att säga på en stund.

— Har du skrivit till -honom om förlovningen? frågade han slutligen.

— Ja, brevet är redan avgånget.

— Förberedde du honom på... hans förändrade ställning till mig?

— Nej. Det har du ju förbehållit dig.

Han satt kvar och betraktade henne mörkt. Slutligen såg hon upp och mötte hans blick.

— Är det något du väntar på att jag skall säga? frågade hon. Och då han teg, fortfor hon: Kanske... be dig om förlåtelse?

— Det vore ju inte så onaturligt, svarade han.

— Man ber inte om det omöjliga, sade hon i trött ton.

Nu reste han sig.

— Vi träffas inte i morgon bittida. Jag äter frukost tidigare för att hinna expediera min post, innan jag reser. Klockan tio ger jag mig av. Hur många dagar jag stannar borta, kan jag inte bestämma nu. God natt.

Därmed gick han. —

Bilen fick följande morgon stå en lång stund utanför porten och vänta på konsuln. Resväskan var redan instuvad. Tor var sysselsatt med att besvara sin post inne på sitt privatkontor. Han hade ännu tio minuter på sig, innan han behövde ge sig i väg för att hinna till tåget. Då kom kontorspojken in med ett telegram, som han på en vink av konsuln lade på bordshörnet. Tor avslutade ett brev och kuverterade det. Sedan tog han telegrammet och öppnade det.

Han sjönk tillbaka i stolen, och det svartnade för hans ögon. Gunnar! Hade han läst rätt?

»Er son gjort självmordsförsök. Kom genast.

Julia v. Ahnfeld.»

Ja, det var ingen inbillning. Han sprang upp och stod orörlig ett ögonblick med de knutna händerna stödda mot skrivbordet. Han vek ihop telegrammet och stack det i bröstfickan. Hans första rediga tanke var: Yvonne! Nej, det var bäst att hon ingenting fick veta. Han ryckte till sig hatten och resrocken från kläd-hängaren. Men han måste stå stilla vid dörren ett par minuter för att återfå självbehärskningen. Det gick inte an, att kontorsherrarna finge se honom upprörd, då han reste. De kunde misstänka något, Yvonne kunde bli oroad.

Han gick lugnt som vanligt genom stora kontoret, besvarade personalens bugningar med ett par nickar

ut i luften utan särskild adress, och i nästa ögonblick steg han utan brådska in i bilen.

— Kör... men fort!

Först då åkdonet började rulla tystare på landsvägen och han såg tallstammar flyga som raka streck förbi fönstren, kom han till full besinning. Han lät chauffören stanna automobilen.

— Tror du dig om att köra direkt till Stockholm och hinna före tåget? Det tar nära åtta timmar.

Chauffören utanför den öppna rutan rev sig i skägget.

— Ja, efter Norrköping kan jag ju hålla direkt på Nyköping, då tåget måste göra den stora kroken över Katrineholm. Det vinna vi betydligt på.

— Har du tillräckligt med benzin?

— Nej, men det kan jag få i Valdemarsvik.

— Kör då allt vad tygen hålla.

Och så bar det av igen med blixtens hastighet. Vägarna voro lyckligtvis i ypperligt skick. Stora landsvägen, slät som ett golv. Tor satt barhuvad och lät det friska redan vårliga luftdraget svalka sin heta panna. Blodet hamrade vid tinningarna, men det sjönk så småningom. Medan chauffören skaffade benzin i Valdemarsvik, sprang Tor och telefonerade hem till kontoret.

— Säg konsulinnan, att jag far i bil hela vägen... det är så härligt väder, friskare än på tåget. Bilen kommer inte hem förr än i morgon eftermiddag, så att om hon vill åka ut, måste hon ta landån.

Och så framåt igen i yrande fart.

Var gossen kanske redan död? Hade hovrättsrådin-nan bara inte velat säga det rent ut? Han kunde ju telefonera

till henne i Norrköping och få veta det. MenLIVETS IRRGx\NGAR i67

det skulle ta för lång tid. För resten, hon hade ju inte rikstelefon.

Naturligtvis var det den där fördömda kärlekshistorien. Omöjligt att gissa sig till sammanhanget. Den där slynan Vanda... vad hon nu hette, hade visst alldeles förvridit huvudet på gossen, han som annars tänkte sig för så skarpt och kallt och hade alla hjärnmekanismens trådar och ledningar i sin makt. Hur var det överklassens självmordsnotiser brukade vara stiliserade? »Hastigt påkommen sinnesförvirring...))

Skulle han hinna fram i tid? Han såg på klockan var femte minut, men glömde genast, hur visarna stått. Hans huvud kändes tomt och ändå blytungt.

— Kan du inte öka farten?

Någonstädes mitt i en skog i Södermanland kom bilen i olag och måste göra halt. Ingen människoboning i närheten, ingen hjälp att få. Tor var oförmögen att göra den ringaste nytta, han gick bara av och an vid vägkanten och vred händerna. Chauffören låg nedhukad på knä, stånkade och svor. Det skymde på, solen glimmade matt och röd mellan björkarna. Efter en oändlig tid kunde man äntligen fortsätta igen. Men gatlyktorna voro tända och klockan var nära sex, då bilen stannade utanför huset vid Strandvägen.

— Kör till Grand hotell, skaffa bilen under tak, beställ rum åt mig och ett åt dig själv också. I morgon bittida kan du fara hem igen hur tidigt du vill, du behöver inte säga mig till, jag stannar och far med tåget hem. Du behöver inte tala om för någon där hemma, att jag har haft så bråttom...

Han slängde till chauffören ett par sedlar, ryckte till sig resväskan och rusade in genom porten. Nedra botten till höger... En gråhårig dam öppnade för honom.

— Jag är konsul Herbert... lever han?240' ERNST LUNDQUIST

~ Ja, visst lever han... herre Gud, ursäkta mig, jag blev så altererad i morse, så att...

Tor hade krängt av sig resrocken, han visste ej, var den föll.

— Var är hans rum?

— Till höger... jag borde kanske inte ha...

Men Tor hörde ingenting mera, han var redan inne i Gunnars rum, och hovrättrådinnan skakade på huvudet, stängde dörren efter honom och plockade ihop hans kringslängda effekter.LIVETS IRRGx\NGAR i67

SJUNDE KAPITLET.

Ett stort, vitt rum, starkt belyst av en elektrisk taklampa, och i en vit säng vid högra sidväggen Gunnar på rygg med bägge armarna utsträckta utanpå täcket och de långa, svarta hårslingorna ormande över örn-gåttskudden.

— Lillebror! är det du?

Ja, det var lillebror, som satt på stolen bredvid sängen och famlade efter hans hand och strök den och såg på honom så intensivt, som om en blick måste uttrycka allt vad han nu för sinnesrörelse ej kunde få sagt.

— Ja visst, fortfor Gunnar, då den andre ingenting sade, gumman telegraferade ju i morse. Det var alldeles onödigt, men hon hade tappat huvudet. Det är ju bara en bagatell, doktorn säger, att det kan var läkt om fjorton dar. Jag måste ligga stilla, förstås, för att inte rubba förbandet. Det tog mitt i bröstet.

— Ett skott? brast det nu äntligen över Tors dvalna läppar.

— Nej, det var papperskniven där, svarade Gunnar och antydde med huvudet en lång och spetsig japansk klinga, som låg bredvid honom på nattdukshordet. Ja, det är väl bäst, att jag talar om alltsammans... du behöver inte vara rädd, att jag talar för mycket, jag har ingen feber, det har jag inte haft, och doktorn tror inte jag får det heller. Men jag skall vara kort ändå, för det äcklar mig att tala om det här.

Han såg upp på Tor, som omedvetet behållit hans

hand hårt sluten mellan bägge sina, och det gick som ett solsken över ynglingens ansikte.

— Kära grabben! sade han med ett tonfall, som tvingade Tor att vända sig bort och blunda för att tvinga tårarna tillbaka, att du kom! Ett sådant besvär. Men det var stiligt gjort av dig i alla fall. Vad sa^ morsan?

— Hon vet om ingenting.

— Bravo, du är en hederspamp. Men nu skall jag berätta. Jo, det var så, att jag har två kamrater på talkursen. Erling och Lövberg, bussiga pojkar båda två, må du tro. De hade fått höra i går, att jag skulle förlova mig med Vanda Thomson... den sabla jäntan har ju själv gått omkring och spritt ut det, hon och modern, den intriganta maran, och därför hade de 'båda gyckar-na sökt mig flera gånger i går kväll för att varna mig. Jag var naturligtvis ute på galej med Vanda, och de kunde inte få tag i mig. I morse vid åttatiden, just som jag stod färdig att gå på min vanliga Djurgårds-promenad, marschera de in här hos mig och tala om för mig — i munnen på varann, så ivriga va' de —, att Vanda bara ville bli rikt gift, för att hon inte dugde vid teatern, recensenterna hade flera gånger offentligt rått henne att återgå till privatlivt, och den där kom-prometteringsbluffen hade hon försökt två särskilda gånger förut, med en professor och en grosshandlare, fast de hade varit henne för sluga. Och samtidigt med att hon slagit sig ut för mig de här sista två månaderna, hade hon haft mackel med Erling och visst ett par andra till. Du förstår, allt det där kom ramlande över mig som en takgesims, rakt på hjässan, så att hjärnan fick en stjärnsmäll, jag såg rött för mina ögon, och innan jag visste ordet av, låg jag där på soffan med papperskniven i bröstet. Det var tur, att

inte jäntan var närvarande, för då hade jag stuckit ned henne först, så sant jag ligger här. Nå, till all lycka slant kniven mot ett revben och fläkte bara upp köttet ett stycke. Jag blödde som en kalv, pojkarna skreko, hovrättsrådinnan gallhojade, och här var ett sju himla kolorum, men sansen hade jag hela tiden, och Erling var duktig med att lägga ett provisoriskt förband tills doktorn hann komma. — Ja, där har du nu slutet på den förlovningshistorien. Vanda har hållit sig undan i dag, för Lövberg sprang genast med rapport till henne, det gladde visst hans svarta själ, för han tål henne inte, ingen tål henne, det har jag kommit under fund med på den sista tiden.

— Nå, är du nu också riktigt botad från henne? frågade Tor.

— Om jag är botad! Som när man släcker ut ett ljus — ffut! — Och det ryker inte ens. Det skall aldrig tändas mer, för nu är jag riktigt färdig med kvinnorna; nu vet jag, vad de gå för, och det är inte bara tomt skryt den här gången.

Tor smålog åt hans övertygade ton och sade:

— Jag tror nog, att din mor skall bli glad för det. Hon har varit mycket orolig för dig.

— Å strunt, en bondfångarhistoria kan väl vem som helst råka ut för. Apropos mor, så fick jag ett brev från henne i morse, som jag skall visa dig... sedan, men inte nu, för nu har jag en sådan väldig lust att sova. Jag kom ju inte hem förr än efter tre i morse, och fast den här blodtappningen nog har mattat mig litet, har jag inte kunnat sova på hela dagen. Jag har bara legat och gjort upp kontot med mig själv. Och så väntade jag ju på, att du skulle komma, för jag kände på mig, att du inte lät säga dig det två gånger, du gamla

dumma lillebror; jag bara låtsades bli överraskad, då jag såg dig sitta på stolen här. — Hör, vet du vad du kunde göra för mig, om du vore riktigt hygglig? Då satt du kvar här hos mig, medan jag sov en törn. Det känns så lugnande att ha dig här, jag tror, att jag skulle somna genast som ett gott barn, om du släckte taksolen och tände den här lilla beskedliga lampan på nattduksbordet i stället. — Så där ja, nu är det bra. Sitt nu i stolen här bredvid mig, cigarretter finns här i parti. Jo, du får röka, det generar mig inte. Vad är klockan nu?

— Tre kvart i sju.

— Väck mig då halv åtta.

— Ja.

— Och du smiter inte, medan jag sover?

— Nej, det lovar jag.

— Tack. Ajöken då på en stund...

Och efter några minuter hördes det på hans andning, att han sov.

Tor satt orörlig på sin stol och bara såg på honom, såg på det litet avmagrade ansiktet, de mörka skuggorna omkring ögonen, bröstet, som höjde och sänkte sig långsamt, och den långa beniga vänstra handen, som nattlampan lyste på, medan överkroppen låg i den röda skuggan från skärmen. Han kände en häftig lust att lägga sig ned på knä vid sängen och trycka sin tinning mot denna bleka hand, men han tordes icke. I stället lade han försiktigt sin arm över örngåttskud-den, ett stycke bakom Gunnars huvud, som låg halvt vänt åt sidan, emot honom. Och i denna stund visste Tor, att det inte fanns någon varelse på jorden, som han älskade så utan gräns och måtta, så ända ner i sitt hjärtas djupaste rot, som denne inkräktare, denne Gun-LIVETS IRRGx\NGAR i67

nar, som inte var någon Gunnar, utan hade med orätt tillskansat sig det namnet av den lille döde gossen ute på österhamns kyrkogård.

Om han nu legat död framför honom, om de där tunga ögonlocken aldrig mera skulle ha öppnat sig...! Vid den tanken frös han djupast ner i sitt innersta. Det skulle han aldrig ha övervunnit. Han kände det som en pinsam tomhet, att han ej hade någon att vara tacksam emot för att den kalken besparats honom. Och fastän motvilligt, som om han upplöst en innerlig, fa-derlig omfamning, drog han varsamt armen till sig och fattade den japanska dolken, som låg och blänkte på nattduksbordet, vapnet, som hade snubblat och därigenom räddat det unga liv, som andades så sunt och lugnt där på den vita bädden, och det var det barmhärtiga stålet, som fick ta emot hans tysta tack.

Då han lade tillbaka dolken på bordet, fick han se ett öppet brev, som låg där i lampljuset. Han kände genast igen Yvonnes stil. Det var väl brevet, som kommit i morse och som Gunnar talat om, att han ville visa honom. Han tvekade ett ögonblick, men så tog han det och läste:

»Du begär ögonblickligt besked. Vad skall jag säga? Gör som din far vill. Han vet alltid det rätta. Själv är jag mest böjd för att tro, att du inte bör gifta dig med denna flicka. Om du verkligen älskat henne, skulle du aldrig ha behövt anse detta giftermål som. en hederssak, då hade kärleken varit ett tillräckligt skäl. Kom ihåg, att ett äktenskap, som bygges på ett abstrakt resonemang, en idé om än aldrig så nobel, aldrig kan bli lyckligt. Att gifta sig för att gottgöra är att från början sätta sig själv och sin hustru i en skev ställning.246' ERNST LUNDQUIST

Men jag lägger ned min talan. Kom ihåg, att det är din far du skall lyda. Du och jag stå i en sådan outplånlig skuld till honom, att vår vilja under alla omständigheter måste gå upp i hans. Han har ej velat uttala sig till mig om sin ståndpunkt till dina giftermålsplaner. Det tillhör dig att söka gissa dig till hans tankar och rätta dig därefter.»

Han lade tillbaka brevet på bordet och satt en stund försjunken i tankar. Men så distraherades han av en underlig susning i huvudet och en känsla av illamående. Han satt och funderade litet, men så förstod han, vad det var. Han var hungrig, ursinnigt hungrig. Han hade ju ej ätit något sedan klockan åtta i morse.

För att få annat att tänka på började han se sig omkring i rummet. Men han kunde ej urskilja mycket av dess inredning, lampan lyste så svagt. Han läste om Yvonnes brev ännu en gång. Han tog en bok från nattduksbordets nedre hylla och försökte läsa, men kunde omöjligt få något sammanhang för denna yrsel i huvudet och den sugande känslan i mellangärdet. Ett ögonblick funderade han på att gå ut och be hov-rättsrådinnan om en smörgås, men han var rädd att inte kunna gå nog tyst i dörren, och förresten hade han ju lovat Gunnar att bli sittande bredvid sängen. Han såg på sitt ur. Snart halv åtta, då kunde han ju väcka gossen. Men det var för stor synd, han sov så gott och kunde nog behöva samla krafter efter blodförlusten. Han tog vattenkaraffinen, satte dess mynning mot dricksglasets insida och lyckades sålunda ljudlöst och långsamt fylla i ett glas åt sig, som han

begärligt tömde för att muta hungern. Det upprepade han ett par gånger under de två timmar han satt där.

Röka brukade ju också kunna avleda, men det kunde inte komma i fråga. Det pinsammaste var att nödgas sitta stilla i stolen, han var ju van att ständigt vara i rörelse. Han tyckte, att det började tränga in biffsteks-lukt från tamburen, och vädrade begärligt. Men det var väl bara hungerhallucinationer. Han lade sig tillbaka i stolen och trodde, att han skulle svimma, om han ej fick stiga upp och gå några slag över golvet. Om han skulle ta av sig skodonen, så hördes kanske hans steg inte på mattan? Nej, han ville vänta litet till. Gunnar sov så tungt. Han såg på klockan. Nio. I det samma avstannade den tunga andningen, och i stället för att dra av sig skodonen, som han börjat med, lyfte han upp huvudet och såg bort till sängen. Han mötte Gunnars svarta, stela, långsamt blinkande ögon.

— Go'mor'n, grabb, ljöd en sömnig röst. Är nådatiden ute? Är hon halv åtta redan?

— Hon är mera.

— Märkvärdigt... det känns som jag bara hade sovit i fem minuter. Det här tror jag vi ta dacapo. Men inte skall du sitta här längre. Du bor väl på Grand? Gå nu, jag sover nog ändå. Kommer du igen i morgon bittida? Inte senare än halv nio, hör du det.

Tor gav sig i väg nästan utan att ta avsked, och då han kom utrusande genom porten med sin resväska, som han så när hade sprungit ifrån, ropade han an en droskbil och kommenderade:

— Närmaste restaurant!

Då han äntligen satt på sitt hotellrum, mätt och med någorlunda ordnade själsförmögenheter, kom han ihåg, att han inte sagt ett ord till Gunnar om det, som varit hans egentliga ärende i Stockholm. Nå, det var en dag

i morgon också. Och han kunde mycket väl behöva förbereda sig till det svåra samtalet. Egentligen var det en gåta för honom, hur han skulle kunna säga till Gunnar: du är inte min son. Men det var ju oundvikligt. I morgon skulle de ha litet mera krafter, bägge två.

I morgon skulle det ske.

ÅTTONDE KAPITLET.

Tor infann sig punktligt klockan halv nio och hade under morgonens lopp läst över sin läxa. Gunnar var vaken och lyste upp, då han steg in i rummet. Men knappt hade de hälsat och Tor intagit sin plats i stolen bredvid sängen, förrän Gunnar sade:

— Du telegraferade väl till mor i går kväll, då du gick härifrån?

— Nej, om vad då?

— Nej, hör du, du är dyrbar! Om den uteblivna förlovningen naturligtvis! Hur kan du lämna mor i ovisshet om något, som har gjort henne så stor oro? Du tänker då inte längre än näsan är lång.

Tor blev litet förlägen, men på samma gång njöt han intensivt av att åter få it emot en läxa av kvantingen, alldeles som i gamla, lyckliga dagar.

— Om det inte vore så långt till någon telegrafbyrå, fortfor Gunnar, skulle du minsann ögonblickligen få gå och gottgöra din försummelse. Nu får jag väl själv sända mor ett telegram. Hovrättsrådinnan har blanketter hemma, det är hennes mani att skicka gratulationstelegram. på halva Sveriges namsdagar. Nej, sitt stilla, jag skall göra det, sedan du har rest. Nu vill jag prata m.ed dig den stunden som är kvar, tills kurirtåget går.

— Kurirtåget? Inte ämnar jag resa i dag!

— Jaså, vad skall du då egentligen göra här, sedan du har övertygat dig om, att jag är kry som en fisk? I dag ibehöver jag ingen liten ängel, som vaktar min slummer, för nu har jag sovit tio timmar i sträck. Och du kan väl

förstå, att mor blir själaglad, om du kom-

rner hem så fort som möjligt, hon som så dåligt kan undvara dig. Apropos, hur förklarade du din Stockholmsresa för henne, efter hon inte fick veta något om... papperskniven?

— Hon visste, att jag hade ett ärende hit ändå, jag skulle ha rest i alla fall.

— Varför det? Vad var det för ett ärende?

Nej, det var omöjligt att säga det med de där fräcka, nyfikna pojkögonen riktade på sig.

— Det... stod i sammanhang med din myndighetsdag i morgon.

— Ja, den får jag nu fira i sängen, och kom ihåg, då ni nu inte kunna vara 'hos mig bägge två på den dagen — ty mor får ingenting veta om papperskniven ännu, lova mig det, det skall jag själv tala om för henne längre fram — så vill jag inte veta av, att du stannar här för att fira mig. Sno dig du snällt hem till mor med kurirtåget, annars blir jag inte god på dig. Jag misstänker dig för att vara en stor egoist, som bara vill göra vad som är behagligt för dig själv, och inte alls ta hänsyn till mor. För resten... Jag har allt en gås till oplockad med dig — nej inte en gås, utan en kolossal struts. Tag och läs det där brevet, som ligger bredvid dig på bordet.

— Yvonnes brev? Det läste jag redan i går kväll.

— Nå, hur käns det att ha mors glödande kol på din hjässa? Har man nå'nsin hört på maken till äkta man! Vad har du för förhistoriska begrepp om äktenskapet, om jag får fråga? Du har inte velat uttala dig till din hustru om din ståndpunkt till er gemen-samme sons giftermålsplan? Vad in i hälsike skall du då »uttala dig» om? Det är jag, som skall gissa mig till dina tankar! Det kan kallas förtroende mellan äkta makar! Nej, har man en sådan där inbunden

natur, då skall man inte gå stad och gifta sig. Äktenskapet är ingen isoleringskur; vill man vara sfinx, så är det bäst att man slår sig ned i en sandöken och förblir gammal ungkarl. Mor talar förstås så vackert och fint om hela den där saken, därför att mor alltid är stilig och söt, men din förbehållsamhet har sårat henne, det läser jag mellan raderna.

Tor satt bakåtlutad i sin stol och kunde ej ta ögonen ifrån den ivrige gossens snabbt skiftande ansikte. Denna uppsträckning han fick var som en härlig dusch, den risslade över hans vällustigt rysande hud och framkallade ett leende av innerligt välbehag på hans läppar.

— Ja, du sitter där och myser, du, fortfor Gunnar, du tycker visst det här är skojigt, men *det är rena rama allvaret, skall jag säga gunstig herrn. Jag är bekymrad för mor, hon har det inte bra, det har synts på hela hennes sätt i många herrans år. Det är något på tok mellan er. Om en hustru har en man, som behandlar henne rätt, så behöver hon inte gå omkring med sådana oroliga ögon som mor. Så snart jag inte tänker på mig och mitt, tänker jag alltid på de där ögonen. I bland har jag alldeles klart för mig, att mor har varit olycklig i alla tider, så långt jag kan minnas tillbaka. Det är den enda förklaringen på hennes besynnerligheter. Hon älskar dig för mycket, det är min tro, eller rättare sagt, du har aldrig älskat henne nog. Det måste ligga någonting under det där, som mor skriver om att bygga ett äktenskap på ett abstrakt resonemang, en idé, om än aldrig så nobel. Kvinnorna äro de sämsta diplomater som finns, de äro så subjektiva, att de inte kunna tala om en allmän fråga utan att göra det personligt och blotta sina innersta tankar och känslor. Och en lycklig hustru ger sig inte in i hår-

klyveri om de olyckliga äktenskapen, hon bryr sig inte ens om att veta, vad sådant är en gång.

— Vet du av, att det är ganska grova anklagelser du gör mot din far? utbrast Tor, som nu också hade blivit allvarsam. Han hörde ej ens, att han hade sagt »din far».

— Ja, vem skall väl ta parti och kläda skott, om inte en son? Och om det hade varit du, som gått omkring med sådana där olyckliga ögon, vem tror du då skulle ha tagit parti för dig, om inte jag? Har du någon, som är närmare till det? Allt vad jag vill uträtta med denna ottesångspredikan är bara att ge dig en liten vänskaplig puff i

sidan, så att du vaknar och ser om ditt hus. Tro mig, där är inte allt väl ibeställt. Gå till rätta med dig själv en gång och tänk efter, om du alltid har varit mot mor sådan du bort. Ibland har jag ett intryck av, att mor, den ärliga, präktiga mor, går och hetsar upp sig med den sjukliga inbillningen, att hon på något sätt har varit otrogen mot dig — ja, i sina tankar förstås, bara i sina tankar. Nu långt efteråt har jag fått klart för mig, att det måste ha varit någon sådan där tvångsidé, som var orsaken till hennes våldsamma sinnesrörelse, då hon såg »Stulen lycka». Men sådana idéer komma aldrig över en lycklig människa, som lever i ett sunt äktenskap, där det är jämvikt. Du måste på ett eller annat sätt ha givit henne anledning att tro, att hon inte har varit en rätt hustru för dig. Du är litet korttänkt ibland och inte psykolog nog för att kunna rätt behandla en så lidelsefull och impulsiv natur som mor.

— Allt det där... började Tor, men han fick ej fortsätta.

— Ja, tro inte, att jag vill tränga mig in i ditt förtroende, fortfor Gunnar, det skulle illa anstå en son att

rota i sina föräldrars äktenskapliga förhållanden. Jag vill bara ge dig en väckareknuff. Knalla dig du hem och red upp det där med mor så att jag slipper gå och tänka ogillande om dig. Det är inte alls något nöje för en son, som är så fästad vid sin farsa som jag. Och ser jag sådana där olycksögon hos en viss konsul-inna, då jag kommer hem nästa gång, så skall jag själv ta i tu med henne, och det blir obehagligare för dig och oss alla. — Och nu skall du ha tack, lillebror, för att du kom. Jag ligger här och är bara gLädje och tacksamhet över det, fast jag brummar som en arg geting. Skubba nu, om du skall till Grand först och betala din räkning. Tåget går strax efter tio, vill jag minnas. Och hälsa mor för hundratusen riksdaler.

— Hur kan du vara så säker på, att jag skall lyda dig och resa, då du befaller, du fräcka kvanting? frågade Tor småskrattande och reste sig.

— Därför att du är den bussigaste farsa på den här planeten. Stå inte där, som om du vore fastskruvad vid golvet. Har du något mera att säga mig kanske? Ditt ärende, som du talade om, gällde det mig? Sjung ut då.

— Ja, det gällde dig, sade Tor, men jag har ingenting mera att säga dig.

Han stod bredvid sängen och sneglade efter Gunnars högra hand. Det hade kommit över honom en lust att experimentera med sig själv.

— Var har du den tunesiska ringen? frågade han.

— Den lånade Doris Vang tillbaka härom dagen, så att den ser jag väl aldrig mera. Hon har nog satt den på stampen; det vore just likt henne.

— Du tycks leva i konstiga kretsar, sade Tor. Han hade fattat Gunnars högra hand, som han långsamt

strök. Nej, det bekom honom, ingenting, varken att se lilifingret eller att höra namnet Vang.

— Bohéme, svarade Gunnar. Det är nyttigt att se allt slags folk.

— Jag tror, att ditt lillfinger har blivit litet mindre krokigt, sade Tor, men han såg bara på gossens kind, som han kände ett häftigt begär att luta sig ner och kyssa.

— Det har det också. Jag tror bestämt, att krokigheten växer bort med tiden.

Nej, han skulle inte kyssa honom, nu var det avgjort. Men han kramade den långa smala handen så hårt, att det knakade i den, sade ett hastigt adjö och gav sig i väg. I dörren hörde han Gunnar ropa:

— Kom ihåg, att jag inte kan skriva eller telegrafera på minst fjorton dagar. Låt se, att du klarar dig med det för mor. Adjö med dig, grabb!---

Då Tor kom hem på kvällen, sökte han genast upp Yvonne, som satt i röda kabinettet med sin virkning. Hon såg upp förvånad, hon hade inte väntat honom hem så snart.

— Har du fått något telegram från Gunnar frågade han, så snart han hälsat.

Hon märkte genast, att han sade Gunnar som förr och icke detta plågsamma »din son».

— Ja, men det innehöll bara två ord: »Förlovnings-spektaklet inställt.»

— Jag skall förklara det litet närmare.

Och så berättade han ungefär vad han fått veta av Gunnar i går kväll, naturligtvis utan att nämna något om självmordsförsöket.

— Och nu ska vi låta honom få vara i fred i ett par veckor, sade han slutligen, varken skriva eller vänta brev. Efter alla de där våldsamma invärtes omstört-

ningarna behöver han tid och ro för att gå till rätta med sig själv och komma i jämvikt.

— Nå, vad svarade han på ditt anbud att fortfarande ta emot underhåll av dig? frågade Yvonne, som hela tiden under den långa berättelsen om Vanda Thomson -- vad frågade hon efter Vanda Thomson? — suttit i spänd väntan på att få skjuta in denna fråga.

— Det talade vi inte alls om.

— Det var nog också det bästa. Det hade varit för mycket för honom, på en gång. Och hur tog han det andra?

— Vilket andra?

— Det du hade att säga honom.

— Det talade vi inte heller om.

— Inte? Det var ju därför du reste? Du tyckte kanske, att han hade nog med sin bedrövliga kärlekshistoria.

— Nej, jag ämnade säga honom allt, jag hade noga tänkt ut, hur jag skulle lägga mina ord, men jag kunde inte. Flera gånger gav han mig i sin ovetenhet de allra lämpligaste övergångar, han nästan lade orden i munnen på mig, men jag kunde inte. Och jag kommer aldrig att kunna det. Jag håller för mycket av honom. Jag visste inte, att jag sitter så fast vid honom med alla trådar, alltsedan han var helt liten. Ja, för resten, långt innan dess... innan han var född, innan jag var gift, alltsedan jag första gången kände inom mig denna längtan efter en son. Han hette inte Gunnar ännu på den tiden, men det var i alla fall honom jag gick med i alla mina tankar, i mitt blod. Gunnar heter hela mitt livs strävan, hela mitt livs värde. Och jag kan inte skilja på en falsk och en riktig Gunnar. Min kärlek är för stark, jag klamrar mig fast vid honom med hela mitt väsen. Jag kan inte släppa honom. Bara jag fick

se honom och blev kallad lillebror av honom som. förr och hörde honom läxa upp mig på sitt lillgamla överlägsna sätt, hade jag glömt allt vad jag skulle säga honom. Ja, redan under färden upp till Stockholm anade jag, att jag ingenting skulle kunna säga. Skräcken att mista honom visade mig redan då, vad han var för mig.

— Skräcken att mista honom? Jaså, du menar tanken på den mur du själv ville resa upp mellan honom och dig.

Tor svarade ej på detta, men efter en stund fortfor han:

— Ja, Yvonne, hur det nu än blir mellan dig och mig — det har jag ännu inte haft tid att tänka på, det gällde ju Gunnar, Gunnar framför allt annat —, så måste du gå in på att fortfarande dela honom med mig. Jag kan inte avstå ifrån honom... jag gör det inte, aldrig i evighet!

— För mig är det en glädje, att det ännu finns något i världen, som du vill dela med mig, sade Yvonne, och han såg, hur den oväntade, fröjdefulla upplösningen av den svåra frågan om Gunnar kom hennes ansikte att stråla upp, fastän hon bemödade sig att tala dämpat och behärskat. Du kan inte neka att ta emot mitt innerliga tack. Och delningen skall nog inte bli så svår som du kanske har fruktat. Medan du har varit borta och tänkt på Gunnar och hans öde, har jag suttit hemma och tänkt på mitt. Jag vet ju, att det är du, som skall helt och hållet bestämma det, men då du en gång får tid och lust att ta den frågan i övervägande, kan det kanske underlätta din tankemöda att

veta, hur jag föreställt mig saken och vad jag utan alltför stora svårigheter skall kunna finna mig i. Får jag tala om för dig, vad jag har tänkt ut i dag?

— Gärna; jag är dig till och med tacksam.

Han slog sig ned på en stol ett stycke ifrån henne, och hon fortfor:

— Jag längtar till Puruho.

— Så där ja, hemmet för nervsjuka nu igen?

— Ja. Naturligtvis är jag inte sjuk i vanlig mening, men jag vet, att de både kunna och vilja ta emot mig där, jag har telefonerat i dag och fått jakande svar. De ha flera rum lediga. Jag behöver ju inte gå här och vänta på, vad du besluter över oss, det kan du lika bra meddela mig där, skriftligen. Jag behöver inte säga dig, att det är pinsamt för mig att gå här, och du har ju ingen nytta av det, du kan till och med tänka mera ostört, sedan jag är borta. Föreståndaren, doktor Verner, är en erfaren och klok gammal man, som ser på de stackars människornas dårskaper och lidanden med misskundsamma ögon. Jag behöver någon att tala med. Jag har ju burit på mina tankar ensam i så många år. Jag har fått smak för att bikta mig sedan i förgår. Och där är så härligt stilla och sövande mellan de susande tallarna; där tänker var och en på sig och sitt, och ingen bryr sig om att undra över den andra. Låt mig få vara där, tills du har gjort upp planen för vår framtid. I höst reser Gunnar till Italien för att stanna där ett år, och han har antytt, att han gärna vill ha mig med. Sedan kunde jag ju stanna där ute eller på någon annan utländsk ort och aldrig mera komma tillbaka hit. Om du bestämmer dig för laglig skilsmässa, underlättas den ju genom att jag förlupit dig. Men kanske drar du dig för en så uppseendeväckande lösning; du betraktar ju skilsmässor som ett dåligt exempel. I så fall ser det helt naturligt ut, att jag stannar ute för min hälsas skull. Min ekonomi behöver du inte tänka på, efter du aldrig har blandat ihop min

förmögenhet med din. — Ja, det här är bara ett löst förslag, som du kan ta en viss hänsyn till eller alldeles ignorera. Jag trodde ^bara, det kunde intressera dig att veta, hur jag har tänkt mig knutens lösning.

Han satt tyst en stund med bortvänt huvud. Så sade han i dämipad ton, och all den agressiva skärpa, varmed han talat till Yvonne alltsedan den stora uppgörelsen, var försvunnen:

— Tack. Jag skall inte glömma, vad du nu har sagt. Jag vill naturligtvis gå dina önskningar till mötes så mycket som möjligt. Men du måste försöka finna dig i att stanna här tills vidare; det kan vara upplysningar, som jag behöver och som ingen annan än du kan ge mig. Jag skall försöka komma till klarhet så fort som möjligt, så att du inte behöver pinas av att gå här i onödan. Jag begär bara fjorton dagar.

— Som du vill, svarade hon lugnt.

Han reste sig och gick in till sig.

NIONDE KAPITLET.

Under den närmaste tiden förrådde ingenting i det yttre, att livet i det Herbertska huset undergått någon förändring. Det enda skulle då vara, att konsuln till-bragte mera tid än vanligt uppe i våningen — tillsammans med konsulinnan, antog man på kontoret, ty man visste, att han hade sina perioder av ungdomlig förälskelse —, och att man oftare än eljes hörde bollarna smälla uppe i biljardrummet. En gång efter middagen hade nämligen Yvonne sagt till sin man:

— Ska vi inte återta våra biljardpartier? Det är ju en motion och förströelse, som du tycker om, och jag vet inte, varför du skall gå miste om den för min skull.

Det var visserligen sant, att han under denna tid höll sig mer än vanligt uppe i våningen, men det var icke för att sällskapa med sin hustru. Den mesta tiden tillbragte han med att gå av och an i biblioteket med händerna i kavajfickorna och hjärnan värkande av tankar. Han visste, att Yvonne satt med sitt arbete innanför, i röda kabinettet. Då och då -hände det, att han gick dit in och ställde en fråga till henne, helt abrupt, utan någon

inledning. Än gällde det någon episod från hennes barndom, än enskildheter från deras eget samliv, och hon blev aldrig förvånad, såg aldrig pinad ut, hon svarade kort och lugnt och rakt på sak, som om det gällt att vittna i ett mål, som gällde främmande personer. Någon gång var det om hennes mor han gjorde henne spörsmål, men därvidlag hade hon ej många upplysningar att ge. Ibland var det, som om han velat fråga henne om Volmer Vang, men ej kunde

förmå sig därtill, antingen det nu var av hänsyn till hennes finkänslighet eller därför att det plågade honom själv. Då såg hon honom lugnt i ögonen och sade:

— Säg ut, vad det är du vill veta. Ju större klarhet det blir mellan oss, desto lättare kan du fälla domen. Och jag är inte ömtålig längre...

Och utan att han särskilt begärde det, började hon fullständiga sin berättelse om sammanträffandet på ångbåten med tillbedjaren från flicktiden, men då hon kom till episoden med hotellboken, där han skrivit »Volmer Vang med fru», behövde hon ej fortsätta längre, ty Tor sprang upp från sin stol, och rusade åter in i biblioteket och kom ej tillbaka på hela kvällen.

En gång frågade han henne, hur hon hade tänkt sig »delningen», sedan Gunnar avslutat sina resår och återvänt hem till Sverige. Var det Yvonnes mening att stanna i utlandet eller följa med Gunnar hem och bosätta sig i Stockholm, där han väl antagligen skulle komma att framleva sitt liv? I så fall ville Tor underrätta henne, att han själv troligen ämnade slå sig ned i Stockholm, sedan han dragit sig ifrån affärerna, inte för att han hade någon förkärlek för huvudstaden, utan emedan han ville vara Gunnar och hans eventuella familj närmare.

— Jag stannar väl i utlandet, sade Yvonne, eller också försöker jag skaffa mig någon verksamhet hemma i Sverige, helst på landet... kanske ett hem för nervsjuka, sådant känner jag ju till. I alla händelser skall du inte behöva riskera att träffa mig hos Gunnar. Och att hålla mig på avstånd kommer inte att bli så påkostande för mig, som du kanske tror. Jag har ju i hela mitt liv varit van att stå utanför.

De sista orden sade hon utan den ringaste bitterhet, endast som om hon konstaterat ett faktum, men Tor

såg upp på henne med en överraskad och forskande blick, och sedan dröjde det en lång stund, innan han sade något mera.

Inne i biblioteket levde han om sitt äktenskaps historia allt sedan lille Gunnars död och i synnerhet efter den andre Gunnars födelse. Och det var, som om ett fönster öppnats, där han förr endast sett släta väggar, och ett skarpt ljus strömmat in och visat honom föremålen i en helt annan dager. Allt, som varit besynnerligt och oförklarligt hos Yvonne och som skyllts på fysiska orsaker, stod nu för honom i fullt dagsljus, det fanns inga dunkla punkter i hennes liv, inga tvära språng, allt var en sammanhängande kedja av orsaker och verkningar, och vissa pinsamma enskildheter, som han förut undvikit att tänka på, trängde sig nu på honom och grepo och skakade honom i hans djupaste innersta.

Vilket inferno måste inte Yvonnes liv ha varit vid hans sida! Hur hade inte han och hela hennes omgivning plågat henne utan att veta det, tusen gånger tryckt till med hårda och grova fingrar på ömmande sår, som aldrig kunde läkas! Bara det där dumma, retsamma skrävlet han varit så road av, att hennes son var lik honom! Och det där missförståndet, då Gunnar skulle döpas! Det gick en rysning igenom honom nu, då han tänkte därpå.

Den nyfödde var så klen och svag, att man trodde den lilla lågan kunde slockna vilket ögonblick som helst. Yvonne låg i feber och yrade. Prosten hade efterskickats till skyndsamt dop, ty Tors far hade tagit löfte av honom, att han skulle låta döpa sina barn. Då prästen frågade vad den lille skulle heta, erinrade Tor sig, att Yvonne för en stund sedan i yrseln legat och upprepat namnet Volmer oupphörligt för sig själv,

och han tänkte, att hon kanske önskade gossen skulle heta så. Han ämnade därför ge prosten det beskedet, att barnet skulle döpas till Gunnar Volmer, men i det samma hörde han Yvonne återigen upprepa namnet ehuru

denna gång med ett så omisskännligt uttryck av fasa och ovilja, att han tänkte: »Nej, det där är bara några hemska fantasier hon har; om hon velat, att gossen skulle heta Volmer, hade hon nog sagt mig det förut))... och han vände sig till den väntande prästen och sade:

— Döp gossen till Gunnar.

Någon tid därefter, sedan Yvonne var någorlunda återställd, berättade han henne denna lilla episod. Hon svarade icke ett ord, men då hon efter ett ögonblick reste sig för att gå in till sig, svimmade hon, innan hon hann till dörren, och han måste springa fram och fånga upp henne i sina armar. Svaghet efter sjukdomen, trodde han. Men första gången hon kunde gå ut ensam, gjorde hon ett besök på pastorsexpeditionen för att be prosten ur kyrkboken radera ut namnet Volmer, som hennes son fått i misstag. Alla prostens bedyranden, att det var hon som misstog sig, tjänade till ingenting, och han måste gå efter kyrkboken och låta henne med egna ögon övertyga sig om, att sonen endast var döpt till Gunnar. Då först blev hon lugn. Men denna historia kom sedan ut i staden och gav första anledningen till ryktet, att konsulinnan var sinnesrubbad, — ett rykte, som snart fick en stark bekräftelse genom det ohyggliga, som tilldragit sig i barnkammaren den där natten, då sköterskan måste med våld vrida yxan ur Yvonnes hand.

Vilket hemskt ljus strömmade nu ej också in över den tilldragelsen! Tor kände sitt hjärta svälla av det djupaste medlidande med Yvonne. Om hon varit brotts-

lig, hade hon också fått plikta dyrt därför; felstegets verkningar i hennes eget inre voro långt grymmare än det hårdaste straff någon hedersdomstol kunnat ådöma henne. Och han greps av en häftig ånger över de hårda ord han fällt till henne i bekännelsens stund och även efteråt. Han hade sagt, att han haft en be-dragerska gående vid sin sida. Han borde ha sagt: en botgörerska.

Och det där, som viskades i staden och som även kommit till hans öron, att Yvonne ibland om förmiddagarna satt på kyrkogården, framför bronsmonumentet över lille Dunna, och talade högt med honom, långa ramsor, vilkas sammanhang lyssnarna utanför häcken ej kunde uppfatta, — nu förstod han det! Hon hade ej haft någon annan att tala med, hon som stod utanför, som själv hade ställt sig utanför, och som ändå hade ett behov att meddela sig, att bikta...

Och nu gick den tanken upp för honom, att den bittraste följden av en hemlig ond handling är den, att den ställer sin upphovsman utom all gemenskap med sina käraste, med familjen, samhället, tvingar honom att skära av de förtroendets band, som förenat honom med hans närmaste, att sluta sig skyggt mom sig själv, gå ensam, försaka sin part av hemmets värme, emedan han vet sig vara ovärdig att ta del däri. Så hade det också gått med Yvonne. Allt hade hon försökt göra för de sina, men inte vågat sträcka ut sin hand efter aldrig så litet familjelycka, som ändå ingen tänkt på att förmena henne. Själv hade hon hållit sig på avstånd från man och son och vänner, — han visste nu varför.

Och nu skulle hon skiljas från dem på allvar, stötas ut ur hemmet, leva som biltog bland främmande. Hon visste det, och ändå kunde hon vara så lugn! Men

han förstod nu också detta lugn. Hon visste med sig, att hon under de gångna åren utstått tusen gånger värre lidanden än framtiden kunde ha i beredskap åt henne, att hon hade det värsta bakom sig. Å, han, som hittills gått blind bredvid henne, han läste nu tvärsigenom. henne, han förstod henne som aldrig förr.

Själva hennes felsteg förstod han däremot ej, försökte knappt förstå det. Han kände till en hel rad av omständigheter, som möjligen kunde kallas bidragande orsaker, men själva roten kom han icke åt, hur han än skärpte sin slutledningsförmåga. Han kunde ej gå in på, att en stor förbrytelse kan ha små eller från sidan ingrenade orsaker, därtill hade han från barndomen vant sig att se sammanhanget mellan livets företeelser alltför enkelt och snörrätt. Efter mycket grubblande avstod han från att förstå, det begärdes ju ej heller av honom nu, och det skulle kanske komma så småningom, i en framtid; nu gällde det blott att tänka ut, hur brottets oundvikliga följder skulle kunna bli så litet förargelseväckande som möjligt för samhället och så litet pinsamma som möjligt för dem själva.

Blott ett hade han klart för sig: Yvonne hade förbrutit sig mot själva familjens idé, hon hade oskärat hemmet, därför måste hon stötas ut ur familjen, och hemmets port måste stängas för henne. Var inte detta logiskt?

Under sina vandringar av och an i biblioteket stannade han ibland framför sin mors porträtt. Hon hade ju också brutit mot den vedertagna moralen, samhället kallade henne en synderska, och ändå hade hon efter döden varit hedrad och älskad av sin make så som få hustrur, hon som ingen hustru var, och hennes porträtt satt utmanande på en hedersplats i själva prakt-LIVETS IRRGx\NGAR i67

våningens entrérum, där varje besökande måste se henne. Varför skulle dessa båda kvinnor dömas så olika? Naturligtvis därför att hans mor inte hade svikit någon, inte brutit några heliga löften till en make. Det var alltså Yvonnes brott mot sin man, som gjorde skillnaden? Om Tor då förlät och lade ned sin talan, skulle således allt var utplånat?

Nej, det måste vara något fel i denna tankekedja. Tor hade ju aldrig velat hämnas på henne för det onda hon gjort honom — det hade ju strängt taget ej drabbat honom förr än nu, under de allra sista dagarna, medan hon däremot under ett halvt människoliv gått och burit på vedergällningens tagelskjorta och fått avtjäna straffet på förhand. Det var alltså endast för sitt brott mot familjens idé som Yvonne måste stötas ut? Var livet verkligen byggt på sådana abstraktioner?

Han stod åter framför moderns porträtt och grubblade. Det var tack vare henne han från barndomen så hängivet odlat inom sig dessa kanske överdrivna och vidskepliga föreställningar om. familjens helgd. Hon hade dött ifrån honom innan hon hunnit skänka honom ett hem; det surrogat för ett hem, som hans far och den nyktra förståndstorra fastern hade berett honom, hade hos honom endast stegrat föreställningen om det verkliga hemmets betydelse till en översvin-nelig höjd och väckt hans brådmogna längtan efter att själv en gång stifta familj, bli make och far. Därifrån härrörde alltså hans skuld mot Yvonne, som Gunnar talat om så klarsynt och så förebrående på morgonen, innan Tor sist skildes från honom.. Han mindes ord för ord allt vad gossen sagt om det orätta i att »bygga ett äktenskap på ett abstrakt resonemang», och att han »inte älskat henne nog». Därifrån, från hans föräldrars försummelse att ge honom ett hem,266' ERNST LUNDQUIST

hade ringarna i vattnet utgått, ringarna, som bidragit att rubba jämvikten i Yvonnes liv, ringarna, som ännu inte hade nått land...

Och hennes egen mors onda handling, då hon bedragit sin man och gjort sin lilla dotter föräldralös, var inte det också en sten, som skapat djupa och mäktiga ringar i vattnet? Då han häromdagen gjort Yvonne frågor om hennes mor, hade hon ivrigt förfäktat, att dennas felsteg ej stod i det ringaste samband med hennes eget, men hon hade till sist ej kunnat neka för, att det tidigt inplantade medvetandet, att modern varit en äktenskapsbryterska, i förtid vant henne att betrakta äktenskapsbrottet som något alltför mänskligt, någonting, som kunde förekomma och ofta förekom till och med i familjer med bildning och en viss själsadel. Hade inte detta haft en förslappande inverkan på barnets moraliska begrepp? Fröet till Yvonnes onda handling hade kanske alltså nedlagts hos henne av modern?

Men på detta sätt gick ju allt personligt ansvar förlorat, och människan blev ett viljelöst offer för sina förfäders gärningar. Hela detta resonemang var naturligtvis alldeles skevt. Tor visste varken ut eller in. Han tyckte, att hjärnan låg som. en blyklump i hans huvud och vägrade att göra tjänst, och det just nu, då det gällde att fatta ett så viktigt beslut för framtiden. För första gången i sitt liv kände han ett behov av någon att tala med, att vädja till; han skulle så gärna ha avstått från sin ärelystnad att »tänka själv» och vara »sig självom en lag», han skulle i sin villrådighet till och med ha kunnat 'bygga sitt beslut på »lånegods», på andras tankar, om det funnits någon klok och rätt-tänkande människa, som velat låna honom sitt förstånd...

Yvonne! Hon var både klok och rättänkande trotsLIVETS IRRGx\NGAR i67

allt, det måste han erkänna. Hon var den rättvisaste människa han någonsin träffat på. Men hon var ju part i saken. Hon var den anklagade, som skulle dömas. Och hon hade alldeles avgjort dömt sig själv till bannlysning från hemmet och maken, till och med landsförvisning. Då hon själv hade denna uppfattning av en rättvis dom,

måste den väl vara den rätta. Här hade han ju den auktoritet han behövde att stödja sig på, han hade endast att uttala den dom hon redan, utan tvekan tycktes det, fällt över sig själv.

Men han kunde inte förmå sig att låta de oåterkalleliga orden gå över sina läppar. Han var ännu för vacklande och osäker, han måste vänta, tills det klarnade i hans huvud...

Och under tiden hade de fjorton dagarna gått. Han såg, att Yvonne betraktade honom med en min, som om hon väntat. Då de träffades, var hon tystlåtnare än förut, det var som om hon velat ge honom, tillfälle att tala, eftersom han lovat att göra hennes pina kort. Ja, han hade lovat... och nu var det redan två dagar över tiden.

Men så inträffade någonting. Det kom brev från Gunnar, som han under mer än fjorton dagar knappast ägnat en tanke. Det var som vanligt adresserat till Yvonne. Tor blev glad, då det kom, ty det bevisade, att gossen nu var så återställd, att han kunde vara uppe och sitta vid skrivbordet.

Efter frukosten, då makarna sutto kvar vid bordet, medan Tor rökte ett par cigarretter, lämnade 'han Yvonne brevet, som hon genast läste. Hon brukade alltid meddela honom det huvudsakliga innehållet av sonens brev, och så gjorde hon också i dag:

— Han har varit sjuk, skriver han, men nu är han alldeles frisk igen, har varit ute ett par dagar och fun-

derar till och med på att resa från Stockholm. Han står inte ut med att gå där och möta Vanda Thomson i alla gathörn; dessutom har historien om, varför det inte blev någon förlovning av, kommit ut bland deras gemensamma bekanta, han får aldrig vara i fred för anspelningar och ogrannlaga frågor, som han inte kan besvara för att inte blottställa henne, och därför vill han förkorta sin Stockholmsvistelse ett par månader och, om vi ge vårt ja och samtycke, resa till Italien redan nu, om några dagar. Han skulle ju ändå ha farit i höst. Våren där nere lockar honom också omotstånd-ligt. Den tjuguåttonde mars har han tänkt resa... om du inte har något däremot?

— Naturligtvis inte. Men han ger sig väl inte av utan att först fara hit och ta avsked av oss?

— Nej, han kommer hit i övermorgon och stannar här ett par dagar. Han skriver om detta på förhand, för att jag inte skall vara oberedd. Han vill ha mig med sig ut.

— Nu?

— Ja, den tjuguåttonde... om fyra dagar alltså. Han är som vanligt het och otålig och vill ha mitt svar med omgående, emedan han, i fall det blir nekande, ämnar se sig om efter annat ressällskap. Ut vill han absolut, nu genast, och med mig... nästan lika absolut.

Tor satt och sög krampaktigt på den slocknade cigarretten och ansträngde sig att se ogenomtränglig ut. Nu skulle det alltså bli ett slut på ovissheten, omständigheterna hade kommit hans vankelmod till hjälp. Innan dagens slut skulle deras öde vara avgjort.

— Nå, sade han långsamt, vad tänker du svara?

— Det du tlikterar för mig.

Det blev tyst i rummet. Man hörde endast sparvarnas vårtjatter ute på fönsterblecket.

— Bestämd du, sade han.

— Är det verkligen din vilja, att jag skall avgöra detta?

— Ja.

— Det kommer ju litet hastigt på, sade Yvonne lugnt, men jag skulle troligen ändå ha farit till Furubo om några dagar, och då reser jag naturligtvis hellre med Gunnar, som tigger och ber och som säger, att han behöver mig. f'örberedelserna till en Italienresa äro ju nästan lättvindigare än till en vistelse på Furubo; man kan få köpa allt vad man behöver i de stora städer man far igenom.

— Det vill säga, du ämnar skriva ja till Gunnar?

— Ja, så vida inte du —?

— Jag har ju sagt, att det är du, som avgör, avbröt han hastigt. Och när du nu reser, om fyra dagar, är det i fullt medvetande av, att du kanske aldrig kommer tillbaka?

Han såg skarpt på henne, men hon satt med bortvänt huvud.

— Ja, sade hon dämpat.

Han sköt askkoppen ifrån sig så häftigt, att dess innehåll for ut på duken, och reste sig från bordet.

— Och något sådant kan du besluta utan att ens begära en kvarts betänketid?

Hon såg upp på honom förskräckt.

— Jag kan ju inte handla annorlunda, sade hon.

— Det är inte allom givet att vara så säkra på sig själva som du, sade han ironiskt, och du är lycklig, som vet, att du inte kan handla annorlunda. Då behöver man ju inte ge varken sig själv eller andra några skäl.

— Jag förstår dig inte, Tor, sade hon. Det låter,

som om du vore missnöjd med mitt beslut. Varför överlämnade du då avgörandet åt mig? Jag trodde, att mitt jakande svar till Gunnar precis var vad du själv önskade och väntade. Den svåra lösningen 'blir ju nu betydligt underlättad. Men om du vet någon annan och lämpligare utväg... jag trodde, att du hän-sköt saken till mig, just därför att du under dessa båda långa veckors grubbel har misslyckats i att finna någon annan lösning.

— Ja, låt oss inte tala vidare om det här. Du skriver ja till Gunnar, och så är det klart. Det var precis det beslut, som jag väntade mig av dig.

Han gick, och hon satt kvar med en tagg i hjärtat. Han hade under de sista dagarna talat så blitt till henne, att hon ibland nästan kunnat invagga sig i den förhoppningen, att de skulle kunna skiljas åt i all sämja. Men nu hade hans brutala och hätska ton kommit tillbaka. Då det gällde, då avgörandets stund var inne, hade han ändå ej längre kunnat tygla sin fientliga och oförsonliga stämning mot henne, fastän han under de sista dagarna försökt lägga band på den. Hon drog en suck och tog åter upp Gunnars brev för att läsa om ett postskriptum, vars innehåll hon ej antytt till Tor:

»Kära morsan, jag gläder mig syndigt åt att få vara så länge på tu man hand med dig. Vad vi skola babbla! Inte bara jag som vanligt, utan du också. Det är så mycket hos dig, som jag inte förstår, men nu skola vi inte längre ha en enda hemlighet för varandra, du och jag. Det befordrar ressämjan. Som jag sade till lillebror sist i Stockholm, det är något på sned mellan dig och honom, men det ska vi reda upp nu, du och jag. Bered dig på, att jag kommer att ansätta dig riktigt på skärpen.»

Hon skakade på huvudet, satt en stund i tankar och gick sedan in till sig för att besvara Gunnars brev.--

Om hon inte längre fram på förmiddagen varit så upptagen av sin packning, skulle hon ha hört, vilket oväsen Tor förde nere på kontoret. Vid så dåligt lynne som i dag hade personalen aldrig sett sin husbonde. Ingenting kunde man göra honom i lag, och då springpojken i förskräckelsen tappade en bunt räkningar, så att de yrde ut över golvet, fick han sig en väldig örfil av konsuln och blev kallad idiot och drummel. Det väckte just intet uppseende på kontoret, ty det var ej första gången sådant hände, och gossen visste av erfarenhet, att så snart husbonden blev god igen, skulle han komma stickande med en tia som vederlag för sveda och värk. Men konsuln var som ett ilsket bi i dag; han rusade i väg till brädgården, delade där ut ovett till höger och vänster, telefonerade sedan till Adolf Olsson och bjöd sig till honom på middag. Då det led mot den tiden, att posten skulle avgå från kontoret, flög han upp mitt under ett samtal med kusinens fru och söner, vari han dock ej själv mycket deltog, och marscherade hem snett över torget med hatten bak i nacken som alltid, då han var ond. Han gick igenom den avgående posten. Jo, riktigt, där var Yvonnes brev till Gunnar, utanskriften prydlig och korrekt som vanligt,

tydligen skriven utan ett spår av sinnesrörelse. Han slängde tillbaka brevet bland de andra och gick in på sitt privatkontor, där han satt inriglad hela kvällen utan att ens gå upp till tebordet.

Det retade honom så över all måtta, att Yvonne kunnat fatta sitt viktiga beslut utan det allra ringaste betänkande. Det han marterat sin hjärna med i sexton dagar, det hade hon expedierat på fem minuter. Det272' ERNST LUNDQUIST

sårade honom så djupt, att han visst aldrig skulle kunna förlåta henne det. Och det utgjorde ju det starkaste, ovedersägligaste hevis för, att hon inte satte mera värde på honom än på en gammal stövel, att hon aldrig älskat honom, varken nu eller under hela deras äktenskap eller någonsin, inte under förlovningen ens...

Men då han kom så långt i sina förbittrade reflexioner, måste han skratta åt sig själv, ett hånfullt, gnisslande skratt. Han var sannerligen mer än löjlig! De skulle skiljas för alltid om fyra dagar, de skulle aldrig mera se varandra, aldrig ens skriva till varandra, aldrig ha det ringaste gemensamt mera, och han fordrade, att hon skulle älska honom! Vad var det för oresonliga påhitt! Det toästa var ju, att de skildes i köld och likgiltighet — och därvidlag hade Yvonne sannerligen åstadkommit det otroliga! —, att de glömde varandra, som om. deras tjugusjuåriga äktenskap aldrig funnits till. Han kunde ej önska något bättre varken för sin eller hennes skull. Men ändå —! Att ögonblickligen, utan en minuts tvekan, svara ja, så snart den där fräcka, själviska pojken kom och föreslog henne att resa ifrån man och hus och hem —! Han tyckte i denna stund, att allt ont hon gjort honom i hela sitt liv var ett försvinnande intet i jämförelse med denna sista förolämpning, detta sista bevis på förakt och isande köld, han tyckte, att han nu skulle ha kunnat förlåta henne allt det andra, men inte detta... nej, aldrig i livet detta!

Och så gick han äntligen upp och lade sig, men kunde ej somna förrän långt fram på morgonen.

Dagen därpå var han lugnare, men höll sig fortfarande utomhus så mycket som möjligt. Yvonne och han talade endast om likgiltiga saker. Det pinade honom att bara se henne, höra hur hon sysslade med sinLIVETS IRRGx\NGAR i67

packning, och han kände sig frestad att ge sig i väg från alltsammans, hitta på någon angelägen resa upp till skogarna...

Men Gunnar skulle ju komma i morgon, och han fick ingenting misstänka. Det gällde ju bara att bita ihop tänderna om sin harm och förödmjukelse ännu ett par, tre dagar; sedan skulle det vara slut på denna infernaliska pina, och hon skulle vara borta för alltid. Han skulle aldrig se henne mer, aldrig känna hennes hand stryka honom över håret, aldrig ha hennes klara, vakna, lugna leende mittför sig vid bordet, aldrig höra hennes lätta steg över sitt huvud, då han satt på kontoret, han skulle vara ensam, i sitt tomma, skövlade hem, ensam i livet, utan annat sällskap än sina tunga, bittra tankar, och småningom skulle han åldras, bli trött och slö och glömma allt...

L. 1. 18274 ERNST LUiNDQUIST

TIONDE KAPITLET.

Gunnar hade kommit med kvällståget, och Tor hade tagit emot honom ovanligt strävt och kyligt och svarat kort och knappt, då Italienfararen genast med sin vanliga entusiastiska svada börjat tala om sina resplaner. Gossen såg strax, att fadern var vid dåligt lynne, och frågade i förvånad ton, då de blevo ensamma ett ögonblick i biblioteket:

— Har du något emot, att jag lånar morsan av dig på några månader? Säg då genast ifrån, hellre än att gå och tjura.

— Din mor har avgjort saken på uttrycklig uppmaning av mig, svarade Tor kärvt. Det vill med andra ord säga, att det helt och hållet beror på mig själv, att du nu får henne med dig. Allt så kan jag väl inte ha något emot det.

Gunnar ryckte på axlarna, men syntes icke övertygad.

— Och mor? sade han. Gjorde hon inga svårigheter?

— Hon? utbrast Tor häftigt. På en minut hade hon svaret färdigt. Hon är rask i vändningarna, som du vet, och

inte så där trögtänkt som jag.

Gunnar fixerade honom och svängde sig om på klacken.

— Nej, nu skall jag gå in till mig ett tag...

Han hade hört Yvonne syssla i röda kabineHet. Hon gick och vattnade sina krukväxter. Gunnar stannade bakom henne.

— Vad är det för en broms, som stuckit lillebror? frågade han.

— Bry dig inte om honom, sade Yvonne glatt. Du vet ju, att han alltid förefaller ond, då han är upprörd. Det är så hans sätt, han är rädd att bli sentimental.

— Upprörd? Varför skulle han vara upprörd?

— Det var också en fråga. Du skall ju resa ifrån honom och vara borta... i två år kanske.

— Han borde ju nu ha börjat vänja sig vid att inte se mig, sade Gunnar. Tror du inte snarare, att han är upprörd över, att du skall resa ifrån honom? Det har ju aldrig hänt förr?

Yvonne såg upp överraskad. Men så flög det ett leende av outsäglig bitterhet över hennes ansikte, och hon kunde ingenting svara direkt. Hon kände Gun-nars forskande ögon, och hon fick bråttom att ta till vattenkannan igen.

— Nej, det har aldrig hänt förr, sade hon, men nu kommer ju du och för bort mig med våld. Det är alldeles som vanligt, du är den unga starka vårvinden, och vi, din far och jag, ä' gamla hjälplösa höstlöv, som måste dansa då du kommer farande. Men du vet, jag har ställt upp ett villkor för att jag skall följa med dig. Det är oeftergivligt, och om du inte kan rätta dig efter det...

— Var lugn, lilla mor, jag skall inte glömma ditt villkor.

Därmed gav han henne ett lätt nyp i öronsnibben — det var hans enda sätt att smeka — och gick in till sig. —

Vid tebordet kommo Yvonne och hennes son genast in i vidlyftiga resonemang om resan, och hon blev verkligt upplivad, behövde ej längre spela intresserad, som hon gjort förut under kvällen. De skulle fara direkt på Rom; han hade fått adress på en bra bostad vid en gata med folkliv, via della Purificazione.

Purificazione, det passar just för en botgörerska som jag, tänkte Yvonne, och hon upprepade tankfullt:

— Purificazione...

—• Ja, det är i litet fri och förgrovad översättning »Renlighetsgatan)), låter inte det lovande? skrattade Gunnar.

Men i fall Yvonne inte längtade för mycket hem. till sin hustyrann, utan kunde finna sig i att stanna ute hos sin avkomma ända till första juli till exempel, skulle de tillbringa juni månad i en härlig bergsby någonstans i Venezien nedanför Dolomiteralperna, ett litet paradis, som han nyligen hade läst om i en tysk bok; medan han låg sjuk, hade han läst alla böcker om Italien han kunde komma över —, och sedan kunde hon då i Guds namn få fara till sitt land och sin man igen.

Medan de båda andra pratade, satt Tor tyst och fixerade Yvonne med en mörk blick. Hennes ögon hade lått ett ovanligt liv, tyckte han, de glimmade fram som blåa stjärnor under det yviga, snövita hårburret, och hennes ansikte var slätt och friskt som en ung flickas nu, då hon talade om att resa med sin son, medan hennes man satt ensam i det tomma döda huset...

Gunnar talade visserligen med Yvonne, men han lät hela tiden sin blick vila på Tor, och då de reste sig från bordet, sade han:

— Skall du nu ha dig ett litet parti karolina, lillebror?

Tor såg tveksamt på Yvonne.

— Jag blir inte med, jag har litet att bestyra, sade hon och gick hastigt inåt våningen.

Tor kunde ej gärna komma ifrån Gunnars förslag, hur gärna han än ville det, och de båda herrarna gingo

in i biljardrummet. Medan Tor lade upp ibollarna och Gunnar stod och kritade näbben på sin kö, sade gossen:

— Jag förstår nog, lillebror, att du är murr på mor för att hon var alltför beredvillig att resa ifrån dig, men du skall inte tro, att hon beslöt sig för det utan att tänka sig för... ja, nästan alldeles för mycket, tycker jag. I brevet, som jag fick från henne i går morse, uppställer hon ett oeftergivligt villkor.

— Ett brev? Vad då för villkor? frågade Tor och hejdade sig tvärt, just som han ämnade ta sin kö från stället.

— Det är bäst, att du läser själv, svarade Gunnar, i det han ställde ifrån sig sin kö, tog ett brev ur sin plånbok och räckte det till Tor.

Och vid skenet från taklampan, med ryggen vänd mot Gunnar, läste nu Tor:

»Jag skall göra dig till viljes och följa med dig på din resa. Men på ett villkor. Du säger, att det är något på sned mellan Tor och mig och att du ämnar ansätta mig under resan för att få veta, vad det är. Men du får inte göra mig några frågor, det är mitt villkor. Du måste ta mig sådan jag är, med eller utan hemligheter. Om det finns något hos mig, "som du inte förstår, så skall du få veta det en gång, i fall jag överlever Tor. Annars aldrig. Först då han är borta, kan jag öppna mitt hjärta på vid gavel för dig. Detta är mitt fasta beslut, och det är inte alls för din eller min skull jag kommer att oeftergivligt hålla på det, utan för Tors. Men tro nu inte, att vad jag måste dölja för dig är någonting nedsättande för honom. Tvärtom. Hela min bikt kommer en gång att bli ett enda tacksamt och stolt äreminne över Tor, min högt älskade,»

Det var solen, som bröt fram genom töcknet. Och i den värmebölja, som nu sköljde över Tor, brusto puppans gråa vävnader, vilka redan tunnats ur av det inre arbete, som försiggått hos honom under de sista dagarna; han drog ett djupt andetag, som för att spränga de sista hylsorna, och i nästa ögonblick hade han lämnat rummet, utan att säga ett ord till Gunnar, och med ett triumferande leende böjde denne sig ned efter moderns brev, som fallit på golvet.

Tor fick rusa igenom nästan hela den långa våningen, innan han äntligen fann Yvonne i hennes sängkammare, där hon satt i hörnsoffan och höll på att dra av sig ett par nya reshandskar, som hon provat.

Han nästan föll ned på soffan bredvid henne, slog armarna om henne, och nu kom det en ström av osam-manhängande ord, heta, bubblande, bristande, snubblande, vältrande sig över varandra, som om alla måste fram på en gång:

— Yvonne!... Nej, du får inte resa. Jag vill det inte, jag kan inte uthärda det. Och du älskar mig ju, säg? Jag är ju din högt älskade, det har jag läst, du har själv skrivit det. Varför skulle vi då skiljas? Yvonne! Varför? Du vill det inte själv, lika litet som jag. Strunt i alla teorier och idéer! Vi ä' två människor, som älska varandra, det är nog av det... för vår rätt måste all annan rätt vika. Yvonne! Du reser inte, du reser aldrig ifrån mig... inte sant?

Hon låg som avsvimmad i hans armar och gjorde intet motstånd, då han tryckte henne så hårt intill sig, som om han aldrig ville släppa henne.

— Yvonne! fortfor han. Vi äro ju unga ännu... Än kunna vi kanske ha tjugu, trettio år att leva tillsammans. Inte kan du ikasta bort det för ett tomt hjärnspöke? Vi ä' ju inga jurister eller filosofer, du och

jag, vi ha ingen skyldighet att vara logiska eller leva efter paragrafer och klausuler. Du hade rätt, Yvonne! Känslan är den högsta domaren, och min känsla driver mig nu att hålla dig kvar med hela mitt väsens kraft och ropa till dig, skria ur ångestens mörker: stanna hos mig, ser du inte, hur jag älskar dig, gå inte ifrån mig, jag kan inte... jag kan inte... jag kan inte...

Hans röst dog bort i ett mummel, och hans huvud sjönk tungt ned på hennes axel.

Då slog hon upp ögonen och sade liksom för sig själv:

— Har det omöjliga blivit möjligt? Är detta förlåtelsen?

— Säg aldrig ut det ordet! ropade han, i det han for upp och fattade om hennes huvud med bägge händerna. Vad som ligger bakom oss, det är dött... vi äro ju inte samma människor som då, vi äro nya människor, som börja livet tillsamman och bara se framåt...

— Om jag bara ännu orkar vara så gränslöst lycklig... sade Yvonne med ett blekt leende.

— Orkar! Jag skall ge dig av min kraft! Ha vi inte allt gemensamt, du och jag? Å, för resten, jag vet, att du är oändligt seg, det finns mera livskraft och livs-törst i din lilla fina gestalt än någon kan tänka sig... Vad ler du åt?

— Jag ler åt ett gammal dumt skolflickuttryck, som nu kommer för mig... om mitt undantagsöde. Jag börjar tro, att det är den stora, exempellösa lyckan, som nu äntligen börjar för mig...

— Yvonne! Du kära!

De höllo varandra hårt omfamnade och visste ej att någon kommit in i rummet. Då hörde de en skälmaktig pojkröst tätt framför sig:

— Hej, föräldrarna —!280' ERNST LUNDQUIST

De ryckte till och sågo upp, men släppte ej varandra och Gunnar frågade i skämtsam ton:

— Börja de ömma avskedsscenerna redan? Det var tidigt.

— Jaha, det är tidigt, utbrast Tor trotsigt, i det han reste sig från soffan och såg den unge mannen utmanande rätt i ansiktet. I synnerhet som mor inte alls kommer att resa. Hon har ändrat sitt beslut. Hon stannar här hos mig. Inte sant, Yvonne?

Han räckte henne handen, hon tog den mellan bägge sina och sade strålande:

— Ja, jag stannar här hos dig. Nu och alltid.

— Ser du det, kvanting! inföll Tor triumferande och såg på Gunnar med förkrossande segrarmin, och utan att veta det föll han in i deras gamla slangspråk och tillade med överlägsen skadeglädje: Nu tror jag allt, att jag bräckte dig.

— Pyttsan, sade Gunnar, det där visste jag förut. Jag har aldrig trott, att jag skulle få morsan med mig. Jag gjorde upp om> annat ressällskap för över åtta dar se'n. Erling går redan och väntar på mig i Berlin. Det här var bara en liten teaterintrig av mig.

— Men varför skrev du då och bad mig följa med? frågade Yvonne förvånad och reste sig nu också ur soffan.

— Därför att jag tyckte lillebror kunde behöva en liten förkänning av hur det skulle vara, om han inte längre hade dig hos sig jämt och samt.

— Du är en stor lymmel! sade Tor skrattande och gav sin son en halskaka, så att han vek sig i knäna och låtsades uppge ett nödrop.

Men så blev Tor allvarsam igen, lade armen om Yvonnes liv, drog henne tätt intill sig och sade:

— Och nu skall jag säga dig, Gunnar, vad det är.LIVETS IRRGx\NGAR i67

ar u^ här i huset. Vi tre skulle ju egentligen hoJ-a i:»'-p, bilda en grupp för oss själva, oupp-

iiinr-iigt förenad i hängivenhet och förtro-ei. ' -- jiL viss:, ja, så skulle det vara, men din mor har alltid ir ::iför, i hela sitt liv har hon stått utanför den fd.;.;;jek,-'ets, som skulle vara hennes. I trots eller överdriv.^: hänsynsfull tillbakadragenhet har hon själv ställt sig utanför, och du och jag, i synnerhet jag, ha inte haft förstånd om. att dra henne in till oss. I självisk tanklöshet ha vi låtit henne stå utanför, fastän det är människans rätt och plikt och första villkoret för hennes lycka, att hon står tätt och innerligt smidd till de sina och delar allt med dem, ljuvt och lett, hopp och minnen. Men nu skall det vara slut på detta missförhållande, som vi själva i vår kortsynthet ha skapat. Prån denna stund ska du och jag slå våra fyra starka armar omkring henne och hålla henne fast, så att hon

riktigt känner, att hon är vår, att hon är vi och vi ä' hon, vi ska bilda en treenighet, som hon aldrig skall vilja eller kunna isolera sig ifrån. Seså, kvanting, gör nu som jag... jag från vänster och du från höger... ett, tu, tre! Leve familjen!

Han tog henne i sin famn från sidan, där han stod, och Gunnar slog sina långa armar om henne från andra hållet, så att de alla tre bildade en kompakt kägla, medan Gunnar skrattande stämde in med sina lungors hela kraft:

— Leve familjen! Leve treenigheten Herbert!

Två dagar därefter reste Gunnar. Tor hade förklarat, att han och Yvonne skulle komma efter till Italien i slutet av september, då värmen där nere började ge sig Ingendera av dem hade ju sett det underbara landet Gunnar skulle ha sin fulla frihet, de skulle inte alls hänga efter honom i alla vrår, de voro gamla nog

att gå ut på äventyr ensamma, bara de ar/a i m Och året därpå, ja, om det då bar av mea Gunnai 'ill England t. ex., så kunde både han och Yvoj^ne iia lur nytta av hans engelska, ty det .språket behärskade iian då nästan som en inföding. Det sade han me^J in'.ärligt självbelåten min och blev inte alls ond för att de skrattade.

Tor och Yvonne följde ej sin son till Valdemarsvik, ingen av de tre tyckte om avsked vid järnvägsstationer. Men då automobilen med Gunnar sneddade över torget och han lutade sig ut genom fönstret och viftade upp till balkongen, där far och mor sände honom en sista avskedshälsning, tyckte han, att de stodo så tätt tryckta intill varandra, att de togo sig ut som en enda person, och han visste knappt, vilken av de båda näsduksviftande armarna som var lilla mors eller lillebrors.